g. dem. teodorescu

«Contribuţia capitală a lui G. Dem. Teodorescu e dusă de colecţia sa, *Poezii populare* române(1885). Cine o deschide e cuprins de siila lucrului monumental [...]: sau scris şi bune şi rele, despre această colecţie dar nu se poate tăgădui că ea e fructul unei munci îndelungi şi statuitoare pentru a da la iveală ceea ce are, mai ales, un popor talentat. [....] mesianii a o ounâ aré coleçţei stă în valoarea inegalabilă o obună parte din materialer peublicate. Îndeosebi colindele şi baladele dau poare epică: lăsând în urmă [illegible] alte vi-lecţii. De aceea, colinda şi balada [illegible] se-situează cu precădere din această colecţie, care are şi meritul întâietăţii cronologice pentru provincia subcarpatică.»

OVIDIU BÎRLEA

editura minerva

Lei 8

1235

g. dem. teodorescu

fondată in 1895 bpt serie nouă

biblioteca bpt pentru toţi

g. dem. teodorescu

poezii populare române

★

BIBLIOTECA ALEPH

CLUBUL CĂRȚII DIGITALE

Ilustrația copertei: *Francisc Kalub*

g. dem. teodorescu

poezii populare române

★

EDIȚIE CRITICĂ, NOTE ȘI TABEL CRONOLOGIC DE
GEORGE ANTOFI
PREFAȚĂ DE OVIDIU PAPADIMA

BIBLIOTECA PENTRU TOȚI • 1985
EDITURA MINERVA • BUCUREȘTI

PREFAȚĂ

Totuși, date fiind importanța și complexitatea culegerii lui G. Dem. Teodorescu, precum și meandrele destinului ei în posteritate, ar mai fi de spus cîte ceva pentru marele număr de cititori ai „Bibliotecii pentru toți", chiar cu riscul de a repeta uneori și unele adevăruri cunoscute.

În ceea ce privește meandrele de care vorbeam, ar fi de amintit faptul că — din anul 1905, cînd s-au stins ultimele ecouri ale morții lui G. Dem. Teodorescu, și pînă în 1944, adică timp de aproape patru decenii, nu avem de înregistrat nici un studiu asupra culegerii și autorului ei. Paragrafe, cel mult cîteva pagini, de judecată, aflăm în cărțile și studiile lui Ovid Densusianu, N. Iorga, Dimitrie Gusti, D. Caracostea, Lucian Blaga, Ion Diaconu, Horia Teculescu. Semnificativă în acest sens este atitudinea lui G. Călinescu. În *Istoria literaturii române de la origini pînă în prezent*, despre G. Dem. Teodorescu aflăm doar atît: „Culegerile mai importante de folclor (V. Alecsandri, G. Dem. Teodorescu, Gr. Tocilescu, M. Canianu, Dr. I. Urban Jarnik, Andrei Bîrseanu etc.) sînt în orice bibliografie (V.G. Adamescu)". G. Dem. Teodorescu e citat bibliografic la notele capitolului Anton Pann, amintindu-se lucrările sale referitoare la autorul *Poveștii vorbii*. În schimb, în text, G. Călinescu ne-a dăruit admirabila fotografie a lui G. Dem. Teodorescu ca student delegat la serbarea de la Putna, din 1871. În tot acest interval, antologii de poezie populară, manuale școlare ș.a. reproduc texte din culegerea lui G. Dem. Teodorescu. Demonstrația valorii și perenității acestei opere fundamentale o fac tocmai astfel de reproduceri. Desigur că opera lui G. Dem. Teodorescu și-a avut predecesorii ei, iluștri sau mai mărunți. E inutil să-i amintesc, cititorul putîndu-i afla în notele și comentariile semnate de G. Antofi. Ceea ce e propriu culegerii lui G. Dem. Teodorescu se știe. Spre deosebire de predecesori, G. Dem. Teodorescu a lărgit considerabil orizontul culegerii sale în două direcții memorabile. Întîia este includerea în culegere a tuturor speciilor literaturii noastre populare în versuri, folosind toate izvoarele ce îi stăteau la îndemînă, în culegerile precedente, nu numai din cărți, ci și din broșuri, din colecții de ziare și reviste, dintre care unele nu mai există astăzi. Aici G. Dem. Teodorescu șterge hotarul de pînă atunci, dintre literatura orală și cea scrisă ori tipărită, dintre folclorul rural și cel orășenesc, al tîrgurilor și chiar al Bucureștilor, culegînd din Capitală mai bine de o treime din volumul său. Nu e vorba numai despre fol-

clorul sătesc ,adus în Bucureşti de cei veniţi trecător aici să muncească ci de poezii, mai ales cîntece de lume, iscate în Capitală. În această privinţă, G. Dem. Teodorescu beneficia de experienţa lui de viaţă, fiind născut şi trăind în Bucureşti, şi rămînînd din copilărie sub impresia neştearsă niciodată, a culturii populare, cunoscută în toată diversitatea ei, de la cîntecele, povestirile şi basmele auzite de la părinţi, rude şi prieteni ai familiei, pînă la datini şi la obiceiurile practicate de aceştia. Încă de la debutul său editorial, din 1874, în cartea intitulată *Încercări critice asupra unor credinţe, datini şi moravuri, ale poporului român*, G. Dem. Teodorescu subliniază faptul: „Eşit din rîndurile poporului, ne-am expus aici propriele suveniri, căutînd a ne da seama de dînsele, fără pretensiune, făr-a ne îngîmfa de învăţătura ce am putut culege în ţeară. La multe din aceste datini am luat parte, la multe am asistat, şi din mica copilărie părinţii ne iniţiau în credinţele, în practicarea acestor moravuri, pe care şi dînşii le-nvăţaseră de la ai lor părinţi." Continuîndu-şi mărturisirile, G. Dem. Teodorescu se defineşte ca om de popor, neuitînd ce datora, ca intelectual şi bucureştean, neasemuitului păstrător, timp de milenii, al tezaurului limbii româneşti şi al străvechiului culturii populare, — ţărănimea: „Trăind, crescînd în popor şi odată cu poporul, ne-am deprins a practica multe dintre aceste datini, căci nu ştiţi cît e de dureros pentru săteni şi sătene cînd văd că acela pe care-l consideră «om cu patru ochi», adică cu-nvăţătură de carte, disprenuieşte credinţele şi obiceiurile primite din bătrîni." Ne surprinde oarecum, în titlu, cuvîntul „moravuri". Prin atenţia acordată lor, G. Dem. Teodorescu lărgeşte şi mai mult sfera investigaţiilor şi comentariilor sale, dincolo de literatură, dincolo chiar de cultura populară *stricto sensu*, anticipînd într-un fel cercetarea „mentalităţilor", în vogă astăzi. E semnificativ că şi în titlul lucrării este înscrisă preocuparea pentru descifrarea — să nu uităm, „critică" — a lor. Nu e numai o alunecare fericită de condei. Atenţia faţă de moravuri se menţine mai în toate lucrările sale şi se poate observa în bogatul aparat de note al culegerii lui fundamentale, *Poezii populare române*. În acele *Încercări*... din 1874, se referă şi la o altă componentă a culturii noastre populare, a cărei investigare şi interpretare în profunzime îi atrage astăzi puternic pe tinerii cu preocupări folclorice: substratul de mituri, păstrat din adîncimile trecutului. Vorbind despre şezători G. Dem. Teodorescu amin-

toate că aici „...se povestesc basme, se interpretă visuri, se spun descîntece, se recită versuri și legende naționale — cuib unde graiul viu reprezintă, prin graiul bătrînilor, trecutul românității, faptele istorice, sau întipărește memoriei anecdote despre Smei, Iele, Eroi, Păunași de codri, etc. — care compun elementele mitice ale istoriei poporare." În treacăt, să observăm că aici, prin „anecdote", G. Dem. Teodorescu înțelege snoavele și chiar povestirile de întîmplări din viață, amestecate cu vechi credințe. Faptul e semnificativ pentru nesiguranța în limbajul științific al lui G. Dem. Teodorescu. Graiul său de toate zilele este cel din Muntenia. Spune și scrie adesea *erea* pentru *eră*, *țeară* pentru *țară*, *dear* pentru *dar* (= însă) etc., acestea nefiind simple întîmplări ortografice, ci fenomene ale pronunțării. Ele stau alături de latinisme ca *secul*, *manuscriptul*, și neologisme cu terminația în *iune*, ridiculizată încă mai înainte, de Alecsandri bunăoară: *reprezentățiune*, *generațiune*, *colecțiune*, *redacțiune* și multe altele.

Revenind la cele spuse de G. Dem. Teodorescu despre șezători, trebuie să amintim că atenția acordată miturilor nu se rezumă la scrierile din tinerețe. În 1889, deci după editarea *Poeziilor populare române*, G. Dem. Teodorescu în *Convorbiri literare* conferința rostită la Ateneul român, cu titlul *Mitiurile lunare. Vîrcolacii. Studiu de etnologie și mitologie comparată*. Așa cum apare în două numere succesive ale *Convorbirilor*, conferința a devenit un studiu de proporții impresionante, totalizînd 55 de pagini. Titlul însuși indică evoluția lui G. Dem. Teodorescu, de la scrierile din tinerețe pînă spre sfîrșitul vieții sale. Totuși nu putea merge mai departe — nici în profunzimea investigației, nici în interpretare — decît îi permitea epoca. Comparînd, identifică majoritatea miturilor noastre lunare, ca și Alecsandri, în mitologia greco-latină. Dar întemeindu-se pe versiunea franceză a unei lucrări pe care o intitulează *Civilisation primitive* de [E.B.] Tylor, lărgește suprafața studiului la aborigenii din America de Sud și cea de Nord și mai departe, la Ceylon. Iar pentru originea numirii *vîrcolac*, trimite la folclorul balcanic, descifrînd-o în paleoslavul *vilkorlak*, ca și în numele grecesc. Trecînd la folclorul românesc, afirmă: „La noi românii s-au păstrat distincte nu numai numirile, ci și caracterele atribuite fiecărui spirit de felul acesta. *Ciafia* e umbra unei ființe îngropate, a cărei măsură a fost pusă într-o zidire, chiar de pe cînd se afla în viață; *strigoiul* care s-arată cum era pe cînd

trăia și care vine să cheme și să ia cu dînsul ființele iubite; *pricolicii* sînt cameni transformați în lupi; *vîrcolacii*, dihănii care mănîncă, prin urmare întunecă pentru cîtva timp, cînd soarele cînd luna." Descifrînd originea miturilor în credințele popoarelor în stare naturală, G. Dem. Teodorescu merge mai departe, urmărind evoluția lor de la aceste „credințe superstițioase", pînă la începuturile înțelegerii lor prin știință, de la chinezi, babilonieni și chaldeeni, la grecii antici și la romani, pînă la popoarele europene în evul mediu, încheindu-și ferm investigația: „Sub creștinism, credințele păgîne nu se putură distruge." În ceea ce privește originea depărtată a acestor credințe, G. Dem. Teodorescu oscilează între ipoteza că miturile ar fi încercări de explicare a fenomenelor naturale și ipoteza izvorului lor în mentalitatea animistă. A întreprinde asemenea cercetări de „arheologie literară" — așa își va intitula un studiu al său — înseamnă a reface evoluția gîndirii însăși. Afirmînd așa ceva, G. Dem. Teodorescu se sprijină pe un citat din E.B. Taylor «A o studia de la primele trepte ale gîndirii sălbatice pînă la momentul cînd deveni de domeniul astronomiei; a observa conflictul ivit în această privință între teologie și știință, luptă terminată azi în parte, dar care se continuă încă la popoarele mai puțin civilizate, este a deschide un capitol al istoriei cugetării umane, în care cei ce caută viitorul în studiul trecutului vor putea găsi învățăminte serioase.» G. Dem. Teodorescu optează pentru înțelegerea științifică a miturilor lunare, privind eclipsele, invocînd cartea lui Camille Flammarion, *Astronomie populară*, apărută la Paris, în 1884. Raportînd acestea toate la anii în care G. Dem. Teodorescu gîndea astfel, nu se poate să nu recunoaștem modernitatea concepțiilor sale.

N-aș fi făcut această digresiune, dacă G. Dem. Teodorescu nu și-ar fi întărit argumentarea cu texte din *Poezii populare române* și din culegerea sa de basme, editată postum, ca de exemplu cîntecul bătrînesc *Soarele și luna* și basmul *Înșir-te, mărgărite*, amănunt remarcat și de G. Călinescu, în studiul *Folclorul la „Convorbiri literare"*, scris în ultimii ani ai vieții sale și publicat postum. Să nu exagerăm însă. Din întreg cielul de cîntece bătrînești „solare și superstițioase", unica referire în note este cea la *Iovan Iorgovan*: „În acest cîntec unii au văzut o legendă, cînd a lui Ercule de la băile Mehadia, cînd a rîului Cerna. " E un șah

direct la V. Alecsandri. Apoi la alţii, care vedeau „o aluziune“ la cucerirea Daciei de Traian, ca să încheie: „în realitate însă este un mit solar alterat în partea-i finală, precum rezultă din asemănările de fond cu cîntecul precedinte.“ Acest „cîntec precedinte“ era *Soarele şi luna*. În notele la celelalte cîntece bătrîneşti din ciclul „solare şi superstiţioase“, G. Dem Teodorescu se limitează la menţionarea variantelor şi explicarea unor cuvinte, deşi ar fi avut multe de spus despre substratul lor mitic, ca şi despre acest substrat în colindele profane. Amplul capitol al descîntecelor din culegerea lui G. Dem. Teodorescu e plin de personaje, fiinţe şi reminiscenţe din lumea fabuleasă a mitului, unele păstrate în travestiuri biblice: surorile soarelui, fata lui Raiu-Împărat, fata lui Ler-Împărat din „Palatul lui Ler-Împărat“, „lupul cu lupoaica, ursul cu ursoaica, zmeul cu zmeoaica“; iar în alt descîntec, „de Şamcă“ (= Avestiţa) se întîlnesc „cînele cu căţeana, zburătoarea cu zburătorul, Şamca cu Şămcoiul“; şarpele e numit Belisar în alt descîntec iar în altul, Idiţă sau Iediţă; pe cel muşcat de şarpe şi văietîndu-se îl aud „vîrful alunului, rădăcina cornului şi rodul pămîntului“, care îi aduc „leac“; în alt descîntec apar „ciumaşi cu ciumaşe, pocitori cu pociteraşi, morci cu moroaie, strigoi cu strigoaie“. Bolile sînt personaje cu care se vorbeşte, ispitindu-le să se ducă în alte locuri: pe Dealul Galileului — „Unde iarba nu-i călcată, / Roua nu e scuturată, / Apa nu e turburată, / Mana nu este luată“...; ori sînt trimise „la Marcga“, unde le aşteaptă „mese întinse, / Cu făclii aprinse, / Cu pahare pline“... Sau ameninţîndu-le: „Tu, apucatule; / Tu, întîlnitule; / Colţatule, / Uritule, / Grozavule, / Negritule“... Frigurile puerperale ale lehuzei sînt evocate în trăsăturile lor fizice: „Dar noaptea visă trei muieri, / La păr despletite şi ciufe“; „Potca“, de asemenea: „Potca cu ochii verzi, / Potca cu ochii negri“... Ielele sînt numite şi Irodiţe şi atunci ele devin benefice: „Irodiţa cea mai mare, / C-un pahar de-argint în poale, / Ea cum a cîntat, / Cum a descîntat“, suferinţele bolnavului „Ca cu mîna le-a luat“... Cele „nouă ciute“ — care porniseră „Grîie / Să ardem, / Ogoare / Să uscăm, / Pîraie / Să secăm“... — sînt îmbunate, întoarse din drum şi rugate să vindece un bolnav: „Voi, nouă ciute / Înciutate, / Din nouă vetre / De foc luate, / Arse şi pîrlite, / Unde-aţi purces / Aşa de iute, / Iute / Ca gîndul / Şi tare ca vîntul?“ Colosală este evocarea unei fete fabuloase: „La răchita înverzită, / Şede-o fată despletită. / La răchita rămurată, /

Şede-o fată-ndordurată / Şi s-aruncă de pe-o piatră / Pînă-ntr-alta colţurată. / Ea-i cu-n ochi de sînge, / Cu unul de foc: / Cel de sînge / Stinge / Pe ochiul de foc. / Ea-i cu-n ochi de apă, / Cu unul de foc: / Stinge cel de apă / Pe ochiul de foc"...

Comentariul cred că e de prisos. Aşa a considerat şi G. Dem. Teodorescu. Lumea fabuloasă a descîntecelor e mirifică şi prin splendoarea imaginilor şi prin insolitul vocabularului. Adunînd pe lîngă propriile sale culegeri tot ce a putut găsi în altele, — tipărituri sau manuscrise —, necruţînd spaţiul cărţii, prin reproducerea în întregime a tuturor variantelor, — G. Dem. Teodorescu a pus generos la dispoziţia nu numai a folcloriştilor, a filologilor, a cercetătorilor mentalităţii şi imagisticii arhaice, ci şi a scriitorilor noştri moderni, un tezaur de artă de o valoare inestimabilă. Dacă l-am aminti, dintre poeţi, doar pe Ion Barbu, cred că ar fi deajuns pentru întărirea acestei afirmaţii.

Examinînd în notele din subsolul paginii aproape fiecare text, G. Dem Teodorescu a fost atent îndeosebi la aspectele istorice ale colindelor şi ale cîntecelor bătrîneşti. Din aceste note s-ar putea alcătui o mică monografie asupra demnitarilor, mari şi mici, ai curţii domneşti în trecut, cu referiri asupra originii şi evoluţiei funcţiunilor acestora, ca şi la aspectele juridice, conturînd elemente de vechi drept românesc. Utilizînd lucrările istoricilor — mai ales ale lui B.P. Hasdeu — G. Dem. Teodorescu extinde universul cîntecelor bătrîneşti şi al colindelor şi în Moldova, iar uneori îl compară cu cel al altor ţări. Un singur exemplu: „Demnitatea de *serdar* apare într-al XVII-lea secul, corespunzînd cu ceea ce în Occident se numia *maréchal de camp*. În Moldova el comanda călărimea judeţelor Orhei şi Lăpuşna, iar în Muntenia, pe lîngă comanda unei părţi din armată, mai avea administrarea superioară a poştelor, împreună cu sarcina de *cuartir-maistru* al oştirii. Această funcţiune e importată de la turci. A se vedea *Archiva ist.*, loc cit. şi *Vechiele instituţii ale României*, pag. 86." G. Dem. Teodorescu înregistrează în unele texte datini, precum cea a „calului domnesc" care trebuia să fie dăruit voievodului, de către proprietarii de moşii, în anumite împrejurări. G. Dem. Teodorescu încearcă să identifice domnitori şi personaje din istoria trecutului, apărînd în cîntecele bătrîneşti şi în colinde. Întreprinderea era foarte dificilă, cu puţine şanse de reuşită, ceea ce i s-a întîmplat mai tîrziu şi profesorului universitar D. Marmeliuc. Domnitorii, ca şi cele-

direct la V. Alecsandri. Apoi la alţii, care vedeau „o aluziune“ la cucerirea Daciei de Traian, ca să încheie: „în realitate însă este un mit solar alterat în partea-i finală, precum rezultă din asemănările de fond cu cîntecul precedinte.“ Acest „cîntec precedinte“ era *Soarele şi luna*. În notele la celelalte cîntece bătrîneşti din ciclul „solare şi superstiţioase“, G. Dem Teodorescu se limitează la menţionarea variantelor şi explicarea unor cuvinte, deşi ar fi avut multe de spus despre substratul lor mitic, ca şi despre acest substrat în colindele profane. Amplul capitol al descîntecelor din culegerea lui G. Dem. Teodorescu e plin de personaje, fiinţe şi reminiscenţe din lumea fabuloasă a mitului, unele păstrate în travestiuri biblice: surorile soarelui, fata lui Raiu-Împărat, fata lui Ler-Împărat din „Palatul lui Ler-Împărat“, „lupul cu lupoaica, ursul cu ursoaica, zmeul cu zmeoaica“; iar în alt descîntec, „de Şamcă“ (= Avestiţa) se întîlnesc „cînele cu căţeaua, zburătoarea cu zburătorul, Şamca cu Şămcoiul“; şarpele e numit Belisar în alt descîntec iar în altul, Idiţă sau Iediţă; pe cel muşcat de şarpe şi văietîndu-se îl aud „vîrful alunului, rădăcina cornului şi rodul pămîntului“, care îi aduc „leac“; în alt descîntec apar „ciumaşi cu ciumaşe, pociteri cu pociteraşi, morci cu moroaie, strigoi cu strigoaice“. Bolile sînt personaje cu care se vorbeşte, ispitindu-le să se ducă în alte locuri: pe Dealul Galileului — „Unde iarba nu-i călcată, / Roua nu e scuturată, / Apa nu e turburată, / Mana nu este luată“...; ori sînt trimise „la Marcga“, unde le aşteaptă „mese întinse, / Cu făclii aprinse, / Cu pahare pline“... Sau ameninţîndu-le: „Tu, apucatule; / Tu, întîlnitule; / Colţatule, / Uritule, / Grozavule, / Negritule“... Frigurile puerperale ale lehuzei sînt evocate în trăsăturile lor fizice: „Dar noaptea visă trei muieri, / La păr despletite şi ciufe“; „Potca“, de asemenea: „Potca cu ochii verzi, / Potca cu ochii negri“... Ielele sînt numite şi Irodiţe şi atunci ele devin benefice: „Irodiţa cea mai mare, / C-un pahar de-argint în poale, / Ea cum a cîntat, / Cum a descîntat“, suferinţele bolnavului „Ca cu mîna le-a luat“... Cele „nouă ciute“ — care porniseră „Grîie / Să ardem, / Ogoare / Să uscăm, / Pîraie / Să secăm“... — sînt îmbunate, întoarse din drum şi rugate să vindece un bolnav: „Voi, nouă ciute / Înciutate, / Din nouă vetre / De foc luate, / Arse şi pîrlite, / Unde-aţi purces / Aşa de iute, / Iute / Ca gîndul / Şi tare ca vîntul?“ Colosală este evocarea unei fete fabuloase: „La răchita înverzită, / Şede-o fată despletită. / La răchita rămurată, /

Şede-o fată-ndordurată / Şi s-aruncă de pe-o piatră / Pînă-nt-alta colţurată. / Ea-i cu-n ochi de sînge, / Cu unul de foc: / Cel de sînge / Stinge / Pe ochiul de foc. / Ea-i cu-n ochi de apă, / Cu unul de foc: / Stinge cel de apă / Pe ochiul de foc"...

Comentariul cred că e de prisos. Aşa a considerat şi G. Dem. Teodorescu. Lumea fabuloasă a descîntecelor e mirifică şi prin splendoarea imaginilor şi prin insolitul vocabularului. Adunînd pe lîngă propriile sale culegeri tot ce a putut găsi în altele, — tipărituri sau manuscrise —, necruţînd spaţiul cărţii, prin reproducerea în întregime a tuturor variantelor, — G. Dem. Teodorescu a pus generos la dispoziţia nu numai a folcloriştilor, a filologilor, a cercetătorilor mentalităţii şi imagisticii arhaice, ci şi a scriitorilor noştri moderni, un tezaur de artă de o valoare inestimabilă. Dacă l-am aminti, dintre poeţi, doar pe Ion Barbu, cred că ar fi deajuns pentru întărirea acestei afirmaţii.

Examinînd în notele din subsolul paginii aproape fiecare text, G. Dem Teodorescu a fost atent îndeosebi la aspectele istorice ale colindelor şi ale cîntecelor bătrîneşti. Din aceste note s-ar putea alcătui o mică monografie asupra demnitarilor, mari şi mici, ai curţii domneşti în trecut, cu referiri asupra originii şi evoluţiei funcţiunilor acestora, ca şi la aspectele juridice, conturînd elemente de vechi drept românesc. Utilizînd lucrările istoricilor — mai ales ale lui B.P. Hasdeu — G. Dem. Teodorescu extinde universul cîntecelor bătrîneşti şi al colindelor şi în Moldova, iar uneori îl compară cu cel al altor ţări. Un singur exemplu: „Demnitatea de *serdar* apare într-al XVII-lea secul, corespunzînd cu ceea ce în Occident se numia *maréchal de camp*. În Moldova el comanda călărimea judeţelor Orhei şi Lăpuşna, iar în Muntenia, pe lîngă comanda unei părţi din armată, mai avea administrarea superioară a poştelor, împreună cu sarcina de *cuartir-maistru* al oştirii. Această funcţiune e importată de la turci. A se vedea *Archiva ist.*, loc cit. şi *Vechiele instituţii ale României*, pag. 86." G. Dem. Teodorescu înregistrează în unele texte datini, precum cea a „calului domnesc" care trebuia să fie dăruit voievodului, de către proprietarii de moşii, în anumite împrejurări. G. Dem. Teodorescu încearcă să identifice domnitori şi personaje din istoria trecutului, apărînd în cîntecele bătrîneşti şi în colinde. Întreprinderea era foarte dificilă, cu puţine şanse de reuşită, ceea ce i s-a întîmplat mai tîrziu şi profesorului universitar D. Marmeliuc. Domnitorii, ca şi cele-

lalte personaje, sînt amintiți doar cu prenumele lor: Mircea-Vodă, Domnul Constandin, Lixandru-Vodă ș.a. Mai mult: în variante, adesea, numele e altul. Întîlnim o dată un Pipar-Crai, frate cu Mihnea-Vodă și cu Dobrișean; altcori, un Mizil-Crai. În *Meșterul Manole* — „scris [...] de Petrea Crețul Șoican" — domnitorul e numit, în volumul apărut în 1865, cînd Negru-Vodă, cînd Neagu-Vodă. Aceasta se întîmplă fiindcă rapsozii nu văd în cîntecele lor personaje istorice, ci întruchipări ale codului etic al poporului nostru, sau ca înfruntări ai acestuia, imagini ale binelui sau ale răului. În colinde, numele personajului aparent istoric este în realitate numele gospodarului la care se intonează cîntecul, sau al feciorului său. G. Dem. Teodorescu mai încearcă și să identifice localitățile și topografia unde se petrece acțiunea. Aceleași dificultăți aici, deși localitățile pot fi de multe ori identificate pe hartă. Dar altcori îi ridică semne de întrebare chiar lui G. Dem. Teodorescu. Într-o variantă din Chiojdu, Gheorghelaș e prins la Ghizdita și bea „apă din Buzău"..G. Dem. Teodorescu observă: „Ghizdita, deși localitate în județul Buzău, pare cam depărtată de locul unde se petrece acțiunea narată." Întîlnim și nume de locuri neidentificabile, ca „munții Catrinului". Altele par a se isca numai ca să răspundă rimei: „Din Cîrpul Soletrului / Pînă-n malul Letrelui". A contura o geografie a universului cîntecelor bătrînești, înseamnă a trasa o hartă în care se răsfață fanteziа rapsozilor populari. G. Dem. Teodorescu nu era de această părere. În notele sale, face eforturi considerabile pentru a identifica pe harta României localitățile și detaliile topografice din textele poetice. Pe baza acestor identificări, s-ar putea desena o hartă avînd aparența de a corespunde realității textelor. Însă această realitate e doar plexă și contradictorie. Numele personajelor și ale detaliilor topografice diferă deseori de la variantă la variantă, ale aceluiași cîntec. Cînd își zice cîntecul, rapsodul se află în strînsă dependință de auditoriul lui, de localitatea unde se află și de împrejurările ei, de personajele cunoscute de cei care îl ascultă, din tradiție sau din viață. În cîntecul intitulat de G. Dem. Teodorescu uneori *Nunta mare*, altcori *Nunta lui Ianeu-Vodă*, iar de alți culegători *Letinul*, se înseamnă Ianeu-Vodă și-l cunună Mihnea-Vodă, arhii domnind în București, iar mireasa e din Hîrșova într-o variantă, iar în alta, din Rușova. Dar în culegerea lui T.T. Burada, mirele se numește Rădulescanu, iar nașul e Ianeu-Vodă.

În colinde, identificările sînt şi mai dificile, dat fiind că numele eroului aparţine familiei geopedarului la care se intonează colinda. Intervin şi complicaţii impuse de prozodia populară, însuşi G. Dem. Teodorescu menţionînd că numele propriu trebuie să constea doar din două silabe fiind abreviate, dacă sînt mai lungi, după fantezia cîntăreţului. Concluzia nu poate fi alta decît aceea de a părăsi ispita identificărilor istorice şi geografice şi de a ne lăsa în voia farmecului textelor ca opere de artă şi de a cutreiera lumea lor fascinantă, cu realitatea ei proprie. G. Dem. Teodorescu subliniază uneori valorile artistice evidente în limbajul textului. De exemplu, referindu-se la versul „Cu calul neapătat", observă în notă: „Frumoasă şi rară expresiune, derivată de la *apă* şi însemnînd neudat, neatins de apă, neînmuiat". Estetica lui G. Dem. Teodorescu se întemeiază în primul rînd pe principiul aprecierii de realitatea vieţii. Astfel, la versul „În nori pînă-n genunche", observă: „Situaţiunea nu prea e poetică, dar pentru rezbel e foarte fidelă"; iar la alt vers notează: „Această frumoasă imagine e luată din viaţa comună, prin urmare cu atît mai frumoasă, cu cît e mai naturală". Însă respectînd acest principiu, G. Dem. Teodorescu nu merge pînă la acceptarea trivialului: „Aci urmează un pasagiu cam licenţios, pe care îl suprimi". Ajungem astfel la principiul fidelităţii faţă de text în travaliul culegerii — principiu accentuat ferm, după cum se ştie, de G. Dem. Teodorescu — şi la neacceptarea lui mărturisită, pentru care i-a făcut un respectuos reproş lui Alecsandri. Dar iată că însuşi G. Dem. Teodorescu mărturiseşte că a intervenit în transcrierea textului popular. Mai mult decît atît. Confruntînd versurile din ediţia postumă a basmelor sale cu versurile pe care G. Dem. Teodorescu le-a inclus în *Poezii populare române*, am constatat diferenţe nemărturisite şi am vorbit de acestea în prefaţa-studiu la reeditarea din 1982. G. Antofi a confruntat la rîndul său variantele reproduse din alţi folclorişti cu textul acestora, inclus de G. Dem. Teodorescu în volumul său — neexistînd manuscrisul monumentalei sale culegeri — şi a ajuns la concluzia inevitabilă, că totuşi G. Dem. Teodorescu opera în texte. Dar cu aceste constatări ajungem la spinoasa problemă a datei cînd G. Dem. Teodorescu şi-a început culegerea. Spuneam în prefaţa amintită, că ipostaza unui G. Dem. Teodorescu începîndu-şi activitatea de culegător încă din anul 1864 cu greu se poate susţine, deşi el îşi adnotează unele cîntece ca „scrise" începînd din acest an. În

galbenul deplin, / Cu așa-i legea din bătrîni, / Din bătrîni, din cameni buni"... Aceeași lumină puternică învelește și exteriorul caselor din București, văzute ca niște fortărețe: „Așa nalte, / Minunate, / Cu lanțuri de fier legate"... Cerpedarul e înfățișat pe potriva lor: „Dar în poartă cine-mi șade? / Șade bun jupîn (sutare), / Șade-n poartă rezimat, / În toiegu-i fericat. / Cată-n jos și cată-n sus, / Cată-asupra caselor: / Vede casa-acoperită / Tot de vineți porumbei." În alt *Pluguşor*, întors acasă, după ce a corectat cîmpul, gerpedarul e frămîntat de grija treburilor: „Puse coatele pe masă, / Gîndi una, gîndi două, / Gîndi nouăzeci și nouă"... Metafora mulțimii de preocupări e remarcabilă, iar descrierea calului e strălucitoare: „Gîndi la negru-nfrînat, / Cum e bun de-nșălicat, / Cu cioltar pînă-n pămînt, / Cu potcoave de argînt, / Mult e spornic la fugit."

În cîntecul bătrînesc, arta de portretist a rapsodului excelează prin precizia desenului, prin îmbinarea contrastului de culori cu linia apăsată a evocării stărilor sufletești: „Plecă Ilinca plîngînd, / Din ochi negri lăcrămînd, / Față albă zgîriind"... Alt portret feminin pendulează între plastica suavă și aura mitului: „Ileana, / Simzeana, / Doamna fierilor / Și-a garoafelor, / Sora soarelui, / Spuma laptelui"... Altul, evocînd un personaj de dincolo de istorie, înfățișează un ideal de frumusețe feminină cu totul terestră, din lumea celor avuți. Voinicul viseză că s-a logodit: „C-o fată de crai, / Tot de peste plai, / A lui Mizil-Crai, / Cu cosița / Deasă, / Cu geana / Sumeasă, / Tînără / Și grasă, / Chip de poic-alcasă, / Chip de jupîncasă." Alt cîntec bătrînesc începe meditativ, vizînd desfășurarea tragică a povestirii: „Vai de ăl fără noroc, / Că nu-și mai găsește loc. / Iar flăcăul cu noroc / Dă prin apă și prin foc / Și-i cu mîndra la un loc". Eroul se înscaună „fără voia mîne-sa": „Mîndră soață că-și lua / Ca o sor-a soarelui, / Ce stă-n poarta raiului / Și dă loc sufletului."

Sînt celebre portretele de voinici, de haiduci. Să rememorăm unul: „Tot voinici / D-ai Oltului, / Cum îi place / Codrului, / Cum nu-i vine cîmpului: / Lungi de mînă, / Tari de vînă, / Toți porniți pentru pricină; / Lungi / În coate, / Lați în spate, / Cu hangere ferecate; / Cu mustața-n barbarie, / Cum stă bine / La voinic; / Cu mustața / Cît o coadă, / Două la ceafă / Le-noadă / Și face nodul cît pumnul, / De se sperie păgînul"...

Iată și un portret al „păgînului", conturat cu trăsături din basme, dilatate hiperbolic: „Călare p-un pui de leu / Cu ochii-n cap ca de zmeu, / Cu cealmaua / Capului / Cît rotila / Plugului, / Cu gura cît beldia, / Cu trupul cît butia, / Deşte ca resteiele, / Mîini cu putineiele"... care înghiţea la fel ca zmeii din poveste, „Nouă cuptoare de pîini, / Nouă buţi pline cu vin / Şi bîtlage de rachiu". Puterea fizică neobişnuită e sugerată concret, uneori, în contrast cu diminutivele numelui: „Ciupăgel, / La chip ocheşel, / La cap blegoşat, / La piept găvănat". Dar şi bătrînul Novac, care e uriaş, e tot „găvănat" la piept. În alte portrete de voinici, trăsăturile fizice se îmbină cu cele morale. Toma Alimoş este: „Nalt la stat, / Mare la sfat / Şi viteaz cum n-a mai stat". În contrast, totuşi cu aceeaşi tehnică, e conturat portretul duşmanului său: „Manea slutul / Şi urîtul, / Manea grosul / Şi-arţăgosul"... Similar e portretul hoţului de ei: „Fulg a moşul, fulg bătrîn, / Moş cu barba pîn-la brîu, / Cu mustaţa / Resfirată / Şi cu ghioaga-mbăierată"... Şi fiindcă veni vorba de ei, să recitim şi un portret de mocan, liniat cu precizie şi sobrietate: „Mocanul / Mărunt, / Cu cojocul / Scurt, / Încins tot cu bete, / Cu gluga-ntre spete"... Chefurile voinicilor au proporţii homerice: „Cine pe drum că-mi trecea, / La cîrciumă s-abătea / De bea, măre, şi iar bea / Pelinul cu ocaua / Şi vinul / Cu vedriţa, / Raçhiul cu cofiţa. / Beau-şi turci / Cealmalele, / Ieniceri / Pistoalele, / Arnăuţi / Hangerile, / Rămîn doar / Cu tecile, / Rău le curg / Lacrimile. / Beau plugarii / Plugurile, / Croitorii / Foarfecele, / Negustorii / Averile, / Lăutarii / Viorile / Şi ciobanii / Turmele / Şi ţiganii / Foalele; / Rău le curg lacrimile"...

Peisajele, nu prea numeroase — poezia noastră populară neabundînd în asemenea descrieri de natură — sînt desenate cu aceeaşi mînă de maestru, în concizia lor: „La Picior-de-Munte, / Pe dealuri mărunte, / Prin plaiuri tăcute, / De vînturi bătute"... Iată un peisaj matinal, încheiat cu imagini de nebănuită poezie: „Ei mi se sculau în zori, / După glas de cîntători, / Cînd dorm toate apele, / Cînd tac toate frunzele"... Ceea ce am putea numi un „peisaj eroic", un amurg, e schiţat în cîteva cuvinte: „Dar soare sfinţeşte, / Umbra se-ndeseşte, / Drumul se opreşte / / Ş-aici se numeşte / La Vadul / Săpat, / La Malul / Surpat, / La Teiul / Plecat, / De arme-ncărcat". Numele proprii ale locului sînt aici în acelaşi timp evocatoare ale peisajului. Într-un cîntec bătrînesc, pe tema probei iubirii, visul se alătură fabulosului din basme. Eroul se trezeşte

din vis: „De sub fagul / Stoborît, / Strigă Mitu / Amărît, / De răsună / Văile / Și treimură lunile". Celor care îi vin în ajutor le explică: „Dar cînd fu la deșteptat, / Am simțit în sînul meu / Trupul rece, trupul greu / Al unui spurcat balaur, / Șarpe cu coarne de aur, / Unde, muică, / Mi se strînge, / Pîn-la inimă m-ajunge / Și cu limbile mă-mpunge"... Deși cîntecul e suspect de intervenția culegătorului, un intelectual, există în alte culegeri variante autentice. În final, iubita, căutînd să scoată bănuitul șarpe, dă la iveală un brîu, ca în basme: „Nu era șarpe balaur, / Ci un mîndru / Brîu de aur, / Semănat cu pietricele, / Ca cîmpul cu floricele, / Ca cerul / Cu mii de stele." Interferențe ca aceasta, între diferitele epoci ale literaturii populare, între rural și citadin, se întîlnesc frecvent și în culegerea lui G. Dem. Teodorescu. Una dintre ele ne duce departe cu gîndul, pînă la variante ale *Mioriței*. Începe cu un peisaj cu elemente de miraculos: „Sus pe munte ninge, / Jos în vale plouă; / La Grozești pe muche / Pică-mi pic de rouă. / Dintr-o picătură, / Dintr-o stropitură, / Faptu-mi-s-a, fapt, / Ca un chip de lac, / Un lac mititel, / Frumos iezerel. / Jur-prejur de lac, / Răchită / 'Nfloritâ, / Trestie / Mărunță, / Salcie / Rotundă"... Lîngă lac, pasc ciute. Una dintre ele — „A ciută mioară, / Pe bot gălbioară, / La păr căruncioară, / Iarbă nu păștea, / Nici apă nu bea"... La întrebarea fratelui ei, un „cerb tretior", ea răspunde: „Ba iarba e bună / Și apa e lină, / Dar de n-am păscut / Și de n-am băut, / Semn mi s-a făcut"...

Miul Zglobiul — cîntec pe care G. Dem. Teodorescu îl adnotează ca variantă „scrisă după" Șerban Mușat, din București, în 1884 — începe în mod surprinzător cu versuri din cîntecul *Ce frunză se bate*, din *O șezătoare la țară*, de Anton Pann, inserată și de G. Dem. Teodorescu între cîntecele de lume: „Pe la miez de noapte, / Ce frunză se bate / Cu fiori de moarte? / Frunza codrului / Și-a molotrului / Și cu-a bradului", — ca imediat să treacă la un împrumut din varianta *Miului*, din culegerea lui Alecsandri. Frunza bradului este „Mișcată ușor / D-un cîntic de dor, / D-un mîndru cîntic, / Cîntic de voinic; / Din *căpuș* de os, / Mult zice frumos"... La Alecsandri, finalul suna astfel: „Codrul clocotește / De-un mîndru cîntic, / Cîntic de voinic, / De-un glas de cobuz, / Dulce la auz, / De cobuz de os, / Ce sună frumos." Combinația e vădit făcută de rapsod — date fiind sursele ei diferite cu totul — și e făcută după

cîntece auzite și nu citite, dar care pornesc sigur de la Anton Pann și V. Alecsandri, dovadă receptarea alterată a cuvîntului *cobuz*. Întîmplarea nu e unică. Se întîlnește și alteori în culegerea lui G. Dem. Teodorescu, justificîndu-i includerea în ea a atîtor texte provenind de la cărturari. S-a vorbit mult despre ceea ce au dăruit cultura și literatura populară poeților, prozatorilor și dramaturgilor noștri. Dar s-a neglijat aproape cu totul ceea ce au desprins și au asimilat cultura și literatura de tip folcloric din viața culturii citadine. Realitatea este că, încă de la originile ei, orizontul culturii noastre populare a fost deschis spre toate zările, ale Orientului ca și ale Occidentului, asimilînd doar ceea ce putea deveni substanță proprie. Detalierea acestui adevăr pe care l-am rememorat de multe ori, ne-ar duce aici departe. Cred că o lectură a culegerii lui G. Dem. Teodorescu, sub acest unghi de vedere, ar adăuga încă un argument însemnătății ei, ca sinteză vastă și complexă a creativității poporului român, în lumea versului.

OVIDIU PAPADIMA

TABEL CRONOLOGIC

1724 Poetul scoțian Allan Ramsay publică antologia *The Evergreen*. Este prima antologie unde poezia populară figurează alături de cea cultă.

1769—1709 Apare la Berlin, *Descrierea Moldovei* de Dimitrie Cantemir. Lucrarea a fost tradusă în germană din limba latină. În monografie, partea de etnografie și folclor ocupă un loc preponderent. Sînt consemnate obiceiurile din ciclul vieții, obiceiuri calendaristice, credințe, practici magice, obiceiuri de nuntă și înmormîntare, colinde și denșuri populare.

1778—1779 Filozoful Johan Gottfried Herder tipărește antologia *Volkslieder*, care va face vîlvă în epocă deoarece el asimilează poezia populară cu poezia națională, cîntecele populare fiind socotite „arhivele poporelor". Aceste idei vor fi fructificate de cohorta Școlii Ardelene și de alți folcloriști.

1781—1782 Apare lucrarea *Geschichte des transalpinischen Daciens*, de Franz Josef Sulzer. Sînt consemnate date etnografice și folclorice despre întreaga națiune română.

1799—1821 În revista *Allgemeine Musikalische Zeitung* din Leipzig, autori anonimi scriu despre jocul românesc, tarafuri,

instrumente populare, muzica populară, relevînd caracterul lor arhaic și original.

1801 Samuil Micu-Clain tipărește *Dictionarum valachico-latinum.* Sînt prezentate succint datini calendaristice, portul popular românesc, obiceiuri și practici magice.

1823–1824 Vuk Stefanovći Karadžić tipărește la Leipzig celebra colecție, *Srpske narodne pjesme*, I, II, III vol. *(Poezii populare sîrbești).*

1824–1826 Ch. Fauriel publică la Paris *Chants populaires de la Grèce moderne* (2 volume).

1825 *La 19 august* Apare prima ediție în românește a lucrării lui D. Cantemir, *Descrierea Moldovei.* Tipărirea s-a realizat la Mînăstirea Neamțului, fiind tradusă din germană.

1838 Nicolae Pauleti a realizat prima culegere de lirică populară, *Cîntări și strigături românești de cari cîntă fetele și feciorii jucînd.*

1849 *august 25* Se naște la București G. Dem. Teodorescu, fiul unui antreprenor de construcții, Tudor, venit de pe meleagurile Amaradei, jud. Gorj, și al Sultanei, de la care aude cele dintîi creații populare. Unele dintre ele vor fi incluse în culegerea *Poezii populare române.*

1850 Anton Pann publică *Spitalul amorului.*

1851–1852 Anton Pann tipărește *O șezătoare la țară* sau *Povestea lui Moș Albu.*

1852 Johann Karl Schuller editează broșura *Aus der Walachei* în care apar traduse în germană poezii populare și proverbe românești culese din București.

1852–1853 Ctitorul folcloristicii românești, poetul și dramaturgul V. Alecsandri, publică prima culegere de folclor din istoria culturii românești: *Poezii poporale — Balade (cîntice bătrînești)*, partea I. Partea a II-a, 1853, pune pentru prima dată în circulație capodoperele *Miorița* și *Meșterul Manole.*

1854 Istoricul și publicistul Jules Michelet, unul dintre cei dintîi francezi care au cunoscut bine folclorul românesc, publică, la Paris, lucrarea *Légendes democratiques du Nord*. Autorul își mărturisește admirația față de tradițiile și muzica populară, față de coregrafia și balada populară românească, în special *Miorița* pe care o traduce.

1855 Începe să învețe la biserica Sfinții Voievozi, apoi la *școala primară de verde* din str. Știrbei-vodă.

Apar în limba franceză, traduse de V. Alecsandri: *Ballades et chants populaires de la Roumanie*, cu o introducere de V. Ubecini.

1856 Henry Stanley publică *Rouman Anthology on Selection of Rouman Poetry Ancient and Modern*, dînd în traducere engleză 4 balade din culegerea lui V. Alecsandri *Poezii populare ale românilor*.

1857 Wilhelm Ketzebue, în *Rumänische Volkspoesie* publică în traducere germană 16 balade din colecția lui V. Alecsandri, *Poezii populare ale românilor*.

1859 At. M. Marienescu tipărește volumele: *Poesia popurala. Balade*, culese și corese de...; *Poezia popurala. Colinde*, culese și corecede...

Apare, la Sibiu, antologia *Românische Volkslieder*, realizată de Johan Karl Schuller. Studiul care prefațează volumul este important pentru că inaugurează cercetarea comparativă. Sînt traduse în germană 6 balade din colecția lui V. Alecsandri.

1859—1861 Urmează cîțiva ani gimnaziul la „Gh. Lazăr", după care se transferă la liceul „Matei Basarab". Ultima clasă de liceu a dat-o în particular deoarece a devenit funcționar.

1861 Alexandru Odobescu publică primul studiu de folclor comparat, *Cîntece poporane ale Europei răsăritene mai cu seamă în raport cu țara, istoria și datinile românilor*, în *Revista română pentru științe, litere și arte*.

1864—1874 Prima etapă în care a fost realizată partea din colecția *Poezii populare române*, caracterizată de autor drept „culegerea din țară".

1866 Vasile Alecsandri tipărește colecția *Poezii populare ale românilor*. Noua ediție o depășește pe cea din 1852—1853, fiind mai bogată în texte de diferite genuri.

În decembrie se publică în revista *Familia*, pentru prima dată la noi, prezentarea globală a unui informator de folclor, Atanasie M. Marienescu fiind autorul evocării rapsodului bănățean Mărcea Giuca.

1867 Se angajează impiegat la Ministerul Cultelor și Instrucțiunii Publice, în sectorul administrativ.

Cunoscut în istoria literară ca poet, I.C. Fundescu a dat la iveală și colecția *Basme, orații, păcăliturî și ghicitori*.

1868 Începe activitatea de publicist în redacția ziarului *Românul*. A fost mai întîi corector, va deveni reporter, secretar de redacție și redactor. Articolele publicate în *Românul* ilustrează principala sa preocupare, folclorul, dar și prezența activă în viața cultural-artistică și politică.

1869 La 6 aprilie, în cadrul societății literare și folclorice *Românismul*, întemeiată din inițiativa lui B.P. Hasdeu, ține prima sa conferință publică: *Discurs pronunțat în ședința solemnă de inaugurare a societății Românismul*. (Conferința — program va fi publicată în *Foaia Societății Românismul*). La această revistă, din a cărei „comisiune de redactare și administrație făcea parte", va publica articole de specialitate și culegeri de folclor.

Devine student la Facultatea de litere din București. Studiază latina, greaca și în subsidiar istoria literaturii române. Este fascinat de B.P. Hasdeu și Al. Odobescu, corifeii epocii, ambii și prodigioși folcloriști.

Apare în *Familia* și *Transilvania* conferința lui Iosif Vulcan, *Poporul român în poezia sa*, în care elogiază primatul folcloric al românilor.

Debutează editorial Simeon Florea Marian, cu broșura *Poezii poporale din Bucovina. Balade române.*

1870 Debutează ca poet în paginile primului număr al *Foii Societății Românismul* cu poezia *Mormintele strămoșe*, lucrare modestă sub aspect artistic.

Începe colaborarea la gazeta satirică *Sarsailă*, apărută la București, de trei ori pe săptămînă, de la 8 aprilie pînă la 6 iunie. Revista a fost în bună parte editată și redactată de G. Dem. Teodorescu. Aici publică satire politice, versuri erotice, fabule, parodii împotriva monarhiei și unele traduceri din limba franceză.

Debutează în critica literară cu o recenzie la volumul *Biblioteca de lectură pentru Junimea de ambele sexe, „tradusă și prelucrată" de I.M. Riureanu*, publicată în ziarul *Românul*. Începe colaborarea permanentă la revista umoristică *Ghimpele*, semnînd cu pseudonimul *Ghedeon*. Se presupune că după retragerea lui I.L. Caragiale, conducătorul de fapt al revistei a fost G. Dem. Teodorescu.

Apare culegerea de folclor *Balade populare române*, realizată de Miron Pompiliu.

1871 Face parte din delegația studenților din București alături de Ion Brătescu și Grigore Tocilescu care s-a deplasat la Putna cu prilejul aniversării lui Ștefan cel Mare (14/26 august).

Din *Amintirile* lui T.V. Stefanelli deslușim că M. Eminescu îl cunoștea pe studentul G. Dem. Teodorescu.

1872 La 20 august moare D. Bolintineanu. G. Dem. Teodorescu publică, în *Albina*, un articol despre poetul dispărut.

1873—1875 Simeon Florea Marian tipărește culegerea *Poezii poporale române*, fiind cea mai bogată colecție de balade din Moldova de Sus.

1874 Debut editorial. Articolele publicate în presa vremii sînt înmănunchiate în volumul *Încercări critice asupra unor credințe, datine și moravuri ale poporului român*, elogios prefațat de Al. Odobescu.
Se presupune că în acest an s-a înscris în miliție și a obținut gradul de sergent.

1875 Tipărește volumul *Istoriografia la Eleni pînă la Erodot.* Titu Maiorescu, în calitate de ministru al Cultelor și Instrucțiunilor publice acordă o bursă, la Paris, studenților G. Panu, A. Lambrior și G. Dem. Teodorescu.

1875—1876 A doua etapă în care a fost realizată, în parte, colecția *Poezii populare române.* În timpul studiilor universitare de la Paris a continuat adunarea de texte folclorice, primind de la prietenii și colegii din țară numeroase texte și variante.

1876 Titu Maiorescu, în scrisoarea către N. Gane, vorbește elogios despre culegerea de colinde a lui G. Dem Teodorescu.

1877 La începutul anului trimite din Paris *Colinde inedite* și *Cîteva proverbe române în comparațiune cu cele latine*, care vor fi publicate în *Columna lui Traian.*
Îi apare lucrarea *Cercetări asupra proverbelor române*, studiu scris pe cînd se afla la Paris. Lucrarea are mare importanță în ceea ce privește metodologia de culegere a folclorului.
După întoarcerea de la Paris, obține suplinirea catedrei de limbă română și latină, la cursul superior de la liceul „Sfîntu Sava".

1878 În luna mai îl însoțește pe D. Brăteanu la Constantinopole în calitate de secretar al acestuia, pentru a definitiva tratativele cu turcii. Aici redactează basmele *Fata din Dafin* și *Țugulea, feciorul mătușii.*
Tipărește lucrarea *Ciceronis Oratio Pro Marcello.* Text în limba latină.

1879 La 10 martie ține la Ateneul Român conferința *Despre colinde* care va fi publicată, în cîteva numere, de ziarul *Binele public.*
Publică volumul *Noțiuni despre colindele române.* Unele dintre ele vor figura în monumentala colecție din 1885.
Se transferă la liceul „Matei Basarab", unde rămîne profesor pînă în anul cînd se stinge din viață.
Tipărește *Tractatu de versificare latină.* Partea I: Prosodia, carte didactică pentru cursul superior de liceu.

1880 Tipărește *Metrica (Tratat de versificare latină).* Partea II-a. P. Ispirescu publică broșura *Pilde și ghicitori.* Unele dintre ele au fost reproduse de G. Dem. Teodorescu în colecția de față.

B.P. Hasdeu editează *Cărțile poporane ale românilor în secolul XVI în legătură cu literatura poporană cea nescrisă.*
Debutează folcloristul T.T. Burada cu volumul *O călătorie în Dobrogea.* Este prima încercare din istoria folcloristicii românești de cercetare monografică etnofolclorică a unei regiuni.

1883 La începutul lunii august, pe cînd se afla la băile de la Lacul-Sărat, G. Dem Teodorescu îl întîlnește pe lăutarul Petrea Crețul Șolcan din Brăila de la care a notat, în cîteva zile, un număr impresionat de texte folclorice.
Tipărește *Viața și operele lui Eufrosin Poteca.*

Apare volumul lui Moses Gaster, *Literatura populară română,* care reprezintă prima sinteză a folclorului nostru și primul manual despre literatura din secolul al XVIII-lea.

1884 Grigore Tocilescu, în articolul *Literatura populară*, apărut în *Revista pentru istorie, arheologie și filologie*, elogiază activitatea folcloristului G. Dem. Teodorescu. La 11 martie, G. Dem Teodorescu prezintă publicului bucureștean, într-un cadru festiv, la Ateneul Român, pe faimosul lăutar din Brăila, Petrea Crețul Șoican. Contractul cu acest rapsod a constituit stimulentul hotărîtor în definitivarea colecției *Poezii populare române*. În luna mai, la cea de a doua întîlnire cu informatorul Petrea Crețul Șoican, care a avut loc în București, G. Dem. Teodorescu a notat alte valoroase texte folclorice.

Ion Pop Reteganul publică doar o parte din numeroasele culegeri în volumul *Trandafiri și viorele*.

1885 Ține la Ateneul Român conferința despre *Priceliei și Vîrcolaci*.

Octombrie Tipărește monumentala colecție, *Poezii populare române*, contribuția capitală a lui G. Dem. Teodorescu la istoria folcloristicii românești.

A fost numit directorul liceului „Matei Basarab".

Colecția lui Ion Micu Moldovanu a fost încredințată filologului ceh J.U. Jarnik, care va publica, împreună cu Andrei Bîrseanu, o selecție sub titlul, *Doine și strigături din Ardeal*.

1886—1893 B.P. Hasdeu publică monumentala lucrare *Etymologicum Magnum Romaniae*, în 4 mari tomuri.

1888 În luna aprilie ține la Ateneul Român conferința, *Mitu-rile lunare: Vîrcolacii*.

1889 Ține la Ateneul Român conferința, *Mitologia populară: priceliei, stafii, strigoi*.

Emile Auguste Picot a făcut cunoscut peste hotare folclorul românesc prin culegerea *Chants populaires des roumains de Serbie*, ediție bilingvă, publicată cu colaborarea lui Al. Odobescu.

1890 S. Fl. Marian tipăreşte monografia *Nunta la români.*

1891 Este numit ministru la Ministerul Cultelor şi Instrucţiunii Publice, unde rămîne doar cîteva luni.
Tipăreşte Operele lui Anton Pann. Recensiune bibliografică. Partea a II-a

1892 Ţine la Ateneul român conferinţa despre *Viaţa lui Anton Pann.*

Simeon C. Mîndrescu publică culegerea cu profil monografic, *Literatură şi obiceiuri poporane din comuna Ilpa de Jos, comitatul Mureş — Turda (Transilvania).*
Apare *Şezătoarea*, cea dintîi revistă de folclor.

1893 Apare, Ioan C. Bibicescu, *Poezii populare din Transilvania*, colecţie cu profil monografic în care sînt cuprinse toate speciile versificate. Face referiri la variantele din colecţia G. Dem Teodorescu.
Tipăreşte conferinţa *Cronica din Nürnberg: 1493*, ţinută la adunarea Societăţii Geografice.
Publică *Viaţa şi activitatea lui Anton Pann.* Partea I-a precum şi lucrarea *Istoria filozofiei antice. Orientul. Grecii. Creştinii.* Anii 600 î.d. Cr — 750 d.Cr.

1894 Publică primul său basm, *Fata din dafin* în *Ateneul Român* (nr. 1). Colecţia de proză populară a apărut postum, în anul 1968, datorată lui Stanca Fotino.
Tipăreşte *Tractatu de versificare latină.* Partea a II-a: *Metrica.*

1895 Lazăr Şăineanu, în *Istoria filologiei române*, nota cu privire la lucrarea lui G. Dem. Teodorescu ...„cea mai bună e a d-lui G. Dem. Teodorescu (1885), singurul din Muntenia, care, după Anton Panu, s-a ocupat de o asemenea culegere".
După înfiinţarea Fundaţiei Universitare, G. Dem. Teodorescu devine primul director al bibliotecii.

Iuliu A. Zanne tipăreşte *Proverbele românilor*, ediţie cuprinzătoare a genului (10 volume). Precuvîntarea este semnată de G. Dem. Teodorescu.

George Cătană publică culegerea, *Balade poporane*. Din gura poporului bănăţean.

1896 Jules Brun, în *Le Romancero roumain...*, publică traduceri de balade şi cîntece lirice din colecţia lui G. Dem. Teodorescu. Prefaţa, *Esquisse sur la langue et le folklore roumains* este semnată de G. Dem. Teodorescu.

Debutează editorial Constantin Rădulescu Codîn cu a sa culegere *Din Muşcel. Cîntece poporane.*

1897 Între 10—22 ianuarie susţine, la Iaşi, concursul pentru obţinerea titlului de profesor la catedra de Istoria limbii şi literaturii române, de la Facultatea de filozofie şi litere din Bucureşti, pe care îl pierde în favoarea lui Ovid Densusianu.

1898 Apare colecţia lui Artur Gorovei, *Cimilitiurile românilor*, cel dintîi corpus al speciei.

1899 Ţine la Ateneul Român conferinţa: *Prelaţi români din secolii trecuţi.*

Apare valoroasa culegere *Texte din literatura poporană română*, datorată cercetătorului Gheorghe Alexici.

1900 La 20 august se stinge din viaţă, în urma unei septicemii, cînd avea doar vîrsta de 51 ani. Este înmormîntat la cimitirul Belu. Mai multe publicaţii deplîng moartea sa prematură.

1902 Apare volumul *În amintirea lui G. Dem. Teodorescu, 1849—1900*, care cuprinde articolele omagiale apărute în presă la încetarea din viaţă a folcloristului şi cuvîntările rostite la înmormîntarea acestuia.

În fața Ateneului Român i s-a ridicat un bust din bronz, executat de Fr. Stork.

Apare *Literatura populară*, I, volum în care Hariе Chendi editează pentru prima dată colecția de literatură populară a lui M. Eminescu.

1903 L. Bachelin, în *Esquisse Roumaines*, I-ère, serie, *Littérature, folklore et art*, consemnează colecțiile lui P. Ispirescu, D. Stăncescu și G. Dem. Teodorescu.

1905 Debutează ca folclorist Tudor Pamfile, cu lucrarea *Jocuri de copii adunate din satul Țepu.*

1906—1908 O. Densusianu în colaborare cu I.A. Candrea și Th. Speranția publică *Graiul nostru*, cuprinzînd texte din toate părțile locuite de români.

1908 Tudor Pamfile publică culegerea *Cimiliturile românilor.*

1910 Apare colecția lui N. Păsculescu *Literatura populară românească.*

1913 Se editează culegerea lui Tudor Pamfile, *Cîntece de țară.*

1915 Ovid Densusianu tipărește *Graiul din Țara Hațegului.*

1919—1926 Se publică selectiv, în 5 broșuri, culegerea lui Teodor Bălășel, *Versuri populare române.*

1920 Apare culegerea *Flori alese din cîntecele poporului*, întocmită de Ovid Densusianu.

1924 Ion Bîrlea tipărește culegerile: *Balade, colinde, bocete din Maramureș; Cîntece populare din Maramureș.* (Iordan Datcu le va reedita în 1968: *Literatura populară din Maramureș.)*

1928 Se tipărește culegerea lui Gheorghe Cardaș, *Cîntece poporane moldovenești.*

1934 Ion Diaconu, în *Folklor din Rîmnicu-Sărat*, vol. II, aduce critici neîndreptățite colecției lui G. Dem. Teodorescu. Petre V. Haneș, în *Histoire de la littérature roumaine*, apărută la Paris, furnizează date despre viața și activitatea lui G. Dem. Teodorescu.

1940 Apare cea mai amplă colecție regională de folclor publicată de Mathias Friedwagner, *Rumänische Volkslieder aus der Bukovina, Liebeslieder (Cîntece populare românești din Bucovina, Cîntece de dragoste).*

1944 Ovidiu Papadima publică studiul despre *G. Dem. Teodorescu*, în *Revista fundațiilor*, 11, nr. 5. Este prima cercetare cuprinzătoare dedicată în întregime autorului culegerii *Poezii populare române.*

1953 Antologie de literatură populară. Poezia, vol. I, Editura Academiei. Include cîntece de lume, colinde, pluguşoare, orații de nuntă şi balade din colecția lui G. Dem. Teodorescu.

1955 Apare la Editura Tineretului, G. Dem. Teodorescu, *Poezii populare*, ediție îngrijită şi prefață de Al. Bistrițeanu.

1961 Ovidiu Papadima publică studiul, *G. Dem. Teodorescu*, în *Revista de folclor*, 6, nr. 3—4, despre viața şi activitatea folcloristului.

1964 Apare la E.P.L., lucrarea Al. Amzulescu, *Balade populare românești*, vol. I—III, unde sînt reproduse 37 de balade din colecția lui G. Dem. Teodorescu.
Adrian Fochi publică monografia *Mioriția*. Tipologie, circulație, geneză, texte. Amplă exegeză despre modalitățile de creație în folclor.

1967 Liviu Rusu, în *Viziunea lumii în poezia noastră populară* foloseşte multe texte din colecția lui G. Dem. Teodorescu.
În antologia *Flori alese din poezia populară*, E.P.L., vol. I, II, Ioan Şerb include multe texte din marea colecție a lui G. Dem. Teodorescu.

1968 Apare la E.P.L., G. Dem Teodorescu, *Basme române*. Ediție îngrijită, prefață şi rezumate în limba franceză de Stanca Fotino. *Folcloristica română*, de G. Vrabie cuprinde şi un capitol despre G. Dem. Teodorescu.

1971 Se publică la Editura Minerva, V. Alecsandri, *Poezii populare ale românilor*. Ediție îngrijită de D. Murărașu.

1973 În *Istoria literaturii române*, vol. III, I. C. Chițimia redactează capitolul despre viața și activitatea lui G. Dem. Teodorescu. Ion Taloș publică monografia *Meșterul Manole*, contribuție fundamentală la cunoașterea unuia dintre miturile esențiale ale culturii populare românești.

1974 Ovidiu Bîrlea rezervă un capitol despre G. Dem. Teodorescu în *Istoria folcloristicii românești*.

1975 Adrian Fochi, în *Coordonate sud-est europene*, Editura Academiei, menționează circulația unor motive din colecția lui G. Dem. Teodorescu în sud-estul Europei.

1977 Volumul de studii, *Folcloriștii români*, de Virgiliu Ene cuprinde un capitol despre viața și activitatea lui G. Dem. Teodorescu. József Faragó, în *Balladak földjén (Pe pămîntul baladelor)*, apărut la Editura Kriterion, include un studiu despre vestitul cîntăreț Petrea Crețul Șolcan, informatorul principal al lui G. Dem. Teodorescu.

1979 În *Dicționarul literaturii române de la origini pînă la 1900* se publică un amplu articol despre viața și activitatea lui G. Dem. Teodorescu.
Iordan Datcu, S.C. Stroescu, în *Dicționarul folcloriștilor*, consemnează meritele lui G. Dem. Teodorescu în istoria folcloristicii.

1981 Ovidiu Bîrlea, în studiul, *Folclorul românesc*, vol. I, Editura Minerva, folosește pentru exemplificarea afirmațiilor texte din marea colecție a lui G. Dem. Teodorescu.

1982 28 Decembrie. Apare la Editura Minerva, G. Dem. Teodorescu, *Poezii populare române*. Ediție critică, note, glosar, bibliografie și indice de George Antofi. Prefață de Ovidiu Papadima.

1983 Ecouri la reeditarea integrală a colecției *Poezii populare române*, de G. Dem. Teodorescu:
— Al. Andrițoiu, în *România literară*, nr. 2, 13 ianuarie 1983: „Reeditarea culegerii lui G. Dem. Teodorescu echivalează cu un mare și necesar act de cultură [...] În corelarea filozofiei

artei populare cu dreaptă stăpînire a documentului, sîntem în fața unei cărți mari căreia, practic, nu îi lipsește nimic".

— Z. Ornea, în *Contemporanul* nr. 7, 11 februarie 1983: „Reeditarea acestei cărți se datorează unui eminent folclorist, George Antofi. Pe lîngă acurateţea, aproape ireproşabilă a transcrierii textului, cu totul lăudabil e substanţialul capitol de note şi comentarii în care cititorului i se pune la îndemînă tot ce este necesar (receptarea operei, exegeze comparatiste, variante, descoperiri de surse pînă acum rămase neindentificate etc.). Prefaţa lui Ovidiu Papadima, statornic exeget al lui G. Dem. Teodorescu, e, de fapt, o erudită monografie".

— Ion Dodu Bălan, în *Tribuna României*, nr. 240, 15 martie 1983: „Culegerea *Poezii populare române* de G. Dem. Teodorescu e un tulburător document al simţirii şi gîndirii româneşti. Iată de ce, o reîntîlnire cu această culegere înseamnă o întîlnire cu spiritualitatea poporului nostru".

— Şerban Cioculescu, în *România literară*, an XVI, nr. 9, din 3 martie 1983: „Opera principală a lui G. Dem. Teodorescu (1849—1900) şi una din lucrările fundamentale ale folcloristicii noastre, de curînd apărută într-o ediţie nouă (*Poezii populare române*, ediţie critică, note, glosar, bibliografie şi indice de George Antofi. Prefaţă de Ovidiu Papadima, Editura Minerva, Bucureşti, 1982, în —8°, XLII + 904 pagini şi 8 planşe fotografice), după 97 de ani de la cea dintîi, ne este redactată într-o frumoasă prezentare editorială şi cu un impresionant aparat ştiinţific, pe lîngă acela al autorului, unul dintre primii culegători şi prezentatori *lege artis*".

GEORGE ANTOFI

POEZII POPULARE ROMÂNE

CULEGERE

de

G. DEM. TEODORESCU

1885

BUCUREȘTI

PRECUVÎNTARE

I

„Datinele, poveştile, muzica şi poezia sînt arhivele popoarelor cu cle se poate reconstitui trecutul întunecat. Prin studiul lor ne vom lămuri originea limbii, naşterea naţionalităţii române, aplicările naturale cu care e înzestrat poporul, luptele ce au susţinut coloniile romane pînă a nu se preface în locuitorii de astăzi ai vechei Dacii. Dintre diferitele neamuri răspîndite pe malurile Dunării, niei unul nu are, ca neamul românesc, o poezie populară atît de originală, atît de variată, atît de frumoasă şi atît de strîns unită cu amintirile antichităţii. Născut din singe meridional, strămutat de subt un soare fierbinte într-o ţară nouă, neamul român a păstrat o închipuire fecundă, vie, graţioasă, o agerime de spirit care se traduce în mii de cugetări fine şi înţelepte, o simţire adîncă de dragoste pentru natură şi o limbă armonioasă, care exprimă cu gingăşie şi totdeodată cu energie toate aspirările sufletului, toate iscodirile minţii.

Poezia populară este întîia fază a civilizaţiunii unui neam ce se trezeşte la lumina vieţii, iară cînd acel neam cade din vechea-i civilizaţiune, atunci poezia populară devine un *paladium* al limbii şi al obiceiurilor strămoşeşti. Pentru noi, ea este şi o fază şi un paladiu. Cele mai multe balade pe care

le avem, datează din secolii XVI, XVII și XVIII. Societatea de pe atunci era războinică: toți erau înarmați și în picioare, toate ideile pornite spre luptă cu dușmanii țării. Principatele noastre abia știau că au tractate cu țările vecine. Loviriile erau zilnice, când cu leșii, când cu ungurii, când cu tătarii, când cu turcii și, ce e mai trist, chiar cu românii. Arăturile se făceau cu o mînă pe coarnele plugului și cu alta pe pală, căci tătarul sta la pîndă în marginea țării. Când tătarul prăda-n țară, românul găsea cu drept să-și întoarcă paguba cu dobîndă: așa el era mai mult prin Bugeac decît pe acasă. Cîntecele bătrînești adeverese cronicele, însă cîntecele au un ce care te mișcă pînă în suflet. Frumoase timpuri de vitejie au fost acelea, când românul intra în doi ca în doisprezece și când hanul tătarilor trămitea «jalobă» către domnii Moldovei cu rugăminte ca să porunceacă Grozăvenilor de pe atunci de a nu le mai opri calea, când se-ntorceau cu pradă din țara leșească. Însă roata norocului se întoarce: starea principatelor se schimbă, neatîrnarea lor piere, poporul suferc, vitejia lui amorțește și trece de la gloate la cete, de la cete la indivizi, și prin urmare baladele strămoșești sînt înlocuite prin „cîntece de frunză", cîntece hoțești.

Poezia populară este nu numai expresiunea cea mai vie a caracterului național, dar mai aruncă și o lumină asupra comerțului din timpurile trecute. Nici Miron Costin, nici Ion Neculcea, nici Grigoric Urechie, în cronicele lor, nu pomenesc de comerțul veneților și al genovezilor cu țările noastre, însă cîntecul popular îndeplinește acea lacună cu două cuvinte. La notițele prețioase despre relațiunile noastre politice și comerciale, poezia populară mai adaugă o largă descriere despre starea morală, despre obiceiurile vieții intime și despre organizarea socială a principatelor: prin urmare trebuie să fie obiectul studiilor noastre celor mai serioase, dacă voim să aflăm cine am fost și cine sîntem.

Albia literaturii noastre e atît de îngustă, înît — dacă aș zice că mai nici o scriere nouă nu posede condițiunile unei scrieri nemuritoare — aș spune un adevăr supărător pentru

tagma literaților, și adevărul, de cînd lumea, umblă cu capul spart; însă mărturisesc că, privind babilonia limbistică din zilele noastre, mă îngrijesc pentru viitorul nostru literar și mă mîngîi numai cu credința că acest viitor își va găsi loc de scăpare în poezia populară. Îmi închipuiesc că sînt un străin sosit în Moldova sau în Valahia, cu dorința de a studia istoria, datinele, natura și geniul neamului românesc. Cumpăr o bibliotecă întreagă de cărți scrise în felurite jargonuri: istorie, poezie, ziaristică etc. Deschid o carte istorică și văd în ea nume, date, pomeniri de războaie, însă nici o idee de mișcare socială, de instituturi, de gradul civilizațiunii diferitelor epoce. Nemulțămit, mă duc să vizitez monumintele, doar voi descoperi un vestigiu din lumea trecută. Monumintele lipsesc! Mă întorc deci la limba și la literatura de astăzi. Aicea mă coprind fiori de gheață. Gramaticele îmi par niște seci disertațiuni de limbistică, însă nu adevărate gramatici românești. Cercetez literatura și dau de o amestecătură indigestă, de o sumă de idei luate fără nici o sistemă de la străini, și prin urmare nu-i găsesc nici un caracter original. Unde este dar românismul? Unde să-l caut, pentru ca să-mi fac o idee exactă despre geniul român?

Din întîmplare, mă preumblu într-o zi printr-un iarmaroc și deodată mă cred în altă lume. Văd oameni și haine ce nu văzusem în orașe: aud o limbă armonioasă, pitorească și cu totul străină de jargonul cărților. De unde eram la îndoială dacă românii sînt o națiune sau o colonie cosmopolită modernă, un soi de Algerie franco-italiano-grecească, încep a întrevedea adevărul. Iată un om cu fizionomia veselă: el intră într-o colibă de frunze, scoate de sub suman un instrument ce-i zice *lăută* și se pune a cînta. Mulțimea de oameni se îndeasă împrejuru-i și-l ascultă cu dragoste, căci el *zice* balade strămoșești. Ochii mi se deschid: o naționalitate întreagă se dezvălește în graiul, în hainele, în tipul antic, în cîntecele acelor oameni. Lăutarul cîntă și dinaintea mea se desfășoară o tabelă care mă încîntă și, cînd el sfîrșește, toată nedomirirea s-a șters din minte-mi: rămîn convins de

naționalitatea română, de geniul român, de adevărata literatură română; înțeleg dragostea românului pentru țara lui, înțeleg puterea legăturilor de familie. Iată poezie, iată adevărată literatură, de care se pot mîndri românii. Fie forma versurilor uneori defectuoasă: ele îmi par mie pelițe cu razele geniului. Privighetoarea nu e frumoasă, dar cîntecul îi este din rai"[1].

Astfel simțea Alexandru Russo despre marele tezaur al muzei noastre populare, și astfel vorbea, mai acum o jumătate de secul (1835—1839), pe cînd acest gen era cu totul nebăgat în seamă de noi și necunoscut de străini. A trebuit ca ilustrul Vasile Alecsandri să culeagă o parte din variatele produceri ale generațiunilor trecute, să le înnobileze prin frumosu-i talent și prin necomparabila-i măiestrie, să le proclame încă din anul 1852 ca niște „comori neprețuite de simțiri duioase, de idei înalte, de notițe istorice, de crezări superstițioase, de datine strămoșești și mai cu seamă de frumuseți poetice pline de originalitate și fără seamăn în literaturile străine"[2], pentru ca depozitul păstrat cu pietate de popor să apară, în ochii tuturor, nu numai ca o vastă cronică nescrisă și versificată, dar și ca model de limbă aleasă, de poezie curată, de inspirațiuni neprefăcute.

Culegerile numite *Volkslieder* în Germania, *Popular Songs* în Englitera, *Canti popolari* în Italia, *Chansons populaires* în Franciă, *Doines* (doine) la lituani, *Народни пѣсни* la bulgari etc. au devenit titluri magice și opere iubite, pe care posteritatea le privește și le deschide cu inimă voioasă, cu seninătate de spirit. Nu știu cît timp va trece pînă se va putea spune și despre noi același lucru, dar nu pun la îndoială că va veni o zi cînd lucrările de felul acesta se vor considera ca cea mai veche carte a neamului românesc, ca cea mai prețioasă cronică a vieții intime și a simțirilor tainice de odinioară.

[1] *Foaia Societății [pentru literatură și] de cultivă [română] din Bucovina* [an. IV, 1868, nr. 8—9—10, p. 189—195.]

[2] Prefața broșurei I a *Baladelor*, 1852.

Întrucît mă privește personal, din pruncie legănat în cîntece populare, ademenit d-al lor farmec și d-a lor plăcută armonie, pe nesimțite mi s-a întipărit în memorie tot ce auziseam la părinți, la rude, la prieteni: de iubirea lor n-am scăpat la tinerețe și, scriind numai pentru mine, m-am pomenit cuprins de o neînlăturată pasiune. Culegerea din țară (1864—1874) am urmat-o chiar în străinătate (1875—1876) și am înavuțit-o mai cu seamă în anii din urmă (1877—1885). Aș putea să o continuu, dar, pe de-o parte, frăgezimea vieții omenești, împrejurările nepriincicase, pedicele ce-mi stau în cale, pe de alta, îndemnurile și încuragiările bărbaților competinți m-au hotărît să pun capăt lucrării și să dau la lumină — fără studii amănunțite și fără note filologice — acest material, adunat cu atîta dor și cu atîta stăruință.

Dac-am fi avut norocirea să posedăm un culegător conștiincios pe la sfîrșitul veacului trecut sau pe la începutul celui de față, opera lui ar fi avut pentru limba, pentru literatura și pentru naționalitatea românească însemnătatea ce a avut și are evangheliul pentru religiunea creștină. În lipsa lui, caută să fim recunoscători bărbaților de inimă, care au strîns din producerile populare cît au putut și în modul cum s-au priceput. Culegerea mea se deosibește de cele pînă azi apărute prin două însușiri particulare: I — prin variantele inedite ce coprinde și prin arătarea celor publicate în ultimele patru decenii; II — prin împrejurarea că a fost făcută în epoca de agonie a acestei îndeletniciri, cînd abia cîțiva bătrîni au mai păstrat în memorie șirul nesfîrșit al cîntărilor vechimii, nestricate de înnoirile și de prefacerile actualității.

Basmele, snoavele și anecdotele, care constituiesc partea în proză a literaturii populare nescrise, pot da naștere unei colecțiuni ulterioare; iar lipsa din acest volum a proverbelor, zicătorilor și idiotismelor se explică prin faptul că aș fi fost

mărginit la o simplă reproducere, în urma culegerii lui Anton Pann şi sistematizării lor de către modestul „culegător tipograf", d-l P. Ispirescu.

II

Aşezarea acestor mii de versuri, care se pot considera ca tot atîtea mii de glasuri nevinovate ale poporului, dă loc numai la două sisteme de clasificare: după anotimp şi după vîrsta celor ce le cîntă.

Noima dintîi nu mi s-a părut îndestulătoare; căci, daca primăvara se intonează *Cîntecele pentru animale* şi *Lăzărelul*, vara se practică *Paparudele* şi *Caloianul*, toamna la şezători se spun *Ghicitori* şi *Glume*, iarna se umblă cu *Moş-Ajunul*, cu *Colindele*, cu *Steaua* şi *Vicleimul* etc., sînt însă *Rugăciuni* şi *Jocuri de copii*, *Cîntece* şi *Descîntece*, care se fac şi se recitează în toate stagiunile anului.

Astfel am dat precădere noimei a doua, clasificării lor după etatea persoanelor care execută datina, care rostesc sau cîntă versurile; şi, pentru ca gruparea să fie mai nemerită, am ţinut seamă, într-a lor înşiruire, şi de succesiunea-le cronologică. Cu chipul acesta, variantele culegerii de faţă se întocmesc, firesc, în două părţi cam de aceeaşi mărime.

I. Aparţin copilăreci, junetii şi adolescinţei cele următoare, şi anume:

1. *Moş-Ajunul* (în noaptea de 23 decembre, stil vechi);
2. *Colindele* (în noaptea de 23, 24 şi 31 decembre, stil vechi);
3. *Steaua şi Vicleimul* (de la 25 decembre pînă la 8 ianuariu);
4. *Vasilca* (în ziua şi noaptea de 31 decembre şi 1 ianuariu);

5. *Pluguşorul* (în noaptea de 31 decembre şi la 1 ianuariu);
6. *Sorcova* (numai în dimineaţa zilei de 1 ianuariu);
7. *Oraţiile de nuntă* (de la 8 ianuariu inclusiv înainte);
8. *Rugăciunile* (totdeauna), *Cîntecele şi jocurile de copii* (primăvara);
9. *Lăzărelul* (în Sîmbăta lui Lazăr sau a Floriilor);
10. *Paparudele şi Caloianul* (vara în timp de secetă);
11. *Ghicitorile, întrebările şi problemele numerice*, ca şi
12. *Glumele* (toamna şi iarna la aşa-numitele „şezători");
13. *Cîntecele de lume* (totdeauna, dar mai cu seamă toamna).

II. Aparţin maturităţii şi bătrîneţii cele următoare, şi anume:

14. *Descîntecele* (totdeauna) şi *Prognosticele* (toamna);
15. *Versurile din basme* (toamna şi iarna la „şezători");
16. *Cîntecele vechi* (totdeauna şi în special la nunţi).

Mi s-ar părea nepotrivit să se aplice producerilor noastre populare subîmpărţirea în genuri poetice. Prin cînt, *Colindele* fac parte din poezia lirică; prin naraţiuni, descrieri, dialog miraculos şi acţiuni eroice, *Cîntecele vechi* constituiesc genul epic. Cu toate astea, recitativul celor din urmă devine cînt în gura lăutarilor, iar însuşirile epice se găsesc şi în *Colind* şi în *Oraţiile de nuntă*. În genul dramatic ar intra nu numai reprezintaţiunile *Vicleimului*, ci şi spectacului *Paparudelor*, însoţit de cînt şi de jocuri săltătoare, plesnetul bicelor, nedespărţite de *Pluguşor*, mersul înainte şi înapoi al miresei din *Lăzărel*, mişcările executate în descîntece. Iată de ce am preferit clăsificarea după etate, ca cea mai nemerită pentru nişte versuri care aci aparţin datinelor sau unor petreceri glumeţe, aci ne răpesc prin frumuseţi de vioiciune şi ne înduioşează pînă a ne smulge lacrămi.

Oricît de mari ar fi fost munca şi silinţele-mi personale, culegerea n-ar fi ajuns atît de voluminoasă, fără ajutorul amicilor care mi-au comunicat numeroase variante şi ale căror nume figurează la începutul fiecăreia. Îi rog dar să primească mulţămirile mele şi să împărtăşească meritul de a fi contribuit la această lucrare.

Asemenea mă simt dator să exprim simţiminte de recunoştinţă membrilor Academiei Române pentru bunăvoinţa ce au arătat culegerii şi culegătorului, persoanelor care au binevoit a se însărcina cu liste de subscriceri şi celor ce au avut încredere ca să plătească prin anticipare, dar mai cu seamă d-lui Dim. A Sturdza, care — în calitatea-i de ministru al Instrucţiunii — a făcut tot ce i-a stat prin putinţă ca să ajute şi să grăbească tipărirea cărţii ce cu iubire ofer naţiunii române.

G. DEM. TEODORESCU

Bucureşti, 8 aprilie, 1885

RELAȚIUNEA d-lor G. SION și B.P. HASDEU

către

ACADEMIA ROMÂNĂ

Domnilor colegi,

[illegible] *Poesii populare române*, adunate de [illegible] mundul de [illegible] [illegible] este cea mai importantă din [illegible].

[illegible], că — afară de [illegible] materialul de avut, [illegible] și [illegible] ce le-a dat — apoi a [illegible] lor.

[illegible] cu cale a acorda ajutoarele sale [illegible] Fl. Marian și altele, cu atât mai ales [illegible] veni la ajutorul publicațiunii acestei colecțiuni, care ajutor să i se acorde după apariţiune

G. SION, B. P. HASDEU

PARTEA I

STRIGĂTE, RECUFĂRI, CÎNTECE, BATJNE EXECUTATE DE COPII, TINERI ŞI ADOLESCENŢI

1

MOȘ-AJUNUL

(NOAPTEA DE 23 SPRE 24 DECEMBRE A FIECĂRUI AN.)

VARIANTA I

Bună dimineața
La Moș-Ajun!
Ne dați
Ori nu ne dați?

VARIANTA II

Bună dimineața
La Moș-Ajun,
Bună dimineața
La Moș-Crăciun.
Ne dați,
Ne dați
Ori nu ne dați?
Ne dați,
Ne dați
Ori nu ne dați?

VARIANTA III

Bună dimineața!
Dați-ne colindeața.
Bună dimineața
La Moș-Ajun!
Dați-ne
Un colac bun.

PARODIA I

Bună dimineața
La Moș-Ajun!
Ne dai
Ori nu ne dai?
Dă-mi un covrig
Că mor de frig;
Dă-mi o nucă,
Că mă dau cu capul
De ulucă;
Dă-mi o pară
Că mă dau cu capul
De scară;
Dă-mi un măr
Că mă trag de păr!

PARODIA II

Bună dimineața
La Moș-Ajun,
Bună dimineața
La Moș-Crăciun!
Dați-ne cîte-un covrig,
Că tremurăm de frig;
Dați-ne cîte-o nucă,
Că vă dăm de ulucă;
Dați-ne cîte-un măr,
Că vă luăm de păr;
Dați-ne cîte-o pară,
Că vă lovim de scară;
Dați-ne cîte-un șoricel,
Că noi nu plecăm d-aici;
Dați-ne măcar parale,
Că luăm ușa-n spinare.
Ne dați, ne dați, ori nu ne dați,
Că de noi nu vă scăpați!

VECHIUL ΧΕΛΙΔΟΝΙΑ ΣΜΌΣ ELIN

Venit-a, venit' rîndunica:
Cu dînsa, și vremea frumoasă,
Cu dînsa, și timpul cel bun.
E albă, curată pe gușă.
Și neagră cu totul pe spate.
Azvîrlă-ne-ncoace smochine
Din casa ta plină, bogată,
Și dă-ne și vin în ulcică
Și-o coșniță plină cu brînză;
Dar fie și-o pîine de-rișcă
Și turte cu ouă, tot ad-o;
Primește crîce rîndunica!
Luăm ceva, ori să ne ducem?
Dar dă-ne, că altfel nu mergem,
Ba încă luăm cu noi ușa
Ori polița cea de d-asupra,
Ori chiar pe nevasta-ți ce șade
În casă, colo, tocmai sus:
Mărunță-i, și lesne o ducem!
Dar dă-ne cevașlea mai bine
Și cată vrun lucru mai mare.
Deschideți, deschideți to'i ușa,
Căci iat-a venit rîndunica
Și noi, ia, nu sîntem unchiași,
Ci sîntem copii-copilași.

„RÎNDUNICA" LA GRECII MODERNI

Vine, vine rîndunica,
Vine de pe marea albă;
Trece marea și, făcîndu-și
Foișor ca să răsufle,
Șade-ntr-însul și grăiește:
— Mărțe, martie neros,
Fevruarie ploios,
Iată... dulcele aprile
Se vestește că-i aproape;
Pasările ciripesc,
Pomișorii înverzesc,
Găinile cloncăiesc

Şi cu toatele cloceşc;
Turmele purced la munte,
Iezii sar şi pasc din mugur;
Animale, păsări, oameni
Toţi se veselesc din suflet
Că d-acuma încetează

Crivăţ, gheaţă şi ninsoare
Marte, martie noros,
Fevruarie ploios,
Vine-aprile cel frumos.
Fevruarie, ieşi afară,
Şi tu, marte, mi te cară[1].

[1] Apoi sfîrşesc cu sunetul ce-l facem aci din buze ca să gonim o pisică.

2.

COLINDELE

(NOPȚILE DE 23, 24 și 31 DECEMBRE DIN FIECARE AN.)

B

TRADIȚIONALE ȘI VÎNĂTOREȘTI

SOLUL

(Scris la 1865, după repausatul meu tată. Această baladă a luat numai forma de colind, adăugîndu-i-se refrenul *Ler-oi Leo*. A se vedea ale mele *Noțiuni despre colindele române*, București, 1879, pag. 69—71.)

D-în curte, d-în curte
La domn Mircea-vodă
Mi-este un cal legat,
Legat și-nfrînat.
Ba nu mi-e legat
Și nu mi-e-nfrînat,
Ci mi-e priponit
Cu pripon d-argint,
Și pe el mi-l țin
Vro cinci vornicei[1],
Vro cinci comișei[2]:
Doi de dîrlegei,
Doi de d-albe scări,
Iar al cincilea
Frumușel mi-l bate,
Mi-l bate pe spate
Și mi-l netezește
Și mi-l potrivește
Cu cioltar de fir,
Ciucuri d-ibrișim,
Ciucuri de argint
Lungi pînă-n pămînt.
Domnul Mircea-vodă,
Afar' de-mi ieșea,
'N curte se plimba,
Calul că-mi vedea,
Din gură vorbea
Și-astfel întreba:

[1] În secolul XVII, în clasa III a boierilor de divan figurează și paîsu „vornici de poartă".

[2] Despre „comișei", a se vedea mai sus *marele comis*.

— Al cui e ăst cal,
Vinăt bidiviu,
Cu cioltar de fir,
Ciucuri d-ibrișim,
Ciucuri de argint
Lungi pînă-n pămînt?
Tînărul (cutare),
Unde-și auzea,
Din curteni ieșea,
Domnului vorbea
Și mi-i răspundea:
— Doamne Mirceo-vodă,
Ăst leu, paraleu,
E-te darul tău;
Că știi, au nu știi,
Minte de mai ții,
Că m-ai fost trimis
Cînd eram comis,
La un mare crai,
Capul să i-l tai?
Deci, marele crai,
Viind cu alai,
Daca m-a văzut,
Bine i-a părut:
La masă m-a pus
Și m-a ospătat
Și te-a dăruit
Cu ăst cal bidiviu[1].
Frumoasa crăiasă,
Mîndră și alcesă,
Daca m-a văzut,
Bine i-a părut:
La masă m-a pus
Și m-a ospătat
Și te-a dăruit
Cu cioltar de fir,
Fir și beșbafir.
Dalbii coconeși,
Dalbi și drăgălași,
Daca m-au văzut,
Bine le-a părut:
La masă m-au pus
Și m-au ospătat
Și te-au dăruit
Cu ciucuri de fir,
Fir și ibrișim,
Ciucuri de argint
Lungi pînă-n pămînt.
Iar dac-am văzut,
Pace c-am făcut
Și dar ți-am adus!
Domnul Mircea-vodă,

[1] *Calul domnesc* era o datină în secolul XV. Se dăruia domnitorului un cal în patru ocaziuni: I — cînd noul proprietar al unei moșii (cumpărată ori dăruită) primea cartea domnească de pașnică posesiune; II — cînd vrun călcător de hotare sau răpitor de moșie era grațiat, ca în cazul colindului de față; III — cînd pe tron se suia un nou domnitor și i se cerea prennoirea hrisovului de posesiune; IV — cînd domnul da cuiva vreun act de scutirea dărilor pentru bucatele de pe moșie. Acest uz s-a păstrat pînă la finele secolului XVIII. A se vedea B.P. Hasdeu, *Arhiva istorică*, t. I, part. I, p. 37; part. II, p. 27 și *Columna lui Traian*. 1876, p. 88; P. Teulescu, *Arhiva română*, p. 91; I. Brezoianu, *Vechile instituțiuni*, p. 56.

Daca-l auzca,
Din gură-i grăia:
— Tinere (cutare),
Dăruit să-ţi fie
Darul de solie,
Fie-ţi spre vecie!

COLIND DE VOINIC STRĂIN

(Cules de lîngă Călăraşi şi comunicat la Paris de d-l Simeon Mănescu, în noiembre 1875. O variantă asemănată figurează şi la pag. 92—96, din colecţiunea d-lui Teodor T. Burada, *O călătorie în Dobrogea*, Iaşi, 1880.)

(Cutare) voinic
Slujeşte,
Prujeşte
De micşor copil
La domn Costandin
Cu calul de frîu,
Cu ploschiţa-n brîu,
Cu clondiru-n stînga,
Cu paharu-n dreapta:
Sus clondir rădică
Păhărel de-şi umple.
De greu ce-mi ofta,
Păhărel vărsa
Pe braţe de domn,
Pe trupşor de om.
Domnul Costandin
Din gură-mi grăia
Ş-astfel îi zicea:
— Vai, slugă de domn,
Dreaptă
Şi-nţeleaptă,
Ce-ai gîndit tu rău,
Rău la capul meu
Şi la trupul meu?
Au vrei să-mi iei doamna,
Doamna şi domnia,
Toată avuţia?
(Cutare) voinic
Din gură-mi grăia
Ş-astfel răspundea:
— Doamne Costandine,
N-am gîndit la tine;
Nu ţi-am gîndit rău,
Rău la capul tău
Şi la trupul tău,
Nici ca să-ţi iau doamna,
Doamna şi domnia,
Toată avuţia,
Ci eu m-am gîndit
Peste negri munţi
La dragi de părinţi.
Părinciorii mei
Prînzul ce prînzesc
Nu mi-l pot prînzi,
Tot de mila mea
Şi de jale grea.
Şi eu m-am gîndit
Peste brazi şi fagi
La dragii de fraţi.
Frăţiorii mei
Caii ce-şi hrănesc
În grajd se spetesc,

Că nu-i pot încurge[1]
Tot din mila mea
Şi de jale grea.
Şi ia m-am gîndit
Peste lunci cu flori
La drage surori.
Surorile mele
Cununi ce-mpletesc
'N cui se vestejesc;
Nu le pot purta,
Tot de mila mea
Şi de jale grea.
Domnul Costandin
Din gură-mi grăia
Ş-astfel îi zicea:
— Vai, slugă de domn,
Dreaptă
Şi-nţeleaptă,
Daca este aşa,
Tu să-mi mai slujeşti
Pîn' la Sîn-Văsii[2],
Cînd împart domnii,
Rang şi boierii;
Şi te-oi dărui
C-un cal,
C-un cioltar,
Cu mîndru caftan,
C-un verde rădvan,
Cu doisprece cai,
Cu opt seceraşi
Negri ţigănaşi,

Negri-mi sînt ca corbul,
Iuţi îmi sînt ca focul.
Şi tu mi t-ei duce
Peste negri munţi,
La dragi de părinţi.
Părinciorii tăi
Prînzul ce-l prînzesc
Cu toţi l-ăţi prînzi;
Cu toţi împreună
Şi cu voie bună.
Şi tu t-ei mai duce
Peste brazi şi fagi,
La dragii de fraţi.
Frăţiorii tăi
Caii ce-şi hrănesc
Cu toţi i-ăţi încurge,
Cu toţii d-a-mpreună
Şi cu voie bună.
Şi tu t-ei mai duce
Peste lunci cu flori
La drage surori.
Surorile tele
Cununi ce-mpletesc
Cu toţi l-eţi purta
Cu toţii împreună
Şi cu voie bună.
(Cutare) voinic,
Fie-mi sănătos,
Cu taică,
Cu maică,
Cu fraţi,

[1] Adică nu-i pot *încura, alerga, pune la întrecere.*
[2] Sfîntului Vasile.

Cu surcri
Şi cu noi cu toţi,
Juni colindători.

COLIND DE TÎNĂR

(Variantă scrisă de d-l Dem. Constantinescu-Telcor, la satul Atîrnaţi, şi comunicată în august 1877.)

Slujeşte-mi, slujeşte
La spate de domn,
La Lixandru-vodă
(...)[1], făt-frumos.
Slujeşte-mi, slujeşte
La spate de domn
Cu paharu-n mînă,
Cu chivăra-n brîu.
El cu greu oftase
Şi pahar vărsase
Pe spate de domn;
Iar Lixandru-vodă
Din gură-mi grăia
Ş-astfel îi zicea:
— (...), făt-frumos,
Rău gînd mi-ai gîndit,
Rău la capul meu
Şi la trupul meu.
(...), făt-frumos,
Din gură-şi grăia
Ş-astfel cuvînta:
— Domn Lixandre-vodă,
Eu nu ţi-am gîndit
Rău la capul tău
Şi la trupul tău,
Ci eu m-am gîndit
Pest-ăi verzi de munţi,
La dalbii părinţi.
Părinciorii mei
Prînzuri ce prînzesc
Nu le pot prînzi,
Tot de dorul greu
Şi de focul meu.
Frăţiorii mei
Caii ce-şi hrănesc
'N în grajd înbătrînesc:
Nu-i pot dichisi,
Nu-i pot, călări,
Tot de dorul greu
Şi de focul meu.
Surorile mele,
Dalbe florioare,
Cununi ce împletesc
'N cui se veştejesc:
Nu le pot purta,
Tot de dorul greu
Şi de focul meu.
Domn Lixandru-vodă
Din gură-mi grăia:
— (...), făt-frumos,
Slujeşte-mi, slujeşte
Pîn' la Sîn-Văsîi
Să-mpart boierii,
Că te-oi ridica

[1] Numele trebuie să fie de două silabe.

Ban la Craiova[1],
Şi tu că-i băni
De te-i ferici.
Şi tu că ţi-ei pune
Credincer[2] d-al tău,
Şi tu că t-ei duce
Peste vîrf de munţi
La dalbii-ţi părinţi.
Părinciorii tăi,
Unde te-or vedea,
Bine le-o părea.
Prînzuri ce prînzesc
Bine le-or prînzi
Tot în cinstea ta
Şi în fala mea.
Fraţiorii tăi,
Caii se hrănesc,
Bine-or dichisi,
Bine-or călări
Tot în cinstea ta
Şi spre fala mea.
Surorile tele,
Dalbe floricele,
Cununi ce-mpletesc
Bine le-or purta
Tot în cinstea ta,
Şi în fala mea,
Rar, la zile mari,
Ziua de Crăciun
Şi de Bobotează,
Cînd preoţi botează,
Lumea creştinează.
(...), făt-frumos,
Fi-ne-ar sănătos
Cu fraţi, cu părinţi
Şi cu noi cu toţi!

COLIND DE TÎNĂR ANUME ION

(Scris de Ion Minescu şi publicat, la 1870, în *Foaia Societăţii Românismul*, an. I, p. 163—164.)

D-în prundurile mării,
Doamne Lor ş-al meu Domn,
La marginile ţării,
Născători,

[1] Demnitatea de „mare han al Craiovei" se găseşte încă din secolul XIV. Subaltern domnului, el era administratorul şi judecătorul celor cinci judeţe de peste Olt, avînd sub ordinele lui diferiţi funcţionari civili şi judiciari. El dispunea de birul celor cinci bănişori, impus districtelor Olteniei, de amenzile ispaşilor şi pripasurilor, de taxele cărţilor de judecată. Pe la finele secolului XVIII-(1783), Alexandru Ipsilante introduse şi în Moldova demnitatea de mare ban, care, ca simplu titlu, conferea prerogativa de a figura printre boierii din rangul întîi. Cf. Fotino, *op. cit.*, t. III, p. 455; Cartea lui Dobromir, banul Craiovei, din 1569, în *Condica monastirii Glavaciocul;* M. Kogălniceanu, *Arhiva românească*, t. II, p. 183; B. P. Hasdeu, *Arhiva istorică*, t. I, p. 98; I. Brezoianu, *op. cit.*, p. 5 şi 153.

[2] Om de credinţă, locţiitor de încredere.

Crescători
Sînt trei păltiori
'Nalți și gălbiori.
Sub umbrița lor
Cine se umbrește?
Cele oști leșești:
Sînt și românești.
Cele oști leșești
Ele domn că-și au;
Cele românești
Ele domn că n-au.
Și ce-au mai umblat,
Și ce-au trepădat
Pînă mi-au d-aflat,
C-ăst domn bun din casă.
Casa cea alțasă
Are d-un cocon
Pre nume Ion,
Bun d-a-l pune domn.
Ele mi-l cereau,
Ele se rugau:
— Dă-ni-l, taică, dă-ni-l,
Dă-ni-l, maică, dă-ni-l!
Maică-sa grăia
Și-astfel le zicea:
— Noi nici cum l-om da,
Că e mititel,
Că e tinerel
Și cam prosticel:
El că nu și-o știi
Cal d-a-ncălica,
Cizme d-a-ncălța,
Cal în frîu d-a strînge,
Săbioar-a-nceinge,
Grele oști d-a-nfrînge.
Ostașii-mi grăiau
Și-astfel cuvîntau:
— Dă-ni-l, taică, dă-ni-l,
Dă-ni-l, maică, dă-ni-l,
Că în oastea noastră
Sînt ostași bătrîni;
Pe el l-o-nvăța
Cal d-a-ncălica,
Cizme d-a-ncălța,
Săbioar-a-nceinge,
Cal în frîu d-a strînge,
Grele oști d-a-nfrînge.
Ei se-ndupleceau,
Pe copil dedeau.
Cu dînsul plecau,
Toți se bucurau,
Și toți îi croiau
D-un vestmînt
Prelung,
Lung pînă-n pămînt;
Iar în peptul lui
Scris îmi este, scris,
Soarele și luna
În spatele lui,
Soare cu căldura
În ambi umerei
Doi luceferei;
Jur-prejur de poale
Cerul plin de stele,
Toate văzdurele[1].
Și el că-mi trecea

[1] *Văzduri*, sincopare din *văzduhuri;* de aci diminutivul *văzdurele* (sing. *văzdure).*

Tot cu oștile.
Tînăr făt-frumos
Fie-mi sănătos.[1]

COLIND DE COCON

(Acest colind, foarte răspîndit în județul Ialomița, mi-a fost comunicat la Paris, din Călărași, în noiembre 1875, de tînărul Simeon Mănescu, după stăruința fratelui său C. Mănescu, atunci aflat la Brest, în Francia. A se vedea varianta de la pag 82—84 din colecțiunea Teodor T. Burada, *O călătorie în Dobrogea*, Iași, 1880.)

Sub zare
De soare,
În ostrov de mare,
Născut-a,
Crescut-a
D-un verde d-avron[2],
D-un rumen călin.
Sus, în vîrful lui,
Sus mi-e frunza deasă,
Jos mi-e umbra groasă,
Iar la rădăcină,
La verdea tulpină,
Pe cîmp mohorît
Oști mi-au tăbărît:
Oști moldovenești
Și craiovenești,
Multe-s muntenești.
Cele muntenești
Ele că-mi căutar
Și mi-și întrebau,
Tot din vad,
În vad,
Și din sat
În sat,
Și din casă
'N casă,
Și din masă
'N masă,
Că mi s-a d-aflat
Și s-a-devărat
La domnul stăpîn,
(Cutare) jupîn,
C-are d-un cocon,

---

[1] În varianta ce s-a publicat, ultimele versuri sună astfel:
În poalele veșmîntului,
Cerul cu stelele
Și toate văzurile,
Trecea tînăr cu oștile.
Tinerelul făt-frumos
Fie, fie sănătos!

[2] În alte variante *iarvant*, și *d-arvant*, iar ca refren se zice „*d-arvunel* cu frunza verde". Este vorba despre *sicomor*, zis bulgărește *явор*, sau mai bine despre arțarul stufos, cu frunză lată ca de platan.

Cocon pe (cutare).
Ceru-l[1] mari boieri:
— Dă-ni-l, taică, dă-ni-l,
— Dă-ni-l, maică, dă-ni-l,
Că e bun de domn
Și de mari boieri.
Taică-său mi-l da,
Dar mă-sa nu vrea.
— Dă-ni-l, taică, dă-ni-l,
Dă-ni-l, maică, dă-ni-l,
Că e bun de domn
Și de mari boieri.
Taică-său mi-l da,
Maică-sa nu vrea,
Căci e-nfășețel[2]
Și e mititel,
De curînd născut
Și nepriceput,
Nu știe domni
Nici împărați.
Ceru-l mari boieri:
— Dă-ni-l, taică, dă-ni-l,
Dă-ni-l, maică, dă-ni-l,
Că-i lesne-a domni
Și a-mpărăți:
De curte să-și vază,
La masă să-mi șază,
Pahar să rădice,
Cal bun să-ncalice[3],
Din cula[4] domnească
Lefuri să-mpărțească,
Lefi la lefegii[5],
Spade la spadii[6],
Arme la armași[7],
Cai la călărași.
Tînărul (cutare)
Fie-mi sănătos
Cu taică,
Cu maică,
Cu frați,
Cu surori,
Și cu noi cu toți,
L-anul, la mulți ani.

---

[1] Inversiunea „*ceru-l*“ este în loc de „*îl cer*“.

[2] Adică „*în fașe, înfășeat*“, copil de lapte.

[3] Accentul se pune pe silaba *li*, să-*ncalice* ca să corespundă silabei *di*(*rădica*) din versul precedinte, ceea ce se întîmplă adesea.

[4] *Cula* e tezaurul public sau privat.

[5] Soldați cu leafă, mercenari, seimeni.

[6] Purtători de spade (σπαθή).

[7] *Marele armaș* era în secolul al XV-lea capul artileriei și, pe lîngă aceasta, mai avea atribuțiuni judiciare și administrative, precum inspectarea penitenciarelor, executarea sentințelor civile și criminale, păstrarea stindardelor, îngrijirea muzicilor, a țiganilor statului, de la care primea aurul adunat de prin rîuri. Prin *armășei*, puși sub ordinile lui, stringea aurul de la țigani, controla pe vătașii de temnițe etc. *Armașii* și *armășeii* țineau armele persoanelor venite ca să vadă pe domn sau pentru diferite afaceri.

COLIND DE VITEAZ

(Acest colind, adevărat cîntec bătrînesc, îl am de la reposatul meu tată, Bucureşti, octombre 1865.)

Lă-ei Leo,
Prin cei nouă munţi,
Prin cei nouă brazi
Se plimb' nouă fraţi[1]
Şi (cutare) zece,
Care mi-i întrece
Şi mi-i stăpîneşte
Şi mi-i vătăşeşte.
Domnul Mihnea-vodă
Poruncă-i dedea
Şi-astfel îi zicea:
— Vătaşe (cutare),
Fă atîta bine
De vin pîn' la mine.
Să te ospătez
Şi să-ţi cuvintez
Două-trei cuvinte,
Ca mai înainte.
Vătaful (cutare)
Mi se întorcea
Spre cei nouă fraţi
Din cei nouă brazi
Şi-astfel le grăia:
— Voi, cei şti nouă fraţi,
Voi să m-ascultaţi:
Acolo de-ţi merge
Caii să nu-i daţi,
Cai la comişei[2],
Arme l-armăşei,
Papuci la ciocoi[3].
Dar cei nouă fraţi
Din cei nouă brazi
Ei nu-l asculta
Cum îi învăţa:
Acolo mergea[4],
Caii că şi-i da,
Cai la comişei,
Arme l-armăşei,
Papuci la ciocoi.
Vătaful (cutare)
La masă că şade
Precum i se cade:
Cu calul de frîu,
Cu arme la brîu.
În picicare sta,
Bea şi ospăta,
Cînd... domn Mihnea-vodă
Din gură-mi striga
Şi-astfel că-mi grăia:

---

[1] Fraţi de cruce, haiduci. Rima *brazi* cu *fraţi* se întîlneşte adesea în poezia populară. A se vedea colecţiunea d-lui Alecsandri. Despre frăţia românului cu bradul, a se vedea B. P. Hasdeu, în *Bulet. Instr. publice. Plimb'* în loc de *plimbă*.

[2] *Comişii* sau *comişeii* erau, după colind, slujitorii domneşti care ţineau atît caii domnului, cît şi p-ai mosafirilor domneşti. A se vedea mai sus *marele comis*.

[3] *Ciocoii*, servitorii domneşti care ţineau la curte papucii şi meşii boierilor.

[4] O altă variantă zice: „la *curte* mergeau".

— Voi, nouă portari[1],
'Nchideți nouă porți,
Nouă ciohodari[2],
Tăiați nouă frați
Din cei nouă brazi,
Cu vătaful zece,
Care mi-i întrece.
Vătaful (cutare),
Așa dac-aude,
De la masă sare,
Și sare călare,
C-o mînă pe frîu,
Cu alta la brîu;
Paloșul își scoate,
La porți că-mi aleargă
Nouă porți sfărmă,
Tot porți de aramă;
Nouă portari taie,
Pe nouă portari,
Nouă ciohodari;
Scapă nouă frați
Din cei nouă brazi
Și cu dînsul zece,
Care mi-i întrece,
Domnul Mihnea-vodă,
Așa de-mi vedea,
Din gură-i grăia
Ș-astfel îi zicea:
— Vătașe (cutare),
Nu-ți vărsa sîngele
De-mi tăia slugile,
Căci ne-or trebui
Și ție
Și mie,
Rar,
La zile mari:
Ziua de Crăciun
Și de Bobotează,
Cînd preoți botează,
Lumea creștinează.
Vătaful (cutare),
Fie-mi sănătos,
Cu frați,
Cu părinți,
Cu doamnă frumoasă,
Cu coconi frumoși
Și cu noi, cu toți.

COLIND DE COPIL

(Scris după repausatul meu tată, la 1865.)

Ler-oi Leo, Doamne Ler,
Oștile purcesu-mi-au,

[1] *Marele portar* avea sarcina de a executa, prin portărei, sentințele privitoare la hotărnicii și imobile; asemenea, trebuia să întîmpine pe străinii de considerațiune, care veneau să întîlnească pe domn. Ca subalterni avea pe un al II și un al III portar, cu mai mulți portărei sau portărași. Demnitatea aceasta se găsește în secolul XV și durează pînă într-al XVIII, cînd se admite și în ierarhia clerului. A se vedea *Arhiva istorică*, tom. I, p. 171.

[2] Arginții executori ai ordinilor padișahului. Printr-înșii, se mazileau beii și pașalele în Turcia, ca și domnii țărilor române, care, prin imitațiune, introduseseră și dînșii o gardă de ciohodari.

Dar pe unde datu-mi-au?
Pe la muma lui (cutare),
Iară muma lui (cutare),
Ea de veste prinsu-şi-a,
'Nainte ieşitu-le-a
C-un clondir
Plin de rachiu,
Cu clondirul d-a stînga,
Cu paharul d-a dreapta,
Din pahar numindu-le,
Din gură grăindu-le:
— Lin, mai lin oştirile
Pîn-oi găti pe (cutare),
Că-i gata ca şi gătit,
Căci i-am croit
D-un vestmînt,
Vestmînt lung
Pînă-n pămînt;
Croitor croitu-l-a;
Zugrav zugrăvitu-l-a:
Scris mi-e-n spate,
Scris mi-e-n pept,
Scris e-n şale,
Scris e-n poale;
D-amîndouă părţile
Scris cîmpul cu florile,
Iar în cei doi umerei
Scrişi cei doi luceferei;
Jur-prejurul poalelor,
Scrisă-i marea turbure
Cam cu nouă vădurele,
Iar în nouă vădurele
Sînt cam două corăbiele
Şi steaguri cu stegărele,
Căpitani cu băltăcele,
Şi-mi aşteaptă pe (cutare)
Să-l ridice la rang mare,
La rang mare-al oştilor,
Mai mare-al călarilor:
El să-mpartă lefile,
Să dea lefi la lefegii,
Gălbiori
La tineriori,
Postav roşu la fustaşi,
Gălbinaşi
La boiernaşi.
Iar (cutare) tînărul,
El să-mi fie sănătos,
Şi cu mumă,
Şi cu tată,
Şi cu noi toţi d-a-mpreună.

COLIND DE VITEAZ

(Scris pe lîngă Buzău de d-l Sim. Mănescu şi trămis din Brest la Paris, în 23 noiembre 1875, de d-l căpitan de flotilă C. Mănescu.)

Ler-oi Leo!
Colo, cam pe lîngă mare,
Mare pulbere se-nalţă.
Dar p-acolo cine-mi vine?
Vine-un stol de mari boieri.
D-înaintea stolului
Merge (...), tînăr, călare
P-un cal vînăt bidiviu,
Cu frîul cu străgălie,

Cu biciul cu măciulie.
Şi nu merge cum se merge:
Merge calul frîncuind,
Tot la drumuri mari tăind
Şi din gură-aşa grăind:
— Siliţi, stol de mari boieri,
Bun conac că v-am aflat:
Face-o fată d-o cetate,
D-o cetate-ntr-o ispită,
'Ntr-o ispită,-ntr-o pofidă:
În ispita turcilor
Şi-n pofida frîncilor;
O bat turci de pe uscat
Şi frînci de pe Marea Neagră
Şi nu pot s-o biruiască:
Siliţi noi s-o biruim!
Dac-acolo-mi ajungea,
Cu zidul s-alătura,
Cu paloş zidu-mi tăia,
Cu suliţi turnuri surpa.
Striga fata din cetate:
— Nu-mi strica (...) cetatea:
Vin' la poartă boiereşte
Şi descalecă domneşte.
Să fii domn cetăţii mele
Şi eu doamnă dumitale,
Nuroră părinţilor,
Cumnăţică fraţilor.
Fie (...), frate d-al nostru,
Sănătos cu voie bună
Şi cu toţii de-mpreună.

COLIND DE FLĂCĂU

(Variantă scrisă de d-l Dem. Constantinescu-Teleor la satul Atîrnaţi şi comunicată în august 1877.)

Face-o fată d-o cetate,
Dar n-o face cum se face,
Ci mi-o face-ntr-o ispită,
'Ntr-o ispită,-ntr-o pofidă:
În ispita frîncilor
Şi-n pofida turcilor.
Turci mi-o bat de pe uscat,
Frîncii de pe Marea Neagră.
Strigă-fata din cetate:
— Cine-n lume s-ar afla
Cetatea să-mi prididească!
Iar (cutare), făt-frumos,
Unde-mi sta
Şi-mi asculta,
Tare-acasă-mi alerga,
'N grajd de piatră
Că-mi intra.
Cercă-şi murgul,
Cercă-şi negrul;
Găsi-şi pe Livdul mai bun
Şi mai iute de picior.
De căpăstru mi-l scotea,
Cu ţesala-l ţesăla,
Cu gebreaua[1] mi-l ştergea,

[1] Turcescu *gevré* (bulg. невре) însemnează batistă curată şi frumos cusută.

Șeaua pe dînsul punea
Și din chingă mi-l stringea
Și pe el încălica.
Luă-ntr-o mînă sulița
Și paloșul într-alta,
Ș-unde-l strînse,
Ș-unde-l frînse,
În poarta cetății-l duse.
Cu sulița turn surpa,
Cu paloș ziduri tăia.
Strigă fata din cetate:
— Hei, (cutare), făt-frumos,
Nu strica,
Nu fărîma,
Cetatea nu-mi dărîma;
Vino-ncoace pîn' la mine;
Suie scară boierește,
Șezi la masă chip domnește,
Să vedem,
Să judecăm
Pe cei drepți pentru
dreptate,
Pe cei strîmbi la
strîmbătate.
Iar (cutare), făt-frumos,
El să-mi fie sănătos.

COLIND DE OȘTEAN

(Trămis de lîngă Călărași, prin d-l căpitan C. Mănescu, în noiembre 1875. A se confrunta varianta de la pag. 79—81 din colecțiunea d-lui Teodor T. Burada, *O călătorie în Dobrogea*, Iași, 1880.)

Colea-n vadul Brăilei[2],
Florile dalbe, Ler, de măr,
Șade (cutare) călare
P-un cal galben grăngorel[3],
Șeaua-i noată-n aurel;
Cu frîul cu străgălie,
Cu biciul cu măciulie,
Șade-n apă
Pînă-n sapă
Și-n noroi pînă-n genuchie[4],
Și se bate cu turcii,
Cu turcii
Și cu frîncii,
Turci să ia vadurile[5]
Și frîncii corăbile[6].
Se luptară,
Se luară
Și-mi trecură-n altă țară,
'N altă țară,-n Moldova.
Și de domn se tot ruga
Să-i dea țară să robească.

[1] *Unde* are foarte des înțelesul de *cînd*.
[2] Alte variante dau „colea-n vadul Brăilițel".
[3] Adică galben, de coloarea grangorului.
[4] Situațiunea nu prea e poetică, dar pentru rezbel e foarte fidelă. Alte variante zic „și-n sînge pînă la gleznă", „și-n sînge pînă-n chișiță" etc.
[5] Unele variante pun „schelile", în loc de „vadurile".
[6] *Corăbile*, în loc de *corăbiele* (καράβια) sau caicele.

Se rugase
Şi i-o dase,
Şi robi el în trei zile,
În trei zile vro trei pleanuri[1].
Plean întîi ce mi-şi robea?
Tot junei
D-ăi tinerei,
Tineri făr' de mustaţă,
Falnici şi rumeni la faţă.
Plean al doilea ce-şi robea?
Neveste de cîte-un prunc.
Plean al treilea ce-şi robea?
Fete mari cu bani pe cap.
Merg juneii şuierînd,
Nevestele prunci săltînd,
Fete mari tot hori jucînd.
Cam pe urma tuturor,
Vine Jiţa[2] smedioară:
Pasă-i capul de parale,
Urechiuşi
De cerceluşi
Şi gîtul de mărgeluşi,
Degeţele
De inele.
Iar (cutare), făt-frumos,
El din gură că-i grăia:
— Taci, Jiţo, nu mai
plîngea[3];
Nu te duc roabă să-mi fii,
Ci te duc doamnă să-mi fii,
Doamnă mie, curţilor,
Şi noră părinţilor,
Cumnăţică fraţilor,
Stăpînă argaţilor.
Toate că i le spunea,
Dar dînsa nu le credea:
Faţa albă-şi zgîria,
Părul galben îşi smulgea.
El, aşa
Daca vedea,
În braţe că mi-o lua
Şi-n faiton[4] că mi-o punea,
La părinţi că mi-o ducea
Şi cu ea
Se cununa:
Tocm-atuncia că-l credea.
Sănătate-n ceaste case,
La boieri ca dumneavoastră,
Şi noi toţi cu voie bună,
La anul şi la mulţi ani.

[1] *Plean*, cuvînt slavic, însemnează pradă de luptă, spolie, rechiziţiune silită, jaf (franţuzeşte *butin*). Cu acest înţeles e întrebuinţat şi în cărţile vechi, mai cu seamă în manuscriptele şi în tipăriturile ecclesiastice.

[2] Cu acest nume de *Jiţa* e povestit colindul. *Jiţa* pare a fi o prescurtare din *Joiţa*, ca diminutiv, ca un termen de mîngîiere, precum din *Anastasia* se zice *Siia* etc.

[3] *Plîngea* în loc de *plînge*, din cauza asonanţei cu versul precedinte. Schimbarea conjugării verbelor e un ce caracteristic al limbii din producerile populare.

[4] *Faitonul* sau *factonul* este o mică trăsură întrebuinţată încă, mai cu seamă în oraşele din provincie şi chiar în capitală. Nu se ştie dacă numele îi vine de la mitologicul Faeton, fiul lui Apoline.

COLIND DE VOINIC

(Variantă scrisă după Vasile Mescu din strada Căluşeilor, Coloarea Neagră, Bucureşti, 1868.)

Colea-n vadul Brăiliţei,
Mărului cu flori dalbe,
Şade (cutare) călare:
Şade-n apă
Pînă-n sapă
Şi-n sînge
Pînă-n chişiţă
Şi-n noroi
Pînă-n genuche
Şi se luptă cu turcii,
Cu turcii şi cu frîncii,
Că iau turci caicele
Şi frîncii vadurile.
Se luptară,
Le luară
Şi d-a parte mi-şi trecură
Şi-ncepură
De-şi robiră.
Plean întîi ce mi-şi robea?
Fete mari
Cu bani pe cap.
Plean al doilea ce-mi robea?
Tot juncі
D-ăi voinicei.
Plean al treilea ce-mi robea?
Neveste
De cîte-un prunc,
Toţi mergînd,
Caii jucînd
Şi din gură şuierînd.
Cînd (cutare) tînărul
Înapoi capu-ntorcea,
D-o fetiţă că-mi zărea
Şi spre dînsa se ducea,
O fetiţă smedioară
Şi la mînă cu brăţară,
Cu peptul bătut de lei
Şi-n ureche cu cercei.
Iar (cutare), făt-frumos.
Lîngă ea s-apropia
Şi din gură mi-i grăia:
— Taci, dragă, nu mai ofta,
Că te duc la casa mea;
Nu te duc roabă să-mi fii,
Ci te duc doamnă să-mi fii,
Doamnă mie, curţii mele,
Stăpînă argaţilor,
Nuroră părinţilor,
Cumnăţică fraţilor.
La mulţi ani cu sănătate
Şi cu bine-n ceaste case.

COLIND DE OŞTEAN

(Scris de d-l Sim. Mănescu şi comunicat la Paris în noiembre 1875.)

La stîlpul din grajd
Stă murgul legat,
Legat şi-nfrînat.
(...), făt-frumos,
Din gură-i grăia:

— Paşti, murgule, paşti[1],
Paşti să mi te-ngraşi,
C-am să mi te vînz
Pe care de grîu
Şi pe buţi cu vin,
Teancuri de postav[2],
Curtea să-mi îmbrac
Şi nunta să-mi fac.
Iar murgul, cal bun,
Astfel că-i grăia:
— Stăpîne, stăpîne[3],
Chiar daca m-ăi vinde,
Îţi mai adu-aminte
De cînd ne băteam
Într-al mării prund
Cu turcii,
Cu frîncii.
Frîncii ne-nfrîngeau,
Turcii ne băteau,
'N mare ne băgau,
Mulţi că se-necau;
Eu am înotat
Marea-n lung şi-n lat;
D-asta-s vinovat:
Că m-am pedicat
D-o pană
De mreană
Şi că ţi-am udat
Poală de caftan,
Colţ de pozunar,
Dar m-am bizuit
La mal d-am ieşit;
Din nări c-am suflat,
Toate le-am zvîntat,
Nimic n-am stricat!
Iar stăpînul lui
Atunci că-i grăia:
— Paşti, murgule, paşti,
Paşti să mi te-ngraşi,
Că eu nu te-oi vinde,
Ci te ispitesc.
Murgul că-i grăia:
— Stăpîne, stăpîne,
Drag stăpîne-al meu,
Dat de Dumnezeu,
Mai m-ai ispitit
An la Bobotează[4]
Cu cincizeci de cai,
Toţi cai potcoviţi;
Eu, nepotcovit,
Silă mi-am făcut,
'Nainte-am ieşit,
Fală ţi-am făcut,
Ţie de voinic,
Mie de cal bun!
(...), făt-frumos,
Fie-mi sănătos,

---

[1] *Paşti*, imperativul verbului *paştere*.

[2] Din cauza versificării, s-au omis cuvintele *şi pe* (teancuri de postav). Postavurile italiene erau articolul de predilecţiune al comerţului genovez şi venetian.

[3] În alte colinde, aci urmează cele două repetate versuri: *„Drag stăpîn al meu, Dat de Dumnezeu"*, cum e mai la vale.

[4] Anacronism: alergările cu cai se fac la Sf. Teodor, „în săptămîna brînzei", iar nu la Bobotează.

Cu fraţi,
Cu părinţi
Şi cu toţi ai lui.

COLIND DE FLĂCĂU

(Spus şi cîntat de Muşat Şerban, locuitor la Crucea-de-Piatră, Bucureşti, 23 decembre 1884.)

La stîlpul din grajd
Stă murgul legat,
Legat şi-nfrînat.
Mult nu stă legat,
Că pe el mi-l scoate
Şi frumos mi-l bate
Frumuşel pe spate,
Şi pe el mi-l ţin
Patru aprozei,
Doi de dîrlogei,
Doi de dalbe scări,
Iar al cincilea,
Ce stăpîn i-era,
Tînărul (cutare),
Pe sapă mi-l bate
Şi mi-l netezeşte,
Din gură-i grăieşte:
— Paşti, murgule, paşti,
Paşti să mi te-ngraşi,
Că am să te vînz
În tîrg la Buzău
Pe chile de grîu,
Valuri de postav,
Nunta ca să-mi fac,
Oastea să-mi îmbrac.
Murgul, d-auzea,
Din gură-i grăia:
— Drag stăpîne-al meu
Dat de Dumnezeu,
De ce să mă vinzi?
Mai adu-ţi aminţi
C-an, la Bobotează,
Cînd preoţi botează,
Lumea creştinează,
Io m-am întrecut
Cu cincizeci de cai,
Tot cai nemeşeşti,
Tot misiri turceşti,
Tot cai potcoviţi,
Bine-nchingiuiţi,
Io nepotcovit
Şi nechingiuit;
La-ntreacăt te-ai luat
Pe gheaţă lucioasă,
Sticlă lunecoasă:
Ei s-au răzghinat,
Jos că mi-au picat:
Io, nepotcovit,
Nainte-am ieşit;
La toţi am plăcut,
Falâ ţi-am făcut.
Şi ţie
Şi mie,
Ţie de viteaz,
Mie de cal bun!
Tînărul (cutare)
La murgul priveşte,
Din gură-i grăieşte:
— Paşti, murgule, paşti,
Paşti să mi-te-ngraşi,
Că eu nu te vînz,
Ci te ispitesc

Şi glume glumesc.
Muţu-i răspundea,
Din gură-i zicea:
— Stăpîne, stăpîne,
Drag stăpîn al meu
Dat de Dumnezeu,
Mai m-ai ispitit
La un mare zor
'N luna lui Coptor
Cu cincizeci de cai,
Cincizeci fără cinci,
Patruzeci şi cinci,
Să trecem înot
Apa Mării Negre.
Toţi s-au înecat,
La fund s-au dat.
Ce sînt vinovat?
Că eu te-am scăpat
Cînd m-am pedicat
D-o pană
De mreană
Şi m-am poticnit,
Caftan ţi-am stropit,
Caftan şi cioltar,
Galben buzdugan:
Afar 'd-am ieşit,
La mal, pe uscat,
C-o nar-am suflat,
Toate le-am zvîntat;
C-o nară de foc
Le-am zvîntat pe loc,
C-o nară de vînt,
Le-am uscat curînd.
Şi, cum am putut,
Faţă ţi-am făcut
Şi ţie,
Şi mie:
Ţie de viteaz
Mie de cal bun!
Tînărul (cutare),
Mîndru şi frumos
Ca un brad stufos,
Fie-mi sănătos
Cu tată,
Cu mamă,
Cu fraţi,
Cu surori,
Şi cu noi cu toţi.

COLIND DE FEREASTRĂ

(Scris după un moş, vechi colindător din satul Atîrnaţi, de d-l Dem. Constantinescu-Teleor şi comunicat în august 1877.)

Ici la curtea bună
Mulţi junei s-adună,
Juni colindători,
Buni cugetători.
Stătură,
Bătură,
Din gură-mi grăiră:
— Dormiţi, nu dormiţi,
La masă-mi şedeţi?

Doi stolnici[1] de mese,
Mese să-mi întindeți,
Făclii să-mi aprindeți
Curînd, mai curînd,
Din ceas de la masă;
Voi, cheltri de buți,
Vin să-mi pritociți,
Vin din nouă buți
Prin oale,
Prin cane,
Prin oale frîncești,
Pahare domnești.
Și tot mai grăiră
Din ceas de la masă:
— Voi, comiși de cai,
Trei cai să-mi aduceți
Șelați
Și-nfrînați
Buni de-ncălicați
Ca noi să-mi petrecem
Cestia juni buni,
Juni colindători,
Tot din casă-n casă
Și din masă-n masă.
Bună vremea-n casă:
Boieri dumneavoastră
Să-mi fiți sănătoși.

CIUTA

(Colind de tînăr mocan, scris în satul Atîrnați, la 1877 și comunicat de d-l Dem. Constantinescu-Teleor, cu mai multe alte colinde. O variantă figurează la pag. 97—101 din colecțiunea d-lui Teodor T. Burada, *O călătorie în Dobrogea*, Iași, 1880.)

Sus pe munte ninge,
Jos în vale plouă:
La Grozești[2] pe muche
Pică-mi pic de rouă.
Dintr-o picătură,
Dintr-o stropitură
Faptu-mi-s-a, fapt,
Ca un chip de lac,
Un lac mititel,
Frumos iczărel.
Jur-prejur de lac
Răchită
'Nflorită,
Trestie
Măruntă,
Salcie
Rotundă.
Și pe lac încap,
Pasc și mi s-adap
O droaie de ciute

[1] *Stolnicul mare*, funcțiune care începe din secolul XV, îngrijea de bucătăria domnească, de mese și ospețe, avînd mai mulți *stolnicei* ca ajutoare. Ca salariu primea: în Muntenia, venitul bălții de la Greaca, în Moldova, diferite foloase. În secolul XVII se înființează și un stolnic al doilea, ca vătaf de stolnicei însărcinați cu serviciul mesei.

[2] Despre moșia Grozești, fostă a mînăstirii Tismana, există un hrisobul de la Neagoe-vodă Basarab, cu data de 4 maiu 7026 (1518).

Mari și mai mărunte:
Ciute ciutaline,
Ciute fără spline.
Toate că-mi păsteau,
Apă că mi-și beau.
A ciută mioară,
Pe bot gălbioară,
La păr căruncioară,
Iarbă nu păștea,
Nici apă nu bea,
Ci se strejuia,
Streajă de trei părți
Și de trei laturi.
Nimeni seamă-i lua,
Afară d-un cerb,
D-un cerb tretior,
Al ei frățior.
El seamă-i băga
Și mi-o întreba
Ș-astfel îi grăia:
— O, ciută mioară,
Pe bot gălbioară,
La păr căruncioară,
A mea surioară,
Au iarba nu-i bună,
Au nu-i apa lină,
Că nici n-ai păscut
Și nici n-ai băut,
Ci te strejuiești
Streajă de trei părți
Și de trei laturi.
Ce te întristezi
Și mereu oftezi?
Iar ciuta mioară,
Pe bot gălbioară,
Din gură-mi grăia
Și astfel îi zicea:
— O, cerb tretior,
Al meu frățior,
Ba iarba e bună
Și apa e lină,
Dar de n-am păscut
Și de n-am băut,
Semn mi s-a făcut.
Știi tu, au nu știi?
(Cutare) hrănește,
Hrănește,-ngrijește
D-un cal,
D-un ogar,
D-un vînăt șoimel
Ager, sprintenel;
Și el o să-i scoată
Mîine dimineață
'N lunca Jiului
Ș-a Oltețului,
Drumul să le dea
'N goană să ne ia.
Și ei ne-or goni
Prin ăi munți
Cărunți,
Prin ăi brazi
Înalți.
Cîte-om rămînea
'N goană ne-or lua
Și ne-or tot goni
Pîn' la Lacul-roșu,
Ce nu-i de fel roșu,
Ce-o să se roșească
Ș-o să se-nnegrească
De singe de ciute
Mai mari, mai mărunte.
Cîte-om rămînea

'N goană ne-or lua
Şi ne-or tot goni
Pîn' la Pod-de-oase,
Ce nu-i din fel d-oase,
Ci-o să se osească
Ş-o să se-ntărească
Din oase de ciute
Mai mari, mai mărunte.
Şi mă tot trudesc
De mă tot gîndesc
Şi mă plănuiesc
Încotro să-ncap
Şi unde să scap,
Că n-am şi n-am unde
Să mă pot ascunde!
D-oi fi pitulată
Sub stană de piatră
De bun cal călcată,
O să fiu îndată
De şoimei pişcată,
D-ogari mursicată!
Vorba nu sfîrşea,
Zori se revărsa,
(Cutare)-mi ieşea
Călare pe cal
C-un tînăr ogar
Şi purtînd cu el
Un vînt şoimel.
Şi, cînd ajungea,
Drumul că le da:
Ogarul fugea
Şi şoimul zbura
'N lunca Jiului
Ş-a Olteţului.
Mult nu se ducea.
Ciutele-ntîlnea,
'N goană le lua
Şi mi le gonea
Prin ăi munţi
Cărunţi,
Prin ăi brazi
Înalţi,
Pîn' la roşul-Lac
Tot din sînge fapt,
Pîn' la Pod-de-oase,
Oase noduroase,
Din oase mărunte,
De ciute cărunte.

CIUTA

(Variantă scrisă în noiembre 1875 la Călăraşi de d-l Simeon Mănescu şi comunicată la Paris, în acelaşi an, cu mai multe colinde.)

Pe munţii de piatră,
De piatră crăpată,
O droaie de ciute
Pasc şi mi s-adapă,
Că-i iarba-nverzită,
Apa limpezită,
Valea răcorită.
Dar ciuta mioară,
La gît gălbioară,
La păr sfrinţioară,
Ea nici nu păştea,
Nici apă nu bea,
Ci se strejuia
Şi de pază-mi sta.
Ciutele păştea

Şi se adăpa,
Iar dac-o vedea
Din gură-i zicea:
— O, ciută mioară,
La gît gălbioară,
La păr sfrinţioară,
Dragă surioară,
Iarbă n-ai păscut,
Apă n-ai băut.
Ce ţi s-a urît,
Ce te-a amărît
De stai şi pîndeşti
Şi te strejuieşti?
Ciuta, d-auzea,
Din gură-mi grăia
Şi le răspundea:
— O, droaie de ciute.
Tot ciute mărunte,
Tot ciute mioare,
La gît gălbioare,
La păr sfrinţioare,
Iarba e-nverzită,
Apa-i limpezită,
Valea-i răcorită:
Paşteţi, v-adăpaţi
Şi vă îngrăşaţi,
Că nici nu visaţi
Peste ce-o să daţi.
Voinic ortoman,
Fecior de mocan,
Joi de dimineaţă
Pe nor şi pe ceaţă
La vînat c-o sta,
Peste noi c-o da,
'N goană ne-o lua
Şi ne-o tot goni
Cu cai, cu şoimei
Şi cu ogărei,
Peste munţi
Cărunţi,
Pe sub stînci
Adînci,
Pîn' la Pod-de-carne,
Că n-a fost de carne,
Dar noi ni l-om face
Cu carne d-a noastră.
Cîte-om rămînea
'N goană ne-o lua
Şi ne-o tot goni
Pîn' la Pod-de-os,
Că de os n-a fost,
Ci de os l-om face
Cu oasele noastre!
Joia cînd venea,
Iată că-mi sosea
Voinic ortoman,
Fecior de mocan,
Cu cai, cu şoimei
Şi cu ogărei.
Drumul de le da,
Ciutele-ntîlnea
Şi mi le gonea
Peste munţi
Cărunţi,
Pe sub stînci
Adînci
Pîn' la Pod-de-carne,
De carne de ciute
Mai mari, mai mărunte:
Pîn' la Pod-de-os,
De oase de ciute
Mai mari, mai mărunte.

Dar ciuta mioară,
La gît gălbioară,
La păr sfrinţioară,
Făcea cum putea
Şi fugea, fugea
Pin' la munţi de piatră,
De piatră crăpată;
De moarte scăpa
Şi ea-mi rămînea
D-ogari nemuşcată,
De şoimi nestricată.
(...), făt-frumos,
Fie-mi sănătos
Cu taică,
Cu maică,
Cu fraţi,
Cu surori,
La mulţi ani cu bine
Şi cu sănătate.

COLIND DE FATĂ

(Scris la 23 decembre 1884, după Şerban Muşat, fost soldat în regimentul VI de artilerie.)

Cetinele, cetioară, dragă Ler l
Oltul mic
Mare a venit
Şi, de mare,
Margini n-are;
Iar pe Olt
Ce mi-şi că vine[1]?
Brazi înalţi.
Molifţi uscaţi.
Printre brazi,
Printre molifţi,
Not îmi-noată
Cerb stretin.
Cerbu-noată,
Coarne poartă,
Iar în vîrful
Coarnelor,
Leagăn verde
De mătase,
Împletit
Cu viţa-n şase.
Dar în leagăn
Cine-mi şade?
Fa (cutare),
Fată mare,
Cu cosiţa
Pe spinare,
Strălucind
Ca sfîntul soare.
Îmi coase
Şi-mi chindiseşte
Guleraş
Lui taică-său,
Batistă,
Lui frate-său.
Şi nu-mi coase
Şi să-mi tacă,
Ci din gură
Viers îi cură:
— Lin, mai lin,
Cerbe stretin,
Lin, mai lin

[1] Inversiune rară pentru: „că ce mi-şi vine".

Cu-notătura,
Să nu-mi turburi
Cusătura,
Că fac val
Talazuri mari
Şi din coarne
I-oi cădea.
Lin, mai lin,
Cerbe stretin,
C-am trei fraţi
La curte daţi
Şi la curte
'Nvaţă multe.
Citeşitrei
Sînt vînători
De şoimei
Asmuţitori.
Ei pre tine
Te-or vedea,
După mine
Or-alerga,
Cu şoimcii
Te-or goni,
C-ogărcii
Te-or sili,
Cu suliţi
Te-or împoldi.
Lin, mai lin,
Cerbe stretin.
C-ai mei fraţi,
De te-or vedea,
O să-mi facă
Nuntiţa
Cu sărmană
Carnea ta.
Cerbule,
Cu oasele
Mi-or dulgheri
Casele;
Cerbule,
Cu pielea ta
Mi-or învcli
Căsuţa;
Cerbule,
Cu sîngele
Mi-or zugrăvi
Casele;
Cerbule,
Şi cu capul
Or prăznui
Praznicul;
Cerbule,
Căpăţîna
Or pune-o-n portiţă,
'N portiţă boltiţă
Jos de grădiniţă;
Din unghile tele
Mi-or face pahar,
Pahar de cleştar[1],
Să bea mari boieri
Rar,
La zile mari,
Ziua de Crăciun
Şi-a de Bobotează,
Cînd preoţi botează,
Lumea creştinează,
Lumea şi pămîntul

[1] Pronunţare populară, în loc de *cristal*.

Şi pe noi cu totul.
La mulţi ani cu bine
Şi cu sănătate
Ici în ceaste case.

COLIND DE TÎNĂR

(Scris după repausatul meu tată, la 1868.)

Hrăneşte
'Ngrijeşte
Tînărul (cutare)
D-un cal,
D-un ogar,
D-un vînăt şoimel.
Cal cum ş-îngrijeşte
Şi cu ce-l hrăneşte?
Tot cu fin tocat
Şi cu orz pisat,
De vînt vînturat,
Cu-apă
Din năstrapă.
Şoim cum ş-îngrijeşte
Şi cu ce-l hrăneşte?
Tot cu păsărele,
Pasări mititele,
Pasări gălbioare
Prinse de pe mare.
Într-o săptămînă,
Sta şoimul p-o rînă,
Murgulni zicînd
Ş-astfel cuvîntînd:
— Tu mănînci degeaba
Şi-n zadar bei apă,
Căci nu poţi să zbori,
Să pluteşti pe nori,
Să mă-ntreci pe mine
Cum te-ntrec pe tine!
Murgul se scula,
La stăpîn mergea
Ş-astfel îi grăia:
— Stăpîne, stăpîne,
Drag stăpîn al meu
Dat de Dumnezeu.
Şoimul s-a-ngîmfat
Şi s-a lăudat
Că-n fugă m-o-ntrece.
Tînărul (cutare)
Din gură grăia
Ş-astfel îi zicea:
— Paşti, murgule, lasă!
Paşti, de mi te-ngraşă,
Că azi e sîmbătă,
Mîine-i duminică,
Şi pe voi v-oi scoate
La cîmpul departe,
La cîmpul curat
De toţi lăudat,
Unde se tot bat
Doi vulturi în cer
P-un fulg d-aurel.
Sîmbăta trecea,
Şi ziua-mi sosea;
La cîmp îi scotea,
Şi mi-i potrivea,

Şi drumul le da[1].
Murgul că-şi lua
Drumul cu fuga,
De parcă zbura,
Ş-apoi se-ntorcea
Ca un cal cuminte,
C-un ceas mai nainte.
Şoimul că-mi pleca,
Pe vînt că-mi zbura,
Însă rămînea
Şi întîrzia
C-un ceas mai tîrziu,
Tot prin cîngurele
După păsărele,
Pasări gălbioare,
Pasări de pe mare.
Acas' de-mi venea,
Pe stîlp se lăsa
Cîntînd,
Ciripind,
Din gură grăind:
— Stăpîne, stăpîne,
Drag stăpîn al meu
Dat de Dumnezeu,
Vin de mă slujeşte
Şi mă pedepseşte,
Că eu am venit
C-un ceas mai tîrziu.
Murgul, d-auzea,
Milă i se făcea
Ş-astfel că-mi grăia:
— Stăpîne, stăpîne,
Drag stăpîn al meu
Dat de Dumnezeu,
Şoimul nu-ţi sluţi,
Că ţi-o trebui
Rar, la zile mari,
Ziua de Crăciun
Şi de Bobotează;
La curte de-i merge
Călare pe murgul[2],
Pe umeri cu şoimul,
Domnul te-o vedea,
Bine i-o părea
Şi ţi-o mulţumi
Şi te-o dărui
C-un dar,
C-un cioltar,
C-un caftan de domn,
Taie cap de om.
Tînărul (cutare),
Fie-mi sănătos
Cu tată,
Cu mamă,
Cu soră frumoasă
Şi cu noi cu toţi.

---

[1] Asocierea între *cal* şi *şoim* se întîlneşte adesea în cîntările populare şi chiar în colinde. A se vedea şi colecţiunea d-lui At. M. Marienescu, pag. 130.

[2] În privinţa denumirii cailor români, să se consulte Cantemir în *Descrierea Moldovei;* B. P. Hasdeu în *Principie de filologie;* At. M. Marienescu în colecţiunea sa de *Colinde*, pag. 116, şi *Poezii populare*, culese de d-l V. Alecsandri.

COLIND DE FLĂCĂU

(Variantă scrisă de d-l Dem. Constantinescu-Teleor, în august 1877, la satul Atîrnați.)

Cine-mi tot hrănește
Și mi-și îngrijește
D-un cal,
D-un ogar,
D-un vînăt șoimel?
(Cutare)-și hrănește
Și mi-și îngrijește
D-un cal,
D-un ogar,
D-un vînăt șoimel.
(Cutare)-i hrănește
Și mi-i îngrijește
Pînă-n primăvară
Cînd ziua-i mai mare
Și nu-i zăduf tare.
Atuncea-mi ieșea
'N lunca Jiului
Și-ntr-a Oltului,
Și drumul le da.
Șoimul o ia-n vînt,
Calul pe pămînt.
Calul îi grăia
Și-astfel îi zicea:
— D-alei, făt-frumos,
Șoimul zboară-n vînt,
Eu fug pe pămînt;
Dar, daca m-o-ntrece,
Cum s-a îngîmfat
Și s-a lăudat,
Vinele să-mi scoți,
Curele să-ți faci,
Să te-ncurcjezi
'N luna lui Cuptor
Cînd ești călător;
Iar de l-oi întrece,
Aripa să-i tai,
Aripioara dreaptă
Minte nențeleaptă,
Șoimul să-ți slutești,
Vetrilă să-ți faci
Ca să te-nvălești
'N luna lui Cuptor
Cînd ești călător!
(...), făt-frumos,
Fie-mi sănătos
Cu frați, cu părinți,
Și cu noi cu toți.

CERBUL RUNCULUI

(Spus de Șerban Mușat, fost soldat în artilerie. București 23 decembre 1884.)

Ler-oi Leo,
Cerbul Runcului,
Fiara cîmpului
Și-a pămîntului,
Cerb s-a lăudat
Că nimi n-a aflat
Pe und' se hrănește,
Pe und' se umbrește;
Că dînsul prujește
Și singur își paște
Pe-ntinsa cîmpie
Dalbă colilie,
Iarba unde crește

Fir gâitănește[1],
'N șase se-mpletește;
Că el se mai paște,
Cerbul stretior,
Prin verde ogor
Lîngă sătișoare
'N răsărit de soare,
Prin luncile verzi
Și printre livezi,
Prin grîne cu lapte,
Prin oarze mai coapte;
Că el mi s-adapă
Cu limpede apă
La Rîul-vărgat
Cu brazi semănat,
Unde piatra-mi sună,
Sună și răsună,
Cerbii de s-adună
Să bea împreună;
Că el mi se culcă
Tot în vale-adîncă,
Colo sus la munți
Printre brazi mărunți,
Prin molifți uscați,
Prin carpeni vărgați;
Somnul cînd își face,
Cu urechea trage,
Că liniștea-i place.
Cerb se lăuda
Și mi se mîndrea,
Iar tînăr (cutare)
Sta
Și-l asculta
Cum se îngîmfa.

Acasă-mi pleca,
Murgu-ncălica,
Arcul își lua,
Arcul, săgeata,
Și-n sus că pleca,
Pe munți se urca,
Pe cerb că vedea.
Cerbul ce-mi făcea?
Sta
Și rumega,
Namiaza-și făcea,
Dulce aromea.
(Cutare), ochi negri,
La ochi îl lua,
Bine-l potrivea
Și mi-l săgeta
Cam în spata dreaptă,
În urechea stîngă.
Cerbul se scula,
Dar se poticnea,
Lacrămе-i curgea
Ș-astfel îmi grăia:
— Săgeată, săgeată,
Fire-ai blestemată,
Căci n-ai vîjîit
Cînd te-ai slobozit,
Cerb să fi simțit
Și să fi sărit
Două-trei sărite
Pîn' la vîrf de munte!
Tînărul (cutare),
Fie-mi sănătos
Cu tată,
Cu mamă,

[1] Ca gâitanul, lungă și subțire.

Cu fraţi,
Cu surori,
Cu noi de-mpreună,
Toţi cu voie bună.

COLINDUL CERBULUI

(Scris după Niţă Gruia din suburbea Cărămidarii, Bucureşti, la 1867. O variantă prescurtată figurează şi la pag. 62—64 din colecţiunea d-lui Teodor T. Burada, *O călătorie în Dobrogea*, Iaşi, 1880.)

Ler-oi Leo,
Cerbul codrului
Ş-al Muşcelului
Sta
Şi se-ngîmfa
Şi se lăuda
Că cin' l-a ştiut,
Şi cin' l-a văzut
De unde s-adapă
Cu limpede apă,
Că cine cunoaşte
Iarba ce el paşte,
Cu flori presărată,
Cu rouă scăldată.
Cerb mi se-ngîmfa,
Cerb se lăuda
Că el îşi întrece
Cu coarnele lui
Fala bradului,
Şi cu fuga lui
Zborul şoimului,
Şi cu mersul lui
Fuga calului.
Cerbul cum şedea
De se lăuda,
(Cutare)-mi ieşea
Pasări de vînă
Cu şoimii pe mîini,
Cu droaia de cîini.
Pe cerb că-ntîlnea,
Arcul că-ntindea,
Şoimi că trimetea,
Copoi c-asmuţea
Şi mi-l săgeta
Tocmai în stînga:
De coastă mai jos
Rană cu folos,
De coastă mai sus
Săgeata s-a dus.
Cerbul cînd fugea,
Şoimi că-l ajungea,
Cîinii că-l oprea,
Iar el, de vedea,
Sta
Şi se oprea,
Din gură zicea
Şi se blestema:
— Cornţele mele,
Crăci şi rămurele.
Fiindcă m-aţi oprit
În codru-nfrunzit,
Voi să vă tot faceţi
Cornuri de băieţi,
Buciume frumoase
De cîntări duioase;
Picioarele mele,

Nalte, subțircle,
Fiindcă n-ați fugit
Pe dealu-nverzit,
Ia să hrăniți voi
Pe negri copoi;
Ochișorii mei,
Ageri, frumușei,
Fiindcă n-ați văzut
Arcul cînd s-a-ntins,
În ciocuri să stați
De șoimei purtați;
Iar tu, carnea mea,
Și tu, pielea mea,
Una să-mi hrănești
Slugile domnești,
Alta să-ncălzești
Bacii-mpărătești.
Tînărul (cutare)
El, daca-mi vedea,
Palos că scotea,
Cerbul că tăia,
Coarne că-i lua,
Pielea-i jupuia,
Ochii că-i dedea
Tot pe la șoimei,
Picioare că-i da
Tot la ogărei,
Ș-acas' se-ntorcea
De se-nveselea.
Tînărul (cutare)
Fie-mi sănătos
Cu frați, cu părinți
Și cu noi cu toți,
În anul ce vine,
La mulțimi de ani.

CERBUL RUNCULUI

(Scris și comunicat de d-l T. Oprescu, profesor de muzică, după cîntecul unui colindător din București, în noiembre 1883.)

Cerbul Runcului
Ș-al pămîntului,
Cerb se lăuda
Și mi se fălea
Că nimeni cunoaște
El pe unde paște
Și unde s-adapă,
Dar (cutare), făt-frumos,
El așa dac-auzea
Fug-acasă că-mi pleca,
Pe ochi negri se spăla,
Arcu-n mînă că-mi lua,
Și arcul și săgeata.
După cerb că mi-aș pleca
Și pe cerb că mi-l găsea
Sub un paltin nalt,
Nalt și minunat:
Sus mi-e frunza deasă,
Jos mi-e umbra groasă.
— Doamne minunate,
Dă d-un nor de ploaie,
Cerbul să se-nmoaie
Și eu să-l vînez
În spata cea dreaptă.
El cum se ruga
Ploaia că dedea,
Pămînt se-nmuia,
Cerb se-nămolea
Ș-atunci mi-l vîna

Ş-acasă-l ducea,
Pe masă-l punea
Şi-n coarne că-i puse
Leagăn de mătase.
La anul
Şi la mulţi ani.

CERBUL RUNCULUI

(Variantă comunicată de d-l T. Oprescu, profesor de muzică, Bucureşti, 1883.)

Ler-oi Leo,
Cerbul Runcului
Ş-al pămîntului,
Cerb s-a lăudat
Că cine-a aflat
El unde că-mi paşte
Şi ce flori dîraşte,
De unde bea apă
Şi unde s-adapă.
Ler-oi Leo,
(...), făt-frumos,
Fie-mi sănătos,
El de-mi auzea,
Acasă-mi pleca,
Pe ochi se spăla,
Arcul că-şi lua
Arcu şi săgeata;
Arcu-şi îndoieşte,
Săgeata-şi izbeşte.
Ler-oi Leo,
După cerb pleca,
Cerbul că-mi găsea
Sub un paltin nalt,
Nalt şi minunat,
Sus cu frunză deasă,
Jos cu umbra groasă.
Ler-oi Leo,
(...), făt-frumos,
Fie-mi sănătos,
Cerb daca vedea,
Din gură grăia,
Rugă se ruga:
— Doamne minunate,
Doamne îndurate,
Dă d-un nor de ploaie
Pămînt să se-nmoaie
Ca să-l pot vîna,
Să-l pot săgeta;
Să-l lovesc în spată,
În spata cea dreaptă!
Ler-oi Leo,
El cum se ruga,
Domnul l-asculta,
Nori de ploaie da,
Pămîntu se-nmuia
Şi el mi-l vîna,
Iar daca-l vîna,
Acasă-l ducea,
Pe masă-l punca.
Ler-oi Leo,
Acas' de-l ducea,
Cerbului creştea
'N vîrful coarnelor
Ş-al ramurilor
Leagăn de mătase
Împletit în şase,
Pentru copilîţe,
Fragede mlădiţe,

Pentru copilaşi,
Dalbii-i coconaşi.
Ler-oi Leo,
(...), făt-frumos,
Fie-mi sănătos,
Cu fraţi, cu părinţi
Şi cu noi cu toţi.

COLIND DESPRE ZIUĂ

(Variantă scrisă la 24 decembre 1884, după Nicolae Roman, zis şi Papă-Lînă, bucătar din Bucureşti.)

Voi, zorel[1] *de ziuă*
Ş-ăl de dimineaţă,
Ce tot rătăciţi
Şi vă tot pripiţi
Ca să-mi răsăriţi,
Că voi bine-ştiţi,
Bine
Ca şi mine,
Că n-am fost aici
De anişori cinci,
Ci-am fost depărtat
La Mărul-rotat,
La Cîmpu-rourat
Unde mi se bat
Doi pui de vulturi,
Doi puişori suri,
Sus într-un norel
P-un fulg d-aurel.
Eu că mi-am aflat,
Acol-am plecat
Şi m-am acioat
Sub umbră de fag.
Fulgul mi-a scăpat,
Io l-am apucat,
Bine l-am păstrat
Şi l-am aşezat
Sub coamă de murg
Neatins de vînt,
De fulg de ninsoare[2]
Şi de spic de ploaie
Ş-aici l-am adus,
La Jupîn (cutare),
C-are fată mare,
Feţi
Şi logofeţi,
Fata să mi-l poarte,
Fetiţă,
'N cosiţă,
Rar,
La zile mari,
Ziua de Crăciun
Ş-a de Sîn-Vasile;
Feţii să mi-l poarte
Frumos în işlice
Cu arme voinice,
Rar,
La zile mari,

---

[1] În basme, *zorelul* poartă numele de *Zorilă* şi însemnează o fiinţă mitologică, asemănată luceafărului dimineţii.

[2] Caz rar despre trecerea lui *r* în semiconsonanta *i* la *ninsoare*, ca-a formele *cei* pentru *cer*, *piei* pentru *pier* etc.

Ziua de Crăciun
Ş-a de Bobotează
Cînd preoţi botează,
Lumea creştinează.
La mulţi ani cu bine
Şi cu sănătate
Pe la dumneavoastră
Şi-n această casă.

COLIND DE FEREASTRĂ

(Această variantă a fost scrisă la satul Afirnaţi, în august 1877 şi comunicată de d-l Dem. Constantinescu-Teleor.)

Dalbe zori de ziuă,
Voi nu vă grăbiţi
Şi nu-mi răsăriţi,
C-am fost depărtaţi
Pest-ăi vîrfi de munţi,
Unde nencetat
Doi vulturi se bat
Printr-un mic norel,
P-un fulg d-aurel.
Noi ni i-am bătut,
Fulgul le-am luat
Şi noi l-am adus
'N plasa arcului,
'N coama murgului,
Şi noi l-am ferit
De văpăi,
De ploi,
Şi noi l-am ferit
De praf,
De pulberi.
Şi noi l-am adus
Verde şi frumos
Cestuia domn bun,
Bun domnul (cutare),
C-are feţi şi fete.
Poarte-l sănătoşi,
Rar,
La zile mari,
Ziua de Crăciun
Şi de Bobotează
Cînd preoţi botează,
Lumea creştinează.
Bună vremea-n casă,
Boieri, dumneavoastră.
La mulţi ani cu bine
Şi cu sănătate.

C

DOMESTICE

SANDUL

(Scris în București, la 1869, după repausatul meu tată. Sub formă de colind l-am publicat în *Columna lui Traian* pe 1876 și într-ale mele *Noțiuni despre colindele române*, București, 1879, p. 72–74.)

În seara[1] de Sîn-Vasile
Toți boieri la curte-mi vine[2].
Toți boierii s-aduna,
Numai Sandul nu-mi venea.
La trei zile, cînd sosea,
Mari boieri mi-l ispitea,
Mari boieri mi-l întreba:
— Ce ți-e calul asudat,
Asudat și neadăpat?
Ai gonit ori te-au gonit,
Ai gonit ori ai fugit?
Iară Sandul răspundea
Și din gură le zicea:
— Nici de goană n-am gonit,
Nici de fugă n-am fugit.
La vînat că mi-am ieșit,
Ciutalină mi-am scornit,
Ciutalină mi-am gonit
Din cîmpul
Solotrului
Pînă-n malul
Oltului.
Dat-a ciuta făr' de vad,
Eu mai jos că m-am lăsat,

[1] Diferiții cîntători înlocuiesc *seara* cu *noaptea* sau cu *ziua*.
[2] Întrebuințarea singularului în locul pluralului și viceversa e frecventă în poezia populară.

Cu murgu-n ap-am intrat.
În sulița c-o luai
Și pe mal o aruncai.
Zăbovii
Pîn' ce-o cojii[1]:
Dat-am ochii la șoimei,
Oasele
La ogărei,
Sîngele
Pe la dulăi,
Carnea pe la măcelari,
Unghiile la păhărari,
Coarnele la peptănari.
Iar pelea la tăbăcari
Să-mi fac japiu bun pe cal
Și zgardă pentru ogar.
Sandul vorba cînd sfîrșea,
Mică pruncă s-arăta,
Pîră-n contra-i aducea
Și din gură le zicea:
— Toți voi mari boieri că sînteți
Și-mi tot stați ca să mi-l credeți.
Are-o greacă ibovnică
Și-i e calea cam departe:
Departe de nouă zile,
El mi-o face în trei zile,
În trei zile pe trei cai:
C-unul la dînsa se duce,
Cu-altul la dînsa prujește,
Cu-al treilea mi se-ntoarce.
De nu-mi credeți, mari boieri,
Ia-l căutați în pozunar,
În pozunar și-n peptar,
C-ăți găsi odoarele
Strălucind ca soarele,
Fășurate-ntr-o basma
Ce el a schimbat cu ea.
De nu credeți, mari boieri,
Ia-l căutați în degețel
C-ăți găsi al lui inel
Ce ea a schimbat cu el,
C-au schimbat inelele
De lucesc ca stelele.
De nu credeți, mari boieri,
Ia-l căutați și-n ișlicel,
Că i-ăți găsi cununa,
Cununa-s-ar cu dînsa,
I-ăți găsi a lor cunună
Strălucind ca sfînta lună!
Mari boieri, dac-auzea.
De Sandul s-apropia,
În pozunar îl căta,
Odoarele că-i găsea;
La degetu-i se uita
Și inelul că-i vedea;
Ișlicelu-i răsturna
Și cununa-i strălucea.
Iar Sandul, daca vedea,
Ibovnica le spunea,
Acasă c-o aducea
Și cu ea se cununa
De se ducea pomina.

[1] În loc de *cojire*, diferiți cîntători pun *jupire*, *belire* etc.

SANDUL

(Variantă scrisă la 1872 după Vasile Moscu din strada Călugărilor. Să se confrunte colecțiunea d-lui At. M. Marienescu, pag. 133.)

D-în seara de Sîn-Vasile,
Oi ler-oi, d-ai Ler-oi,
Doamne,
Mulți boieri la curte-mi vine
Numai Sandul nu-mi venea.
La trei zile, cînd sosea,
Mari boieri îl întreba:
— Ce ți-e calul d-asudat
Și șoimeii fosteliți,
Ogărei ciopîrțiți
Și dulăii năduşiți?
Mi-ai gonit,
Ori mi-ai fugit?
— N-am fugit,
Ci mi-am gonit
Ciulalină
Făr' de splină
Din malul Solotrului
Pînă-n matca Oltului,
Ș-am făcut
Cum am putut
De-nainte i-am ieşit.
Genuncheatu-o-am
Și-njunghiatu-o-am;
Înjunghiatu-o-am
Și tăiatu-o-am:
Dat-am carnea
La şoimei,
Oasele
La ogărei,
Sîngele
Pe la dulăi,
Pielea-n' tîrg la tăbăcari,
Coarnele la pieptenari
Să-mi fac japiu bun pe cal
Și zgarde pe la ogari.
Dar unul din mai bătrîni,
Care sta
Și-l asculta,
Înainte că-mi ieşea
Și din gură le grăia:
— Voi toți, mari boieri, tăceți,
Voi pe el de ce-l credeți,
C-are o greacă
Ibovnică
Și calea de nouă zile
El o face în trei zile,
În trei zile
Pe trei cai.
Ia căutați-l în căciulă
De-i găsiți a lui cunună,
Strălucind ca sfînta lună.
Ia-l căutați în pozunar,
În pozunar și-n peptar,
De-i găsiți odoarele
Strălucind ca soarele.
Ia căutați-l în basma
Și-i găsiți inelele.
Strălucind ca stelele.
La mulți ani cu sănătate,
Că-i mai bună decît toate,

Şi cu bine-n aste case
Să trăim toţi de-a-mpreună.

COLIND DE FLĂCĂU

(Scris în anul 1866, după repausatul meu tată. Ca variante, să se compare, în colecţiunea d-lui At. M. Marienescu, *Calul miresei* de la pag. 108 şi *Jocul* de la pag. 104.)

Rău marea se lăuda,
Florile dalbe, Ler, de măr,
Şi din gură tot striga:
— Cine-n lume s-ar afla,
S-ar afla ş-adevăra
Să dea [1]-n mare
Ca o floare,
Să iasă-n vad
Ca un brad
Cu cioltar[2]
Neasudat.
Iar (cutare), tînărul,
El şedea
Şi-mi asculta
Cum marea se lăuda.
Iute-acasă c-alerga,
'N grajd de piatră că intra:
Cerca murgul,
Cerca negrul;
Lăsa negrul, că nu-i bun,
Lua pe murgul, cal mai bun,
Ş-afară că mi-l scotea,
Frumuşel că mi-l gătea;
Şea pe dînsul aşeza
Şi pe el încălica
Cu suliţa d-a stînga,
Cu paloşul d-a dreapta.
Sări-n vînt,
Sări-n pămînt;
Sări-n mare
Ca o floare,
Şi-mi ieşi-n vad
Ca un brad,
Cu cioltar
Neasudat.
Dar din mare cum ieşea,
Ochii-şi negri d-arunca
Înspre bolta cerului
Printre raza soarelui
Şi, la umbra merilor,
Zări hora fetelor,
Fetelor şi zînelor,
Zînelor, frumoaselor.

---

[1] *Să dea*, în loc de „*să sară, să se arunce*".

[2] *Cioltarul* însemnează aşternutul sau pătura cusută, frumos lucrată, ce se aşează pe cal, sub şea: latineşte *stragulum equarium;* în limba polonă, de la care am adoptat cuvîntul prin secolul XIV, se zice *czoldar* şi *czoldro* (lat. *lodix, stragulum*, strai); în vechea idiomă germană *kolter, kulter* (lat. *culcitra*, perină). A se vedea Ant. Matzenauer, *Cizi Slova veslovanskych rečech*, V. Brně, 1870, pag. 140. Despre calul *murg*, conf. colecţiunea citată a d-lui Marienescu, pag. 155.

Iute acolo-mi alerga,
De pe cal descălica,
Calul d-un buștean lega,
D-un buștean
De odolean,
Și spre horă se-ndrepta
Și din gur-așa-mi grăia:
— Bună hora, fetelor,
Fetelor și zinelor,
Zinelor, frumoaselor,
Zinelor, măiestrelor.
Toate fetele tăcea,
Numai una-i răspundea:
— Daca-i bună, vin' la ea!
El așa dac-auzea
Către horă naința
Și-n horă că se prindea,
În horă lîngă dînsa,
Lîngă dînsa d-a dreapta;
Și juca față la față,
C-așa Dumnezeu ne-nvață,
Și sprîncene la sprîncene,
C-așa Dumnezeu ne cere.
'Virtind hora de trei ori,
De trei ori, de nouă ori,
'Ncepu murgu-a rîncheza
Și din gură a-l striga,
Dar (cutare), făt-frumos,
Din guriță ce-mi zicea,
Murgului ce-i răspundea?
— Mai stai, murgule, legat,
Cum stau și eu nensurat;
Că, daca m-oi însura,
Ție drumul că ți-oi da,
Să pești iarba cîmpului,
Să bei apa muntelui,
Luncile Mușcelului,
Apa Argeșelului,
Ca să-ți crească coamă
naltă,
Coamă naltă și învoaltă,
Să fii iute de picior,
Să-mi ajuți la cîte-un zor!
Iar (cutare), făt-frumos,
El să-mi fie sănătos,
Cam cu taică,
Cam cu maică,
Cam cu frați, cam cu surori
Și cu noi, colindători.

COLIND DE TÎNĂR NEÎNSURAT

(Variantă scrisă în ziua de 26 decembre 1884, după Nae Roman, poreclit Papă-Lînă, bucătar de la Crucea de-Piatră, în București.)

Rău marca se lăuda,
Florile dalbe, Ler, de măr
— Cine-n lume s-o afla,
S-o afla și-adevăra
Să dea-n mare
Ca o floare,
Să iasă-n vad
Ca un brad
Cu cioltarul
Nesudat,
Cu calul

Neapătat[1]!
Ici (cutare), făt-frumos,
Daca-mi sta
Și asculta
Cum marea se lăuda,
Iute-acasă c-alerga,
Sus pe scară se suia,
Cheia grajdului lua,
Pe scară se scobora,
'N grajd de piatră că intra,
Drept la stîlp că se oprea,
Herghelia că-mi privea
Și pe murgul alegea,
Că e sprinten și voios
La nevoie cu folos.
Afară
Daca-l scotea,
La scară
L-alătura,
Bine șeaua-i așeza:
I-o așeza muierește
Ș-o închinga voinicește.
Pe murgul de-ncălica
Cu sulița d-a stînga,
Cu paloșul d-a dreapta,
Picior în scară punea,
Sfîntă cruce că-și făcea
Și-n vînat că mi-și pleca:
Vînătoare
'Nsurătoare
După fete bălăioare
Apucînd drumul spre mare.
La mare dac-ajungea,
Pinteni murgului dedea:
Sărea-n vînt,
Sărea-n pămînt,
Sărea-n mare
Ca o floare.
'Notă vineri și sîmbătă,
Duminică pîn' la prînz,
Iar cînd bine că-i veni,
Pe murgul mi-l răpezi
Și ieși-n vad
Ca un brad,
Cu cioltarul
Nesudat,
Cu calul
Neapătat.
Dar din mare cînd ieșea,
Ochișorii-și îndrepta
Cam spre bolta cerului
Prin razele soarelui
La grădina raiului
Și, la umbra merilor,
Văzu hora zînelor,
Zînelor, măiestrelor.
Pinteni murgului dedea,
Într-o clipă c-ajungea.
De pe cal descălica,
Iar pe murgul mi-l lega
La un capăt de buștean,
De buștean de odolean.
La horă de se ducea,
Bună ziua că-mi dedea.
Toate zînele tăcea,
Numai una-i răspundea:

[1] Frumoasă și rară expresiune, derivată de la *apă* și însemnînd neudat, neatins de apă, neînmuiat.

— Daca-i bună, vin' la ea!
Făt-frumos mi se 'prindea
Lîngă zina ce-i grăia,
Lîngă dînsa la dreapta,
Și jucau față la față
Ca doi porumbei în viață,
Și sprîncene la sprîncene
Ca doi porumbei în pene.
'Vîrti hora de trei ori,
De trei ori, de nouă ori,
De opt ori tot cîte nouă,
Îmi făcu șaptezeci și două
Zi de vară
Pînă-n seară
Fără pic de năduşeală.
'Ncepu murgu-a nîncheza,
Iar (cutare) ce-i grăia?
— Mai șezi, murgule, legat,
Înfrînat și nemîncat,
Nemîncat, neadăpat,
Cum șez și eu nensurat;
Că, daca m-oi însura,
Și ție drumul ți-oi da,
Să paști iarba cîmpului,
Să bei apa muntelui,
Să paști iarbă neumblată,
De rouă nescuturată,
Să bei apă de pe piatră
Printre colțuri strecurată,
Ca să-ți crească coamă lată,
Coamă lată, resfirată,
Să fii iute de picior
Să-mi ajuți la cîte-un zor!
Bine vorba nu sfîrșea,
Hora mîndră se spărgea,
Iar (cutare) cum pleca?
Cu mîndruț-alăturea.
Tînerelul făt-frumos,
El să-mi fie sănătos
Și cu mumă,
Și cu tată,
Și cu frați,
Și cu surori,
Și cu juni
Colindători.
La mulți ani cu sănătate
Și cu bine-n ceaste case
La stăpîni ca
dumneavoastră.

RADUL

(Comunicat la Paris, în noiembre 1875, de d-l Sim. Mănescu.)

'N prundurile Mării Negre,
Două vînturi maline[1],
Faptu-mi-s-au,
Ruptu-mi-s-au
Tot stave de jugani galbeni.
Stavele cine le bate?

[1] *Malinul* este un arbust cu foaia ca limiița și cu floare albă ca salcîmul.

Bate-le negrul nebun[1]
Ce-i cu coama
Viforită
Şi cu coada
Bici făcută.
Cam în coadă,
Cam în coamă
Leagănă-se-un legănel,
Leagăn verde de mătase
Cu viţa-mpletită-n şase,
Iar în leagăn cine-mi şade?
Şade (...), d-ochii-şi negri,
Şi-mi coase şi-mi chidiseşte
D-un guler şi d-o batistă,
Guleraş lui frate-său,
Batistă lui voiniu-său.
Dar nu coase şi să-mi tacă,
Ci mi-şi rupe d-a vorbă:
— Cine-n lume s-ar d-afla,
S-ar d-afla, s-ar devăra
Pe negrul d-a-ncălica
Fără şea,
Fără oblinci,
Fără frîu,
Fără căpăstru,
Fără fir de bici în mînă?
Nime-n lume nu s-afla
Pe negrul d-a-ncălica:
Numai Radul, făt-frumos,
El în lume se d-afla
Pe negrul de-a-ncălica
Fără şea,
Fără oblinci,
Fără frîu,
Fără căpăstru,
Fără fir de bici în mînă.
Deci şi (...), făt-frumos,
De dimineaţă se scula,
Pe ochi negri se spăla,
Chică neagră-şi pieptăna,
Cruce cu dreapta-şi făcea,
Lui Dumnezeu se ruga
Şi din gură mi-şi grăia:
— Doamne, cîte m-am rugat
Tu pe toate mi le-ai dat;
Dar-ai, Doamne, şi p-asta:
De cu seară ploi, ninsoare,
Peste noaptea viforeală,
Prînzurele
Cu rorele,
Să iasă jugan la soare!
Jugan să se prigorească,
Prigori-s-ar şi negrul,
Ce-i cu coama
Viforită
Şi cu coada
Bici făcută.
Se rugase,
Şi dăduse.

---

[1] În *Român Gruie Grozăvanul* din colecţiunea d-lui V. Alecsandri de *Poezii populare* se citesc următoarele versuri asemănate:

Şi cu negrişor nebunul
Vă ia unul cîte unul.

Iarăşi Radul, făt-frumos,
De dimineaţă se scula,
Pe ochi negri se spăla,
Chică neagră-şi pieptăna
Şi-nainte că-mi pleca;
Acolo de-mi ajungea,
De negrul s-apropia;
Cruce cu dreapta-şi făcea,
Stînga-n coamă că-i punea,
Cu dreapta spata-i bătea,
Pe negrul se d-arunca.
Dar şi negrul ce-mi făcea?
Sărea-n vînt.
Sărea-n pămînt,
Sărea-n mare să-l înece.
Grăi-şi (...), d-ochii-şi negri:
— Dur, dur, dur, negrule, dur,
Că nu-i fur ca să te fure,
Ci îmi este voiniul meu,
Voiniul meu, stăpînul tău,
Ginerel părinţilor,
Cumnăţelul fraţilor,
Fraţilor, surorilor,
Stăpîn bun argaţilor,
Iară Radul d-ochii-şi negri
El să-mi fie sănătos
Cam cu mumă, cam cu tată,
Cam cu fraţi, cam cu părinţi
Şi cu toţii d-a-mpreună.
La anul şi la mulţi ani!

COLIND DE FLĂCĂU

(Scris de d-l Sim. Mănescu din apropiere de Călăraşi şi comunicat la Paris, în noiembre 1875.)

Ler-oi Leo,
La fîntînă
Lină,
La colţ de grădină,
Trec,
Mi se petrec[1]
Trei fete de grec.
Calea cin' le ţine?
(...)[2], făt-frumos.
El că mi le-alege
Pe gene,
Sprîncene,
Care e mai naltă
Şi mai sprîncenată,
Cu sprînceană trasă,
Chip de jupîneasă.
(...)[3] e mai naltă

[1] *Mi se petrec* în loc de *mi se întrec, mi se iau la întrecere* una cu alta şi toate împreună.

[2] Versul cere ca numele celui colindat să fie numai de două silabe, ca: Staicu, Dinu, Gheorghe, Petre, Niţă, Ghenea, Vilcu, Manciu, Sandu, Manea etc.

[3] Numele fetei trebuie să fie asemenea de două silabe, ca: Neaga, Liula, Safta, Vidra, Stanca, Tinca etc. Cînd numele e mai lung, colindătorii îl prescurtează: din Marghioala fac *Ghioala;* din Maria, *Ria;* din Alexandrina, *Drina* etc. În genere, e tăiată prima silabă a numelui.

Şi mai sprîncenată,
Cu sprînceana trasă,
Chip de jupîneasă.
(...), făt-frumos,
Din gură-i grăia:
— Hai să vii cu mine,
De vrei să fii bine,
Că tu-mi eşti de seamă
Şi d-a mea potrivă!
(...) că-i grăia:
— Tu nu-mi eşti de seamă
Şi d-a mea potrivă.
Vezi-mi, au nu-mi vezi
Cale lunci înverzi,
Luncile-nverzite,
De flori înălbite?
Nu-s albe de fel,
Ci-s albe de flori:
Pîn' nu le-oi purta,
Nu m-oi mărita.
(...), făt-frumos,
Din gură-i grăia:
— Vezi-mi, au nu-mi vezi
Acei munţi
Cărunţi?
Nu-s cărunţi de fel,
Ci-s cărunţi de oi
Prin dalbele oi,
Negri colpănei;
Dar nu-s colpănei,
Ci sînt ciobănei,
La căţi răzimaţi,
În glugi acioaţi:
Oile-or porni
Spre soare răsare,
P-a gură de vale,
Prin florile tale;
Frunţi le-or înfrunţi,
Coade le-or dîrî;
Ce-or mai rămînea,
Ciobani le-or lua
Şi le-or învîrsta
Dalbe
Cu albastre,
Verzi cu mohorîte;
În sîn le-or băga,
În sîn şi prin straie,
Şi ei c-or feri
Flecare floare
De raze de soare,
De norel de ploaie.
Tie ţi le-or da,
Şi tu le-i purta
Rar, la zile mari,
Ziua de Crăciun
Şi de Bobotează,
Cînd preoţi botează,
Lumea creştinează.
Sănătate-n casă,
Boieri, dumneavoastră,
L-anul,
La mulţi ani.

COLIND DE FLĂCĂU

(Variantă scrisă, în august 1877, de d-l Dem. Constantinescu-Teleor la satul Atîrnaţi.)

La lină fîntînă,
În colţ de grădină,
Prujeşte-mi, prujeşte

(...), făt-frumos,
P-o dalbă crăiasă
Cu coşiţa trasă,
Cu geana sumeasă,
Chip de jupîneasă.
Cea dalbă crăiasă
Din gură-mi grăia
Ş-astfel îi zicea:
— Nu-ţi pruji la mine,
Că nu-mi eşti de seamă,
Nici d-a mea potrivă;
Căci vezi, au nu vezi
Acele lunci albe?
Nu-s albe de fel,
Ci-s albe de flori:
Mai mult trandafiri
Decît calofiri;
Mai mult busuioc
Decît siminoc,
Iar lunci şi vălcele
Toate-s ale mele.
(...), făt-frumos,
Din gură-i grăia
Ş-astfel îi zicea:
— Crăiasă
Frumoasă,
Oi pruji la tine
Ca şi tu la mine,
Că ip-ţi sînt de seamă
Şi chiar de potrivă;
Căci vezi, au nu vezi
Acei munţi
Cărunţi?
Nu-s cărunţi de fel,
Ci-s cărunţi de oi:
Toate-s ale mele,
Cu nouă ciobani
Şi vătaful zece,
Toţi cu căciuli creţe
De pui de mistreţe;
Cînd oi chiui,
Ei m-or auzi:
Oile-or porni,
Luncile-or năbi,
Flori îţi vor dîri;
Cîte-or rămînea
Ei le-or aduna,
Chite le-or făcea,
'N cujbe le-or purta
Şi la nunta ta
Şi la nunta mea,
Şi la zile mari,
Ziua de Crăciun
Ş-a de Boboteză,
Cînd preoţi botează
Norod creştinează.
Tînărul (cutare),
Fie-mi sănătos,
Cu taică,
Cu maică,
Cu fraţi,
Cu surori
Şi cu noi toţi.

COLIND DE FLĂCĂU

(Scris la 1870, după diferiţi colindători din Bucureşti. Ca variantă, să se compare cel de la pagina 31 din colecţiunea At. M. Marienescu.)

— Păsăruică gălbioară,
Oi Ler-oi, d-ai Ler-oi,
Doamne,
Ce-ţi faci cuibul,
Ce-ţi dregi cuibul,
Că pe drumul Giurgiului
Trece-un voinicel călare
Cu săgeţile-n spinare.
Pînă vorba nu sfîrşea,
Voinicelul că-mi sosea.
Strînse frîul,
Tinse arcul.
Păsăruica de-l vedea,
Din guriţă mi-i grăia:
— Stai, voinice, nu mai da,
C-am să-ţi spui o ghicitoare,
Ghicitoare, vorbă-mare:
Să te duci la cas-a mare
C-acolo-i o fată mare
Cu cosiţa pe spinare
Şi la faţă rumeoară
Şi e soaţa dumitale.
Bună seara-n ceaste case,
La boieri ca dumneavoastră,
În mulţi ani cu sănătate
Că-i mai bună decît toate.

COLIND DE OM ÎNSURAT

(Scris de d-l Dem. Constantinescu-Teleor, în august 1877, la satul Atîrnaţi.)

Dinaintea cestor curţi,
Cestor curţi, cestor domnii
Născutu-mi-au,
Crescutu-mi-au
Doi merişori nalţi,
Nalţi şi minunaţi.
Sus frunza-i mărunţă,
Jos umbra-i rotundă.
Jos la umbra lor,
Duşuie,
Mişuie
D-un pat
Încheiat
Cu scînduri de brad,
Cu stîlpii de fag.
În pat i-aşternut
Velinţe
Pestriţe,
Pernioare scrise;
Peste ele toate
Covor de mătasc
Împletit în şase.
În pat cine-mi doarme?
Doarme dumnealui,
Boierul (cutare)
Cu-a lui jupîneasă.
Îmi dormise
Cît dormise,
Doamna-n somn se pomenise:
— Scoal', Doamne,

Că-i fi dormit,
Că ne-a nins,
Ne-a viforît.
Domn din somn se pomenea
Şi din gur-aşa-i grăia:
— Culcă-te ca să dormim,
Că n-a nins,
N-a viforît:
Vînd de vară c-a bătut
Prin pometul raiului;
Flori de măr s-au scuturat,
Peste noi s-au răvărsat.
Culcă-te ca să dormim:
Cînd soarele-o răsări,
Flori de măr s-or vesteji,
Feţele ne-or rumeni
Ca doi-trei
Trandafirei.
Cest domn bun,
Jupîn (cutare),
El să-mi fie sănătos
Cu-a lui dalbă jupîneasă
Şi cu noi colindători,
La anul şi la mulţi ani.

COLIND DE ÎNSURĂŢEI

(Din Buzău, comunicat la Paris, în noiembre 1875, de d-l Simeon Mănescu. A se confrunta, ca variantă, colindul de la pag. 76—78 din colecţiunea d-lui Teodor T. Burada.)

Icea, Doamne, n ceaste curţi,
Lerului,
Mărului,
Ceaste curţi, ceaste domnii,
Crescutu-mi-au doi meri-nalţi,
Doi meri-nalţi şi minunaţi,
La tulpini cam depărtaţi,
Iar la vîrf amestecaţi.
La tulpină la doi meri,
Este-un pat mare,-ncheiat
Din dalbe scînduri de brad
Şi cu stîlpi galbeni de fag.
Dar în pat ce-i aşternut?
Covor verde de mătase;
Peste covor d-o pilotă.
Căpătîi ce-mi este pus?
Este-o pernă pestricioară.
Dar în pat cine-i culcat?
Icea, Doamne, cest domn bun,
Cest domn bun, jupîn (cutare),
Cu-a lui dalbă jupîneasă,
Cu coconii care-i are.
Dar cu ce sînt învăliţi?
Cu cearşaf în picăţel
D-a lui doamnă lucrăţel.
Şi dormea cît îmi dormea:
Doamna din somn se scula
Şi din gură-aşa-mi grăia:
— Scoal, Doamne, că-i fi dormît,
Că ne-a nins, ne-a viforît.
Domn din gură că-i grăia:
— Culcă-te, ca să dormim,
Că n-a nins, n-a viforît;
Vînt de vară c-a bătut
Despre pomii raiului;

Flori de măr s-au scuturat,
Peste noi s-au răvărsat,
Cearşaful a-ngreuiat;
Culcă-te, ca să dormim;
Pînă soare-o răsări,
Flori de măr s-or vesteji,
Feţele ne-or rumeni
Şi la dragii coconaşi.
Icea, Doamne, cest domn bun,
Cest domn bun, jupîn (cutare),
El să-mi fie sănătos
Cu-a lui dalbă jupîneasă,
Cu cuconi, cu ce se află,
Şi cu noi, cu voie bună,
La anul şi la mulţi ani.

COLIND DE ÎNSURAT

(Scris la 1869, după repausatul meu tată.)

Ler-oi Leo,
Ici în ceaste curţi,
Şi-n ceaste domnii,
Crescut-au,
Născut-au
Doi meri, d-alunei
De toamna sădiţi,
De vara-nfloriţi.
La tulpini de meri,
Mese de boieri
(Şi de negustori),
Danţuri de curteni.
Danţul cine-l trage?
Jupînul (cutare);
Danţu-mi dănţuieşte,
Toiag răsuceşte,
În sus l-azvîrleşte,
'N palmă-l sprijineşte
Şi se fericeşte:
— Ferice-mi, ferice,
Ferice de mine
Şi de maica mea;
'N zile ce-am născut,
Parte ce-am d-avut[1]
De taică,
De maică,
De doamnă frumoasă,
Mult mi-e cuviosă
Şi frumos se poartă:
Ie
Ghiorghiolie,
Rochie de cutnie,
Papuci roşiori
Pe la toc cu flori,
Mult sînt jucători;
Şi ştie să-i poarte
Şi să-i plescăiască
Rar, la zile mari,
Ziua de Crăciun
Ş-a de Bobotează,
Cînd preoţi botează,
Lumea creştinează.

[1] Pentru ca să se înlăture hiatul sau cacofonia produsă prin apropierea a două vocale similare (am avut), colindătorii introduc pe *d* eufonic am) *d-avut*).

Ler-oi Leo,
La vîrfuri de meri,
Printre luminări,
Leagăn de mătase:
'N leagăn cine-mi şade?
Doamna dumnealui:
Coase-mi, chindiseşte,
Coase-şi cîte-un fir,
Rupe-şi cîte-un măr,
Şi-n sus l-azvîrleşte,
'N palmă-l sprijineşte
Şi se fericeşte:
— Ferice-mi, ferice,
Ferice de mine
Şi d-ai mei părinţi:
'N zile ce-am născut,
Parte ce-am d-avut
De taică,
De maică,
De domnel frumos
Mult mi-e cuvios
Şi frumos se poartă:
Cămaşă de in
Cusută cu fir
Şi cu başbafir;
Papuci verzişori
Pe la toc cu flori,
Mult sînt jucători,
Şi ştie să-i poarte
Şi să-i plescăiască,
Rar,
La zile mari,
Ziua de Crăciun
Ş-a de Bobotează,
Cînd preoţi botează,
Lumea creştinează.

COLIND DE FAMILIE

(Variantă scrisă de pe lîngă Buzău, de d-l Simeon Mănescu, în 1875, şi comunicată prin căpitan C. Mănescu, pe cînd se afla la Brest.)

Ler-oi Leo,
Ici în ceaste curţi
Şi-n ceaste domnii,
Născut-au,
Crescut-au
Doi merişori nalţi,
Nalţi şi minunaţi,
'N tulpini depărtaţi,
'N vîrf amestecaţi.
La tulpini de meri
Danţuri de boieri.
Danţul cine-l trago[1]?
Icea cest domn bun,
Bun jupîn (cutare):
Trage-mi şi s-arunce
Cu ocaua-n stînga,
Cu toiagu-n dreapta.
Toiag răsuceşte,
În sus l-azvîrleşte,
'N palmă-l sprijineşte
Şi se fericeşte:

[1] *A trage danţul* însemnează a juca în cap, a conduce coleana dănţuitorilor *(ducere choros)*.

— Ferice-mi, ferice,
Ferice de mine
Şi d-ai mei părinţi;
'N zile ce-am născut,
Parte ce-am d-avut
De tînără doamnă,
Tînără frumoasă;
De cînd m-a luat.
Bine m-a purtat:
Tot cămăşi de in
Cu guler de fir;
Şi-încă mă mai poartă
Cu zăbune dalbe,
Dalbe de bumbac,
Cu nasturi curaţi
Pe piept revărsaţi.
Sus, la vîrf de meri,
În dalbele flori,
Leagănă-se-un leagăn,
Leagăn de mătase,
Şi-n el cine-mi şade?
Doamna dumnealui:
Coase,-nchindiseşte,
Trage-şi cîte-un fir,
Rupe-şi cîte-un măr;
Şi-n sus l-azvîrleşte,
'N palmă-l sprijineşte
Şi se fericeşte:
— Ferice-mi, ferice,
Ferice de mine
Şi d-ai mei părinţi;
'N zile ce-m născut,
Parte ce-am d-avut
De taică,
De maică,
De domn tinerel,
De domn frumuşel;
De cînd l-am luat,
Bine m-a purtat:
Roche răşluită
'N spate răsucită[1],
Şi-încă mă mai poartă
La briu cu paftale,
Cu mîndre paftale
La briu de argint
Cum n-am mai văzut
De cînd m-am născut,
Paftale cu bolduri
Lăsate pe şolduri,
Paftale cu zale
Lăsate pe şale.
Jupînul (cutare),
Fie-mi sănătos
Cu părinţi, cu fraţi,
Cu doamnă frumoasă
Şi cu noi cu toţi.

COLIND DE ÎNSURAT

(Variantă scrisă, la 23 decembre 1884, după Şerban Muşat, locuitor la Crucea-de-Piatră, în Bucureşti.)

Ler-oi Leo,
Ici în ceaste curţi
Şi-n ceaste domnii,

[1] Alte variante dau *„răscroită"*.

Născut-au,
Crescut-au
Doi meri împletiți,
De vară-nfloriți,
De toamnă rodiți,
Cu flori mărgariți,
Cu flori de arginți.
Jos, la rădăcină,
La dalba tulpină,
Mese de boieri,
Danțuri de curteni
Și de negustori.
Dantul cine-l trage?
Icea cest domn bun,
Bun jupîn (cutare).
Cu toiag în dreapta,
Dantul îmi rotește:
Toiag răsucește,
În sus l-azvîrlește,
'N palmă-l sprijinește
Și se fericește:
— Ferice-mi, ferice,
'N zile ce-am născut,
Parte ce-am avut
De taică,
De maică,
De doamnă frumoasă,
Mult mi-e cuvioasă
Și mă poartă bine
Cum mi se cuvine:
Cămașă de in,
Guler baîbafiî,
Nasturi de arginți
Cu fir potriviți;
Și tot mă mai poartă
Cu brîu de Tocat,
Cot de Țarigrad,
Cinci galbeni luați;
Și le știu purta
Tot la zile mari,
Ziua de Ajun,
Ziua de Crăciun
Și-a de Bobotează,
Cînd preoți botează,
Lumea crèștinează.
Sus, la vîrf de meri,
Prin dalbele flori,
Vede-mi-se, vede
Un legănel verde,
Verde de mătase
Împletit în șase.
În el cine-mi șade?
Doamna dumnealui,
Tînăra (cutare):
Coase, chindisește,
Cu fir împlinește,
Fir și ibrișim,
Borangic d-ăl bun;
Coase-și cîte-un fir,
Rupe-și cîte-un măr;
În sus l-azvîrlește,
'N palmă-l sprijinește
Și se fericește:
— Ferice-mi, ferice,
'N zile ce-am născut,
Parte ce-am avut
De taică,
De maică,
De domnel frumos,
Mult mi-e cuvios
Și mă poartă bine
Cum mi se cuvine:

Ie
Nisipie,
Rochie
De cutnie[1],
Ciorapi albișori,
Paptofi gălbiori
Pe la toc cu flori,
Mult sînt jucători;
Și mi-i știu purta
Rar, la zile mari,
Ziua de Ajun,
Ziua de Crăciun
Ș-a de Bobotează,
Cînd preoți botează,
Lumea creștinează.
Bun jupîn (cutare)
Cu-a sa jupîneasă
Fie-mi sănătoși
Cu frați,
Cu părinți,
Cu dalbi coconași
Și cu noi cu toți.

COLIND DE FLĂCĂU

(Scris la 23 decembre 1884, după Șerban Mușat, fost soldat în regimentul VI de artilerie.)

Icea, Doamne, colea, Doamne,
'N ceaste curți, ceaste domnii,
'N ceaste dalbe-mpărății,
Născut-au, Doamne, născut,
Crescut-au, Doamne, crescut,
Doi meri nalți
Și minunați,
La tulpine-mpreunați,
La virfuri amestecați.
Nalt e mărul, pîn' la cer,
Cu coaja de argințel,
Cu mere de aurel:
Mere face,
Nu le coace
Tot de duhul Mării-Negre,
Că marea se lăuda
Și din gură tot zicea:
— Cine-n lume s-o afla,
Ș-o afla ș-adevăra
Merii de mi-o săgeta?
Nimenea nu se d-afla,
Nimeni nu se bizuia,
Făr' de tînărul (cutare).
El, marea dac-asculta,
Iute-acasă-mi-alerga,
Sus pe scară se suia
Și din cui că mi-și lua
Arcul și cu săgeata;
În pozunar le băga,
Pe cal negru-nșălica
Și spre mare că pornea.
Acolo, cum ajungea,
Mîna-n pozunar băga,
Arc, săgeată că scotea

[1] Stofă de mătase amestecată cu bumbac.

Şi spre meri le îndrepta.
Atunci vîrful merilor,
Merilor măiestrilor,
Către dînsul îmi grăia:
— Stai de nu ne săgeta,
Că noi ţie că ţi-om da
Surioara soarelui,
Nepoţica zînelor,
Frumoasa frumoaselor.
(Cutare) se-ndupleca,
Mere nu mai săgeta;
Pe negrul încălica,
Arc, săgeată îşi strîngea
Şi-napoi că se-ntorcea.
Cale multă nu mergea
Şi-ndărăt cînd se uita
Ce vedea
Se minuna,
Că-mi venea
Şi-mi alerga
O domniţă
Smedioară,
Copiliţă
Bălăioară,
Ce nici rîde, nici nu joacă,
Ci plînge moarte să-şi facă,
Păr galben derăpănînd,
Faţă albă zgîriind.
Iar (cutare), făt-frumos,
Din guriţă că-i grăia:
— Taci, domniţă
'Mpărătiţă,
Nu te iau
Roabă să-mi fii,
Ci te iau
Doamnă să fii:
Doamnă bună
Curţilor,
Stăpînă
Argaţilor,
Nepoţică
Unchilor,
Cumnăţică
Fraţilor,
Nuroră
Părinţilor,
Chelăreasă
Banilor,
Stăpînă
Averilor.
Copiliţa, d-auzea,
Plînsetul îşi potolea
Şi cu dînsul se-nsoţea.
Iar (cutare), făt-frumos,
El să-mi fie sănătos
Cam cu fraţi,
Cam cu părinţi,
Şi cu toţii d-împreună.

COLIND LE FETIŢĂ

(Scris în satul Afirnaţi şi comunicat de d-l Dem. Constantinescu-Teleor, în august 1877.)

Dalbă (...)
Să nu-ţi pară rău
Că n-am mai venit:
Am fost depărtaţi
Pest-ei vîrfi de munţi
În creştet cărunţi,
La flori să ţi culegem,

Flori din toate flori,
Mai mult busuioc
Decît siminoc,
Mai mult trandafiri
Decît calonfiri,
Cunună să-ţi faci,
Cunună frumoasă
S-o porţi sănătoasă
Rar, la zile mari,
Ziua de Crăciun
Şi de Bobotează,
Cînd preoţi botează,
Lumea creştinează.
Dalba (...)
Fie-mi sănătoasă
Cu tată,
Cu mamă,
Cu rumenii-i fraţi
Şi cu noi cu toţi.

COLIND DE FATĂ MARE

(Scris după Vasile Moscu din strada Căluşeilor, Bucureşti. Se cîntă în mod oriental, pe glasu al V din psaltichie. Ca variantă să se confrunte *Leagănul* de la pag. 127—129 din colindele culese de d-l At. M. Marienescu.)

Prin cel cet[1],
Prin cel nucet,
Ler Doamne, Ler,
Prin cel verde vişinet,
Mi-este-un leagăn de mătase
Iar în leagăn cine-mi şade?
Şade (...), ochi-şi negri,
De-mi coase şi-mi
chindiseşte,
Cu fir d-aur împleteşte,
Cu mătase isprăveşte
Cămăşuţă nunului,
Sangulie mirelui,
Şi cîntă d-un cîntecel:
— Boii noştri, cerbilor,
Răsfiraţi cornitele,
Să-ntind sanguliele,
Să răsară soarele.
'Mpărăteasa, d-auzea,
Într-o clipă că-mi venea
Şi din gură mi-i grăia:
— Taci (...), nu mai cînta,
Că nu e de seama ta:
Cîntecul nu-i mojicesc.
Ci-i cîntec împărătesc;
Împăratu-i la vînat
Şi-i e calea lui p-aici,
Iar daca te-o auzi,
Pe tine că te-o-ndrăgi
Şi pe mine m-o urî.
Iară (...), ochii-şi negri,
Ea, aşa dac-auzea,
Din guriţă că-i grăia:
— Nu cînt de-mpăratul tău,
Ci cînt pentru dorul meu:
Logodită sînt de mică

[1] *Cet* e aferezarea cuvîntului *nucet*, care-i corespunde în versul următor.

Şi azi-mîine nunta-mi pică,
Şi m-or lua din aste curţi,
Şi m-or duce peste munţi,
Peste munţi
La alţi părinţi,
L-alţi părinţi, l-alte surori,
La alte grădini cu flori.
Dalba (...), ochii-şi negri,
Ea să-mi fie sănătoasă
Şi cu taică,
Şi cu maică,
Şi cu fraţi,
Şi cu surori,
Şi cu noi, colindători.
La mulţi ani cu sănătate
La boieri ca dumneavoastră.

LEAGĂNUL

(Variantă scrisă la Bogza, Rîmnicu-Sărat şi comunicată de d-l Gr. G. Tocilescu, la Paris, în 1875.)

Prin cel cel,
Prin cel muncel,
Ler Doamne, Ler,
Prin cel verde vişinel,
Faptu-s-a d-un legănel,
Leagăn verde de mătase
Cu viţa-mpletită-n şase.
Dar în leagăn cine-mi şade?
Şade-mi (...), fată mare,
Dar nu-mi şade cum se şade,
Ci-mi coase şi-mi chindiseşte
D-un guler şi d-o basmă:
Gulerasul voiniu-său
Şi basmaua taică-său:
Şi nu-mi coase cum se coase,
Ci-mi cîntă d-un cîntecel;
Şi nu-i cîntec mojicesc,
Ci-i cîntec împărătesc.
'Mpărăteasa-mi-auzea
Şi la ea că-mi trimetea
Tot surori după surori,
La urmă mănunchi de flori:
— Facă (...) atît bine,
Atît bine pentru mine,
Să-mi ostoaie din cîntat,
Că-mpăratu-i la vînat,
La vînat, la preumblat;
Vine vremea de-nturnat
Şi-nturnatu-i p-acolea,
P-acolea pe lîngă ea;
Iar daca mi-o auzi,
Pe dînsa că mi-o-ndrăgi,
Şi pe mine m-o uri,
M-o bate, m-o schingiui
Şi hîrla mi-o rîsipi.
Iară (...), d-auzea,
Ce răspuns îi trimetea?
— Alei, doamnă, proastă-mi eşti,
Proastă-mi eşti, ori mi te faci?
Eu nu cînt în a pofidă,
Că sînt fată logoditĂ:
Astăzi-mîine nunta-mi vine,
Nunta-mi vine să mă ia,
Să mă ia din aste curţi,
Să mă treacă peste munţi,
La alţi fraţi, la alţi părinţi;
Şi pe mine că m-or pune

Chelăreasă banilor,
Stăpînă argaţilor,
Nuroră părinţilor,
Surioară fraţilor.
Iarăşi (...), ochi albaştri,
Ea să-mi fie sănătoasă,
Cu-ai ei fraţi, cu-ai ei părinţi,
La mulţi ani cu sănătate.
Bună vremea-n ceste case,
La boieri ca dumneavoastră,
Casa-i legea din bătrîni,
Din bătrîni, din oameni buni:
Crai-verde bătut pe masă,
Rămîi, gazdă sănătoasă.

FATA RADULUI

(Fragment de baladă. A se vedea pag. 40—41 din colecţiunea d-lui Miron Pompiliu, Iaşi, 1870, p. 40.)

Cole-n sus, către Solnoc[1],
Se vede o pară de foc,
Iar la para focului
Cine-mi şade locului?
Şade fata Radului,
Slujnica-mpăratului
Tot horeşte[2]
'Mpărăteşte
Şi-mpleteşte
Brîu şerpeşte.
Nime-n lume
N-o aude,
Numai singură una,
Numai împărăteasa,
Ce uimită asculta
Şi din gură cuvînta:
— D-oi[3], slujnică, draga mea,
Ce horeşti aşa cu jele
În butul[4] dragostii mele?
Soţul meu te-a auzi
Şi pre tine te-a-ndrăgi
Şi pre mine m-a uri.
Iară slujnica zicea:
— Draga mea,
Stăpîna mea,
Înălţată
'Mpărătească,
Doamnă mîndră
Şi aleasă,
Eu nu cînt
În butul tău,
Ci horesc

[1] Oraş unguresc situat pe malul Tisei, în partea despre Pesta.
[2] Românii de pe valea Crişului numesc *descîntături* strigătele şi chiotele cu care însoţesc danţurile. La dînşii *hora* înseamnă o melodie duioasă, o doină, de unde verbul *horesc*, cînt de dor, de jale etc.
[3] *D-oi* este o exclamaţiune de duioşie; de aceeaşi natură e şi expresiunea *dolemi de mine*, care s-aude pînă azi în limbajul crişenilor.
[4] *But* înseamnă ciudă, mînie, pismă, poftă.

D-aleanul[1] meu:
Mă tînguiesc prunilor
De jalea părinţilor,
Şi mă vaier[2] brazilor
De bănatul[3] fraţilor;
Mă tînguiesc florilor
De dorul surorilor,
Şi mă plîng brînduşilor
De jalea mătuşilor.

COLIND DE FEMEIE MĂRITATĂ

(Scris, în 1877, la satul Atîrnaţi de d-l Dem. Constantinescu-Teleor.)

'N schela mării,
'N vadul sării
Născut-a,
Crescut-a
D-un verde d-arvun,
Verde şi frumos:
Sus frunza-i mărunţă
Jos umbra-i rotundă.
Jos, la umbra lui,
Duşuie,
Mişuie
D-un pat
Încheiat,
Cu stîlpii de fag,
Cu scînduri de brad.
În pat aşternut
Velinţe
Pestriţe,
Pernioare
Scrise;
Peste cle toate,
Covor de mătase
Cu urzeala-n şase.
În pat cine-mi şade?
(...), ochii-şi negri:
Coase, chindiseşte,
Un fir împleteşte,
Pe mare-mi priveşte,
Departe-mi zăreşte
Neagră corăbioară
Cărcată de greci,
Greci neguţători,
Din vîslă vîslind,
Din lopeţi plesnind,
La margini trăgînd,
Pe (...)-ntrebînd:
— (...), ochii-şi negri,
Cine-n poală-ţi doarme
Au ţi-e frăţior,
Au ţi-e verişor,
Au nepot de sor',
Au e voinea-al tău?
De e voinea-al tău,
Deşteaptă-l, deşteaptă,
Să ne vămuiască,

[1] *Alean*, în înţeles propriu, înseamnă duşman, voitor de rău; prin extensiune, amar, durere, necaz, dor.

[2] *Vaiĕr* în loc de *vaiet*.

[3] *Bănat*, cuvînt de origine maghiară, exprimă ideea despre dor, supărare, mîhnire şi melancolie.

Să ne slobozească.
(...), ochii-şi negri,
Din gură grăia
Şi-astfel le zicea:
— Greci neguţători,
Cine-n poală-mi doarme
Nu-mi e frăţior,
Nu-mi e verişor,
Nici nepot de sor',
Ci drag voiniul meu:
C-aseară-a sosit
De la Bucureşti
Cu slujbe domneşti;
De l-oi deştepta,
Vamă v-o lua,
Vamă
Făr' de seamă,
Ghiuluri de bumbac,
Teancuri de postav,
Tot marfă d-a scumpă,
Lucruri muiereşti;
Greci neguţători,
Treceţi şi-mi tăceţi
Numai mie-mi daţi,
Sovon ungurese
Să mă podobesc,
Iar, la zile mari,
Ziua de Crăciun
Şi-a de Boboteză,
Cînd preoţi botează,
Lumea creştinează.
(...), ochii-şi negri,
Fie-mi sănătoasă
Cu drag voiniul ei.

COLIND DE LOGODNICĂ

(Variantă comunicată la Paris, în noiembre 1875, tot prin d-l C. Mănescu. A se compara, în colecţiunea d-lui Teodor T. Burada, colindul de la pag. 65 — 68.)

În prundul de mare,
Sub zare de soare,
Născut a,
Crescut-a
D-un verde iarvant
Şi-un roşu călin:
Sus mi-e frunza deasă,
Jos mi-e umbra groasă,
Iar la rădăcină,
La verdea tulpină,
Pat mare-ncheiat
Cu scînduri de brad,
Cu stîlpii de fag.
Da-n pat cine-mi şade?
(Cutare), ochi negri:
Coase-mi, chindiseşte.
Pe mare priveşte,
Departe zăreşte
Neagră corăbioară,
Neagră şi smolită,
De valuri bătută.
Da-n ea cine-mi vine?
Greci neguţători,
Baş-ţarigrădeni;
Trag şi chiuiesc,
La mal năvălesc,
Din gură grăiesc:
— (Cutare, cutare),

Cine este-u pat
Au ți-e frățior,
Ori nepot de sor'?
Iar ea le grăia:
— Nu mi-e frățior,
Nici nepot de sor',
Ci-i drag Voine-al meu;
Iar voi, corăbieri,
Baș-țarigrădeni,
Trageți și tăceți
Ca să nu-mi făceți
Larmă nici la vad,
Nici la vădurele,
Că de l-ăți scula
Pe drag Voinea-al meu.
Vamă v-o lua,
Vamă
Fără seamă:
Fir și ibrișim
Și postav d-ăl bun,
Șculuri de bumbac,
Nunta ca să-mi fac.
Ei nu-nțelegea,
Ci larmă făcea.
Voinea se scula,
Vamă le lua,
Fir și ibrișim
Și postav d-ăl bun,
Șculuri de bumbac.
(Cutare), ochi negri,
Fie-mi sănătoasă
Cu frați, cu părinți
Și cu noi cu toți:
L-anul, la mulți ani!

COLIND DE FATĂ

(Comunicat, în anul 1877, de d-l Dem. Constantinescu-Telcor, după narațiunea unui bătrîn din satul Atîrnați.)

Cunună de vinețele:
Ia (cutare) vadra-n mînă
Și mi-și pleacă la fîntînă,
La fîntînă
În grădină;
Cînd... fîntîna stoborită
De trei juni mi-e ocolită.
Cîtetrei sînt meșteri mari:
Unul sulițe-mi strujește,
Altul cai buni îmi hrănește,
Altul șoimi îmi alemește
Și berbeci îmi îngrijește.
Cel ce sulițe-mi strujește
Cere (...) măr din sîn;
Ea cu greu mi-l blestema
Și din gură cuvînta:
— Putrezi-mi-ți-ar trupșorul
Întocmai ca merișorul!
Cel ce cai buni îmi hrănește
Cere (...) inelul;
Ea cu greu mi-l blestema
Și din gură cuvînta:
— Petrece-te-ai printr-însul,
Printr-însul ca degetul!
Cel ce șoimi îmi alemește
Și berbeci îmi îngrijește
Cere (...) cununa;
Ea cu greu îl blestema
Și din gură cuvînta:

— Dacă-mi ceruşi cununa,
Să te cununi cu dînsa!
Iar (cutare), ochi albaştri,
Ea să-mi fie sănătoasă,
Şi cu taică,
Şi cu maică,
Şi cu fraţi,
Şi cu surori
Ca o grădină cu flori.
La mulţi ani cu sănătate
Şi cu bine-n ceaste case
La boieri ca dumneavoastră.

COLIND DE FATĂ MARE

(Scris, în august 1877, la comuna Atîrnaţi, de d-l Dem. Constantinescu-Teleor, după un bătrîn colindător. O variantă, găsită în Dobrogea, a fost inserată de d-l Teodor T. Burada la pag. 58–61 a colecţiunei d-sale.)

Ler-oi Doamne,
Cest domn bun, jupîn (cutare)
El îşi are o fată mare,
Fată mare pe (cutare)
Şi mi-o cere-un portar mare;
Dar mi-i cere zestre, cere,
Cam un plug
Cu vineţi boi,
Cu cornici,
Cu pogonici;
Şi-i mai cere zestre, cere,
Cere-i mii de miorele
Şi-alte sute
De cornute,
Şi-alte zeci
Tot de berbeci.
D-astea cînd îşi auzeau,
Stau părinţii-nfioraţi,
Fraţiorii întristaţi;
Dar (cutare), ochi albaştri,
Ea din gură le grăia
Şi frumos că le zicea:
— Ce staţi,
Fraţi,
De vă-ntristaţi
Şi părinţi
Vă-nfioraţi?
Puţintel mai aşteptaţi
Pîn-or veni joile,
Joile
Cu horile,
C-oi intra în chilioară,
Pune-oi faţă la nălbeală,
Buze moi la rumeneală,
Gene negre la cerneală;
Lua-voi ie
Dintr-o mie
Şi brîu lat
Din Ţarigrad,
Cotul cinci galbeni luat,
Şi ciumberi
De la Berberi,
Căltuni laţi
De la Tohaţi,
Şi la horă merge-voi,
Şi la horă prinde-m-oi
În faţa boiarului,

În faţa portarului;
Cînd portarul mi-o vedea
Faţa albă, rumeoară,
Frînge-o plug
Şi vinceţi boi,
Cu cornici,
Cu pogonici;
Cînd portarul mi-o vedea
Geni, sprîncene-ncondeiate,
Frînge-o mii de mioreie;
Cînd portarul mi-o vedea
Cest stat
Nalt
Aşa-mbrăcat,
Frînge-o sute
De cornute
Şi-încă zece
De berbece;
Numai voi, fraţi,
Ia să-mi daţi
Din grajd pe murgul ăl bun
Să meargă cal lîngă care,
Să-mi fac faţă fraţilor
Şi cinste părinţilor,
Iar (cutare) cea frumoasă,
Ea să-mi fie sănătoasă
Şi cu fraţi,
Şi cu părinţi,
Şi cu toţii d-a-mpreună.

COLIND DE FATĂ MARE

(Variantă scrisă la 26 decembre 1884, după Muşat Şerban, muncitor ţigan din Bucureşti, suburbia Cruce-a-de-Piatră.)

Ler-oi Leo, *Doamne*, *Ler*,
Ferice, Doamne, ferice,
Ferice de cest domn bun,
Cest domn bun, jupîn (cutare),
Că mi-şi are fată-mare,
Fată-mare pe (cutare);
Şi mi-o cere-un sărdar[1] mare;
Dar mi-i cere zestre, cere,
Cam vro mie de mioare
Ce ies vara fătătoare
Şi-alte zece
De berbece;
Şi-i mai cere, zestre, cere,
Un plug negru cu doi boi,
Cu gonaci,
Cu pogonaci;
Şi-i mai cere zestre, cere,
Cere vii,
Cere moşii;
Şi-i mai cere zestre, cere,
Nouă mori de sub pămînt

[1] Demnitatea de *sărdar* apare într-al XVII-lea secul, corespunzînd cu ceea ce în Occident se numea *mareşal de camp*. În Moldova, el comanda călărimea judeţelor Orhei şi Lăpuşna, iar în Muntenia, pe lîngă comanda unei părţi din armată, mai avea administrarea superioară a poştelor, împreună cu sarcina de cuartirmaiestru al oştirii. Această funcţiune e importată de la turci. A se vedea *Arhiva Ist.*, *loc. cit.* şi *Vechile institut. ale Romîn.*, pag. 86.

Şi alte nouă mori de vînt
Măcinînd aur ş-argint,
Cu piscoaie pe fereastră
Să pice bănet în casă;
Şi-i mai cere zestre, cere,
Cere pe negrul din grajd
Înfrînat
Şi înşeuat
Cu şeaua moldovenească,
Cu pătura tătărească
Şi scările
Cu turnuri,
Şi frînele
Cu fluturi,
Şi cioltarul
Podobit
Numa-n aur
Şi-n argint.
Dar (cutare), fată-mare,
Cu cosiţa pe spinare,
Frăţiorii-şi întreba
Şi părinţilor zicea:
— Alei, dragii mei părinţi,
De ce-mi staţi aşa mîhniţi,
Şi voi, fraţi,
Aşa-ntristaţi?
Puţintel mai aşteptaţi
Pîn-or veni joile,
Joile cu horile,
Duminici cu nunţile!
Frăţiori
Mi-o ascultau,
Părinciori
Mai adăstau
Pînă, mărc, îmi soseau
Joile
Cu horile,
Duminici
Cu nunţile;
Iar (cutare), fată-mare,
Cu cosiţa pe spinare,
Băga faţă
La nălbeală,
Buze moi
La rumeneală,
Sprîncenele
La negreală,
Şi de horă se gătea,
Şi la horă se ducea.
În horă de se prindea,
Sărdar mare mi-o vedea,
La inimă-l săgeta:
Din zestre că-i mai ierta,
Din cerut îi mai lăsa
A o mie de mioare
Ce ies vara fătătoare
Ş-alte zece
De berbece,
Plugul negru cu doi boi
Şi gonaci
Cu pogonaci;
Lăsa vii,
Lăsa moşii,
Nouă mori de sub pămînt
Ş-alte nouă mori de vînt
Măcinînd tot la argint,
Cu piscoaie pe fereastră
Să curgă bănet în casă;

Dar ca zestre tot cerea
Şi din gură tot zicea:
— D-ale, părinciori şi fraţi,
Numai pe negrul să-mi daţi
Înfrînat
Şi înşeuat
Cu şeaua moldovenească,
Cu pătura tătărească,
Cu scările
În turnuri,
Cu frînele
De fluturi,
Cu cioltarul
Podobit
Numa-n aur
Şi-n argint!
Aşa daca-mi auzea,
Fraţii se-mpotrivea,
Că e negrul învăţat
La oaste şi la vînat;
Fraţii se împotrivea,
Dar (cutare) se-nvoia
Şi mă-sa i-l dăruia.
Apoi nunta se gătea,
Pe fată mi-o cununa
Şi trei zile chefuia.
Iar (cutare), fată mare,
Cu cosiţa pe spinare,
Ea să-mi fie sănătoasă
Cam cu fraţi, cam cu surori,
Cam cu taică,
Cam cu maică
Şi cu noi, colindători.

COLIND DE FATĂ MARE

(Scris, la 1869, după repausatul meu tată. Ca variantă, să se compare *Cerbul frumos*, la pag. 139 din colecţiunea d-lui At. M. Marienescu.)

Ler-oi Leo,
(Cutare), ochi negri,
Munca-i d-astă vară,
Muncă ce a muncit?
Grădin-a făcut,
Flori şi-a presădit,
Flori şi-a altoit,
Flori din toate flori,
Mai mult busuioc
Decît siminoc,
Mai mult rozmarin
Decît calofir.
Ler-oi Leo,
Cel peşte de mare,
Din mare
Că sare,
În grădină-i intră,
Florile ti paşte:
Cîte paşte,
Paşte,
Mai multe dirăşte.
Ler-oi Leo,
(Cutare), ochi negri,
La grădină merge,
Vede flori păscute,
Unele păscute,
Mai multe dirite;
Acasă se-ntoarce,

Se pune şi toarce,
O mreajă să facă
La lume să placă,
Mreajă de mătase
Împletită-n şase.
Ler-oi Leo,
(Cutare), ochi negri,
Merge la grădină,
Mreaja îşi anină,
Mreaja îşi întinde,
Grădina coprinde.
Ler-oi Leo,
Peştele de mare,
Din mare
Că sare,
În grădină intră,
Prin mreajă se-ntinde
Şi-ntr-însa se prinde.
Ler-oi Leo,
(Cutare), ochi negri,
La grădină merge
Şade de-l priveşte
Cum se chinuieşte.
Peştele-i grăieşte:
— Ce mă chinuieşti
Şi-mi stai de priveşti?
Vino de mă ia,
Căci cu carnea mea
Nunta-ţi-ei nunti
Ş-o vei potoli;
Cu ale mele oase
'Ţi-ei ridica case
Mîndre şi frumoase;
Ai mei solzişori,
Mari şi sclipitori,
Le-or fi de-nveliş
Şi d-acoperiş;
Cu sîngele meu
Casa-ţi-ei văpsi
Ş-o vei polei,
Iară capul meu
Pune-l-vei boltiţă,
Boltiţă-n portiţă
Despre grădiniţă.
(Cutare), ochi negri,
Fie-mi sănătoasă
Cu fraţi, cu surori,
Cu bătrîni părinţi
Şi cu noi cu toţi.

COLIND DE NĂVODAR

(Comunicat, în august 1877, de d-l Dem. Constantinescu-Teleor.)

Colea, Doamne, cest domn bun,
Cest domn bun, jupîn (cutare),
Luni năvodu-şi începuse,
Cam la prînz îl şi făcuse;
Pînă marţi îl şi lucrase
Şi-n mare-l aruncase.
Dete-o toană,
Dete două:
Cînd fu toana a d-a treia,
Prinse puiul Iudii-ăl mic.

Şi mi-l bat,
Şi mi-l cănesc,
Şi cu toţii-l ispitesc:
— Spune marea dintr-adînc
Şi cît peşte
'N mare este?
Cînd cătură mai departe,
Văzură luda bătrînă
Vîrsînd flacăre pe gură
Cu limba dată p-o falcă,
Şi către ei mi-alerga
Şi astfel le cuvînta:
— Nu mi-l bateţi, mari boieri,
Că e mic, nepriceput,
Nu ştie marea-n adînc,
Nici cît peşte
'N mare este;
Eu cu dreptul spune-voi:
Cît e statul cerului
Atît marea din adîncuri,
Şi-atît peşte
'N mare este,
Cîtă-i iarba pe pămînt
Numai cu trei peşti mai mult.
Iar (cutare) cel frumos,
El să mi fie sănătos,
Cu a lui dalbă jupîneasă
Şi cu fraţi, şi cu părinţi,
Şi cu dalbii coconaşi.
La anul şi la mulţi ani.

COLIND DE NĂVODAR

(Scris lîrgă Călăraşi de d-l Simeon Mănescu şi comunicat la Paris, prin fratele său, căpitan de flotilă C. Mănescu, în noiembre 1875.)

Ler-oi Leo, d-al Ler-oi,
Doamne,
Este vătaf Argeşeanul
Şi-mi are trei fete mari,
Cîteşitrei cu meserii:
Îmi împletesc pe izvoade,
Pe izvoade
La năvoade,
La năvoade de mătase,
Cu sfoară cu viţa[1]-n şase.
'Pleti vineri şi sîmbătă;
Cînd fu sfînta duminică,
Cam pe toană că-mi plecai:
Dete-o toană, dete două,
Cînd fu toana cea d-a treia,
Năvodul că-mi încheiau,
Năvodarii că-l trăgeau,
Pus în matiţe-l duceau.
Cînd vătaful şufănca,
Nici un peşte nu găsea,
Dar în fundul matiţei
Găsi pe puiul Iudei.
Şi vătaful Argeşeanul
Astfel iute le grăia:
— Săriţi, fraţi,

[1] *Viţă* şi, fără prescurtare, *şnoiţă*.

De mi-l legați.
Frumușel că-l judeca,
Mi-l judeca,
Mi-l bătea.
'Ncepu puiul a țipa,
Iar cînd Iuda-l auzea
De prin mare că-mi venea,
La vătaf că se răstea:
— Hei, vătafe Argeșene,
De ce-mi baţi tu puiul meu,
Că, vezi bine-i, mititel,
Mititel și-nfășețel;
De nu-ți știi vînatul tău,
Haide să ți-l arăt eu.
La năvodari poruncea,
Năvodu-n vase punea,
După Iuda se lua,
Și Iuda că-i arăta
Lui vătaful
Argeșcanul
Adînc somn,
Potmol[1] cu crap
Și renișul[2] cu cosac.
Năvodul că-mi întindeau,
L-întindeau
Și-l încheiau;
Șufanele c-aruncau
Și-ncepeau
De mi-l trăgeau;
Ei mi-l trag pe jumătate,
Dar d-aci nu se mai poate;
Nouă zile pește-mi scoate:
Fac grămezi ca șirele.
Cîți pescari prin tîrg era,
El pe toți că mi-i vestea,
Orașul de-ndestula.
Iar vătaful Argeșeanul,
El să-mi fie sănătos
Cu-ai lui frați, cu ce se află,
Și cu noi, cu voie bună,
La anul și la mulți ani.

COLIND DE PESCAR

(Variantă scrisă la 23 decembre 1884, în București, după fostul pompier Șerban Mușat de la Crucea-de-Piatră.)

Oi Ler-oi, d-ai Ler-oi,
Doamne,
Colo-n scheli un pescar'
'mare,
Pescarul, jupîn (cutare),
Cît era vara de mare
Mai nimica nu-mi lucra,
Ci năvodu-și împletea,
Năvod verde de mătase,
Împletit cu viţe șase.
Lucra vineri și sîmbătă,
Duminică pîn' la prînz
Și năvod de-mi isprăvea,
Luni pe mare-l arunca.
Dete-o toană, dete două:
Cînd fu toana a d-întîi,
A tras sus, a tras mai jos,

[1] *Potmol* pe alocurea se numește *nămol*.
[2] Poate *brădișul*, partea bălții cu plante acvatice.

Năvodul la mal a scos.
Iar (cutare), pescar mare,
Sumese mîneca-n cot
Și mi-o vîrî prin năvod:
Cam prin fundul matiței,
Găsi un rac
Ș-un cosac.
Daca vedea și vedea
Că nimic nu folosea,
El p-atît nu se lăsa:
Năvod în mare-arunca
Și prin mijloc mi-l trăgea.
Dete-o toană, dete două.
Cînd fu toana a d-a doua,
Trase-n sus și trase-n jos
Năvodul pînă l-a scos.
Iar (cutare), pescar mare;
Sumese mîneca-n cot
Și mi-o băgă prin năvod.
Cam la fundul matiței
Găsi știucă
Și plătică.
Daca vedea și vedea
Că nimic nu folosea,
El p-atît nu se lăsa:
Năvod în mare-arunca,
Două-trei toane trăgea.
Dete una, dete două;
Cînd fu a d-a treilea,
Trase-n sus și trase-n jos,
Năvod la margine-a scos.
Iar (cutare), pescar mare,
Sumese mîneca-n cot
Și mi-o băgă prin năvod.
Cam la fundul matiței
Găsi pe puiul vidrei[1].
(Cutare), cum îl găsea,
De perișor l-apuca,
Afară că mi-l scotea:
Acasă daca-l ducea,
La bătaie mi-l lua.
Bate-l, măre, și-l căznește,
De pește mi-l suduiește,
Cu chinuri mi-l canunește.
Și (cutare), pescar mare,
El p-atît nu se lăsa:
Pe pui de vidră-l legă
După stîlpul coșului,
La dogoarea focului.
Afară daca-mi ieșea,
Și ochii de-și d-arunca
Cam înspre soare -răsare[2],
Vedea pe vidra a mare
Din picioare scăpărînd,
Din gură văpăi lăsînd.
N-apuca să mi-și sosească,
Și-ncepea ca să vorbească:
— Tu, (cutare), pescar mare,
Puiul meu de ce-l căznești,
De ce-l bați și-l suduiești?
Au nu vezi cît e de mic

[1] Vidra e cunoscută ca cea mai lacomă mîncătoare de pește.
[2] În loc de *răsărit* (răsăritul soarelui, *sol oriens)*, poporul zice și *soare-răsare*, ca punct cardinal opus *apusului*, zis și *soare-apune (sol occidens)*.

De mic și nepriceput?
Daca, mâre, vrei să afli,
Spune-ți-oi adevărat
Unde-i pește de vinat,
Că e marea la adinc,
Cît din cer pînă-n pămînt,
Și mult pește
'N mare-mi este;
Cîte stele sînt pe cer,
Cît nisip este pe mal.
Și (cutare), pescar mare,
Așa dacă-mi auzea,
Drumul puiului dedea,
Năvod în mare-arunca
Și la mal cînd îl scotea,
Ce vedea
Se minuna:
Lumea că se sătura,
Praznice se prăznuia.
Iar (cutare), pescar mare,
El să-mi fie sănătos
Cu-a sa dalbă jupinească
Și cu dalbii-i coconași,
La mulți ani, cu voie bună,
Și cu toții d-a-mpreună.

5.

PLUGUȘORUL

(31 DECEMBRE ȘI 1 IANUARIU.)

Umblarea cu plugul este o veche datină în țările agricole. Ea se practică pînă astăzi cu neclintita credință că urările ce fac colindătorii se vor realiza, cel puțin în ceea ce privește recolta anului.

Carmen arvale al latinilor nu era alt decît un imn religios, o urare sacră, prin care divinitățile erau rugate să protegă sămănăturile de pe cîmpuri *(arva)*. În India, ca și în Egipt, în Grecia ca și în Italia, pretutindeni unde a înflorit agricultura, locuitorii invocau puterea cerului și rugau pe zei ca să aibă îndurare de hrana lor zilnică.

Pluguşorul nu face parte din poezia lirică. Ca simplu recitativ, el se aseamănă cu practicile uzitate în țările latine spre a ura o abundentă recoltă. Mai la vale se vor citi[1] salutările ce copiii făceau familiilor galo-latine, zicîndu-le:

Gaudium et laetitia
Sit in hac domo!
Tot filii,
Tot porcelli
Tot agni.

[1] A se vedea *Sorcova*.

şi care se potrivesc atît de mult cu urările ce se vor citi în diferite variante ale *Pluguşorului* nostru.

Umblarea cu plugul se desparte în două:

a) În seara zilei de 31 decembre spre 1 ianuariu, copiii şi tinerii merg din casă în casă cu un plug în miniatură, zis *pluguşor* sau *pluguleţ* (acelaşi cu care cîntă colindele) şi, pe cînd doi-trei plesnesc din bice, unul dintre dînşii rosteşte la fereastră urările ce se vor vedea îndată în mai multe variante.

b) În dimineaţa zilei de 1 ianuariu, e obicei la ţară, şi mai rar prin oraşe, ca o ceată de tineri să tîrască din curte în curte un plug mare, din cele întrebuinţate la arat: unul recită versurile, pe cînd ceilalţi trosnesc din bice, ca şi cum ar mîna plugul cu boi la cîmp.

În partea de peste Milcov — şi de cîţiva ani datina s-a importat şi dincoace — pluguşorul e înlocuit printr-un *buhai*, sinonim cu al nostru *taur*. Buhaiul consistă într-o putinică, coşă sau doniţă înfundată la ambele părţi şi avînd fixată, în mijlocul capacului de sus, o curea sau o coadă de cal. Trăgînd cineva mîna pe acea curea sau coadă, aerul închis produce un zgomot foarte asemănat mugetului gîfîitor al taurului. Astfel se formează iluziunea că juncii sau buhaii ară cu spor, gîfîind de osteneală. Aceeaşi descriere o dă şi V. Alecsandri în notele celor două variante publicate în colecţiunea d-sale din 1866 şi care, pentru înlesnirea studiilor comparative, se produc mai la vale, împreună cu altele.

Colindătorii cu plugul narează scenele de căpetenie ale ocupaţiunii agricole şi urează familiei o recoltă abundentă. Unul dintre tineri rosteşte recitativul şi, după invitarea obişnuită „trosniţi, măi", ceilalţi însoţesc în cor plesnetul bicelor cu strigarea zgomotoasă de „hăi, hăi!"

Pentru ca această parte să fie cît se poate de completă, pe lîngă două recitative scrise în Bucureşti şi două la comuna Bogza din judeţul Rîmnicu-Sărat, am crezut bine să alătur, spre comparaţiune, cele două variante de peste Milcov

înserate în colecţiunea d-lui V. Alecsandri, pe cea din Bucovina, publicată de păr. Sim. Fl. Marian şi pe cea găsită de d-l T.T. Burada în Dobrogea.

PLUGUŞORUL

(A se vedea ale mele *Încercări critice asupra unor credinţe, datine şi moravuri ale poporului romîn*, Bucureşti, 1874, pag. 58—59 [60].)

Hăi, hăi!
Pluguşor cu doisprece boi...
Hăi, hăi!
Plesniţi, măi[1]!
— Hăi, hăi!
Plecarăm într-o sfîntă joi
Cu plugul cu doisprece boi:
Boii dinainte
Cu coarnele poleite,
Boii din mijloc
Cu coarnele de foc,
Boii de la roate
Cu coarnele belciugate[2],
Boi streinei,
În coade codălbei[3],
S-aibă (cutare) parte de ei.
Trosniţi, măi!
— Hăi, hăi!
Deci, cu plugul ferecat,
Cu cateni de fier legat
Cum este bun de arat,
Noi juni
Cu ăi bătrîni
Ieşirăm la cîmpul mare
Cam în răsărit de soare,
Şi pămîntul măsurarăm.
Măsurarăm şi-l ararăm:
Joile
Văile,
Mercurile
Gropile,
C-aşa n-erau locurile.
După ce-l ararăm,
Îl grăparăm
Şi grîu curat semănarăm:
Grîu de vară
Făr' secară,
Să răsară
'N primăvară.
Trosniţi, măi!
— Hăi, hăi!
Să ne vie cu izbîndă
Ăst an, cu mare dobîndă!
Piară din noi vicleşugul
Şi sosească-ne belşugul!
Plesniţi, măi!
— Hăi, hăi!

[1] Adică, plesniţi din bice. În alte variante se zice „*trosniţi*".
[2] De ordinar boii, mai ales cei cu coarne mari, au cîte un belciug în corn.
[3] *Cudalb* înseamnă cu *coada albă (cauda-alba)*.

Şi apoi, mergînd la luna,
La luna, la săptămîna,
Să vedem cum ne dă mîna,
Ne minunarăm
Şi mult bucurarăm,
Cînd îl privirăm
Şi-l găsirăm
În pai
Ca trestia,
În spic
Ca vrabia
Şi-n bob
Ca mazărea.
Plesniţi, măi!
— Hăi, hăi!
Merserăm
La tîrgurele,
Cumpărarăm
Fier ş-oţele
Şi făcurăm secerele
Pentru nouă nepoţele[1].
Unii-l secerau,
Alţii snopi făceau,
Din snopi claie minunată
De mult norod lăudată.
După ce-l secerarăm,
Îl treierarăm
Cu opt jugani jugăniţi
Tot sufiind de osteniţi[2].
Pe unde călcau
Pietrele zdrobeau
Şi ca ziua luminau.
După ce-l treierarăm,
Îl vînturarăm
Şi-n saci îl băgarăm:
Sacii în car am urcat,
Cu toţi la moară-am plecat.
Trosniţi, măi!
— Hăi, hăi!
Hodoronc... tronc...
Ajunserăm la scoc
Şi găsirăm morarul la foc.
— Frate[3] morar,
Măi măcinar,
Am venit să măcinăm,
Roata morii să-ţi spălăm!
Iar el, cam nembrăcat[4],

---

[1] Să se compare următoarele versuri din *Georgicele* lui Vergiliu:
„Agricola incurvo terrum dimovit aratro:
Hinc anni labor, hinc patriam parvosque nepotes.
Sustinet, hinc armenta boum meritosque juvencos.“

[2] În unele versiuni, figurează cai în loc de boi. Versurile acestea ne aduc aminte pe cel din Vergiliu: *„Nosque ubi primus equis Oriens afflavit anhelis“*.

[3] Românii, din cele mai vechi timpuri, se adresau unul către altul cu „frate“. Vezi B. P. Hasdeu în *Bul. Instr. Publ.*, an. I, p. 620, *Fraternitatea şi unirea*.

[4] *„Nudus ara, sere nudus“*. Vergiliu, *Georgice*.

Mîna sub moară-a băgat
Şi tăriţa săracei
O dete-n gura vijeliei,
Iar cu tăriţa uricioasă
Fugi şi iarna lenevoasă[1].
Trosniţi, măi!
— Hăi, hăi!
Şi măcinarăm
Şi caru-ncărcarăm,
Şi sosirăm la astă casă
Pe care belşugul n-o lasă,
Şi sosirăm l-aşti oameni bogaţi
De daruri sfinte-ncărcaţi.
Am mai ura, am mai ura,
Dar nu stem de ici-colea,
Ci sîntem de la munţi,
Unde sînt fraţi mulţi,
Unde paiul de grîu e mic
Şi românul e mult voinic.
Trosniţi, măi!
— Hăi, hăi!
Pămîntul este cam uscat,
Fiarele ni s-au mîncat;
Pămîntul e cam gloduros
Şi fiarele ni s-au cam ros,
Şi veseli acum aşteptăm
Drept osteneală ospăţ să luăm.

PLUGUŞORUL

(Urare de Anul nou cu Plugul)
(Scrisă după un colindător din Bucureşti şi comunicată, în noiembre 1883, de d-l T. Opreseu, profesor de muzică la liceul „Matei Basarab".)

Hăi! hăi!
Ne scularăm
Într-o sfîntă joi,
Cu plugul
Cu doisprece boi,
Ş-ararăm,
Ararăm,
Brazdă neagră revărsarăm.
Se duse stăpînul nostru
La luna,
La săptămîna,
Să vază grîul de-i copt.
Cînd el sosi,
Îmi găsi
Spicul cît trestia,
Bobul cît mazărea.
Atuncea stăpînul nostru
Se duse la Obor:
Luă nouă oca de fer
Şi nouă de oţel,
Făcu nouă sécercle,
Şi nouă toporele,

[1] „*Hiems ignava colono*". Vergiliu, *Georgice*.

Dădu pe la nepoți și
nepoțele
Să secere grîul cu ele,
Să secere din snop
În snop,
Să-l ducă la arie.
Se mai duse stăpînul
nostru
La Obor
Și cumpără doi
Boi
Negri ca corbul
Și iuți ca focul:
Cu picioarele
Treierau,
Cu nările
Vînturau,
Cu coarnele
În car puneau.
Pe drum la moară pleca,
Pe meșterul morar îl
găsea
Și după ce măcina,
Grîu acasă c-aducea.
Dalba-i soțioară, de-l
vedea,
Mînicele-și răsfrîngea:
Punea sita și cernea,
În copaie frămînta,
Frumos colac că făcea,
La colindători că-l da.
La anul și la mulți
anil

PLUGUȘORUL

(Scris după un tînăr plugar de la Bogza, județul Rîmnicu-Sărat, și comunicat de d-l Gr. G. Tocilescu, la Paris, în 1875.)

Hai plugul cu doisprece
boi,
Boi bourei,
În frunte streinci,
În coade codălbei,
Să vă facă Dumnezeu
parte de ei.
Boii dinainte
Cu coarnele polcite,
Boii de la roate
Cu coarnele bolciugate,
Boii de la pripor
Cu coarnele de cositor,
Să aveți la toate spor:
La vară bucate,
Și multe vaci cu lapte,
Cîte pietre la fîntînă,
Atîtea oale cu smîntînă,
Cîți cărbuni în coptor
Atîția gonitori în obor,
Cîte paie pe casă
Atîția galbeni pe masă.
Dumnezeu cel preasfînt
Să caute pe pămînt,
Să îngrijească de oi,
Să ne vază la nevoi.
Rămîneți sănătoși,
Diseară să vă găsim
voioși.

PLUGUL

(Variantă scrisă după un tînăr colindător de la Bogza și comunicată tot de d-l Gr. G. Tocilescu, în martiu 1876, pe cînd mă aflam la Paris.)

Bună vremea la fereastră,
La boieri ca
dumneavoastră!
De cîte ori am venit,
Tot la masă v-am găsit,
C-un pahar de vin pe masă:
În buza paharului,
Scrisă floarea raiului.
Ospătarea vă urmați
Și la noi să ascultați.
Plecat-a (cutare)
Într-o sfîntă joi
La plug cu douăzeci și
patru boi,
La cîmpul vărat,
La mărul durat,
Unde-i bine de arat
Și mîndru de semănat.
Ararã mercurile
Și joile
În toate părțile:
Cît cu ochii coprindea
Brazdă neagră răsturna,
Grîu de vară semăna,
Grîu de vară
Fără secare,
Arnăut de cel mai mare.
Ararã
Pîn' se săturară,
Apoi tras' plug la perete
Și boii la iarbă verde,
Pogonicii-n sat la fete,
Cei mai tari
La fete mari,
Cei mai mici
La mămăligi;
Fata chițigoilor
Înaintea boilor.
(Cutare), cu grija de casă,
Puse coatele pe masă:
Gîndi una, gîndi două,
Gîndi nouăzeci și nouă,
Gîndi la negru-nfrînat
Cum e bun de-neălicat,
Cu cioltar pînă-n pămînt,
Cu potcoava de argint,
Mult e spornic la fugit.
Cheamă șoimi, cheamă
ogare
Și pleacă la vînătoare,
Și-n treacăt mi se abate
Și pe la ăl grîu de vară.
Grîulețul lui de vară
De departe că-nverzea,
Iar d-aproape-ngălbenea,
Față de copt își făcea.
El de pe cal s-apleca,
Două-trei fire smulgea
Și în palme le freca
Și la păsări le-arunca,
Că era bun de mîncat,
Grîu numai de secerat.
El, văzîndu-mi-l așa,
Frumușel se așeza
Pe podoaba lui de șea,

Se duse-n tîrg la Bîrlad,
Că e tîrg mai lăudat;
Cumpără nouă oca de fer
Ş-alte nouă de oţel,
Ocaua de fer mai mare
Tot cu cîte cinci parale,
Ocaua de fer mai mic
Tot cu cîte-un firfiric.
Se 'se la ţiganul Stan,
Din sat de la Cologan,
Căre şedea-n fundul cortului
Cu ochii sticliţi,
Cu dinţii rînjiţi
Şi cu căciula pe spate
De nu mai putea bate,
Lung în deşte,
Bun de cleşte,
Lung în cocale,
Bun de ciocane,
Cînd din dinţi scrîşnea,
Ciocanele pîrîia
Şi numai cît în vorbă se da,
Secerile şi gătea.
Făcu cîteva mai cîrne
Să secere babe bătrîne,
Făcu altele gingăşele
La mănunchi cu floricele
Să secere fete şi flăcăi cu ele.
(Cutare) se duse
Acasă
Şi se puse
La masă;
Cheamă nepoţi şi finicel
Pînă-n patruzeci şi trei,
Cheamă neveste şi fete
Cu ce Dumnezeu mai dete.
Puse masă-n ospătare,
Dar voinicul ăl mai mare
Nici din masă nu lua,
Ci la secere-mi pleca:
Se puse-n vileagul vîntului
Din fereastra pămîntului,
Unde-i bine voinicului.
Cu dreapta trăgea,
Cu stînga pologea:
Din polog
Snop,
Din snop claie făcea,
Din claie
Faţă albă de arie.
Apoi se duse la Străgălia,
Că acolo era herghelia:
Cumpără nouăsprece jugani
Cu potcoave de argint
Batu-mi bine la pămînt,
Cu picioarele-l treierau,
Cu genunchele-l întorceau,
Cu nările-l grohăiau,
Cu coadele-l premeneau,
Cu urechile-n saci turnau,
Numai baniţi trebuiau.
Umplu buţi şi boloboace,
N-avu grîului ce face;
Umplu care chioveneşti
Şi mai multe mocăneşti,
Şi porni pe drum la moară,
La moară la Căpitan,
Unde-a măcinat şi an,
La moară la Călieri,

Unde-a măcinat și ieri,
La moară de sub pămînt
Ca să vie mai curînd,
Dar mai mult a zăbăvit.
Morăriţa, mai șireată,
De trosnetul
Bicelor,
De scîrțiitul
Carelor,
De hîițul
Cailor,
Puse coada pe spinare
Ș-apucă pe drum la vale:
Se duse prin cătinele
Să mănînce căpșunele.
Iar morarul, priceput,
O ptuși
Ș-o mîșii
Ș-o luă de scoc
Ș-o dete la loc,
O luă de tulpină
Ș-o așeză la făină,
O luă de ghizdei
Ș-o puse la mălai de mei.
Cînd fuse moar-așezată,
Se uită să vadă
De curge făina curată,
Dar nu curgea făina curată,
Ci aur și mărgăritari
În curțile dumneavoastră,
Boieri mari.
(Cutare), luă-ntr-o
băsmăluță
Numai făina fără tărîță
Ș-o duse la dalba-i
jupineasă
Să-i arate făina de frumoasă
Ea îndată se duse, din casă
În casă,
Și căută o sită deasă
Să facă un colac mare
Și frumos,
Cum e fața lui Cristos,
Să fie plugarilor de folos.
Se mai duse, din cămară
În cămară,
Și găsi ș-o sită rară
Să facă un colac de secară
Să-l dea la fete-n cămară,
Că se bat d-alaltăseară
Și se scot de plete-afară:
Pentr-un pic de lapte dulce,
Stau fetele să se-mpuște,
Iar o mîță miorlăia,
Crezînd c-o-mpușcă pe ea.
Noi, boieri, am mai ura,
Dar ne e c-om însera
Și nu stem de ici-colea,
Ci sîntem de la Pitești,
Unde lapte nu găsești:
Cum îl bate
În tîrg îl scoate,
Cum îl mulge
În tîrg îl duce,
Mor copiii de lapte dulce.
Tot am mai sta,
D-am mai ura,
Dar ne-i frică c-om însera,
Ș-avem să trecem lunei
Și văi adînci,

Munți înalți și întunecați,
Rămîneți, boieri, sănătoși,
La anul, să vă găsim
Mai voioși!

URARE CU PLUGUL[1]

(Variantă publicată de d-l V. Alecsandri în colecțiunea d-sale de *Poezii populare ale românilor*, București, 1866 [p. 102—104].)

Aho, aho!
Plugul badei cu 12 boi,
Boi bourei,
În coadă cu dălbei[2],
În frunte țintați,
În coarne-nferați;
Pe pîntece bălai,
Pe spate plăvani,
Fiecare de cîte cinci ani.
Mînați, măi!
— Hăi, hăi!
Badea c-un plug
bine-mpănat
Și tot cu fer ferecat,
Tras de boi bourei,
Voinicei ca niște zmei,
S-a apucat
De arat
Zi de vară
Pîn-în seară.
Mînați, măi!
— Hăi, hăi!
La luna,
La săptămîna,
S-a dus badea să vadă
Grîul de-i răsărit,
Dar era de secerat.
Badea l-a secerat,
În girezi l-a adunat,
Apoi l-a treierat
Cu roibul,
Cu murgul,
Cu negrul,
Cu surul,
Și multe care-a încărcat
Și la moara din vale-a
plecat.
Mînați, măi!
— Hăi, hăi!
Dar hoața de moară,
Ce păștea brîndușe
Pe costișe,
Dac-a văzut așa povară
mare,

[1] „În ajunul Sf. Vasile, copiii și flăcăii pleacă pe la casele oamenilor ca să facă urări de Anul nou: ei se numesc atunci colăieri ce merg cu colinda prin sat. Iată una din acele urări numite *Plugul*, ce obicinuit se zice în ajunul Sf. Vasilie, împreunînd cuvintele cu sunet de tălincă și cu ciocniri de fere de plug."

[2] Cred că prin scăpare din vedere d-l Alecsandri a crezut că aci sînt două cuvinte. În realitate e unul, adjectivul *codalb*, de unde diminutivul *codălbel*, *codălbei* (cu coade albe).

Puse coada pe spinare
Şi fugi spre lunca mare;
Iar morarul, meşter bun,
Alerga ca un nebun
Şi striga, mereu striga:
„Nă, morişcă, na, na, na!"
Moara tot hodorogea
Şi prin apă tot fugea.
Mînaţi, măi!
— Hăi, hăi!
Iar lelea morăriţă,
Bună meşteriţă,
Suflecînd mîneci şi
cătrinţă
Luă un cojoc miţos
Şi mi-l îmbrăcă pe dos.
Cu tăriţe,
Cu cojiţe,
Prinse moara de cosiţe
Ş-o apucă de călcîi
Ş-o puse pe căpătîi:
Lovi c-un ciocan în şele
De o dete pe măsele.
Atunci moara s-a pornit,
Roţile şi le-a-nvîrtit
Şi pe loc a măcinat
Tot grîul cel secerat.
Mînaţi, măi!
— Hăi, hăi!
S-a sculat apoi nevasta
bădicăi
Şi s-a dus în cămară,
A scos o sită de sfară
Şi-i păru că e prea rară,
Ea s-a dus iar în cămară
Şi a scos o sită deasă
Tot cu firuri de mătasă.
Mînaţi, măi!
— Hăi, hăi!
Frămîntat-a s-a dospit,
Şi cuptorul l-a împlut,
Şi colacii au crescut.
Apoi lelea, c-o lopată,
Tras-a unul mare-n vatră,
Un colac rotund, frumos,
Alb ca faţa lui Cristos,
Şi mi l-a rupt drept în două
Ca să ni-l deie tot nouă...
Mînaţi, măi!
— Hăi, hăi!
De urat, am mai ura,
Dar ne temem c-o-nsera
Şi-s cărările-ncurcate
Şi casele depărtate.
Aho! Aho!
Plugul badei cu 12 boi,
Iată-ne sosiţi la noi!

(Apoi mai adaugă şi următoarele versuri:)

Noi din suflet vă dorim
Acum şi pînă murim:
Cîte paie sus pe casă
Atîţia galbeni pe masă,
Cîţi cărbuni în cel cuptor
Atîţia mîndri gonitori,
Cîte fire în manta
Atîtea vaci a făta.

PLUGUL[1]

(A se vedea colecţiunea d-lui V. Alecsandri, ediţiunea din 1866, suplimentul nr. VII, pag. 387—391.)

Aho, aho, copii argaţi,
Staţi puţin şi nu mînaţi,
Lîngă boi v-alăturaţi.
Şi cuvîntul mi-ascultaţi.
Ş-a sculat mai an
Bădica Troian[2]
Ş-a încălecat
P-un cal învăţat,
Cu nume de Graur
Cu şaua de aur,
Cu frîu de mătasă
Cît viţa de groasă;
Şi-n scări el s-a rădicat,
Peste cîmpuri s-a uitat
Ca s-aleag-un loc curat
De arat
Şi semănat.
Şi curînd s-a apucat
Cîmpul neted de arat
În lungiş
Şi-n curmeziş.
S-a apucat într-o joi
C-un plug cu doisprezece boi,
Boi bourei,
În coadă codălbei,
În frunte ţintăţei.
Mînaţi, copii!
— Hîi, hîi!
Ziua toată a lucrat,
Brazdă neagră răsturnat
Şi pin brazde-a semănat
Grîu mărunt şi grîu de vară,
Dele Domnul să răsară.
Mînaţi, măi!
— Hăi, hăi!
Şi cît lucrul a sfîrşit,
Iată, mări, s-a stîrnit
Un vînt mare pe pămînt
Şi ploi multe după vînt,
Pămîntul d-a răcorit
Şi sămînţa-a-ncolţit.
Mînaţi, copii!
— Hii, hii!
La luna,

[1] „Cea mai însemnată calendă la romani era calenda Anului nou, cînd se felicitau şi se dăruiau cu prezenturi şi cînd era obiceiul a se cînta pe la case. De acolo se trage colinda noastră, adică urarea de Anul nou şi de Crăciun. Colindătorii merg pe la case, se opresc sub ferestre şi încep a zice urarea numită *Plugușorul*, împreunînd-şi cuvintele cu sunet de clopoţei, sau de feare de plug, sau de un instrument ce-i zic *bou* şi care consistă într-o sită de pele petrecută cu un fir gros de păr de cal. Tragereq firului prin pelea sitei produce un răget surd, ca de bou depărtat".

[2] „*Troian* în loc de *Traian*. Valul lui Traian, ce trece ţările române este numit *Troianul*. Asemenea şi ruinele podului de pe Dunăre, lîngă Turnul-Severinului se numesc Podul lui Troian".

La săptămîna,
Își umplu cu apă mîna[1]
Și se duse ca să vadă
De i-a dat Dumnezeu roadă
Și de-i grîul răsărit
Și de-i spicul aurit.
Era-n spic cît vrabia,
Era-n pai ca trestia!
Mînați, măi!
— Hăi, hăi!
Troian iute s-a întors
Și din grajd pe loc a scos
Un alt cal, mai năzdrăvan,
Cum îi place lui Troian,
Negru ca corbul,
Iute ca focul
De nu-l prinde locul,
Cu potcoave de argint.
Ce sînt spornici la fugit.
Mînați, copii!
— Hii, hii!
El voios a-ncălicat,
La Teghin-a apucat
Și oțel a cumpărat,
Ca să facă seceri mari
Pentru secerători tari,
Și să facă seceri mici
Pentru copilași voinici,
Ș-altele mai mărunțele
Cu mărunchi de floricele
Pentru fete tinerele
Și neveste ochișele.
Mînați, măi!
— Hăi, hăi!
Ș-a strîns fine
Și vecine,
Și toți finii
Și vecinii
Și vro trei babe bătrîne
Care știu rîndul la pîne.
Și pe cîmp i-a dus
Și pe toți i-a pus
La lucrul pămîntului,
În răcoarea vîntului.
Mînați, copii!
— Hii, hii!
Ei cu stînga apuca
Și cu dreapta secera,
Și prin lan înainta
De părea că înota;

[1] „La orice întreprindere fac — fie un drum, fie o speculație, fie o căsătorie, fie un război — românii găsesc de bun augur daca le iese înainte cineva cu un vas plin de apă sau de vin. Ei zic atuncea cu mulțămire: «mi-a ieșit cu plin, în plin să-mi meargă». De aceea, negreșit, Troian își împle mîna cu apă cînd are a se apuca de cules holdele. Asemine cînd iese Crai-nou pe cer, românii închină cofițe pline cu apă sau cu vin și, după ce-i adresează rugămintele lor, varsă cofițele peste cap". Din parte-mi, pot adăuga că dincoace de Milcov și chiar în București, credința în „ieșirea cu plin" sau „cu sec" e foarte răspîndită. Cînd iese cineva din curtea casei și întîlnește vreo persoană cu un vas plin, atunci crede că-i va merge bine toată ziua; cînd îi iese cu sec, din contra.

Alții-n urma lor lega,
Snopuri-nalte aduna
Și eläi mîndre rădica
Ce la soare se usca.
Mînați, măi!
— Hăi, hăi!
Apoi carele-ncărca
Și pe toate le căra
Și girezi nalte dura
În capul pămîntului,
În steriția vîntului;
Apoi aria-și făcea
Și din grajd mai aducea
Zece iepe
Tot sirepe,
Și de păr că le lega,
Și pe toate le mîna
Împrejurul parului
Deasupra fățarului.
Mînați, măi!
— Hăi, hăi!
Iepele mereu fugea,
Funia se tot strîngea,
De par iute ajungea.
Și grîul se treiera
Și flăcăi îl vînturа.
Dimerlia scutura,
Harabale încărca
Și la moară le pleca.
Mînați, copii!
— Hii, hii!
Iară hoața cea de moară,
Cînd văzu atîtea cară
Încărcate cu povară,
Puse coada pe spinare
Și plecă în fuga mare
La cea luncă de scăpare.
Lunca mare
Frunză n-are,
Lunca mică
Frunza-i pică.
Iar morarul, meșter bun,
Zărea moara prin cătun
Și-și lua cojoc mițos
Și mi-l îmbrăca pe dos;
Și-și lua ciocanu-n brîu
Și mai lua și un frîu;
Apoi iute alerga,
Moara cu frîu-o lega
Ș-o apuca de călcîi
D-o punea pe căpătîi
Și-i da cu ciocanu-n șele
D-o așeza pe măsele.
Mînați, măi!
— Hăi, hăi!
El o lua de lăptoc
Ș-o da iar în vad la loc,
Și turna deasupra-n coș
Grîu mărunțel de cel roș:
Grîul s-așeza pe vatră
Și din coș cădea sub peatră,
De sub peatră în covată
Curgea făină curată.
Mînați, copii!
— Hii, hii!
Troian mult se bucura,
Zeciuială morii da,
Pe morar îl dăruia,
Apoi călare suia
Și voios se înturna
Cu flăcăii ce mîna,

Iar boii se opintea
Şi roţile scîrţiia.
Mînaţi, măi!
— Hăi, hăi!
Iată mîndra jupîneasă,
Dochiana cea frumoasă,
C-auzea tocmai din casă
Chiotul flăcăilor,
Scîrţîitul carelor,
Şi-n cămară că mergea
Şi din cui îşi alegea
Şită mare şi cam deasă
Tot cu pînză de mătasă.
Sufleca ea mîneci albe
Ş-arăta braţele dalbe
Şi cernea, mări, cernea,
Ninsoarea se aşternea:
Pe sus tobele bătea,
Negurile jos cădea.
Mînaţi, măi!
— Hăi, hăi!
Apoi mama plămădea
Ş-o lăsa pînă despea;
Apoi colaci învîrtea,
Pe lopată mi-i culca
Şi-n cuptor îi arunca,
Apoi iară cu lopata
Rumeni îi scotea şi gata.
Atunci ea-mpărţea vro cinci
La flăcăii cei voinici,
Şi-mpărţea trei colăcei
La copiii mititei,
Iară mîndrului bărbat
Îi dădea un sărutat.
Mînaţi, măi!
— Hăi, hăi!

Cum a dat Dumnezeu an,
Holde mîndre lui Troian,
Astfel să dea şi la voi,
Ca s-avem parte şi noi;
Să vă fie casa
Casă,
Să vă fie masa
Masă;
Tot cu mesele întinse
Şi cu feţele aprinse;
Tot cu casele grijite
Cu buni oaspeţi locuite;
Şi la anul să trăiţi,
Să vă găsim înfloriţi
Ca merii,
Ca perii
În mijlocul verii.
Mînaţi, măi!
— Hăi, hăi!
De urat am mai ura,
Dar ne-i că vom însera
Po la curtea dumneavoastră
Departe de casa noastră.
Dumneavoastră aveţi parte
De curţi nalte, luminate,
Văruite,
Şindrilite,
Şi cu ferești strălucite;
Noi avem bordeie mici,
Bune de plugari voinici,
Veltucite
Şi lipite
Şi cu stuh acoperite;
Dar cîte paie-s la noi,
Atîţi bani fie la voi!

De urat am mai ura
Dar ne-i că vem însera
Şi avem a trece-n cale
O dumbravă rea din vale,
Unde sînt fete nebune
Ce azvîrlă cu alune
Şi se leagă de feciori
Ca albinele de flori,
Şi le-ncurc cărările
Tot cu dezmierdările.

PLUGUŞORUL

(Variantă din Bucovina, publicată de d-l Sim. Fl. Marian.)

Bună vremea,
Bună vremea!
Bade gazdă, odihneşti
Ori numai ne amăgeşti,
Ori plugăraşi nu doreşti,
Căci te cam posomoreşti.
Noi cu plugul ne-am luat
De cu seara ce-a-nserat,
Ş-am fi venit mai demult,
Dar noi nu ne-am priceput:
Ca copiii am făcut;
Dară şi d-acuma-i bine
Căci mîine-i Sîntul Vasile.
Minaţi, băieţei!
— Hăi! hăi!
Într-o joi de dimineaţă
S-a sculat badea din faţă,
Dimineaţa s-a sculat,
Pe ochi negri s-a spălat;
Iar soţia dumisale,
Precinstita gazdă mare.
Un şeir[1] alb în mîni i-a dat
Şi s-a şters pe mîni curat,
Apoi iară s-a-turnat,
Un peptene şi-a luat,
Chica neagră peptănat,
În strai nou s-a îmbrăcat,
La icoane s-a-nchinat,
Şi, ieşind afară-ndat,
Din bucium a buciumat.
Slugile şi-a adunat,
Slugilor porunc-a dat
La ocol d-au alergat,
Ş-au scos doisprezece boi
Dintre cei mai buni de soi:
Boi, bourei
În coadă codălbei,
În frunte ţintăţei;
Mici de statură,
Buni de trăsură,
Cu coarnele belciugate,
Cu aur suflate.
Minaţi, băieţei!
— Hăi! hăi!
Şi-şi luase bădişorul
Tăvala şi pluguşorul,
Cei doisprece bourei
Şi doisprece plugărei;
Şi-apoi mi-a plecat,
S-a dus la arat

[1] Provincialism bucovinean, diminutivul de la cuvîntul *ştergar*.

La cîmpul durat[1],
La măru-nrotat[2],
Pe un deluț ascuțit
Ca o dungă de cuțit.
Ajungînd
Și-ncepînd,
A brăzdat
Ș-a arat
În lungiș
Și-n curmeziș:
Brazdă neagră-a răsturnat,
Grîu de vară-a revărsat,
Grîu de vară
Cu secară,
Să răsară
Pînă-n seară,
S-alunge foamea din țară,
Pe păgîni de pe hotare,
Grîu mărunt
Arnăut...
Și-a dat Domnul, s-a făcut,
Pe la vară și mai mult.
Mînați, feciorei!
— Hăi! hăi!
Și-a arat cît a arat,
De lumea s-a minunat;
Iară daca a-nserat
Badea-acasă s-a-nturnat
Bucuros,
Veselos
C-a ieșit grîul frumos.
Iar după ce a-noptat
Atunci, măi, s-a culcat
Cu lelica într-un pat,
Mîndru, mare și-neîngat,
Cu scîndurile de brad,
Cu-aștornutul de argint,
Cu ciucuri pînă-n pămînt,
Cum n-am văzut de cînd sînt.
Mînați, băieței!
— Hăi! hăi!
Dormind cu lelica-n pat,
Badea vis mîndru a visat.
Dimineața s-a sculat,
Față albă și-a spălat,
Chică neagră-a peptănat,
Cu straie nou s-a îmbrăcat,
La icoane s-a-nchinat,
Domnului mi s-a rugat
Visul să i se-mplinească
Și mulți ani să-i dăruiască.
Mînați, feciorași!
— Hăi! hăi!
Apoi badea s-a-nturnat
Și din bucium a sunat:
Slugile s-au adunat,

[1] În loc de „dur" *(durus)*. Poporul român mai nainte, pe cînd avea locuri mai întinse, adeseori lăsa ogoarele nearate cîte 7 ani ca să se prilegească pentru că așa să se mai îngrașe și să devină mai productive. Cînd voia a le sparge, a le ara, atunci înjuga vro 6—8 boi la plug de le ara. Din acestea putem deduce că colindătorul înțelege prin „cîmpul durat" cîmpul nearat, „prilog" sau țelină.

[2] Un măr mare, înalt, crengos, în formă și cu umbră rotundă.

Slugilor porunc-a dat;
Ei la grajd au alergat
Și din grajd ei mi-au luat
Un cal graur
Cu șaua de aur,
Negru ca corbul,
Iute ca focul,
Cu potcoavele de-argint
Cu zurzuri pînă-n pămînt
Și cu frîul de mătasă,
Cu copiți de iarbă grasă.
Mînați, fecioraș!
— Hăi! hăi!
Ei în fugă mi s-au dus
Și-ndată i l-au adus.
Badea-atunci s-a bucurat,
Sulița și-a rezemat,
De pe dîns-a-ncălicat,
Pămîntul a tremurat,
Văile au răsunat,
Frunza-n codru a picat,
Sînt Vasil s-a bucurat.
Mînați, băieței!
— Hăi! hăi!
După ce a-ncălicat
P-acel cal neînvățat,
Sus la munte a plecat,
Sus la munte la vînat.
De vînat el n-a vînat,
Orișicît s-a zbuciumat,
De zbieretul oilor,
De răgetul vacilor,
De cîntecul mierlelor,
De țipetul ulilor,
De vuietul văilor,
De șoșetul frunzelor.
De vînat el n-a vînat,
Dar degeaba n-a umblat,
Căci în sine-a cugetat
Și îndată mi-a plecat
La grîul cel negrăpat.
Și cum a sosit
Îndat-a zărit
Că grîul cel negrăpat
Era mîndru și curat,
Era mîndru și frumos
Ca și fața lui Cristos,
Nici prea mare, nici prea mic
Cum îi mai frumos la spic.
Mînați, băieței!
— Hăi! hăi!
Atunci singur dumnealui,
Peste coama calului,
Lîngă grîu mi s-a plecat,
Trei spice-n mîni a luat,
În basma mi le-a legat,
În curea că le-a băgat
Și spre casă s-a-nturnat,
Lelichii că mi le-a dat.
Lelica le-a dus în casă
Ș-a pus spicele pe masă;
Casa mi s-a luminat,
Copiii s-au bucurat.
Lelica frumoasă,
Stăpîna de casă,
Pe masă le-a despicat
Și din gur-a cuvîntat
Că nu-i verde, nici uscat,
Numai bun de secerat...
Mînați, băieței!

— Hăi! hăi!
Bădica s-a bucurat,
La Reznăvan a plecat,
Auzind c-acolo-i fer
Și mulțime de oțel.
S-a dus pe ulița mare,
N-află fer de trei parale;
S-a dus pe ulița mică
Și n-a găsit, zău, nimică;
Iar pe ulița din dos
Tot fuse mai norocos.
Mînați, feciorași!
— Hăi! hăi!
Și-a luat opt oci de fer
Și p-atîtea de oțel,
Le-a luat
Și s-a-nturnat,
Și le-a dat
Lui Lionte țiganul
Ce lucrează cu ciocanul,
Să gătească secerușci,
Seceri mări și seceri mici
Cum mai bune de voinici,
De neveste ochișele,
De copile tinerele,
De seama puicuței mele.
Mînați, măi!
— Hăi! hăi!
Secerușca cea mai bună
Pentru baba cea bătrînă,
Secerușca cea mai mică
Pentr-o zînă tinerică;
Secerile mărunțele
Cu dințîi de floricele,
Cu mănunchi de viorele,
La nepoți și nepoțele,
Copilelor frumușele,
Nevestelor ochișele
Cu țițele bourele,
Cu garoafe prin cosițe,
Cu flori roșii pe guriță,
La cari inima-ți sughiță.
Mînați, măi!
— Hăi! hăi!
Secerile s-au gătit,
Pe la toți le-a împărțit.
Și la lucru s-au pornit,
Și la lucru mi s-au dat,
Mi s-au dat la secerat:
Cu dreapta îmi secera,
Cu stînga mănunchi făcea,
Cu-amîndouă snopi lega
Și în clăi îi așeza.
Mînați, băieței!
— Hăi! hăi!
Și, mări, îmi secerară
Într-o zi de primăvară,
Răsturnînd un corn de țară.
Iar după ce a-nserat,
Înapoi cînd s-au uitat,
Au stat snopii,
Ca și drobii,
Clăile
Ca stelele.
Mînați, băieței!
— Hăi, hăi!
Apoi carele-ncărcară
Și pe toate le cărară
Și girezi mare durară
În capul pămîntului,

În steriță[1] vîntului.
Iar-badea, de bucurie,
S-a dat cu lelea-n sfeție[2]
Unde aria să fie:
În capul pămîntului,
În steriță vîntului,
O arie de aramă
Puțintel băgată-n samă,
Cu cotcon de ibrișin
Ca să meargă treaba-n plin.
Mînați, băieței!
— Hăi! hăi!
Și, prin vorbe, prin cuvinte,
Badea și-a adus aminte
Cum că are o herghelie,
La păscut, la suhăție[3].
Și, cum sfatul și-a gătat,
Pe un murg a-ncălicat,
La herghelie a plecat
Și-a ales cincisprece iepe
Tot sirepe
Cîte de zece ani sterpe,
Cu potcoave de argint
Ce prind bine la pămînt,
Care se duceau ca vîntul
Și nu atingeau pămîntul:
Unde călca
Scîntei ieșea
Și colbu sărea.
Mînați, măi!
— Hăi! hăi!
Cum mi le-a apropiat
În năsadă[4] le-a băgat,
Nouă zile le-a mînat
Girezile-a treierat;
Și după ce le-a gătit,
La măsură a ieșit:
Dintr-o claie
O odobaie,
Dintr-un snop
Un oboroc,
Dintr-un spic
Un mertic.
Mînați, măi!
— Hăi! hăi!
Badea-atunci, de bucurie,
Ca săracul d-avuție,
Cu poala sumanului
Turna-n chelna carului;
Umplea pumnii, umplea poale
Și turna în harabale;
Harabale-mpărătești
Cu boi de cei munteneșți,
Nouă care
Cu povară,
Și porni apoi la moară,
La morișca cea tărcată,
Unde dă făină gată.
Mînați, voinicei!
— Hăi! hăi!
Iară morărița, cînd
A văzut venind
Cară scîrțiind,

[1] Provincialism bucovinean, în loc de „în calea vîntului".
[2] Provincialism, în loc de „sfat".
[3] *Suhat* înseamnă „păscătoare" sau „păsune".
[4] În loc de *trier*, le-a pus la treierat.

Boii rumegînd,
Șerbii zbiciuind,
Și-a făcut coada bîrzoi
Și-a fugit prin cele văi;
Și-a pus coada pe spinare
Și-a fugit la lunca mare:
Luncă mare
Frunză n-are,
Luncă mică
Frunza pică.
Mînați, fecioraș!
— Hăi! hăi!
Mărăriță frumușică
Paște frunza de urzică,
Paște frunza de căpșună
Adevăr, că nu-i minciună.
Iar morarul, meșter mare,
Crișu el și-a cui îl are,
A sărit îndată tare
Cu barosul pe spinare,
Cu brîul de lînă,
Cu ciocan în mînă,
Ș-a strigat: ptrrru, ptrrru și
nanana!
Stăi, morișcă, nu mișca.
Mînați, măi!
— Hăi! hăi!
Ș-apucat-o la cercat,
La cercat și la mustrat,
Din gură i-a cuvîntat:
— Tinerică cînd erai,
Zici că năravuri nu aveai,
Dar acum te-ai bîrzoiat,
Cu năravuri te-ai învățat!
Ș-apoi, cum i-a cuvîntat,
I-a și dat un pumn în cap
Ș-așezat-o pe dulap,
Și i-a dat un pumn în șele
Și a pus-o pe măsele;
I-a mai dat un pumn în
splină
Și-a tocmit-o pe fărînă.
Mînați, voinicei!
— Hăi! hăi!
Apa se izbi,
Moara se porni:
Și venea apa, venea,
Umbla moara de pocnea;
Apoi a turnat în coș
Grîu mărunțel de cel roș.
Grîul s-așeza îndată
Și din coș cădea sub peatră,
De sub peatră în covată,
Curgea fărina curată.
Mînați, băieței!
— Hăi! hăi!
Badea mult se bucura,
Zeciuiala morii da,
Pe morar îl dăruia;
Pe un murg se arunca
Și spre casă se-nturna
Cu flăcăii alăturea,
Care carele mîna.
Badea venea tot rîzînd.
Feciorii veneau cîntînd
Și din bice tot pocnind,
Văile de răsuna,
Munții să cutremura.
Mînați, feciorei!
— Hăi! hăi!
Iar lelica cea frumoasă,
Preumblîndu-se prin casă,

Auzind larma cea mare,
Le-a ieşit spre-ntîmpinare
Cu mînicele-nvîrtite,
Cu mîncle rumenite
Ca garoafele-nflorite;
A ieşit pe prag afară
Şi se uita la povară,
Se uita la soţul său
Şi-i făcea din ochi mereu.
Minaţi, băieţei!
— Hăi! hăi!
Iară badea, cum sosi,
Carele hălădui[1].
Dar lelica cea frumoasă,
Ca o garoafă aleasă,
Se tot preumbla prin casă
Şi zicea că nici nu-i pasă,
Că avea fată frumoasă.
Era fata dumnealor
Ca ş-o zîn-a codrilor,
Cu cămaşa cu altiţe,
Cu flori roşii pe guriţă,
Cu garoafe în cosiţă,
Tinerică,
Ochieşică,
Tinerică, sprinteioară,
Ca un pui de căprioară,
Cu ochii ca murele,
Obrajii ca rujele[2]:
Ş-orice fecior o vedea
Pe dată o şi-ndrăgea.
Minaţi, măi!
— Hăi! hăi!

Lelea la dins-o chemară
Ş-o trămise în cămară
Dup-o sită rară
De năgară,
Ca să cearnă pînă-n seară,
Să scoată răul din ţară,
Pe păgîni de pe hotară;
Şi copila frumuşea,
Ascultînd pe maică-sa,
Se şi duse
Şi aduse
Sită rară
De năgară
Pentru noi, plugari d-afară,
S-alungăm răul din ţară,
Pe păgîni de pe hotară.
Minaţi, măi!
— Hăi! hăi!
Dar lelichii i-a părut
Că-i prea rară de cernut;
I-a părut sita prea rară
Ş-a dat-o pe uş-afară
Şi s-a dus singură iară
Din papuci tot plescăind,
Din rochie vînt făcînd,
Din cercei
Tolocănei,
Ş-a intrat din casă-n casă
Şi dădu d-o sită deasă,
Sită deasă de mătasă
Pentru dumnealor din casă.
Minaţi, băieţei!
— Hăi! hăi!

[1] Le aşează, apoi le descărcă.
[2] Rozele.

Şi cum a sosit acasă,
A pus fata după masă,
Şi a pus-o la cernut,
La cernut şi la bătut.
Din sită fata cernea,
Din jos dobele bătea,
Din sus negură cădea,
La plugari din ochi făcea...
Mînaţi, feciorași!
— Hăi! hăi!
Şi era o babă
Bătrînă şi slabă,
Babă de cele bătrîne
Care ştiu rîndul la pîne.
Bab-aceea-a plămădit,
Aluatul a dospit;
După ce a pregătit,
A făcut la colăcei
Şi mai mari, şi mititei,
Ş-a făcut un colăcel
Rumenel şi-mpleticel,
Ş-a făcut unul frumos
Ca şi faţa lui Cristos,
Nici mai mare, nici mai mic
Dintr-o mierţă ş-un mertic;
Şi cu miere mi-l ungea,
Cu zahar îl zăhărea,
În coptor că mi-l punea,
Şi el mîndru se cocea,
Pentru plugari mi-l gătea.
Mînaţi, băieţei!
— Hăi! hăi!
Din coptor că mi-l scotea
Şi nouă că ni-l menea,
Ş-apoi mi l-a pus pe masă
Şi s-a luminat în casă;
Şi l-a rupt în două
Şi ne-a dat şi nouă,
Şi l-a rupt în trîi
Ş-a dat la copîi,
Şi l-a rupt în patru
Ş-a hrănit tot satu,
Şi l-a rupt în cinci
Ş-a dat la voinici,
La feciori cu opinci;
Iară cît a mai rămas
Înapoi că mi l-a tras,
Şi l-a pus în cui din dos
Ca să fie-ndemînos
Pentru alţi plugari de scos.
Mînaţi, băieţei!
— Hăi! hăi!
Şi noi nu urăm
Pentr-un colăcel,
Dar noi vă urăm
Pentru-un gălbenel,
Gălbenaş de aur
Din luna lui faur;
Şi noi că urăm
Ca să căpătăm
Cel puţin un leuşor,
Sau, de nu, un puişor,
Să facem un boldişor
Să-l avem la plugușor,
Să meargă mai iutişor.
Mînaţi, băieţei!
— Hăi! hăi!
De urat am mai ura,
Dar ni-i că vom însera,
Şi-i de mult de cînd urăm,
De cînd cu plugul umblăm,
Şi mai avem înc-un sat

La o casă de urat,
N-om lăsa-o neurată,
Căci lelica are-o fată,
Şi n-ar vrea cu capu-odată
Să steie nesărutată.
L-alta, într-un corn de sat,
Stricăţică de vărsat,
D-am ura cît am ura,
Dar de noi tot n-a scăpa.
Minaţi, feciorei!
— Hăi! hăi!
De urat am mai ura,
Dar ni-i că vom însera,
Drumurile ni-s departe
La mulţi ani cu sănătate!
Şi cărările-ncurcate.
La mulţi ani cu sănătate!
Şi să vă fie de bine
Ziua Sfîntului Vasile.
Dumneavoastră-n bucurie
D-acum şi pînă-n veci!
Ahohahooooo...

PLUGUŞORUL

(A se vedea colecţianea d-lui T. T. Burada, *O călătorie în Dobrogea*, Iaşi, 1880, p. 30—37.)

Se sculă ist domn bun,
Vasile jupîn,
Cu plugul cu doisprece boi,
Boi bourei,
În coadă codălbei;
Şi-a arat joile
Văile,
Vîncrile
Piscurile,
Marţile
Hîrtoapele
Cît îi luau vederile.
Brazdă neagră răsturna,
Grîu în poală el lua,
Cu dreapta mi-l azvîrlea,
Semăna şi isprăvea.
Pogoniciul îl punea
De grapă şi mîntuia.
Ia minaţi, măi!
— Hăi! hăi!
Acasă cînd el venea,
La jupîneasa-i privea,
O lună la ea şedea;
În grajd apoi mi-a intrat
Şi la cai el s-a uitat:
Scoase un cal negru,
Negru ca corbul,
Iute ca focul,
Înşelat
Şi-nrăîturat
Cum e bun de-ncălicat,
Să vadă grîul a pornit.
De e copt, de-i pîrguit,
Şi l-a găsit frumos
Ca şi faţa lui Cristos,
În pai ca trestia,
În spic ca vrabia,
În grăunţ ca mazărea.
Ia minaţi, măi!
— Hăi! hăi!
Ist domn bun,
Vasile jupîn.
De bine ce-i părea.

Pe acasă nu dedea,
La tîrg se ducea
Şi-ndată îmi lua
Nouă oca de oţel
Şi nouă oca de fer.
Porni drept la Stan ţigănul,
Fi-i-ar al dracului
mormanul!
Făcu nişte secerele
Încărligăţele
Cu dinţi de chipărăţele;
Dete la fini, finicele,
La nepoţi şi nepoţele;
Îi scoase-n gheaţa vîntului,
În capul pămîntului.
Cu toţii, cînd ei sosiră,
La secerat se porniră:
Unii mănunchi făceau,
Alţii snopii legau
Şi-n claie-l clădeau,
Din căi în care-ncărcau,
La arie ei plecau.
Mai mînaţi, măi!
— Hăi! hăi!
Ist domn bun,
Vasile jupîn,
Cu atît nu se lăsa,
Ci degrabă apuca
În sat la Cegai
Ş-aduse opt cai
Cu coarne cănite,
Unghii potcovite,
Cu cozi bici făcute:
Cu copite treierau
Şi cu nările grîneau[1],
C-urechile vînturau,
Cu coada îl primeteau[2].
Ia mînaţi, măi!
— Hăi! hăi!
Ist domn bun,
Vasile jupîn,
Cu atît nu se lăsa,
Ci la turmă se ducea:
Nouă saci lua, vărgaţi,
De la nouă turme fapţi.
Boii el mi-i înjuga,
Sacii în care punea,
La moară mi se ducea,
La moară la Căpătan
Unde-a fost dumnealui an,
La moară la Vijlita
Unde-a fost baba Dumitra,
La moară la Siriclia
Unde-a fost baba Maria.
Cînd sosi la moară
Cu atîtea cară,
Aşa de-ncărcat
Şi împovărat,
Moara s-a spăriat:
Puse coada pe spinare
Ş-apucă în lunca mare.
Mai mînaţi, măi!
— Hăi! hăi!
Dar ist domn bun,
Vasile jupîn,

[1] Scuturau.
[2] Alegeau de paie.

Luă brăcinaru[1]-n gură,
Turul[2] şalvarilor în mînă
Ş-o scăfiţă
Cu trei tăriţe
Şi alerga
Şi tot striga:
Ptru, ptru, ptru, şi nea,
nea, nea!

Moara sta
Şi se uita
Pîn' punea mîna pe ea.
Ia mînaţi, măi!
— Hăi! hăi!
Făcu mîna otoboc
Şi o apucă de scoc,
Cu toporu-i dă cioc, cioc!
Ş-o trînti iarăşi la loc;
Apoi grîu că i-a turnat
Şi îndat-a măcinat
De cu joi
Pîn' mai apoi.
Ia mînaţi, măi!
— Hăi! hăi!
Dar cea gazdă jupînească
La obraz nu prea frumoasă
În poartă ieşea,
La moară privea,
Să vază carele
Şi harabalele
Încărcate cum veneau,
Cum veneau şi scîrţîiau.
Mînecele-şi sufleca,
Mînele îşi arăta,
Nişte mîni negre-mbîrnite
Ca nişte tînjeli pîrlite.
Dete-n sită şi-n covată
Şi cernu făina toată;
Făcu colaci mulţi,
Mulţi de cei mărunţi;
Dă la fini şi finicele,
La nepoţi şi nepoţele.
Un colac a mai durat
De grîu de cel mai curat.
Vru să-l dea în cămară,
Noi strigarăm toţi d-afară:
Dă-ni-l pe uşă afară,
C-aşa-i legea d-astă-seară;
Dac-o fi el de secară,
Nu-l lăsăm noi ca să pearâ;
Dac-o fi el şi de orz,
Îl dăm noi lui moş Găvoz:
Dac-o fi de grîu curat,
Îl ducem la noi în sat.
Mai mînaţi, măi!
— Hăi! hăi!
Daţi-ne doi-trei leişori
De bănişori,
Că doar nu-i marea
Cu sarea.
Daţi-ne doi-trei leişori
De bănişori
Să facem un boldişor,
Să-mboldim cel bouşor
În trupuşor,
C-a dat plugul
Cu totul

[1] Brîul.
[2] Fundul.

În rădăcină de lăptucă,
Nu pot opt boi ca să-l ducă,
Și-ntr-un os de rimă,
Totul ni se sfărîmă,
Dați-ne doi-trei leișori
De bănișori
Să ferecăm fcarele,
Fcarele, topoarele
Ce noi le uităm iară
Aseară pe prisp-afară
Și hoții ni le luară.
N-avem decît o ipingea
Și nu-ncăpem toți sub ea.

Dă-ne șoldul porcului
Cel din fundul podului.
De urat am mai ura,
Dar ne-i că om însera,
Rămîi, jupîne, sănătos,
Sănătos și tot voios.
Cîte paie pe oasă
Atîția lei pe masă,
Cîte pietre la fîntînă
Atîtea oale cu smîntînă,
Cîte trestii groase
Atîtea vaci lăptoase.
Și la mulți anil

6.

SORCOVA

(1 IANUARIU.)

La 30 noiembre, biserica creştină orientală sărbătoreşte pe Sfîntul Andrei[1]. În acea zi, dis-de-dimineaţă, mamele de familie — vorbind despre femeile din popor, care au păstrat datinele şi ţin la dînsele — se duc în grădină sau în curte şi, cu cuget curat, rup smicele din fiecare arbor roditor (mai cu seamă din meri, peri şi trandafiri, iar în lipsa lor din vişini, zarzări, gutui etc.) apoi, legînd la un loc trei ramuri diferite, destină cîte un mănunchi de acestea fiecăruia dintre ai familiei: soţului, copiilor etc.

Ramurile, puse într-un vas şi la o căldură potrivită, sînt de aproape îngrijite, căci apa trebuie schimbată în toate dimineţele.

Încetul cu încetul, înmuguresc, dau foi şi, pînă în ajunul Anului-nou, chiar înfloresc. Acela va fi mai norocos, ale cărui ramuri vor înflori sau cel puţin vor înmuguri şi înverzi. Florile sînt destinate a se pune la *sorcovele* pe care copiii le vor purta în dimineaţa zilei de 1 ianuariu.

[1] Numele popular de *Undrea*, dat lunii lui decembre, pare-se derivat din *Andrea* (Andrei) iar nu din *undrea* (pl. *undrele*, ac mare şi gros de cusut saltele, mindire, perne etc.) pentru motivul că frigul înţepător s-ar asemăna aşoţişului unei undrele. În adevăr, mitropolitul Dositei scrie *Andrea*, iar nu *Undrea*, cînd e vorba despre decembre.

Astfel se împodobea *sorcova* în timpurile de mai nainte, și la ramurile de meri, de peri, de trandafiri fac aluziune versurile din recitativ. Astăzi, hîrtia colorată și poleiala înlocuiesc florile naturale.

Cu sorcova umblă numai copiii de la 3 pînă la 7,8 și 9 ani. Apropiindu-se de persoana ce au să sorcovăiască, o ating ușor cu sorcova de patruzeci de ori, pronunțînd recitativul de mai la vale.

Darurile constau odinioară în fuioare, turte, faguri de miere și urările cu *sorcova* se adresau celor mai în vîrstă din familie, rudelor și cunoscuților de aproape.

Astăzi recompensa constă în bani, iar copiii intră fără deosebire în orice casă, oriunde ar fi primiți.

Într-altă scriere[1] am arătat cum vechii romani obiciuiau a se felicita, la începutul anului, cu o ramură de dafin verde, *ut annare perennareque commode liceat*[2], pentru ca să petreacă bine în *anul* care începea și-n *mulți ani* următori. De astă dată voi reproduce după Ducange următorul rezumat despre datinele ce se practicau de copii la popoarele occidentale, din timpul decăderii latinității și în tot decursul evului mediu. Obiceiului despre care vorbește Ducange îi era consacrat ajunul calendelor lui ianuariu. În acele datine se zăresc originele colindării cu *Moș-Ajunul*, urărilor cu *Plugul* și cu *Sorcova:*

„In vigilia Kalendarum in sero surgunt pueri et portant scutum. Quidam eorum est larvatus cum maza in collo; sibilando sonant timpanum, eunt per domos, circumdant scutum; timpanum sonat, larva sibilat. Quo ludo finito, accipiunt manus a domino domus, secundum quod placet ei. Sic faciunt per unamquamque domum. Eo die de omnibus leguminibus comedunt. Mane autem surgunt duo pueri exillis, accipiunt ramos olivae et sal, et intrant per domos; salutant domum: gaudium et laetitia sit in

[1] A se vedea ale mele *Încercări critice*, ediț. cit., p. 63 – 66.
[2] Macrobi Saturnal, liber I, cap. 12.

hac domo; tot filii, tot porcelli, tot agni; et de omnibus bonis optant, et — antequam sol oriatur — comedunt vel favum mellis, vel aliquid dulce, ut totus annus procedat eis dulcis, sine lite et labore magno"[1].

Expresiunea *sorcovă* este o sincopare din *sorocovă* și prin urmare însemnează *patru-zecime*, căci în limba slavo-bulgară *sorok* însemnează *patruzeci*[2]. În adevăr, daca vom lua recitativul *Sorcovei* și-l vom despărți în grupe silabice, în modul cum îl cadențează copiii, vom găsi tocmai patruzeci de grupe, corespunzînd celor patruzeci de atingeri cu sorcova, executate la pronunțarea fiecărei grupe silabice.

Cele mai multe rugăciuni, cîntece pentru animale și recitative din jocurile copiilor sînt rostite și declamate de dînșii după grupe silabice (constînd dintr-una sau două silabe) și, pentru că fiece vers coprinde adesea cîte patru grupe, de aci rezultă că recitativul e o *șasesprezecime* cînd constă din patru versuri, *o douăzecime* cînd constă din cinci, o *patruzecime* cînd constă din zece, o *șasezecime* cînd constă din cincisprezece versuri. Cititorul e rugat să verifice faptul la despărțirea 8, intitulată *Rugăciuni, cîntece și jocuri de copii.*

URAREA CU „SORCOVA"

Sorcova,
Vesela:
Peste vară,
Primăvară
Să-nfloriți,
Să mărgăriți[3]

DIVIZIUNEA RECITATIVULUI ÎN 40 *(Sorok)* GRUPE SILABICE.

Sorco- va, vese- la,
peste vară, primă- vară,

[1] Traducerea acestui extract să se vază într-ale mele *Noțiuni despre colindele române*, București, 1879.

[2] A se compara cuvîntul *sorokovătz* (tetradecar, patruzecear), nume dat unei monede de argint, întrebuințată mai nainte în Moldova și aplicat monedei austriace, care în Muntenia purta numele de *sfantz (zwanzig)*.

[3] În loc de *muguriți* sau *înmuguriți* (să faceți muguri). Înlocuirea s-a produs prin asemănarea de sunete a acestei expresiuni cu *mărgăritul, mărgăritarul* etc.

Ca un măr, să-nflo- riți, să mărgă- riți,
Ca un păr ca un măr, ca un păr,
Ca un fir ca un fir de tranda- fir,
De trandafîr,
Tare[1] tare ca pia- tra,
Ca piatra,
Iute iute ca să- gea- ta,
Ca săgeata,
Tare tare ca fie- rul
Ca fierul,
Iute iute ca o- țe- lul
Ca oțelul!
La anul La a- nul și la mul- ți ani.
Și la mulți ani.

PARODIA „SORCOVEI"

(Scrisă în București, la 1871.)

Sorcova
Morcova,
Dă-mi, jupîne,
Roșcova!
Iței,
Momițele,
Tranca fideleașcle!
Stic,
Fistic,
Dă-mi paraua
Să mă duc!

URARE DE DIMINEAȚA ANULUI NOU

(Publicată de d-l V. Alecsandri în colecțiunea *Poezii populare ale românilor*, la pag. 104, ediția-unea din 1866.)

Anul nou
Cu fericire
Vă dorim,
Și cu-nflorire
Ca merii,
Ca perii
În mijlocul verii.

[1] Aci *tare* și *iute* au înțeles adverbial și țin locul adjectivelor *tari*, *iuți*.

7.

ORAȚII DE NUNTĂ

(DE LA 8 IANUARIU ÎNAINTE.)

Instituțiunea căsătoriei a avut o importanță cu atît mai mare cu cît ne scoborîm mai adînc în vechimea poporului român. Amintiri strămoșești, poezie suavă, amestec religios, petreceri și cîntece folurite la nunți trebuiesc căutate.

Oratiunile de aci și legendele de mai la vale abia ne pot forma o slabă idee despre ce vor fi fost nunțile domnești în secuiii XV, XVI și XVII — bunăoară nunta fiicei lui Vasile Lupu al Moldovei, despre care ne vorbesc cronicarii — deoarece pînă astăzi ele se pot considera ca cea mai însemnată manifestare a vieții poporului.

Trecînd peste „peținea" fetei prin așa numiții „peținători" și „peținătoare", voi să constat că nunta românească are trei părți deosebite și ține neapărat trei zile: sîmbătă spre seară la casa miresei, duminică la casa mirelui, luni la soceri (părinții fetei) și la nuni, cînd se cîntă *uncropul*. Aspectul dramatic și atrăgător îl constituie ceata călărească a *conăcerilor*[1], frumoasele lor *oratii*, veselia de care sînt însuflețiți și pe care

[1] Trămiții înainte pentru căutarea *conacului*. Forma *colăcer* e o pronunțare necorectă.

o știu comunica tuturor. Cît despre jocurile cele nesfîrșite, despre mesele și ospețele cele des repetate, despre vechile balade, pe care lăutarii mai mult le declamă decît le cîntă, despre glumele și rîsul ce se provoacă cînd se strînge darul, toate acestea dau nunților caracterul unor adevărate serbări omerice.

Academia Română a pus la concurs, între premiile-i anuale și lucrarea comparativă intitulată *Nunta la români*. Subiectul cred că nu s-ar putea tracta, fără-a se cunoaște toate variantele orațiunilor rostite în asemenea ocaziuni. Pentru facilitarea lui, reproduc, pe de o parte, interesanta relațiune tipărită în Huși, la 1872, de către d-l Ioan Mîrza, despre modul cum datina se practică pînă astăzi în mare parte din Moldova, pe de altă parte variantele tipărite la Sibiu în editura tipografiei Closius. Asemenea, pot fi consultate, în interesul comparațiunii, cele două variante prelucrate și publicate la 1848, în București, de răpausatul Păunescu; cele mult schimbate de d-l Petru Băncilă și tipărite la Sibiu, în 1875, sub titlul de *Colindele Crăciunului și ale Paștilor;* în fine, varianta publicată în Craiova la 1879.

Tot nunții aparțin „cererile de iertăciune", din care se vor citi mai la vale: o variantă din Huși, alta din satul Atîrnați și a treia din manuscriptul lui Radu Zugravul, din care d-l M. Kogălniceanu a publicat cîteva părți interesante[1].

Sub această rubrică am inserat, la fine, și oratia ce se rostea mai înainte la încoronarea domnilor, publicată de d-l B.P. Hasdeu[2] după recitativul bătrînului boier Vasile Cristea din Basarabia.

---

[1] În *Revista pentru istorie, arheologie și filologie*, București, an. II.
[2] În ziarul *Traian* pe anul 1870 și în drama d-sale *Răzvan-vodă*.

ORAȚIE DE NUNTĂ

(Rostită de conăcerul G. Rafailă, în tîrgul Urziceni, județul Ialomița, la nunta d-rei Steica. Comunicată de d-l Ștef. Stoica, fost ofițer de artilerie, *Albinei Pindului*, an. II, 1869, 1—15 iuniu, pag. 11—13.)

Colăcerul

Bună dimineața,
Cinstiți socri mari!

Socrul

Mulțămim noi vouă,
Tineri voinicei!
Cu ce treabă mare
Ați venit la noi?

Colăcerul

Acum dară, soacre mare,
Că ne-ați făcut întrebare
De ce adică venirăm
Și la ușă ne oprirăm,
Ne vom da răspunsul. Însă
Să vă țineți gura strînsă
Și să tăceți ca pămîntul
Ca să ne auziți cuvîntul.
Ce ne-ntrebați dumneavoastră
În grab' de venirea noastră?
Ce-i această tinerime,
Ce e această mulțime?
Aste fete urși văzură
De țint ochi și cască gură?
N-au mai văzut oameni încă
Și se tem că le mănîncă?
Noi am mai umblat ș-alt' dată,
Pe aiurea, ca ș-ast' dată,
Și așa nu se mirară,
Nici „ce cătăm" ne-ntrebară:
Acum toți v-ați strîns grămadă,
Ca cum ați căuta sfadă!
Oare voiți noi, de teamă,
Să stăm și să vă dăm seamă?
Dar nici prin gînd să vă treacă
O așa părere seacă!
Nu ne speriem de lume,
Căci purtăm de voinici nume;
Nici ne îngrozește vîntul,
Că știm să ne dăm cuvîntul!
Daca voiți și vă place
Să vă răspundem cu pace,
O luați cu-ncetișorul,
Să vorbim cu binișorul,
Că orice, cu-ngăduială,
Se face cu rînduială,
Iar răpede cînd se cere
Nu se face cu plăcere.
De aceea, lăsînd gluma,
Ascultați la noi acuma.
Junele nostru-mpărat,
Frumușel mi s-a sculat
Într-o zi de dimineață,

Dup-a norilor roşeaţă.
Vrînd să plece-n vînătoare
Cu tineri, cu pompă mare,
S-a sculat, s-a gătit bine,
S-a armat cum se cuvine
Şi, luînd bucium, îndată
Bueiumă cu el o dată.
Strînse el ostaşi mulţime.
Tot voinici de călărime
Şi ageri, cu măiestrie
La arc şi vînătorie.
Apoi cu ei pe răcoare
A plecat la vînătoare.
Să-ncureze,
Să vineze
Munţii
Cu dealurile,
Pădurile
Cu umbrele
Şi văile,
Cu luncile.
Astfel, umblînd ziua toată,
Ocolit-a locul roată
Pînă la amiazi spre seară
Fără a vîna vreo fiară;
Şi atît se dezgustase,
Încît era să se lase,
Dar se părea c-o nălucă
Îi tot zicea să se ducă.
El, cu arc, săgeata-n mînă,
Ajunse la o fîntînă
Şi văzînd urmă de fiară,
Aci toţi descălicară
Să se uite, să privească,
Ce urmă e să ghicească.
Stînd dar astfel fiecare
Şi privind-o cu mirare,
Unii-au zis că e de zînă,
(Aib-o-mpăratul de mînă!),
Alţii că-i floare crăiasă,
(Aib-o-mpăratul mireasă!).
Deci, cu această cuvîntare
Pe-mpăratul aţîţară
Şi făcură-n gînd să-i vie
Să hotărască, să ştie
Din ce parte acea zînă
A venit pe la fîntînă
Şi, cu inima-nfocată,
Plecă pre urma-i îndată.
După dînsa se tot duse
Pînă văzu că-l aduse
Cu toată ostirea noastră
Drept curţile
dumneavoastră,
Unde a zărit o floare
Ca o stea strălucitoare,
Care de crescut tot creşte,
De-nflorit tot înfloreşte,
Iar de rodit nu rodeşte,
Căci pămîntul nu-i priieşte.
De aceea împăratul
Făcu întru sine sfatul:
Ca p-acea frumoasă floare
Şi dulce mirositoare,
S-o ia ca să strălucească
La curtea împărătească,
Unde locul să-i priască,
Să crească,
Să înflorească,
Odrasle să odrăslească,
Să-şi dea rodul la iveală
Şi tuturor la priveală.

Așa împăratul june
În gînd după ce își pune,
Se uită, locu-nsemnează
După a stelelor rază
Și se întoarce îndată
Cu inima nempăcată
Și cu gînduri doritoare
Pentru rumena lui floare.
A doua zi, de dimineață,
La a norilor roșeață,
Se îmbracă, se încalță,
Pe scări de argint se-nalță
Și pe cal alb, voinicește
Încălecînd, se opreste
Și, peste ostirea toată
Întoreîndu-și ochii roată,
Pe noi colăceri ne-alese:
Cu mustățile sumese,
Pe atiți cai, iuți ca smei,
Cu capete toți de lei,
Cu coamele poleite,
C-unghiile zugrăvite,
Care, cînd încep să saie,
Din nări aruncă văpaie!
Iară după ce ne-alese,
El cu vorbă ne trimese
După iubita lui floare
Și foarte mirositoare,
S-o ducem să strălucească
La curtea împărătească!
Noi am plecat toți îndată,
După vorba lui cea dată.
Nu știuăm seama bine
Să venim pe drumuri line,
Ci ne-am îndroptat pe stele
Ș-am venit tot după ele,
Peste munți și peste
gheaburi
Și peste sute de dealuri,
Mîncînd
Și bînd
Împreună,
Cu cîntări, cu voie bună,
Și-ntrebînd în calea noastră
Tot de curtea
dumneavoastră;
Și așa, steaua dorită,
Împăratului iubită,
Aci din ochi o pierdurăm
Și că s-a pitit văzurăm.
Dați-ne dar acea floare,
Acea stea strălucitoare.
Și cu răspunsu-mpreună,
Vă poftim și voie bună!
Nu răspundeți vorbe rele,
Că apoi vă vin mai grele.
Noi nu sîntem, bunăoară,
Să îndrugăm ca la moară,
Ci dăm vorbă mirelui,
Porunca-mpăratului.
Iaca și fermanul lui[1].
Este carte lătinească:
Puneți ca să v-o citească!
De nu știți, ca de cărbune
Vă feriți mîna a pune,
Și chemați popa să vie,

[1] Aci arată plosca cu vin.

Că el lătinește știe;
Dar nu vrunul barbă-lungă
Trei zile să nu-i ajungă,
Nici vreun cu barba rară
Să ne ție pîn' deseară,
Nici vreunul cu barba
dească
S-o citească nențeleasă;
Ci de cei ce știu să sugă,
Ca s-o citească pe fugă,
Că... nu-i carte lătinească
Ci, cum vedeți, ploșca
noastră
Cu vin de la Dealul-Mare
(Cînd beți, căciula vă sare!)
Cu vin de la Valea-Lungă
(Cînd beți, faceți gura
pungă!)
Poftiți de-nchinați odată,
Vă udați gura căscată,
Ș-o treceți din mînă-n mînă
Să ne dați pe acea zînă
Ca s-o ducem la-mpăratul
Și să contenim tot sfatul.
Nu gîndiți că vorbim glume
Ori niscai basme din lume,
Ci vă gătiți cît mai tare
Cu cele de ospătare:
Aduceți finul în care
S-aibă caii de mîncare,
Tăiați junci cu carne grasă
Să dați ostașilor masă,
Strîngeți fete frumușele
Ca să dăm hora cu ele;
Apoi mai gătiți și case
Îmbrăcate cu mătase,
Și, pentru ostași, umbrare
Cu loc de-ncăpere mare.
Întindeți mai multe mese,
Puneți bucate alese
Și cofeturi lîngă aceste,
C-așa obiceiul este.
Iar cumva de nu se poate
Să le împliniți pe toate,
Nici să stați să mai
răspundeți,
Ci căutați loc să v-ascundeți,
Că ostașii nu știu glumă
Ș-o să fie vai de mumă!
În sfîrșit, să mai știți bine
Că și împăratul vine
Cu căpitani, cu catane
Și cu mai multe rădvane
Zugrăvite,
Polcite,
În ele, doamne gătite.
Vine și un rădvan mare
Cu lăute de cîntare,
Stînd în el mărita nună,
Ținînd în mîni o cunună
Strălucită, luminată,
Cu pietre scumpe lucrată,
Pentru rumena mireasă.
Cea de împărat aleasă.
Scoateți dar acum colacul,
Că ne-am deșertat tot sacul.
Și să ne mai dați, se știe,
Și cîte o sangulie
De in subțire, țesută
Și cu flori de fir cusută.
Puteți da și de mătase
D-aveți inimi să vă lase,

Iar de nu, şi d-arnici fie,
Cum veţi avea omenie,
Căci noi cam primim de
toate,
Numai curînd de le-ţi scoate,
Ca să ne ştergem la gură,
Că-i udă de băutură.
Iar astor fete venite,
Ca ciorile grămădite,
Ce vă stau cam pe la spate,
Tot cu gurile căscate,
Muiaţi în lapte-o cojiţă
Şi le daţi ca să înghiţă,
Să nu stea cu gura seacă,
Ci de dor să le mai treacă;
Să-şi mai potolească jindul
Pîn' le-o veni şi lor rîndul!

Socrul

Dar ce, nu descălicaţi?

Colăcerul

Vrem răspunsul să ni-l daţi,
Că, de! am descălica,
Dară ne-i c-om însera
Ş-o să trecem văi adînci,
Cu prăpastii şi cu stînci,
Munţi înalţi şi brazi umbroşi.
Daţi răspunsul sănătoşi!

ORAŢIE DE PEŢIT[1]

(Din colecţiunea d-lui V. Alecsandri de *Poezii populare ale românilor*, edit. din 1866 [p. 364].)

— Bună vremea la cinstită
adunare
Şi la cinstiţi socri mari!
Cum trăiţi,
Cum vă aflaţi?
— Mila Domnului, ne
aflăm bine,
Dar şi dumneavoastră
seamă vă daţi
Pe la noi ce căutaţi?
— Noi ce umblăm
Şi ce căutăm
Seama bine vă dăm,
Frică nimărui nu purtăm.
De unde venim
Ştim
Şi unde mergem
Cunoaştem,
Că noi sîntem soli
împărăteşti,
Oameni buni, dumnezeieşti,
Şi avem poruncă-mpără-
tească

[1] „Însurătorile pentru români sînt un prilej de mari veselii, căci nunţile ţin mai multe zile şi bancheturile nu contenesc. Obiceiurile sînt păzite cu rigurozitate de la moşi strămoşi în asemenea ceremonii de familie, şi sînt foarte interesante de observat. Iată, de pildă, datina împeţirii cum se practică în munţii Vrancei. Vornicelul, ţiind o năframă cusută în mînă, merge, întovărăşit de alţi doi oameni, la părinţii fetei şi zice". Nota de la p. 363.

Nime să nu ne oprească.
Deci dumneavoastră sînteți rugați
Bine să ne ascultați,
Cînd om cuvînta
Și seama ne-om da.
Al nostru tînăr împărat
De cu seara ne-a chemat
Și această poruncă ne-a dat:
„Să stringeți cete de voinici
Cu topoare mari și mici,
Ca să fac o vînătoare,
De paseri gălbioare,
De blînde căprioare!"
Noi cu toții ne-am supus.
La vînătoare ne-am dus;
Iar împăratul, în deseară,
Zări o urmă ușoară
De sprintenă fiară.
Unii ziseră
Că-i urmă de pasere de rai
Să fie împăratului bună de trai:
Alții ziseră
Că-i urmă de zînă
Să fie împăratului grădină,
De frumoase roduri plină.
Atunci tînărul nostru împărat,
În scări de aur s-a rădicat,
Peste mîndra-i oaste-a căutat
Și a zis:
„Cine-o fi-n stare
Să prindă a fiară
Și pe urmă-i să se ducă
Și răspuns apoi s-aducă?"
Atunci noi ne-am ales
Și pe loc ám purces
Din urmă în urmă,
Ca păstorul după turmă;
Și viind noi trei voinici,
Și ajungînd pe aici
Cu suflarea vîntului,
Pe fața pămîntului,
Am zărit căzînd p-o casă
O stea mîndră, luminoasă:
Ș-am mai văzut o floricea
Mai mîndră decît o stea,
Care-n flori înflorește,
Dar de rodit nu rodește.
Împăratul nostru o vrea
Și ne-a trămis după ea,
Ca să-i o ducem mireasă,
Să și-o facă-mpărătească.

ORAȚIE DE NUNTĂ

(Publicată la Brașov și reprodusă în colecțiunea de basme a d-lui I. C. Fundescu, fără-a se spune de unde e luată și unde se pronunță.)

— Bună dimineața,
Cinstiți socri mari!
— Mulțăm d-voastră,
Băieți militari!
Dar ce umblați,
Ce căutați?
— Ce umblăm,
Ce căutăm?

La nimeni n-avem
Seama să ne dăm.
Multe mări am trecut,
Multe țări am bătut,
Și orașe și sate
De departe
Am colindat,
Și nimeni seama
Nu ne-a luat.
Cine sînteți
Dumneavoastră
Să ne luați
Seama noastră?
Dar... fiindcă ne-ntrebați,
Să ne lăsați
Cu încetul,
Cu-ncetișorul;
Să ne dăm cuvîntul
Cu adevărul;
Că, de multe ce sînt și dese,
Nu le putem spune alese.
Tînărul nostru-mpărat
De dimineață s-a sculat,
Fața albă și-a spălat.
Chica neagră-a peptănat,
Cu straie noi s-a-mbrăcat,
Murgul și l-a înșelat,
Cu trîmbița a sunat,
Mare oaste-a rădicat:
Două sute grăniceri,
O sută feciori de boieri,
Din cei mai mari,
Nepoți de ghinărari;
Și, pe la răsărit de soare,
A plecat la vînătoare
Ș-a vînat țara de sus,
Despre apus,
Pînă juganii ne-au stătut
Și potcoavele au perdut.
Atunci ne lăsarăm mai jos,
P-un deal frumos,
Și alergarăm
De vînarăm:
Munții
Cu brazii
Și cu fagii,
Cerul
Cu stelele,
Cîmpul
Cu florile,
Dealul
Cu podgoriile,
Văicelele
Cu viorelele,
Și satele
Cu fetele.
Cînd dete soarele-n deșeară,
Ieșirăm la drumul cel mare
Și deterăm d-o urmă de feară:
Stătu toată oastea-n mirare!....
Unii ziseră că e urmă de zînă,
Să fie-mpăratului cunună,
Așa se mai chibzuiră
Și se găsiră
Alții vînători,
Mai cunoscători,
Și ziseră că-i urmă de căprioară,

Să fie-mpăratului soţioară
Dar nunul cel mare,
Cu grija-n spinare,
Călare p-un cal
Ca un Ducipal,
Se ridică în scări
Şi se umflă în nări,
Şi făcu ochii roată
Peste oştirea toată,
Şi, cînd încoace privi,
Aicea zări
O floricică frumoasă
Şi drăgăstoasă.
Şi, văzînd că nu-nfloreşte,
Nici nu rodeşte
Şi nici locul nu-i prieşte,
Ci mai mult se ofileşte,
Ne trămise pe noi, şase lipcani,
Călări pe şase jugani,
Cu coarne cănite,
Cu frîne zugrăvite,
Cu unghiile costorite,
Cu coadele împletite,
Ca cu toţii să pornim
Şi la curţile dumneavoastră
Să venim,
Ca floricica s-o luăm
Şi la-mpăratul s-o ducem.
Pornirăm
Şi venirăm
Pe faţa pămîntului,
Pe aburii vîntului,
Bînd
Şi chiuind
Şi din pistoale trăsnind,
Caii încurînd,
Pe nări flăcări lăsînd,
Rînchezînd
Şi din unghii scăpărînd,
Pînă am sosit
Şi v-am găsit.
Acum, ori floricica să ne daţi,
Ori, de unde nu, nu scăpaţi;
Căci am venit cu tîrnăcoape
De argint
Să scoatem floricica
Din pămînt;
S-o scoatem din rădăcină,
S-o sădim la împăratu-n grădină,
Ca acolo să-nflorească,
Să rodească,
Locul să-i priască
Şi să nu se ofilească.
Daca dumneavoastră, socri mari,
Ne credeţi nescari tîlhari,
Avem şi firman cu peceţie
De la-mpărăţie.
Cine ştie carte lătinească
Să vie să ni-l citească;
Iar cine nu ştie
Să nu vie,
Ci ca de foc să se păzească.
Să nu aduceţi, socri mări,
Oameni cărturari :

Vrun popă cu barba deasă
Să ne citească carte-aleasă:
Să nu fie cu barba cănită
Să rămîie cartea necitită,
Ori vrunul cu barba rară
Să ne ție pîn' deseară,
Ci unul cu barba ca fusul
Să ne dea curînd răspunsul.
Răspunsul nostru este:
Șase pahare de vin,
Șase mahrame de in,
De care se găsesc p-aici,
Cusute cu fluturi și arnici;
Fie și cu strămătură,
Numai să fie cu voie bună;
Să fie și de mătasă,
Numai să fie d-aici din casă,
De la cinstita mireasă;
Să nu fie de pe la vecine,
Să pățim vreo rușine,
Că atunci va fi cinstea noastră
Și ocara dumneavoastră.
Socri mari, ascultați
Și în urechi băgați:
Cînd o da soarele-n deseară,
Mare oaste vă-mpresoară.
De n-ăți avea bucate de ajuns,
Să vă căutați loc de ascuns:
Să aveți buți cu vin,
Care cu fin,
Boi grași,
Claponași,
Vaci lăptoase,
Fete frumoase;
Să mai aveți, socri mari,
Și lăutari:
Să vie și tot satul,
Să se veselească-mpăratul.
Cînd o fi soarele-n deseară,
Mare oaste vă-mpresoară:
Să lărgiți casa,
Să-ntindeți masa,
Că vine-mpăratul îndată
Cu oștirea lui toată:
O sută ,cincizeci și cinci
De cei mai voinici,
Cu fețele alese,
Cu mînicile sumese,
Scobiți în măsele,
Gătiți, soacre mare,
Pentru oasele tele!
Noi am vrea să descălicăm,
Dar n-avem jos pe ce să ne dăm:
Nu sîntem ciobani de la oi
Să descălicăm în noroi.
Nici nescaiva morari beți
Să descălicăm în scaieți,
Ci sîntem boieri mari,
Ghinărari
De lîngă mare,
De unde soarele răsare.
Nouă să ne-aduceți scaun de argint
Să descălicăm aici pe pămînt.

Sau să întindeţi covoare,
Să descălicăm în pridvoare;
La cai să daţi fîn, ghizdei verde,
Cosit din noaptea Sfîntului-Gheorghe
Cu roua neluată,
Cu floarea nesculturată,
Strîns în sărbători
De două fete surori:
Caii noştri să mănînce
Şi din capete să nu mişte
Caii noştri să bea
Şi din capete să nu dea,
Că şi dumneavoastră,
Din partea noastră,
Urechile vi s-or tăia.
Noi am descălica
Şi am mai sta
D-am mai ura,
Dar ne-i frică c-om înserа
Şi avem de trecut stînci,
Văi adînci;
Munţi
Cu brazi mărunţi
Şi-ntunecoşi.
Bine v-am găsit sănătoşi[1]!
Soacre mare, ce s-a făcut
S-a făcut:
Nu mai e de desfăcut.
Să dai numai opt boi
Şi şapte vaci[2]
Şi-apoi să rabzi şi să taci.
Ţine, soacre mare![3]
Ia astă rădăcină uscată,
Jos crăcănată,
Mare şi spătoasă
Ca o broască ţestoasă,
P-icea lată, p-icea lată,
Ia închină, soacre, o dată!
Să nu o săruţi tare,
Că şi căciula din capu-ţi sare;
Să o săruţi mai binişor,
Să-ţi pară mai dulcişor.
Poftim de beţi!
Şi vedeţi
Că e rachiu de la Piteşti,
Cînd bei te înveseleşti,
Iar nu ţuică de-a dumneavoastră,
Zeamă de prune,
Cînd bei mulţi
Te umflă-n burtă,
Face burta tobă,
Intri după sobă
Şi stai cu greierii de vorbă.
Tot urînd, socri mari,
Vedem că toţi au rămas:
Cei de la spate
Cu gurile căscate,
Cei din nainte
Cu gurile proţăpite.
Aduceţi dar un vas

[1] Aci închină paharele ce li s-au dat
[2] Dota mireseî.
[3] Îi dă ploşca.

Cu prune uscate
Să aruncăm în ale guri
căscate,
Un putinoi cu lapte bătut
Să le turnăm pe gît,
O strachină cu poame
Să dăm la ale cocoane
Că vedem că s-au slăbit de
foame,
Şi vro cîţiva usturoi
Să dăm pe la ăi ciocoi
Fiindc-au poftit pe la noi,
Munţi înalţi, luminoşi,
Bine v-am găsit sănătoşi!

ORAŢIE DE NUNTĂ

(Culeasă în România de peste Carpaţi, la 1866, de Ioan C. Tacit. În *Foaia Societăţii Românismul*, an. I, pag. 22—24. unde s-a publicat pentru prima oară, s-a întervertit ordinea vorbirii între conăcerul mirelui şi al miresei. Aci îndreptez această eroare în transcriere.)

Colăcerul mirelui[1]

Bună dimineaţa
Dumneavoastră!
În ce voie vă aflaţi?

Colăcerul miresei

Mulţămim
Dumneavoastră!
În voia grîului
Şi-a vinului:
În voia cea bună.
Dar ce umblaţi,[2]
Ce căutaţi?

Colăcerul mirelui

Noi ce umblăm,
Ce căutăm?
Pe dumneavoastră vă
rugăm
Să ne luaţi încet, încetişor
Să ne dăm seama mai
binişor,
Căci lucrul degrabă
Nu e de nici o treabă
Nici nouă, nici
dumneavoastră.
Nici lui Dumnezeu nu-i
place
Pentru al nostru tînăr
împărat
Foarte mult am umblat:
Ţara cruciş
Şi curmeziş,
Prin livezi frumoase
Şi locuri stîncoase.
Şi sîntem nişte oşteni

[1] Colăcerii călări se întrec în fugă pînă la poarta caselor unde locuieşte mireasa. Aci capul colăcerilor ginerelui (mirelui) care colăcelu tradiţional, rostind această oraţiune

[2] Cu înţelesul „după ce luoru umblaţi", iar nu „de ce umblaţi".

Pe care ne cheam' rîmleni;
De trei zile tot umblăm,
Peste tot vă căutăm;
Căci tînărul nostru-mpărat
Foarte de dimineață s-a sculat.
Pe fața-i albă s-a spălat,
Bucium de aur a luat,
În țară a buciumat[1],
Mare oaste-a rădicat:
Vro cincizeci de călărași.
De ce sparg caii de grași,
Și, în spre soare-răsare,
Ieși oastea vînătoare.
Și vînară,
Și vînară
Pînă înspre murg de seară.
Vînară munții
Cu urșii,
Văile
Cu fiarele,
Cîmpurile
Cu florile,
Mărăcinași
Cu iepurași
Și satele
Cu fetele.
Și vînară
Cît vînară,
Urmă de fiară
Aflară.
Urmă era,
Fiară nu era...
Stau toți pe loc și se mirau
Și unii p-alții se-ntrebau:
Să fie rază din rai
Cu împăratul la bun trai?
Sau să fie urmă de zînă,
Cu tînărul împărat la voie bună?
Deci tînărul împărat
Pe atît nu s-a lăsat,
Ci în scări de aur s-a-nălțat,
Peste oaste s-a uitat
Și ne-a ales pe noi,
Pe acești trei sau doi
Cu cai mai buni și mai fugaci[2]
Din gură mai ispitaci[3]
Și ne-a trămis înainte
Să călătorim fierbinte
Pe numărul stelelor,
Pe razele soarelui,
Pe aburul vîntului,
Pe fața pămîntului.

[1] „Aceasta arată modul chemării poporului sub arme în timpurile cele vechi, cînd erau atacați de limbi străine, căci atunci plecau prin țară buciumînd. În evul mediu, a avut mare rol buciumul, cu deosebire la vînat, în țările apusene, însă românii n-au avut de-a face cu el." I. C. Tacit.

[2] *Fugaci* este unul din adjectivele latine, care la noi s-a păstrat atît de rar: *bătăci, fugaci (fugax, fugacem)*.

[3] *Ispitaci* e vorbă străină *(ispită)*, dar formată după analogia limbei române.

Ş-am venit, venit, venit,
Dar... la pod ne-am potienit.
Pînă ce-n sus ne-am sculat,
Urma mi s-a astupat,
Iar o babă rîzneaţă[1]
Şedea pe gheaţă
Şi zicea că-i de ieri dimineaţă.
Pe ea o am întrebat
Ş-aicea ne-a îndreptat.
Pîn-aci am venit:
Am stat şi ne-am odihnit;
Şi, cum am venit,
Aci am auzit
În casă plîngînd[2]
Şi afară jucînd.
Nişte fete pe gunoi
Zgîise ochii la noi
Şi văzînd popor adunat,
Am îndrăznit de am stat[3].
Oraţia ni s-a-ncheiat,
Căci noi am mai ura,
Dar ne-i frică c-om însera,
Şi nu sîntem de ici-colea,
Ci sîntem de departe,
De peste şapte sate:
De la Buda-Nouă,
Pe unde mîţa ouă;
De la Buda-Veche[4],
Pe unde mîţa streche
Şi cotocul
Nu-şi mai află locul.
Dar, ca să scurtăm,
Pe dumneavoastră vă rugăm
Ca ciuta moţată,
Sub barbă bălţată,
Cu ţundră neagră-mbrăcată
Cu cizme roşi încălţată,
Să ne-o arătaţi
Şi, cu răspunsul, să ne daţi:
Un colac de grîu frumos
Ca şi faţa lui Cristos;
Călăraşul Nichită
Ar mînca şi carne friptă;
Cîte un pahar de vin.
Să ne mai scăpăm de chin!

VORNICIA
(Versul colăcarului nunţii.)

Ce saltă, cu veselie,
Ce lucru poate să fie?
Ce staţi aici adunaţi

[1] Probabil în loc de *răzneaţă*, rătăcită, înstrăinată.
[2] Mai în toate cazurile, miresele — cînd le cîntă aşa numita *dezgovcală* — plîng că se separă de părinţi De aci cîntecul: „Taci, mireasă, nu mai plînge."
[3] Aci urmează un pasaj cam licenţios, pe care-l suprim.
[4] *Buda-Nouă* şi *Buda-Veche*, oraşul de lîngă Pesta, capitala Ungariei. În alte poezii şi basme e vorba despre „cîmpul Budii".

Dumneavoastră, iubiți frați,
Că noi mult loc am umblat,
Și așa nu am aflat.
Trei luni sînt de cînd venim,
Ne uităm și nu dormim,
Și așa lucruri tocmite
Încă nu ne sînt ivite:
Afară feciori jucînd,
În casă fete plîngînd;
Însă plîng de desfătare,
Toema ca la un hart mare,
Unde unii, învingînd,
Saltă întru al său gînd;
Dimpotrivă, cei învinși
Stau de durere coprinși.
Noi vedem poarta legată,
Nu e mare ridicată;
Lîngă dînsa multă gloată
Stă strînsă și adunată;
Poarta legată cu paie,
Cleata stă-n cap să ne saie;
Legată cu lanț de car
Ca să umblăm în zadar,
Și cu funii de fuior
Doară de noi v-a fost dor!
Drept aceea vă rugăm
Și sfat sănătos vă dăm
Să fiți cu noi buni și blînzi,
Că noi nu sîntem flămînzi,
Nici nu ne temem de voi,
Deși sîntem trei sau doi,
Că voi gloate minunate
Cu fel de gătiri armate,
Iar a noastră, ceată încă,
Vine înapoi adîncă,
Tot cu puști și cu pistoale,
Mai mulți cu mîinile goale,
Însă nu cu vrun gînd rău,
Să ferească Dumnezeu,
Ci sfîrșitul ei bun este
Precum ați și prins de veste.

A DOUA VARIANTĂ

Cinstite vornice de loc,
Dumnezeu să-ți dea noroc.
Nu ne lua cu cuvîntul,
Ca și volbura și vîntul,
Că să știi că de nimică
Din ce spui nu ne e frică,
Că sîntem întregi ca mărul,
Și grăim tot adevărul.
Tînărul nostru crăișor,
Plin de pară și de dor,
S-a sculat de dimineață,
Și, spălîndu-se pe față,
A luat un bucium mare
Ș-a suflat de trei părți tare,
Ș-a adunat oaste multă,
Care de el bine-ascultă:
Patruzeci de călărași,
Cu cai de se sparg de grași,
Pedestrași cincizeci și nouă,
Oaste-nfocată și nouă,
Vine oastea d-înapoi

Înșirați tot doi cu-doi,
Ca, întorcîndu-se lin,
Să fie suta deplin.
Noi prin cedri am vînat
Și prin păduri am umblat,
Cîmpuri frumoase,
Dumbrăvi răcoroase.
Cînd fu la mijloc de loc,
Stătu oastea toată-n loc:
Am găsit urmă de fiară,
O zînă plină de pară.
Așa craiul lăsă toate,
Și-adun-ale sale gloate.
Craiul iute ținu sfat,
Pe ai săi i-a adunat:
Sfetnicii i-a sfătuit,
Filozofii au găsit
Că n-ar fi urmă de fiară,
Nici de sălbatecă oară[1],
Ci e a sa dăruită
De sus soție iubită.
Craiul iute s-a sculat
Și în scări s-a înălțat,
Preste oaste s-a uitat,
Și ne-a ales pre noi,
Doi sau trei voinicĭ
Cu doi-trei cai murgi,
În grajd bine odihniți,
De patru picioare potcoviți,
Și ne-a trimis mai nainte
Să călătorim fierbinte.
Și am venit ca prin vînt
Cu semne de pre pămînt,
Spre a cerului lumină,
Spre raza cea de stea plină
Și pre urma cei de fiară,
Prin toate laturi prin țară,
Pînă-n ăst capăt de sat,
Unde stă un pod stricat.
Se rupse-o blană cu mine,
Și căzui fără rușine:
Căzu și a mea soție
Cu asemenea tărie.
Pînă cînd noi ne-am sculat,
Urma ni s-a astupat.
Ieși o babă zbîrcită,
Pe seama noastră gătită:
Ne spuse să nu ne pasă,
Să mergem din casă-n casă,
Pîn-aci într-acest loc,
Unde aflarăm noroc.
Aici vedem multe fete,
Zglomodind pe subt părete,
Cu gurile fripte de sete,
Copiii
Pe gunoi,
Cu mucii
Țuroi,
Oameni bătrîni
Din tindă ieșind,
Cu măciucile
Ferecate,
Cu gurile,
La noi căscate:

---

[1] Vietate, animal. Acest nume se aplică și păsărilor domestice.

Nu ne-i frică d-ăi cu
măciuci ferecate,
Ne-i frică d-ăi cu gurile
căscate
Că ne-or mînca iepele
toate.

A TREIA VARIANTĂ

Cinstite vornice de casă,
Dumnezeu să te trîntească
Şi balta-n trei să
plesnească;
Cînd te vom căuta,
Să n-avem de unde te lua!
De vrei să ştii apriat,
Îţi vom spune-adevărat
Că tînărul nostru crăişor
Cu al vînatului dor,
Pre acest loc oarecînd
Cu ai săi cîţiva umblînd,
A zărit a fi o ciută,
Cuvîntătoare, nu mută,
Cu cizme roşii încălţată,
Cu ţundră neagră-mbrăcată
Moţată
La cap şi mare,
Bălţată
Sub barbă tare.
În curte să ne lăsaţi
Sau ciuta să ne-o daţi.
Văzu craiul şi o floare
Întru a sa preumblare:
Vrea la dînsa a se duce,
Ca-n grădină s-o apuce,
Şi ar vrea să vieţuiască
Şi în mulţi ani să trăiască.
Noi aşa ne dăm solia
Ca să ne iasă simbria.
Mergi în fundul cel de
casă,
Că în cornul cel de masă
Este un colac frumos
Gătit spre-al nostru folos,
Împănat şi-mpodobit,
Cu de toate dăruit.
Stă şi o ploscă de vin,
Ş-o mănăştergură d-in
Ca buzele să ne ştergem
Şi mai încălziţi să mergem.

ORAŢIA PINTENULUI[1]

(Variantă de peste Carpaţi, rostită tot de colăcarul sau vornicul mirelui. A se vedea *Foaia Societăţii Românismul*, an. I, [1870, nr. 1, aprilie], pag. 29—31.)

— Bună dimineaţa
dumneavoastră!
— Mulţămim
dumneavoastră!
Dar n-aţi mai plecat,

[1] Astfel se numeşte la românii de peste Carpaţi, vălul sau mahrama miresei.

Că ce ne-ați cerut
V-am dat!
— Ni s-a făcut calea cruce
Și nu ne putem duce;
Căci dumneavoastră v-ați
lăudat,
În fața acestui popor
adunat,
Că ne-ați da o povară
ușurică,
Ca o peană de rîndunică,
Și ne-ați da o povară
ușoară
Ca nouă pietre de moară;
Și încă v-ați mai lăudat
Tot atunci, cînd am plecat,
Că ne-ți da o călăuză bună
Să ne ducă pe calea care-o
fi bună;
Dar ne-ați dat o călăuză
nebună,
Ne-a dus pe calea ce n-a
fost bună:

Prin gropiș,
Prin răsturniș.
Prin pîrîiașe
Și prin văgașe,
Prin munți cu stînci
Și prin văi adînci.
Ș-am dat peste-un deal
mare
Cît care nu mai era sub
soare:

Dealul s-a răsturnat,
Carul a stricat,
Carul împăratului ferecat
Cu paie de mălai legat,
Cît mai bine spoit,
Și mii și fărîme s-a făcut.
Cînd s-a stricat carul,
Popa și-a rupt brăcinarul;
Nașul, căzînd în țărînă,
Și-a frînt și el o mînă.
Să ne dați bărdașul satului
Să dreagă caru-mpăratului;
Să ne dați barde și lemn,
Căci trebuie să le-avem;
Și cîlți de după blidar
Să facem popii brăcinar;
O țîră de aramă
Să-i facem și cataramă,
Că de nu i l-om drege,
Popa cu noi nu mai merge;
Și o țîră de untură
Să ungem pe nun la mînă,
Că de nu l-om vindeca,
Tot pe noi ne-o blestema.
Dar doamna mireasă,
Care e cea mai aleasă,
Plîngînd cu lacrămi pe frunte
Cît boabele de linte,
Îi săreau stropii
Tot cît bobii;
Și în picioare s-a sculat,
Peste oaste s-a uitat.
Pe noi ne-a ales,
Îndărăt ne-a trimes,
La al patrulea corn de masă
Unde-a șezut doamna
mireasă,
Că și-a uitat o mahramă
Mult mîndră și frumoasă,

Să ne-o dați
dumneavoastră;
Fie și de in,
S-o șterge mirele de vin;
Fie și de bumbac,
Nouă și d-alea ne plăce;
Fie și de strămătură,
Om șterge caii la gură
Ș-om depăna după șură;
Fie și de arnici,
Numai să fie d-aici;
Să nu fie de prin vecini,
Să pățim niscai rușini.
Dar acum să luăm
Cîte un pahar de vinars,
Să ne treacă de necaz,
Cîte-un pahar de băutură,
Să ne mai udăm a gură
Că, daca n-o vom uda,
Nu mai putem cuvînta.

ORAȚIA PINTENULUI

(Variantă editată de tipografia Closius.)

Și mai bună dimineață la
dumneavoastră!
Ne-am dus pînă unde
ne-am dus
Și ni s-a făcut drumul
cruciș,
Și nu ne-am mai putut
duce,
Că carele ni s-au desferecat
Și calul jupînului mire s-a
opintit.
Jupîneasa mireasă în
picioare s-a sculat
Și cu glas mare-a strigat:
„Întoarceți-vă la casele
mele
În care m-am crescut,
Și la maica mea,
Cu care am trăit."
Și așa am auzit
Că soacra mică
Îi mai voinică,
Că s-a sculat
Mai de dimineață
Cu mătura în brață,
Și a măturat
În patru cornuri de casă
Și patru de masă,
Și a fi găsit
O năframă de mătasă:
Să faceți bine să mi-o
dați,
Că aceea e a noastră.

8.

CÎNTECE ŞI JOCURI DE COPII,

(TOT ANUL, DAR MAI CU SEAMĂ PRIMĂVARA.)

B

CÎNTECE PENTRU ANIMALE, INSECTE, PLANTE

CÎNTECUL SOARELUI

(Ca să răsară soarele, primăvara, copiii beau cît pot mai multă apă şi, aşezîndu-se în rînd pe prispă — mai adesori pe vine —, cîntă aceste versuri uitîndu-se spre răsărit. A se vedea ale mele *Cercetări asupra proverbelor române*, [Bucureşti, 1877, p. 97].)

Ieşi, soare,
Din chisoare[1]
De-ncălzeşte
Oase goale;
Ieşi, moş,
Din coş,
Că vine cocoanele[2]
Şi dă cu pistoalele:
Buuuu!

LUNA NOUĂ

(Cu recitativul acesta o salută copiii. Fiecare strofă conţine cîte 20 de grupe silabice.)

Lună, lună nouă,
Taie pîinea-n două
Şi ne dă şi nouă:
Tie
Jumătate,
Mie
Sănătate!
Lună, lună nouă,
Taie pîinea-n două

[1] „Din chisoare" în loc de „din închisoare".
[2] Poate că aci e o aluziune la faimoasele *amazoane* ale antichităţii.

Şi ne dă şi nouă:
Ţie jumătate,
Nouă sănătate!

VARIANTĂ

(Acest recitativ se rosteşte atingîndu-se de nouă ori fruntea cu o monetă oarecare.)

Lună nouă,
Lună nouă,
Sănătoşi ne-ai găsit,
Sănătoşi să ne laşi.
Lună nouă,
Lună nouă,
Tari ca argintul ne-ai găsit,
Tari ca argintul să ne laşi.
Lună nouă,
Lună nouă,
Cu bani ne-ai găsit,
Cu bani să ne laşi!

CÎNTECUL FLUTURELUI

(Recitat de copii, care cred că aceste cuvinte ar avea asupra fluturilor influenţa de a-i opri din zbor şi de a-i face să se aşeze pe flori sau pe iarbă.)

Fluture,
Fluture,
Flutură pe buture,
Flutură pe floare,
Flutură sub floare!
Fluture,
Fluture,
Fluture, pune-te:
Pune-te pe punte,
Pune-te sub punte!
Fluture,
Fluture,
Flutură pe foaie,
Flutură sub foaie!

CÎNTECUL ARICIULUI

(A se vedea ale mele *Cercetări asupra proverbelor române*, Bucureşti, 1877, pag. 97.)

Arici, arici
Pogonici[1],
Du-te la moară
De te-nsoară
Şi ia fata
Lui Cicoară,
Cu mărgele
De surcele,
Cu cercei,
De ghiocei,
Cu salbă
De nouă lei,
Şi ia zestre

[1] „Pogonici" — care măsoară pogoanele, care se află pe pogoanele arate.

Nouă țeste
Ș-un ogar
După car.

CÎNTECUL MELCULUI

(Copiii, ca să facă pe melc a ieși din găoace și a-și arăta coarnele, îi recitează aceste versuri. A se vedea ale mele *Cercetări asupra proverbelor române*, pag. 96 și *Mythologie zoologique*, ed. fr. de Angelo de Gubernatis, t. II, p. 78.)

Melc, melc
Codobelc[1],
Scoate coarne bourești[2]
Și te du la Dunăre,
Și bea apă turbure,
Și te suie pe buștean,
Și mănîncă leuștean.

CÎNTECUL URSULUI

(Cîntat de ursari și de copii cînd se joacă cu ursul.)

Joacă bine,
Moș Martine,
Să-ți dau pîine
Cu măsline.
Joacă bine,
Moș Martine,
Că mă dau
Pe lîngă tine.
Di, ha!

IMITAREA BROAȘTELOR

(Scrisă după Anastasia Gheorghiu. București, aprilie 1885.)

— Cît a dat tata pe cojoc?
Cît a dat tata pe cojoc?

---

[1] Sau *codobere*, adică bere de coadă, care n-are coadă. D-l B. P. Hasdeu derivă acest termen din *culbec*. A se vedea *Columna lui Traian*, 1883.

[2] „Coarne bourești", adică coarne de bour. Copiii din București ca și cei din județele învecinate, zic: „scoate coarne boierești". De cînd bourul a dispărut din munții noștri, a dispărut și noțiunea despre dînsul: astfel, cuvîntul „bourești", nemaiavînd înțeles în vorbirea zilnică, a fost înlocuit cu altul care i se aseamănă în sunete, cu „boierești", atît e de adevărat că în limbă fiece vorbă reprezintă o idee, expresiunea unui obiect, și că, pierind obiectul, piere și ideea, iar mai curînd sau mai tîrziu și a lor expresiune, cuvintele ce le reprezentau în vorbire. Despre această parte a studiului lingvistic să se vadă *La vie du langage* de W. D. Whitney, Paris, 1875, edit. I, capitole VI, pag. 84. A zice dar „coarne boierești" este neexact și nenatural, deoarece boierii n-au coarne de felul celor în chestiune. Din contra, a zice melcului să scoată el, atît de mic, niște coarne mari ca ale bourului, e o comparațiune antitetică, naturală și în același timp din cele mai poetice. *Cercetări asupra proverbelor*, nota 3, pag. 96—97.

— Un ort,
Un ort,
Un ort!

ÎNSUȘIRILE UNEI VACI PERFECTE

Și țițoasă[1],
Și lăptoasă,
Și devreme-acasă[2].

CÎNTECUL IERBEI „SÎNGERICA"

(Copiii au rău obicei de-și bagă pe nas iarba numită „sîngerică" spre a le curge sînge pe nas. Cînd fac aceasta, recită, în cadență și în 14 grupe silabice, versurile următoare:)

Sîngerică,
Rică,
Zeamă de pisică!
Sîngeroi,
Roi,
Zeamă de cotoi!

CÎNTECUL PĂPĂDIEI

(Scris în București, la 15 august 1870.)

Păpădie-die,
Zi mă-tii să vie
Pînă-n deal la vie
C-a murit Ilie
P-o scîndură lată
Cu gura căscată.

SIMPLE RECITATIVE

(Aceste versuri au fost intercalate și în basme. Ele constau din 24 grupe silabice.)

Trei feți,
Logofeți:
Unu-a murit,
Unu-a perit,
Unu-n munte s-a auit:
Cînei la munte c-au venit,
Cu ciocanele au `dat,
Muntele s-a sfărîmat.

GLUMĂ CE-ȘI ADRESEAZĂ RECIPROC COPIII

(Constituie o douăzecime de grupe silabice.)

Măi băiete
Cucuiete,
Șade mă-ta

[1] Adică „să fie".
[2] „Și să vie și devreme acasă".

La părete
Şi mănînc-un
Castravete
Nesărat,
Nemurat,
Ca un cîine
Spînzurat!

Cincisprezecime silabică

Toacă, popo, toacă:
Daca n-ăi toca,
Colaci n-ăi minca.
Cinci, popo, cinci,
Ciñci spre-ce să fiţi.
$5 \times 3 = 15$

C.

JOCURI DE COPII

JOCUL „D-A ASCUNSELE"

(Zis și „d-a v-ați ascuns", la Cîmpulung, numit „jocul d-a cucul", iar în Moldova, „d-a mija" sau „mijoarca". Spre a se ști care dintre copii are *să se facă* orb (sau că nu vede), pînă se vor ascunde ceilalți, unul din ei rostește recitativul, atingînd cu mîna pe fiecare în parte cînd pronunță o grupă silabică. Acela la care s-a pronunțat ultima grupă *iese* din rînd. Astfel se urmează pînă rămîne unul la care nu se sfîrșește recitativul, și acela *se face*. Aci avem 16 grupe silabice.)

VARIANTA I

(Constă din 16 grupe silabice[1]*)*

O pi/ sec na/ sec na/ pi
Ke's tin/ boli/ na co/ sti
Tzang găr,/ man găr
Na c-af/ to
Ti af/ to be
Len gher/ buf!...

A II-A VARIANTĂ

(Ea formează o patruzecime, ca și *sorcova*, constînd din 40 grupe silabice.)

Ieși, fetiță,
La portiță,
Că te-așteaptă Talion,

[1] Acest recitativ ar avea, ca original, șase versuri grecești, puțin cuviincioase.

Talion, fecior de Domn,
Cu tichie
De frînghie,
Cu peană
De ciocîrlie,
Cu căruța Radului,
Cu cali-mpăratului,
Cu biciul cumnatului
În mijlocul satului.
Dorobanț, banț,
Clanț!

A III-A VARIANTĂ

(Ea constituie o șasezecime de grupe silabice sau 15 versuri de cîte 4 grupe fiecare.)

Trîntii una, trîntii două,
Trîntii, vere, pîn' la nouă:
Trîntii fata grecului
Pe malul Petrecului.
Veni grecul mînios
Cu cuțitul ruginos:
— Dă-mi, Voico, cheițele
Să-mi descui lădițele,
Să-mi scot cununițele,
Să-mi cunun fetițele!
— Vai de mine, nu-s la mine,
Ci-s la popa din Popești,
Sus în casele domnești,
Unde fată vacele,
Unde ouă rațele.

A IV-A VARIANTĂ

(Comunicată de d-l Dim. Mirescu, profesor la gimnaziul „Lazăr" și publicată de d-l P. Ispirescu, *op. cit.*, pag. 58—59. Recitativul are 32 grupe silabice.)

Trînti una,
Trînti două,
Trînti fata grecului
Pe malul Siretului.
.....
Vai de mine,
Nu-i la mine,
Că-i la vodă-n București,
Unde ouă rațele,
Unde fată vacile:
Bîc, săracele.

A V-A VARIANTĂ DIN BUZĂU

(Comunicată de d-l A. Antonescul-Lupul, profesor la școala normală primară și publicată de P. Ispirescu, *op. cit.*, pag. 59. Recitativul constă din 36 grupe silabice.)

Trînti una,
Trînti două,
Trînti fata grecului,
Pe malul Petrecului.
.....

Vai de mine,
Nu-i la mine,
Că-i la vodă-n Bucureşti,
Sus în casele domneşti,
Unde ouă raţele,
Unde fată vacile:
Bic, săracele!

A VI-A VARIANTĂ

(Scrisă în Bucureşti, la 25 noiembre 1884, după d-ra Anastasia Gheorghiu. Recitativul are 44 grupe silabice.)

— Unde-ai fost, Naniţule[1]?
— La Isiva, la Isiva!
— Ce-ai văzut, Naniţule?
— Boi pui
De pupuzui!
— Cum făceau, Naniţule?
— Hîrţa,
Pirţa!
— Paniţa,
— Dă-i cu strămurariţa
Şi în sus
Şi în jos
La copilul drăgăstos,
Und' se joacă Ivănuş
C-o cunună de păiuş[2]!

A VII-A VARIANTĂ

(Scrisă, în ziua de 25 noiembre 1884, după d-ra Anastasia Gheorghiu. Recitativul constituie o douăzecime, având 5 versuri de cîte 4 grupe silabice.)

A plecat nenea Ion
La lemne de foişor
Ş-a lăsat calu-n pridvor.
Nu mai plînge şi ofta,
C-Anicuţa este-a ta!

Pronunţate astfel:

A ple/ cat ne/ nea I/ on
La le/ mne de/ foi/ şor
Ş-a lă/sat ca/ lu-n prid/ vor.
Nu mai/ plînge şi of/ ta,
C-Ani/ cuţa/ este-a/ ta!

A VIII-A VARIANTĂ

(Inserată de P. Ispirescu, *op. cit.*, pag. 55—56.)

Enghi
Penghi,
Ţurcaza
Rapiţa
Papiţa
Not!

[1] Unii pronunţă separat *nea Niţule* (neņe Niţule), *adică nene Niculae*.
[2] Altă variantă zice: „cu cununi de piperuş".

A IX-A VARIANTĂ

(Scrisă în Râmnicu-Sărat și inserată de P. Ispirescu, *op. cit.*, pag. 58.)

Unele
Chifiștele:
Chifiștigana
Pana.
Panait
Rachița,
Corcodeaua
Baghița.

A X-A VARIANTĂ

(Constituie o șasesprezecime de grupe silabice.)

— Una miia
Cu scumpiia,
Ce-ai mîncat
De te-ai umflat?
— Șapte pite
Ș-un pitoi
Ș-un găvan
De usturoi.

A XI-A VARIANTĂ

(Constituie o optime de grupe silabice.)

Ala
Bala
Portocala.
Cioc
Boc,
Treci la loc!

A XII-A VARIANTĂ

(Constituie o șasesprezecime de grupe silabice.)

Ala
Bala
Portocala:
Cioc,
Boc,
Treci la loc:
O găină
Ș-un boboc
Și c-o rață
Făr' de cioc!

A XIII-A VARIANTĂ

(Scrisă în Cîmpulung și inserată de P. Ispirescu, *op. cit.*, pag. 58.)

Una-alta
Portocala,
Și bobica
Măzărica;
Două mere,
Două pere;
M-a trămis mama
C-un car de mere.

Cioc,
Boc,
Treci la loc!

A XIV-A VARIANTĂ

(Constituie o douăzecime de grupe silabice. Cf. *op. cit.*, p. 55.)

— Una miia palca,
Ce e porumbaca?
— Cuţitele Banului,
Sabia motanului,
Limbirici,
Custurici!

A XV-A VARIANTĂ

(Este asemenea o douăzecime de grupe silabice. *Eod. loco*, p. 55.)

Una mia palca,
Ce e porumbaca?
Cuţitele Danului,
Sabia Cotanului:
Limbici,
Codolici.

A XVI-A VARIANTĂ

(Astfel se pronunţă peste Milcov. Publicată de p.s. episcopul Melchisedec[1].)

Ije, ije
(Mije, mije)
Panimatca,
Koţobcica,
Cuţitele Domnului.
Sabia curcanului,
Limbirici,
Cursturici,
Cioc,
Boc,
Treci la loc![2]

A XVII-A VARIANTĂ

(Comunicată de d-l George Missail şi inserată de d-l P. Ispirescu; *op. cit.*, pag. 59.)

Una-i mara,
Două-i para,
Trei e rugul
Piciorugul.
Solomon

[1] „Toate, cuvinte fără nici un înţeles, precum era limba slavă pentru români, şi pe care le repeţesc pînă astăzi copiii, la jocul lor numit «Mijoarca». Ep. Melchisedec, *Mitrop. Grigorie Ţamblac*, în *Rec. p. ist., arh. şi fil.*, an. II, 1884, vol. I, p. 54.

[2] „Eu cred că aceste cuvinte reprezintă o parodie a imnului heruvic, pe care dascălii slavoni îl începeau cu zicerile *Ije, ije*". *Idem, loc. cit.*

Socotea:
Cinge-mi-ți-l,
Podobiți-l,
Și, mai iute,
Du-te!

Bou-n cinci,
Bou-n cinci,
După casa lui Tibișî:
Tibișoara,
Roșcodana.

A XVIII-A VARIANTĂ

(Scrisă în Iași de repausatul Al. Lambrior; publicată în *Convorbiri literare*, an. IX și reprodusă de d-l P. Ispirescu, *ibid.*, pag. 60.)

Unu-i Malea,
Două-i Calea,
Trei e rugul
Ciuturugul.
Hai, du-te!

A XIX-A VARIANTĂ

(Reprodusă de d-l P. Ispirescu în opul citat. Ea are 36 grupe silabice.)

Musca mare treiera,
A mai mică vintura
Două mere,
Două pere,
Două fuste d-aurele.
Mă dusei la Măgurele
Cu rochița d-aurele.

A XX-A VARIANTĂ

(Scrisă în Cîmpulung și inserată de P. Ispirescu, *ibidem*. Acest recitativ are 72 grupe silabice.)

Pe valea lui Buciumate
Multe oi sînt adunate:
Ș-ale mele,
Ș-ale tele,
Ș-ale lui Stan Caragea
Cînd țiganii tot fugea
C-un cîmpoi,
C-un fluieroi,
Cu trei puî de iepuroi.
— Bună ziua, biată fată!
— Eu nu sînt o biată fată,
Ci sînt o mătușă beată:
Beau de ieri,
De-alaltăieri,
Cu mătușa din Gherghița.
Mi-am pierdut beregăița.
Aide, verse, s-o căutăm
La Maria Zgîrcereasa,
Zgîrceri-o-ar Dumnezeu
Și de mîini, și de picioare,
Și de părul care-l are.

ÎNAINTE DE „ASCUNSE"

(După ce s-a hotărît cine *se face*, cel ce a pronunţat recitativul scuipă în palma stîngă şi taie scuipatul cu muchia palmei drepte, pronunţînd unul din următoarele jurăminte quasi-sacramentale, spre a-l obliga să nu se uite după jucători şi să nu vadă unde se ascunde fiecare.)

VARIANTA I

Cin' s-o uita
Să-i sară ochii
Mă-sei.

A II-A VARIANTĂ

Cui s-o uita
Să-i sară ochii
'N patru,
Cum sare
Scuipatul!

A III-A VARIANTĂ

(Din Rîmnicu-Sărat, comunicată de d-l Dim. Mirescu, profesor la gimnaziul „Lazăr" din Bucureşti şi publicată de d-l P. Ispirescu, *eod. loco*, pag. 61.)

Cine s-o uita
Să-i sară ochii
În putina cu boghii;
Din par în par,
Pîn' la uşa lui Tătar.

JOCUL „D-A ARMAŞUL"

(Copiii, surghiidind un arşic, după învoielile ce au, unul dintr-înşii este proclamat ca armaş, iar altul ca împărat. Armaşul, cu o basma răsucită, cu o curea sau cu o nuia, trage pe rînd, celor-lalţi, la palmă, cîte i se ordonă. Dialogul lor e scurt, constînd din aceste întrebări:)

Armaşul
— Cîte să-i dau,
Împărate?
Împăratul
— Dă-i (atîtea)
Sărate!
Dă-i (atîtea)
Dulci!

JOCUL „D-A CRAI SLUJESC"

(Acesta joc se joacă în familie şi cu cărţile de joc. Acelo, cărnia îi cade regele e recunoscut de crai; cel ce are parte de fante e slujitor. Craiul îi dă diferite sarcini.)

Slujitorul
— Crai slujesc[1]!

[1] Adică „pe crai îi slujesc", sînt la serviciul lui.

Craiul
— Ce-mi slujești?
Slujitorul
— Ce mi-ei porunci!
Craiul
— Dă o palmă tare
Lui (cutare)
.....
Dă-te peste cap...
Sărută pe (cutare)...
Adu-mi o oglindă... etc.

JOCUL „D-A ULCELUȘILE"

(Mai mulți copii șed jos, în cerc, pe cîte un semn. Unul din ei, stînd în picioare, întreabă pe conducătorul jocului „cum dai ulcica?" După ce i se răspunde, *ulcica* se scoală și apucă la dreapta, iar celălalt la stînga. Cel ce ajunge mai întîi acela apucă locul și întreabă din nou „cum dai ulcica?")

—Cum dai ulcica ?
— Cum o vezi
Cu ochii verzi:
P-o lingură de păsat,
Să nu mai zacă de
vărsat!

JOCUL „D-A BABA-OARBA"

(În jocul „d-a baba-oarba", acest dialog se rostește între unul dintre jucători și cel legat la ochi, care poartă numele de *baba-oarba*. Să se vadă ale mele *Cercetări asupra proverbelor române.*)

VARIANTA I

— Pe ce ședzi?
— Pe dărac!
— Du-te la bărbat!
— Pe ce ședzi?
— Pe nuiele!
— Du-te la muiere!
— Ce-ai mîncat aseară?
— Pîine cu papară[1]!
— Ieși pe ușă-afară!
— Dar alaltăseară?
— Pîine cu măsline!
— Ia-te după mine!

A II-A VARIANTĂ

(Cum se rostește în Moldova. A se vedea operele teatrale ale d-lui Vasile Alecsandri.)

— Babă
Oarbă,
Unde-ai mas?

[1] *Papara* e o mîncare preparată din pîne rece, mărunt tăiată, amestecată cu brînză și opărită cu apă fiartă în clocote.

— Pe coptor!
— Şi ce ţi-ai ars?
— O cătrinţă ş-un cojoc!
— Baba-oarba, zău, mă
joc!

A III-A VARIANTĂ

(Scrisă de repausatul Al. Lambrior şi publicată în *Concorbiri literare*, Iaşi, 1872 şi 1875.)

— Babă oarbă, unde-ai
mas;
Babă oarbă, ce ţi-ai ars?
— O mînecă de cojoc.
— Dă-te-ncoa în joc!...

JOCUL „D-A ZIDUL"

(Scris în Bucureşti, la 25 noiembre 1884, după d-ra Anastasia Gheorghiu. Acest joc reprezintă construirea unei cetăţi. Copiii formează un lanţ, ţinîndu-se de mînă. Cei din capetele lanţului îşi adresează întrebările de mai la vale. Apoi o extremitate porneşte şi, cu tot şirul, trece, ca sub o poartă, pe sub braţele fiecărui jucător, întorcîndu-l cu spatele. Aceştia reprezintă *zidul*, care se încearcă dacă e solid. Cînd unul din jucători poate fi desfăcut, atunci se zice că „a căzut zidul" şi toţi aleargă după celălalt conducător spre a-i ţiui la ureche că n-a fost bun meşter.)

VARIANTA I

— Ora, ora morilor!
Deschideţi porţile.
— Ale cui?
— Ale lui Cataram-vodă[1].
— Ce dai vamă?
— Un căţel
Ş-un purcel
Şi pe (cutare)
D-un picior.

A II-A VARIANTĂ

(Scrisă peste Milcov de răp. Al. Lambrior, reprodusă de d-l P. Ispirescu, *op. cit.*, pag. 33—34.)

— Halea-
Malea,
Încotro ţi-e calea?
— Deschideţi porţile.
— A cui porţi?
— A celui Basarabă!
— Ce dai vamă?

[1] Unii pronunţă Khan-Haran.

— Un cățel
Ș-un purcel,
Și pe (cutare)
D-un picior!

A III-A VARIANTĂ

(Cum se pronunță în București. Scrisă la 1871.)

— Deschideți porțile!
— Ale cui?
— Ale lui Cataram-vodă!
— Ce dai vamă?
— Un cățel
Ș-un purcel
Și pe (cutare)
D-un picior.

JOCUL „D-A FEȚELE"

(Conducătorul dă copiilor câte un nume, mai ales de flori. Îngerul și dracul vin pe rînd și iau pe aceia ale căror nume îl ghicesc. Apoi ambele cete se iau la luptă spre a se învinge una pe alta.)

— Cioc, cioc, cioc!
(Glin, glin, glin)
— Cine e?
— Îngerul!
— Ce caută?
— Fețe!
— Ce fel de fețe?
— (Zambilă).
— Cioc, cioc, cioc!
(Bum, bum, bum)
— Cine e?
— Dracul!
— Ce caută?
— Fețe!
— Ce fel de fețe?
— (Garoafă).

JOCUL „D-A INELUL"

(Unul din jucători se pleacă cu fața în jos și pe spatele lui toți ceilalți își pun degetele. Dacă ghicește pe al cui deget s-a pus inelul, el devine întrebător, iar cel care întrebase se pleacă cu fața în jos.)

VARIANTA I

— Inelușă
Învîrtegușă
P-al cui degști[1]
L-am pus?
— P-al lui (cutare)!

[1] Pronunție populară în loc de *deget*.

A II-A VARIANTĂ

(Alți jucători pun inelul pe mînă și atunci se întreabă astfel:)

— Inelușe
Învîrtegușe
P-a cui mîn-am pus?
— P-a lui (cutare).

JOCUL „D-A LUMÎNĂRICA"

(Unul din copii se face babă, iar ceilalți se țin după dînsul, rostind dialogul următor. Mergînd puțin, zic din gură *pîrț, pîrț*, și baba aleargă după dînșii cu bățul.)

VARIANTA I

(A se vedea d-l P. Ispirescu, *op. cit.*, pag. 20.)

— Unde te duci, băbuță?
— La bisericuță.
— Să mergem și noi?
— Haide, măiculiță!
Dar nu care cumva
Să faceți pe drum ceva
— Nu, băbuță, nu...

A II-A VARIANTĂ

(Scrisă în București, la anul 1875.)

— Unde-ai plecat, baba?
— La biserică, maică!
— Dar ce să faci acolo?
— Ia să mă-nchin și io!
— Ia-ne și pe noi, babo.
— Haideți și voi cu mine,
Dar să nu mă dați de rușine.
— Nu, babo, fereașcă
'mnezeu!
— Pîrț!... Pîrț!... Pîrț!...
— M-ați făcut de rușine!
Îndărăt, ticăloșilor!

JOCUL „D-A BABA GAIA" SAU „D-A TREI COLĂCEI"

(Numit peste Olt „d-a cloanța [cloșca], iar peste Milcov „d-a puia-gaia". Reprezintă lupta cloștei pentru apărarea puilor în contra eretelui, gaiei sau uliului. Jucătorul-cloșcă se pune în cap și cîrdul puilor se țin unul de altul pe la spate. Jucătorul-gaie se răpede ca să smulgă cîte un pui. A se vedea P. Ispirescu, *op. cit.*, pag. 25—27.)

VARIANTA I

(După broșura d-lui P. Ispirescu, pag. 25.)

Cloşca

Ce cauţi, babo?

Gaia

Acul doamnei.
Cu fir roşul

Cloşca

L-am găsit şi eu.

Gaia

Unde e?

Cloşca

Uite-l *(arătînd piciorul).*

Gaia

Ptiuu! Nu e ăsta!

(Astfel procede gaia cu toţi puii ce se ţin de cloşcă.)

A II-A VARIANTĂ

(Scrisă în Bucureşti, la 1873, după jocul copiilor.)

— Ce cauţi, babo?
— Acul doamnei.
— O fi ăsta *(arătînd piciorul drept).*
— Ptiu! Nu e ăsta!

(Cloşca aruncă departe băţul ce i-a dat gaia şi apoi zice:)

— Trei, trei
Colăcei[1],
Pîn-o veni baba gaia
Cu tigaia!
Trei, trei,
Colăcei,
Pîn-o veni baba gaia
Cu tigaia!

(Acest recitativ, deşi scurt, cuprinde 12 grupe silabice căci e pronunţat în modul următor:)

— Treî,/ trei/ colă/ cei,/
Pîn-o /veni/ baba/ gaia
Cu /ti/ga/ia.

(După venirea gaiei)

— Mi că ţi-oi la un puişor!
— Mi că ţi-oi scoate un ochişor!
— Mi că ţi-oi lua un puişor!
— Mi că ţi-oi scoate un ochişor!

A III-A VARIANTĂ

(Scrisă în Iaşi de repausatul Al. Lambrior. A se vedea *Concorbiri literare*, anul IX. Reprodusă de d-l P. Ispirescu, *ibid.*, pag. 27—28.)

[1] Adică trei „încolăcituri", trei învîrtiri.

Cloşca

— Ce faci acolo?

Gaia

— Sap o groapă.

Cloşca

—Dar în groapă ce-ai să faci?

Gaia

Am să fac foc.

Cloşca

— Dar cu focul ce-ai să faci?

Gaia

— Să pun ceaunul.

Cloşca

— Dar cu ceaunul ce-ai să faci?

Gaia

— Să opăresc un pui de-al tău.

Cloşca

— Ba d-al tău.

JOCUL „D-A VRĂBIILE"

(Copiii se aşează în diferite locuri şi cel ce pronunţă recitativul schimbă răpede locul cu altul, care la rîndul lui, devine strigătorul.)

Cuibul,
Cuiburelele
Toate păsărelele
Schimb!
Cuibul,
Cuiburelele
Toate păsărelele
Schimb!

(Se pronunţă despărţindu-se în următoarele 9 grupe silabice:)

Cuibul/cuibu/rele/le
Toate/păsă/rele/le
Schimb!

JOCUL „D-A GHICITELE"

(Scris în martiu 1885, după d-ra Anastasia Gheorghiu. Cel ce nu ghiceşte pierde dreptul de a mai fi întrebat, cedîndu-l altuia.)

— Bibaş[1],
Unde-ai mas?
— La un cap
De oraş!
— Ce-ai văzut,
Ce-ai păţit,
Ce-ai auzit?
— Am văzut
O barză

[1] În alte variante se pronunţă Ispas.

Ş-un bărzoi
Şi trei puici:
Cine sînt?
— (Cutare), cu femeia
Şi trei fete!
— Bibas,
Unde-ai mas?
— La un cap
De oraş!
— Ce-ai văzut,
Ce-ai păţit,
Ce-ai auzit?
— Am văzut
O natră
În vatră
Ş-un gonitor
După coptor:
Cine sînt?
— Bunica (cutăruia)
Şi cu bunicul lui.
— Bibas,
Unde-ai mas?
— La un cap
De oraş!
— Ce-ai văzut,
Ce-ai păţit,
Ce-ai auzit?
— Am văzut
Două puici
Şi doi cocoşi:
Cine sînt?
— Două fete
(ale cutăruia)
Şi doi copii!
— Bibas,
Unde-ai mas?
— La un cap
De oraş!
— Ce-ai văzut,
Ce-ai păţit,
Ce-ai auzit?
— Am văzut
O barză
Ş-un cocoş:
Cine sînt?
— Femeia (cutare)
Cu fiu-său!
— Bibas,
Unde-ai mas?
— La un cap
De oraş!
— Ce-ai văzut,
Ce-ai păţit,
Ce-ai auzit?
— Am văzut
Un bărzoi,
Un cocoş,
Ş-o puică:
Cine sînt?
— Bunicul (cutare)
C-un nepot
Şi o nepoată.
— Bibas,
Unde-ai mas?
— La un cap
De oraş!
— Ce-ai văzut,
Ce-ai păţit,
Ce-ai auzit?
— Am văzut
O barză,
C-o natră

'N vatră
Şi c-o pulică
'N şatră:
— Cine sînt?
— Femeia (cutare)
Cu mă-sa
Şi fie-sa.
— Bibas,
Unde-ai mas?
— La un cap
De oraş!
— Ce-ai văzut,
Ce-ai păţit,
Ce-ai auzit?
— Am văzut
O natră
În vatră
Ş-o pulică
În şatră:
Cine sînt?
— Bunica (cutăruia)
Cu nepoată-sa.

JOCUL „D-A HOŢII"

(Copiii se despart în două tabere, una închipuind pe hoţii care au să fugă, alta pe dorobanţii care au să-i alerge. Capul dorobanţilor ia pe capul hoţilor, îi ţine ochii închişi cu mînile, îl ocoleşte pe departe şi, aducîndu-l la cele două şiruri, îl jură, după obicei.)

Do t-ei uita,
Să-ţi sară ochii-n patru
Şi ţie,
Şi mă-tii,
Şi lui tat-tu!

(După aceea îl întreabă, mai înainte d-a hotărî care tabără *să se facă* hoţi şi care dorobanţi:)

— Cum hotărăşti?
— Pe strîmbătate!
— Atuncea nu se poate!

(Iarăşi îl ocoleşte, pînă va declara că hotărăşte cu bună credinţă şi iarăşi îl întreabă:)

— Cum hotărăşti?
— Pe dreptate!
— De dînsa să ai parte.

(Cel ţinut la ochi pronunţă atunci, arătînd cu mîna în dreapta şi în stînga:)

— Voi,
Dorobanţi
Armaţi,
După ei să alergaţi.
Voi,
Hoţi,
Toţi
Să fugiţi ca nişte netoţi[1].

(Atunci aleargă unii după alţii, pînă se prind.)

[1] *Netoţi* se numeau ţiganii nomazi, veniţi în stare semibarbară.

9.

LĂZĂRELUL

(ÎN SÎMBĂTA LUI LAZĂR SAU A FLORIILOR.)

Prin *Lăzărel* se înțelege datina — practicată numai în unele localități — ca două sau trei copile să umble din casă în casă, în așa numita „Sîmbăta lui Lazăr“ sau a „Floriilor“ (a opta zi înainte de sîmbăta Paștilor), cîntînd pe o arie monotonă versurile ce se vor citi mai la vale. Iată descrierea completă a acestui obicei, descriere ieșită din pana amicului meu A. Lupul Antonescul, profesor de limba și literatura română la școala normală primară „Carol I“ din București:

„Acest colind se cîntă în Sîmbăta *Duminicii Floriilor*, care se mai numește și «Sîmbăta lui Lazăr». După nume și după ziua în care se practică, acest colind ar părea că e o cîntare cu subiect curat religios. Din coprinsul colindului însă, precum și din legenda despre Lazăr, pe care o voi da mai la vale, se vede bine că partea religioasă e atît de mult pierdută pentru colind, încît n-am putea spune cu siguranță în ce ar consta. Nu mă ocup deloc aci cu înrudirea ce ar fi avînd acest colind cu alte colinde sau povești orientale, profane sau religioase, ci mă mulțămesc numai a-l așterne atențiunii iubitorilor de literatură populară, colectorilor de astfel de prețioase române, toți mai învățați și mai cunoscători decît

mine. Colindul, așa cum l-am transcris, l-am auzit, pentru prima oară, anul acesta (1884) în Simbăta Floriilor. Se vede că nu se practică decît pe la margini, fiindcă am întrebat pe mai mulți orășeni și toți mi-au mărturisit că nici n-au auzit de obiceiul despre care-i întrebam eu.

Pe la opt de dimineață, aud la fereastră niște glasuri de fete cîntînd. Erau trei fete: două, mai mari și îmbrăcate ca în toate zilele, neavînd nimic în mîini, cîntau colindul pe aria cunoscută și neschimbată a colindelor cu *Ler-oi Doamne;* iar a treia, o fetiță mai mică decît celelalte două, era îmbrăcată în costum de mireasă: în alb, cu beteală, cu floare de lămîiță în păr, peste care era aruncat un gaz de mătase albă, cu tot alaiul pitoresc al îmbrăcămintei unei mirese fecioare. Se întîmplase ca fetița-mireasă să fie și destul de frumoasă, așa că, sub costumu-i încîntător, mai că-ți venea s-o iei drept o jumătate de înger. În tot timpul colindului, mireasa s-a dus, și s-a întors necontenit de la o margine a ferestrei pînă la cealaltă. Nedomerit, întrebai p-un vecin, care-mi spuse că acest obicei se numește: «umblă cu mireasa». Pusei pe fete să mi-l cînte a doua oară, mă încercai să-l scriu din fugă, dar îmi fu cu neputință să mă țiu de colindătoare. Abia luai de-aici și colea cîteva versuri. Peste o jumătate de oră, veniră alte colindătoare. De astă-dată și mireasa și cîntătoarele erau țigance. Mai fără dare-de-mînă, mireasa avea numai floarea de lămîiță și un bariș de coloare lila peste figură. Le pusei să colinde încet și-mi scrisei colindul, așa după cum se află mai jos. Apoi una din colindătoare îmi povesti ceea ce se zice despre acest Lazăr din colind. Povestea ei suna că Lazăr, cerînd mamei sale să-i facă azimă și aceasta nevoind, el a plecat la pădure cu oile, s-a suit pe o cracă ca să scuture frunze oilor; dar bătînd vîntul tare, craca s-a rupt etc. O altă variantă a poveștii spune că Lazăr s-a suit pe cracă subțire și a tăiat-o singur, ca să cadă cu el, ceea ce s-ar asemăna foarte mult cu povestea țiganului care a tăiat craca pe care ședea, cu deosebirea numai că acesta o făcea din prostie. Povestea aceasta a lui Lazăr, femeile de prin mahalaua Bisericei Sărace

o spun altfel decît o mai sus şi în colind. Zice-se dar că Lazăr era mititel. Într-o zi, scîncea, cerînd mamei sale să-i facă plăcintă. Mumă-sa torcea la gura sobei. Lazăr se ducea la dînsa, o întindea de mînă ca să se scoale să-i facă plăcintă, iar dînsa îl respingea şi cu mîna, şi cu vorbe bune, împăciuitoare. Lazăr se îndîrjea mai rău: plîngea, se trîntea de pămînt, pînă ce se trînti în fusul pe care mamă-sa îl scăpase din mînă. De aci încolo, povestea e la fel, cu surorile, cu scăldatul etc.

Pentru a sfîrşi cu bine, mai am să spun că colindul suferea schimbări în gura celor două rînduri de colindătoare. Negreşit că trebuie să fi existînd variaţiuni, pe care nu le-am putut prinde exact, afară de variaţiunea de la sfîrşit. Ultimele versuri «în mărul bătrînilor etc.» nu le-am auzit în gura primelor colindătoare. Ele sfîrşeau cu «în calea voinicilor — unde-i dragul fetelor. La anul şi la mulţi ani.»

„Spus-am toate acestea pentru că acei care se vor ocupa cu studiul cuvenit asupra colindelor, cînd vor veni la *Lăzărel* sau la *mireasă*, să aibă şi acest material, strîns chiar de la norodul mărginaş, cel mai ţiitor de minte al obiceiurilor de pe urma cărora, la timp, el cîştigă cîţiva gologani. E de observat aceasta că, pe cînd la ţară există un adevărat cult pentru aceste obiceiuri, a căror practică acolo are nu ştiu ce naivitate, primitivitate şi sfinţenie chiar, la oraşe obiceiurile acestea au ajuns mai mult un mijloc d-a cîştiga cîţiva gologani de sărbători."

Din parte-mi, voi adăuga numai trei observaţiuni: I — că datina pare-se a avea o origine slavă, deoarece se practică în special de sîrbi şi numai de vro 50 de ani a început a se răspîndi şi printre poporaţiunea curat românească; II — că tema recitativului este moartea nefericită, chiar din preziua nunţii, a tînărului Lazăr, a cărui mircasă e reprezintată printr-o copilă, spre a înduioşa mai mult pe spectatori; III — că *Lăzărelul* nu se poate numi colind, deoarece nu are caracterul colindelor şi nu se cîntă ca dînsele, ci numai i s-a împrumutat o arie monotonă, pe note triste, acomodate ocaziunii.

Despre acest obicei nu s-a mai scris nimic la noi pînă acuma. Mai la vale urmează toate variantele ce s-au putut culege în București, puțin deosebite unele de altele.

VARIANTA I

(Scrisă de d-l A. Lupul Antonescul și publicată în revista muzicală *Doina*, anul I, 1884, nr. 14 din 22 aprilie, pag. 3—5.)

Lazăr mă-sa l-a făcut,
Lazăre, Lazăre,
La o mare
Sărbătoare,
Lazăre, Lazăre.
— Scoală, maică,
măicușoară,
De-mi fă albă turtișoară!
Mă-sa degrab' s-a sculat,
Pe ochi negri s-a spălat
Și lui Lazăr ce i-a dat
Mîna mă-sii a sărutat.
Oițele au pornit,
Oițele-au flămînzit.
La pădure mi-a plecat,
Mugur verde-a scuturat
Mieilor
Și oilor.
Vînt de vară mi-a bătut,
Copaciul s-a clătinat:
Din copaci că mi-a căzut.
Sîngele l-a podidit
Și pe nas și pe guriță.
Lazăr avea trei surori,
Trei surori pe trei cărări:
A mai mare
Mai domoală,
A mai mică
Mai voinică.
L-au căutat pîn' l-au găsit,
Pe mîini dalbe l-au adus,
'N lapte dulce l-au
scăldat,
'N lapte dulce cu juniță[1].
Sus pe masă mi l-au pus
Și frumos mi l-au gătit
Cu-antiriu de cununie
Și cu briu de salomie[2].
Și lăturile-au vărsat
Subt umbrar-ulucilor,
În calea voinicilor,
Unde-i dragul fetelor,
În mărul bătrînilor,
În ardeiul grecilor,
Și piperul sîrbilor[3],

[1] Poate *jintiță*, laptele dulce, laptele după ce s-a făcut brînză și urdă; al doilea zer.

[2] În alte variante se zice „colilie".

[3] Inversiune populară, căci ardeiul ține, ca o cultură proprie și ca plantă de predilecțiune, mai mult sîrbilor, iar piperul grecilor.

În vinul boierilor,
În jimbla cocoanelor.
La anul
Și la mulți ani!

VARIANTA II

(Scrisă în Sîmbăta Florilor din anul 1885, tot de d-l Lupul Antonescul, după niște fete din suburbia Lucaci.)

Lazăr mă-sa l-a făcut,
Lazăre, Lazăre;
Cum l-a făcut, l-a pierdut,
Lazăre, Lazăre.
Lazăr mi s-a minicat,
Dimineața s-a sculat,
Pe ochi negri s-a spălat,
Toporașul mi-a luat,
La pădure mi-a plecat,
Ca să taie mugurași
Oilor
Și mieilor.
Copaciul s-a cletinat,
Lazăr de sus mi-a picat;
Sîngele l-a podidit
Și pe nas și pe guriță.
Lazăr are trei surori,
Trei surori pe trei cărări:
A mai mare
Mai domoală,
A mai mică
Mai voinică.
'N lapte dulce l-a scăldat,
Sus pe masă l-așezat,
'N foi de nuc l-a înfășat,
Lăturile le-a vărsat
În calea voinicilor,
În piperul grecilor,
În ardeiul sîrbilor
În jimbla cocoanelor,
În franzela doamnelor,
În vinul boierilor.
La anul și la mulți ani.

VARIANTA III

(Scrisă în București, la 16 martiu 1885, *Sîmbăta lui Lazăr*, după trei fetițe de la Crucea-de-Piatră.)

Sîmbătă de dimineață,
Lazăre,
Lăzărel mi s-a sculat,
Lazăre,
Pe ochi negri s-a spălat,
O secure și-a luat
La pădure mi-a pornit
Și-n copaci mi s-a suit.
Ramura nici c-a tăiat.
Trunchiul mi s-a cletinat.
Lazăr jos că mi-a picat.
Sîngele l-a podidit
Și pe gură și pe nas:
Mort pe iarbă c-a rămas.
Are Lazăr trei surori:
Trei surori pe trei cărări

L-au căutat pîn' l-au găsit
Şi cu lacrămi l-au jelit.
Pe mîini dalbe că l-au dus
Şi pe masă mi l-au pus:
'N lapte dulce l-au scăldat,
'N foi de nuc l-au înfăşat,
'N haine noi l-au îmbrăcat,
Iar lăturile au vărsat
Pe sub umbra
Nucilor,
În calea
Voinicilor,
În panglica
Fetelor,
În ardeiul
Sîrbilor,
În piperul
Grecilor,
În tămîia
Babelor.
De la Belul mai la vale
Se aude o larmă mare
De boieri şi de cocoane
C-a murit o fată mare:
Fată mare, logodită,
Şi cu zestrea pregătită,
Pentru Lazăr podobită;
Cu perdele prinse-n cuie,
La ferestre cu gutuie:
Cu perdele prinse-n ace,
La ferestre cu boboace.
La anul
Şi la mulţi ani!

VARIANTA IV

(Scrisă după Ileana, fata lui Nicolae Amarul. Bucureşti, martiu 1884.)

Fecior mă-sa că-şi avea,
Lazăre,
Şi cu drag mi-l îngrijea,
Lazăre,
Pînă mare că-l făcea,
Lazăre.
Sîmbătă de dimineaţă,
Cînd e anul cu dulceaţă,
Pe ochi negri s-a spălat,
La pădure mi-a plecat
Şi-n copaci că s-a urcat.
Ramura s-a cletinat,
Feciorelul mi-a picat:
Sînge roşu că i-a dat
Şi pe nas şi pe guriţă,
Şi i-a curs pe chiculiţă.
Are Lazăr trei surori;
Trei surori pe trei cărări
Dimineaţa pînă-n zori
Cată-l de cîte trei ori.
Mort pe Lazăr de-l găseau,
Tot pe braţe-l ridicau,
Acasă că-l aduceau,
Cu lacrămi calde-l
stropeau,
Cu flori mi-l împodobeau
Şi pe masă-l aşezau,
După ce-n lapte-l scăldau,
În foi de nuc îl înfăşau
Şi laptele că-mi vărsau

Tot sub umbra
Nucilor,
În calea,
Voinicilor,
În pofida
Fetelor,
În ciuda
Nevestelor,
În tămîia
Babelor,
În ardeiul
Sîrbilor,
În piperul
Grecilor.
La biserica de din vale
Se aude-o mare jale,
Că mi-l plîng surorile
Cu toate plînsorile
De-neacă inimile.
Dar mai mult cine mi-l plînge
Vărsînd lacrămc cu sînge?
Fată mare, logodită,
Cu toată zestrea gătită,
Cu perniţe prinse-n ace
Şi mai mari, şi mai boboace:
Cu perdele prinse-n cuie
Şi-n ferestre cu gutuie.
La anul şi la mulţi ani,
Cu bine, cu sănătate!

10.

PAPARUDELE ŞI CALOIANUL

(VARA, ÎN TIMP DE SECETĂ.)

Paparudele — despre care domnescul scriitor Dimitrie Cantemir face menţiune în *Descrierea Moldovei*, numind-o *papalugă*[1], cum pînă azi se zice peste Milcov — corespunde la grecii moderni cu Πυρπηροῦνα[2] şi la sîrbi cu *Dodola*. Datina are de obiect să invoace protecţiunea cerului asupra recoltelor, să-i ceară a le da ploi fertile şi a le feri de mălură. Cu altă ocaziune[3] am descris jocul şi ritualul *Paparudelor*. Reproduc aci părţile următoare:

„Tinerele ţigane[4] îşi împletesc cununi de bozii pe cap, se împestriţează cu panglice roşii, cu salbe de firfirici şi merg

---

[1] Repausatul G. Săulescu descompunea cuvîntul *Papalugă* în *pupă* şi *lugă*, explicînd pe cea dintîi prin πώγη *(tenebrae, obscuritas)*, iar pe cea de a doua prin verbul latin *lugere* (a plînge). Această derivaţiune, ca mai toate etimologiile lui G. Săulescu, e cu totul fantastică.

[2] D.H. Sanders derivă cuvîntul din Πέρπηροζ şi πυρπρίζ, tînăr gătit, de unde femininul Πυρπηροῦνα din cauza gătelii ce poartă fata care execută datina. *Das Volksleben der Neugriechen dargestellelt und erklärt aus Liedern*, München, 1844, p. 110 şi 140.

[3] A se vedea ale mele *Încercări critice asupra unor credinţe, datine şi moravuri ale poporului român*, Bucureşti, 1874, p. 128—134.

[4] A se vedea tot acolo pentru ce datina a ajuns să fie practicată numai de ţigane.

să joace din casă în casă. O țigană mai în vîrstă cîntă din gură — pe o arie de danț monotonă, pe note scurte, staccate și pe un tact răpede — un șir de invocațiuni pentru ploaie. După ritmul cîntecului, două sau mai multe «paparude» joacă în mod săltător, bătînd din palme, plesnind din degete, imitînd sunetul castanetelor spaniole și repetînd alternativ exclamațiunea «ha! ha!». În timpul acesta, stăpîna casei ia o cană cu lapte, dar mai cu seamă o găleată, o doniță cu apă și o aruncă pe dînsele, udîndu-le de sus pînă jos. Zărind-o, «paparudele» se prefac că fug: uneori fug în realitate, și mai ales cînd apa e rece. Însă, în cele din urmă, sînt ajunse și tot nu scapă de botezul, de ploaia ce invocă. Apoi, după diferite urări de viață lungă și fericită, primesc sau o monetă, sau un găvan, o strachină de grîu, de mălai, de făină, de fasole, ori un caier de lînă, o rochie învechită etc. În același mod purced din casă în casă, și aceleia, la care nu joacă «Paparudele», există credința că nu-i va merge bine vara ce urmează".

În Moldova lucrurile se petrec aproape identic. Iată o notiță găsită printre manuscriptele repausatului G. Săulescu și redactată în limba latinizată a vechiului profesor:

„O fată se nudează, depunînd vesmintele sale și rămînînd cu pielea. Se înhoabotă cu boji sau cu alte plante, legate deasupra capului cu o glugă și, așa mascată, umblă pe la case. Cînd sosește dinaintea ușei, femeia de casă iese și toarnă asupra ei o cofă sau ulcică de apă. Atunci Păpăluga, săltînd, zice (versurile ce se vor citi) și i se solvează un obol (para) sau un ou. Idealul acesta, Papaluga prezintează o divinitate idolică, protegitoare grădinilor și legumelor, precum *Calianu* al agrelor".

Ziua hotărîtă pentru jocul „pararudelor" e marțea celei de a treia săptămîni de după Paști. Prin extensiune, se continuă pînă în luna iuniu și iuliu, pe timp de secetă.

În interesul studiilor comparative, să se alăture acestui obicei invocările latine adresate lui *Jupiter pluvius*, și următoarele rugăciuni, uzitate în sărbătorile *Robigale*, reportate de bătrînul Ovidiu:

O divinităţi, daţi sporuri continue sămănăturilor fragede.
Cînd sămînţa e sub brazdă, udaţi-o cu apă cerească
Şi păziţi ca nes-cari stoluri de vătămătoare pasări
Să nu devasteze cîmpiile pline de daruri cereale.
Faceţi ca recoltele să crească fără sărăcăcioasa mălură
Şi îngrijiţi ca să nu se pălească d-a soarelui arşiţă.
Iar tu, aspră Robigo[1], ocroteşte şi tu grînele cele tinere,
Fă-le să crească pînă s-or face bune de secerat:
Fereşte-le, rogu-te, şi nu-ţi atinge mînile de recoltă.[2]

Cînd seceta durează mai multe săptămîni, e obicei ca fetele şi femeile de la ţară, frămîntînd pămînt galben, să modeleze un om în miniatură — numit *Caloian* sau *Scaloian* — pe care-l pun într-un mic coşciug ca pe mort, îl plîng, îl tămîie şi îl îngroapă sau între bozii, sau la fîntînă, sau la puţul satului, cîntîndu-i versurile de mai la vale. Ca să poată plînge, căci plînsul este obligator, se freacă cu ceapă la ochi spre a provoca mai multe lacrămi. După trei zile, îl dezgroapă şi-l aruncă pe gîrlă, ca să tulbure norii şi apele, cum se întîmplă înainte de ploaie. Bărbaţii ară numai pînă la prînz în ziua „Caloianului", iar de la amiazi pînă seara beau şi joacă la circiumă. Astfel s-a practicat datina şi în Moldova, pe cît rezultă din următoarea notă, găsită printre hîrtiile repausatului G. Săulescu:

„Cînd nu ploua, românii cei vechi păstrau procesiunea următoare, invocînd două divinităţi naţionale, pe *Calianu*[3] şi pe *Păpăluga*. Femeile, şi mai cu seamă fetele efigează o statuă de argilă sau lut galben, mare ca de o palmă, pe care

[1] *Robigo* însemnează *rugină*, iar la plante *mălură, tăciune.*
[2] Ovidiu, *Fastorum*, libri I şi II, vers. 556.
[3] G. Săulescu derivă cuvîntul *Calian* de la Ioaniţiu, fondatorul imperiului bulgaro-român, pe la 1204, poreclit şi Καλοϊωάννης (bunul Ioan).

o numesc *Calianu*, îi fac un sicriu de scoarță, îl învelesc în giulgiu și, ducîndu-l la un mormînt făcut înadins, fetele îl boccesc, declamînd versuri. Acestea cîntîndu-le lugubru, fetele satului înmormîntează pe figurantul *Calian* și apoi, făcîndu-i comîndarea, se ospătează".

Despre existența datinei și în Dobrogea ne convinge varianta găsită acolo și publicată de d-l Teodor T. Burada, la pagina 27 dintr-a d-sale *O călătorie în Dobrogea*, Iași, 1880.

A.

PAPARUDELE

(Scrisă la 26 decembre 1884, după Mușat Șerban, muncitor în suburbia Cruceă-de-Piatră din București.)

Paparudă, rudă,
Vino de ne udă;
Paparudă, rudă,
Vino de ne udă;
Ca să-nceapă ploaie,
Să curgă șiroaie
Cu găleata, leata
Peste toată zloata:
Unde dă cu maiul
Să crească mălaiul,
Unde dă cu sapa
Să curgă ca apa.
Hai, Catrino, să sărim
Paparudele,
Că știi iarna ce pățim,
Paparudele,
Că pasărea prin copaci,
Paparudele,
Ploaie multă ca să faci,
Paparudele.

PAPARUDELE

(Variantă publicată la 1874 într-ale mele *Încercări critice* etc., pag. 128.)

Paparudă rudă,
Vino de te udă,
Ca să cază ploile
Cu găleții,
Paparudele;
Să dea porumburile
Cît gardurile,

Paparudele;
Ci să crească spicele
Cît vrabiele,
Paparudele;
Să sporească grînele,
Să umple pătulele,
Paparudele,
Să deschizi cerurile,
Paparudele,
Să pornească ploile,
Paparudele,
Şi să fereşti holdele,
Paparudele,
De toate mălurile,
Paparudele;
Să gôneşti tăciunele,
Paparudele,
Din toate ogoarele,
Paparudele!

PĂPĂLUGA

(Variantă aflată în manuscriptele lui G. Săulescu şi inserată în *Analele Academiei Române*, *loc. cit.*, p. 175.)

Lugă, lugă,
Păpălugă,
Ieşi din a ta glugă,
Suie-n sus la rugă,
Seceta să fugă.
Ia cerului torţele
Şi deschide porţile
Şi revarsă ploile:
Cură ca şuvoaiele
Prin toate grădinile;
Creaşcă-ne măslinele[1]
Una cu legumele,
Curechiul şi gulele[2].

VARIANTĂ TRADUSĂ

(După relaţiunea lui Sulzer, reprodusă de D. H. Sanders în opera citată.)

Papalugă, lugă,
Papalugă, lugă,
Pin' la cer te suie,
Porţile-i descuie,
Ploaia să pornească,
Holde să stropească,
Mare să ne crească
Orzul şi cu grîul,
Secara şi meiul,
Legumele toate
Şi orice bucate.

---

[1] *Măslinele* se produc în Grecia, încît se pare că Săulescu avea înainte-i cîntecul *Pirpirunei* greceşti.
[2] În loc de *gulile*.

„PIRPIRUNA" LA GRECII MODERNI

Umblă, umblă Pirpiruna
Şi pe Dumnezeu îl roagă:
— Dă-ne, Doamne,
Dă o ploaie,
Dă o ploaie liniştită,
Să-ncolţească,
Să rodească
Şi lumea să-mbogăţească
Grîuleţul şi bumbacul,
Şi cu iarba cea stropită:
Lac de apă, lac de apă
Şi de roduri tot grămadă:
Să dea spicul baniţa,
Strugurele vedriţa.

B.

CALOIANUL

(Scris la 1867, după baba Neaga, descântătoare din strada Popa Tatu, Bucureşti.)

Caloiene, Iene,
Caloiene, Iene,
Du-te-n cer şi cere
Să deschiză porţile,
Să sloboază ploile,
Să curgă ca gîrlele
Zilele
Şi noptile
Ca să crească grîncle.
Caloiene, Iene,
Caloiene, Iene,
Cum ne curg lacrămile
Să curgă şi ploile.
Zilele
Şi noptile
Să umple şanţurile,
Să crească legumele
Şi toate ierburile.
Caloiene, Iene,
Caloiene, Iene,
Du-te-n cer la Dumnezeu
Ca să plouă tot mereu,
Zilele
Şi noptile;
Să dea drumul roadelor,
Roadelor noroadelor,
Ca să fie-mbelşugată
Ţara toată, lumea toată.

SCALOIANUL

(Variantă scrisă la 1871, după moaşa Stana din satul Rudeni, judeţul Ilfov.)

Iene, Iene, Scaloiene,
Iene, Iene, Scaloiene,
Du-mi-te la Dumnezeu

Şi te roagă tot mereu
Să dea drumul cerului
Ca să curgă ploile,
Ploile ca gîrlele,
Nopţile şi zilele,
Şi cu săptămînile,
Ca să crească apele
Să s-adape vitele,
Să se ude grîiele,
Grînele şi oarzele,
Meiul şi fasolile
Cu toate legumele
Şi cu porumbiştele.
Iene, Iene, Scaloiene,
Iene, Iene, Scaloiene,
Roagă-te la Dumnezeu
Să dea drumul ploilor,
Ploilor şi apelor,
Apelor bogatelor
Ca să crească grînele,
Grînele, fînaţele,
Meiul şi fasolile
Cu toate legumele,
Porumbul şi poamele,
Cu toate ierburile
Să le pască vitele,
Să ne are holdele
Să se facă roadele
Să mănînce oamenii.

(În unele locuri i se adresează versurile cîntate cu jale la morţi, adăugîndu-se:)

Iene Scaloiene,
Tinerel te-am îngropat,
De pomană că ţi-am dat
Apă multă şi vin mult,
Să dea Domnul, ca un sfînt,
Apă multă, să ne ude,
Să se facă poame multe.

CALIANU

(Variantă găsită printre manuscriptele repausatului G. Săulescu şi publicată în *Analele Academiei Române*, seria II, tom. VII, secţ. II, cu o relaţiune de d-l Sim. Fl. Marian.)

Iani, Iani,
Caloiani,
Ia cerului torţele,
Şi deschide porţile,
Şi porneşte ploile:
Curgă ca şuvoaiele,
Umple-se pîraiele
Printre toate văile:
Umple-se fîntînele
Să răsară grînele,
Florile,
Verdeţele,
Să crească fînaţele,
Să s-adape vitele:
Fie multe pitele!

11.

GHICITORI, ÎNTREBĂRI ŞI POEME NUMERICE

(TOAMNA ŞI IARNA LA ŞEZĂTORI.)

Interesul ce se dă literaturii populare nescrise, în toate ţările şi la toate popoarele, e mai presus de orice îndoială. Felurile ei părţi sînt pretutindeni studiate ca nişte vechi monumînte limbistice şi etnologice. Între altele, *Ghicitorile* au avut din antichitate şi au pînă în zilele noastre o deosebită însemnătate. „Ele nu numai că au dat naştere unui întreg gen literar, dar au fost epoce cînd au jucat un rol de căpetenie în religiune, în filozofie, ba chiar în politică. De la enigmele vedice pînă la lupta prin ghicitori a zeilor scandinavi sau minnesingerilor germani, de la faimoasa întrebare a Sfinxului pînă la *Filozofia enigmelor* scrisă de părintele Ménétrier, de la regina din Saba pînă la publicaţiunea intitulată *Mercure galant*, de la ghicitoarea despre care se spune c-a făcut pe Homer să moară de necaz pînă la cele ce aţît de mult desfată pe wolofii din Senegal[1]", de la petrecerile copilăroase ale fetelor şi flăcăilor noştri la „şezătoare" pînă la adîncile cugetări ale bătrînilor octogenari, cîtă varietate, cîte contraste şi totuşi cîtă analogie fundamentală nu se întîlneşte în nesfîrşitele ghicitori ale popoarelor.

[1] Gaston Paris, *Prefaţă* la *Devinettes ou enigmes populaires de la France*, păr. E. Rolland. (Paris, 1877.)

Enigmele de cuvinte trebuiesc distinse de *enigmele de lucruri:* numai cele din urmă sînt în adevăr populare şi adesea păstrează urmele celei mai vechi concepţiuni umane. E numai un pas de la metaforă la enigmă şi se cunoaşte imensul rol ce a avut metafora în dezvoltarea limbagiului şi în formarea mitologiilor. Enigma, ghicitoarea sau cimilitura e o metaforă sau o grupă de metafore, a cărei întrebuinţare n-a trecut deloc în uzul comun şi a cărei explicare nu este evidinte. Multe din ele însă datează dintr-o epocă cînd obiectele exterioare impresionau spiritul omenesc altfel decît astăzi, şi prin urmare îl îmboldeau la metafore care, la prima vedere, par neînţelese, dar care ne încîntă, îndată ce le găsim cheia, pentru că deşteaptă în noi întipăririle învălmăşite ale unor perioade dispărute în marea dezvoltare la care am luat parte prin strămoşii noştri.

„Ca şi basmele, ca şi cîntecele, ca şi proverbele, ghicitorile adesea se găsesc aproape identice la popoare şi în timpuri foarte depărtate. Toate ipotezele imaginate pentru explicarea acestui fapt se pot reduce la două: originea comună şi transmisiunea. După unii, întreaga literatură populară a popoarelor indo-europene se suie pînă la o epocă anterioară despărţirii lor, epocă cînd încă nu cunoşteau întrebuinţarea metalelor, nu văzuseră marea şi duceau o viaţă păstorească. După alţii, monumintele acestei literaturi, născute într-un loc determinat, s-au propagat de la un popor la altul prin mijlocirea indivizilor izolaţi. O a treia ipoteză, seducătoare la prima vedere, nu place decît celor ce nu s-au ocupat în special cu asemenea studii: e vorba despre identitatea procederilor spiritului uman". Mai la vale se va citi o ghicitoare cu patru forme franceze, una germană, alta scoţiană şi două ruse, în comparaţiune cu cea română, despre peştele care stînd în casa lui (apa), se vede împresurat (în plasă) şi casa-i iese pe ferestre, iar dînsul rămîne prins. Cum se va explica existenţa acestei ghicitori în cinci limbi? ... Zice-se-va oare c-a fost inventată deosebit de germani, englezi, francezi, ruşi şi români?... „Este foarte puţin probabil. Negreşit, se

va presupune că, englezii şi germanii, fiind de aceeaşi rasă, enigma e germanică şi că francezii au împrumutat-o. Fie, dar aceeaşi ghicitoare se găseşte sub două forme în ruseşte (şi sub o formă în româneşte). Atunci trebuie să admitem că prima formă datează din perioada cînd slavii şi germanii formau un singur popor şi aveau o singură limbă, că în acea limbă va fi fost compusă şi că a trecut în idioma germană şi în cea rusească, suferind transformările acestor dialecte. Dar pe atunci se cunoştea plasa?... Nimic n-o dovedeşte în vocabularul acelor limbi"[1].

În culegerea de faţă, am pus ghicitorile inedite alături cu cele publicate şi am adaus pe cele asemănate şi corespunzătoare în limbile străine.[2] Cu modul acesta se vor putea deo-

---

[1] Gaston Paris, *ibidem*, p. VIII—X.

[2] Iată publicaţiunile străine, în care se găsesc ghicitorile citate mai la vale:

Recueil de calembours etc. par Desciseaux, Paris;
Magasin normand, Neufchâtel, 1865, 2 volume;
Un million d'énigmes par Hilaire le Gai, Paris, 1860.
Questions énigmatiques etc. par l'Hetropolitain;
Ostfriesland in Bildern und Skizzen etc. Hermann Meyer, Leer, 1868
Almanach des rieurs pour 1850, Nancy, 1 volum;
Veillées du village şi *Soirées amusantes*, Ardennes, 1856;
Enigmes populaires en langue d'oc par Roque-Ferrier Alph, Montpellier, 1876;
Litauische Mærchen, Sprüchworte, Rætsel und Lieder, Aug. Schleicher, Weimar, 1857;
Weimarisches Jahrbuch, 1856, Koehler Solinger Mundart;
Volksrætsel, meist aus der Grafschaft Mark. Woeste şi Rochholz în *Zeitschrift, f.d.d. Myth;*
Magasin für die Literatur des Auslandes, 1856;
Proverbes du Béarn, énigmes et contes populaires, V. Lespy, 1876, Montpellier;
Anzeiger für Kunde der teutschen Vorzeit, von F. J. Mone, 1838, 1839;
Strassburger Rætselbuch, A. F. Butsch, 1505, Strassburg;
Adevineaux amoureux, din secolul XV, Bruges, reimp. la 1831 în Paris;
Popular Rhymes of Scotland, R. Chambres, 1870, London;

sebi cele proprii române de cele introduse pe cale literară. Numele culegătorilor de ghicitori se vor citi în josul fiecărei pagine. Pentru mai ample informaţiuni, să se consulte *Literatura populară română* de dr. M. Gaster[1].

După aşa numitele „întrebări" am inserat în proză traducerea „poemei numerice" sau „aritmetice", care se conservă încă la evrei şi care a fost atît de renumită în perioada creştină din evul mediu. Se ştie că ea s-a tradus şi în latineşte, începînd cu vorbele *unus est deus*. O formulă engleză de acestea începe prin fraza „e unul, singur de felul său, şi unul va rămîne totdeauna" şi merge pînă la „douăsprezece", cei douăsprezece apostoli. Ca corolar, am reprodus varianta poemei numerice creştine, după ediţiunea lui Anton Pann, şi cîteva probleme aritmetice, întrebări puse în ordinea succesivă a numerelor, pînă la 10.

Nursery Rhymes and Nursery Tales of England, J. O. Hellivell, London;
Elsässiches Volksbœthchlein, Aug. Stoeber, 1859, Münhausen;
Canti popolari marchigiani, Ant. Gianandrea, 1875, Torino;
Indovinelli popolari veneziani, D. G. Bernoni, 1874, Veneţia;
Canti popolari siciliani, G. Pitrè, 1871, Palermo;
Almanach de la Gaîté pour 1860, Luxeuil.;
Indovinelli, 1628. Trèviše, reimprim, în *op. cit.* de Rolland, Paris, 1877.

[1] Bucureşti, 1883, edit. Haimann, p. 224—250.

A.

GHICITORI

(Aşezate în ordinea alfabetică a însemnării fiecăreia. Cele fără adnotare sînt scrise, în 1883, după Constantina Stăneasca, bătrînă de 90 de ani, din tîrgul Potlogi, judeţul Vlaşca.)

1

Ce e mic, mititel
Şi-ngrădeşte frumuşel?[1]
(Acul)

Petitte suis, ne suis pas forte,
Ne puis aller s'on ne me porte,
Maintes gens sont en mon dangier,
Duc, conte, prince et chevalier
Et, se n'estoit par mon exploit
Bien croy qu'ilz moroient de froit.
(C'est une aiguille)

2.

Ce fuge mereu la vale
Şi-şi lasă maţele-n cale?[2]
(Acul cu fir)

[a] *Qu'est-ce qui passe et repasse),*
En laissant chaque fois
Un petit bout de sa queue?
(Le fil d'une reprise)

---

[1] *Pilde şi ghicitori* adunate de d-l P. Ispirescu (Bucureşti, 1880, Tip. laborat. rom.), nr. 58; *Legendele şi basmele românilor*, part. 1 (Bucureşti, 1872), pag. 154—163.

[2] În Mexic se găseşte o ghicitoare asemănată acesteia, tot despre *ac:* „Cine aleargă printr-o vale, tîrîndu-şi maţele după sine?" A se vedea Sahagun, *Historia de Nueva Espana*, în *Antiquities of Mexico* de Kingsborough, t. VII, p. 178, *apud* Tylor, *Civilizaţiunea primitivă*, ed. fr.

[b] *De qu'es acò, cada pas qui fay*
Laissa in pau dè sa cuo!
(L'aiguille)

[c] *Didzo, Dzonèto, dè qu'ès òco*
Qu'èn mortsèn laïsso
'N paou dè so couo?
(Le fil de l'aiguile)

[d] *Old mother Twitchett had but one eye,*
And a long tail which she let fly;
And every time she went over a gap,
She left a bit of her tail in a trap.
(A needle and thread)

[e] *Juteko peerdeken*
Met ze vlassche steerdeken
Hoe zeerder dat ze peerdeken liep,
Hoe korter dat ze steerdeken wierd.
(Nadel und Faden)

3.

Siclita,
Vai de ea,
Şade-ntr-un vîrf
De nuia.

(Aluna)

4.

Cucuiata,
Vai de ea,
Şade-ntr-un vîrf
De nuia.[1]

(Aluna)

[a] *Une petite potée,*
Qui n'est ni beurrée,
Ni salée,
Et qui est bien assaisonnée.
(Une noisette)

[b] *Qu'es acò?*
Gru gruneta,
Qu'es tout cuech, tout salat
Dins sa toupineta?
(Una aulana)

[c] *In einem kleinem Töpfchen*
Eine leckere Grütze.
Was ist das?
(Die Nusz)

[d] *Ein kleines Töpfchen,*
Ein leckeres Breichen,
Was ist das?
(Die Nusz)

5.

Am un copaci
Cu douăsprezece ramuri:
Jumate[2]

[1] Baronzi, *Limba română şi tradiţiunile ei* (Galaţi, 1872), pag. 213—221.

[2] *Jumate*, sincopare din *jumătate*.

Verzi,
Jumate
Uscate;
În fiece ramură
Cîte patru cuiburi,
În fiece cuib
Cîte șapte ouă:
Jumate
Albe,
Jumate
Negre.

(Anul, lunile, săptămînile, zilele și nopțile)

[a] Εἰσί, κασίγνιται διτταί, ὥς ἡ μία τίκτει τὴν ἑτέραν, αὐτὴ δέ τεκοῦσ ὑπὸ ἴῆς δε τεκνοῦταί

[b] Εἷζ ἑ πατήό παῖέεζ δέ δυώνέκα'τῶν δέ γ'ἡκάστω παῖδεζ ἔασι τριήκοντ'ἄνδιχα εἶδοζ ἐχουσαι' ἦ μέν λευκαί ἑασιυ ἰδεῖν, ἡ δ'αὐτε μέλαιναι ἀθάνα τοι δέ τ'ἐοῦσαι ἀποφθίνουσιν ἅπασαι

(Anul, lunile, zilele, nopțile)

6.

Am un copaci
Cu douăsprezece ramuri:
În fiecare ramură,
Cîte patru cuiburi,
În fiecare cuib
Cîte șapte ouă.[1]

(Anul, lunile, săptămînile și zilele)

Un père a douze fils,
Chacun d'eux en a trente,
Moitié blancs,
Moitié noirs.

(L'an, les mois, les jours, les nuits)

7.

Am un unchiaș mare
C-o sută d-araci în spinare.

(Ariciul)

8.

Am un moș bătrîn
Și urcă aracii la deal.[2]

(Ariciul)

9.

În pădure născui,
În pădure crescui:
Acas' dacă m-aduseră,
Curva satului mă puseră.[3]

(Banița)

10.

În pădure m-am născut,
În pădure am crescut,

---

[1] P. Ispirescu, *loc. cit.*, nr. 51.
[2] P. Ispirescu, *eod. loc.*, nr. 136.
[3] P. Ispirescu, *eod. loc.*, nr. 83.

Și-n oraș, cum m-au adus,
Judecător am fost pus.[1]
(Bățul)

11.

Tărtăcuță
Vinătă,
Curguiată,
Cumătră.
(Biserica)

12.

Sus
Tună,
Jos
Răsună:
Ciorile s-adună.[2]
(Biserica și oamenii)

13.

Din pămînt, ca Adam, sînt zidit;
Pe roată, ca Sfîntul Gheorghe, tras;
În cuptor, ca cei trei coconi, ars.
Cînd trăiam, de toți eram cinstit:
Mă lua-n mîni și mă pupa,
Iar cînd, ca toți, și eu am murit,
Nu s-a găsit nici cine mă-ngropa.[3]
(Borcanul)

14.

Mic cît fusei,
Din patru fluiere[4] zisei:
Daca mare mă făcui,
Pămîntul răsturnai;
Daca murii,
În hore jucai.
(Boul)

15.

Dobra, subțirica,
Umple putinica.[5]
(Braga)

16.

Am un cal de fier,
Paște p-un munte de os.[6]
(Briciul)

17.

Cuibul
Berzii,

---

[1] Anton Pann, *O șezătoare la țară sau Povestea lui Moș Albu*, part. I, București, 1851, [p. 18].
[2] Această ghicitoare, la d-l P. Ispirescu, se dezleagă și prin *Călugării și icoana*.
[3] Anton Pann, *loc. cit.*, [p. 31].
[4] Cele patru țîțe ale vacei.
[5] P. Ispirescu, *ibidem*, pag. 163 [155]; nr. 100.
[6] P. Ispirescu, *ibidem*, nr. 33 [70].

În mijlocul,
Bălțiĭ.[1]

(Buricul)

18.

Lina
Magdalina
Cu smicele pe spinare,
La buric
Calabalîc,
La inimă veselie.
Ghiciți, boieri, ce-o să fie[2]?

(Batia)

Qual'è quella cosa,
Che hà gli occhi,
E si non vede,
Non hà piedi,
E si camina?

(La botta del vino)

19.

Retevei rotund
Strînge păru-n fund.[3]

(Căciula)

20.

— Scurto-groaso,
Und' te duci?
— Arso-n fund,
De ce mă-ntrebi?

(Căldarea și donița)

21.

— Scurto-groaso,
Und' te duci?
— Arso-n fund,
De ce mă-ntrebi?
Unde eu mă duc,
Tot ție-ți aduc.[4]

(Căldarea și donița)

[a] — *Où vas-tu, bossuc, bancale?*
— *Tais-toi, toi qui es tous les ans tondu.*
— *D'où viens-tu ma grande courante?*
— *De plus loin que toi, mon grand tondu.*

(Le prè et la rivière)

[b] — *Langschmal, wo wott, de hen?*
— *Nacktgeschoren, wat leet der dran?*

(Bach und Wiese)

[c] — *Krum-herüm, bat wostu hyr?*
— *Kâl-geschuàren, bat froagstu darna?*

(Bach und gemähte Wiese)

[d] — *Tourtue, bossue,*

[1] Th. M. Arsenie, *loc. cit.*, pag. 126.
[2] P. Ispirescu, *ibid.*, nr. 113 [33].
[3] P. Ispirescu, *loc. cit.*, nr. 42 [43].
[4] P. Ispirescu, *loc. cit.*, nr. 43 [113].

Dis, que fais-tu?
— Qu'en as-tu affaire,
tondu?
(Le prè et la vigne)

22.

În pădure cioca-boca,
În tîrg hi-ho-ho,
Şi acasă treapa-leapa.[1]
(Calul)

23.

Sus
Tună,
Jos
Răsună:
Negrele
S-adună[2].
(Călugăriţele cînd toacă)

24.

Dobra subţirica
Îmi umple ulcica.[3]
(Candela)

25.

Unghie de gaie,
Coadă de tigaie,
Creastă de ridichie.
(Cintarul)

26.

Laic,
Bălaie,
Unghie de gaie,
Creastă de ridichi.[4]
(Cintarul)

27.

Tata se suie-n pod
Şi mama-l apucă de nod.
(Cintarul)

28.

Ce e mic ca oul
Şi poate ca boul?[5]
(Cintarul)

29.

Nici moartă, nici vie:
Numai din coad-adie.[6]
(Cintarul)

30.

Am o găinuşă
Gălbenuşă
Cu minciuniţe-n guşă,
Cu dreptate pe spinare.[7]
(Cintarul)

---

[1] Th. M. Arsenie, *loc. cit.*, pag. 90.
[2] P. Ispirescu, *ib.*, nr. 11. A se vedea *Biserica*, *Ploaia*, *Sita*.
[3] P. Ispirescu, *loc. cit.*, nr. 9. A se vedea *Braga*.
[4] *Românul glumeţ*, nr. 110.
[5] P. Ispirescu, *loc. cit.*, nr. 68.
[6] P. Ispirescu, *loc. cit.*, nr. 10 [30].
[7] P. Ispirescu, *ibidem*, nr. 135.

Qui est la chose la plus juste
Et qui égale toutes choses?
(La balance)

31.

Moară ferecată,
Cioară spîrcîetoare,
Doi luceferei,
Două brazde
Trase
Pe o poeniță
Ș-o claie dărîmată.[1]
(Capul)

32.

La o margine de crîng
Două blăni de blid,
Lîngă două blăni de blid
Doi luceferei,
Lîngă doi luceferei
O moară ferecată.[2]
(Capul)

33.

De la noi
Pîn' la voi
Tot fășii de tei.
(Cărările)

34.

Rădăcină
'Mpleticină
Ales voinic o dezbină.[3]
(Cartea)

35.

Mă compun din mărgele
Înșirate de mîinele tele:
Din mic mare eu te fac,
De ești cusut, te desfac.[4]
(Cartea)

Qual'è quella cosa,
Che non parla,
E si fa intender il tutto?
(I libri)

36.

Găină pestriță
La popa pe poliță.[5]
(Cartea)

37.

M-a trămis doamna de sus
La a de jos,
Ca să-i dea o cusătură
Fără pic de tivitură.[6]
(Hîrtia)

---

[1] P. Ispirescu, *ibid.*, nr. 10.
[2] *Românul glumeț*, nr. 111.
[3] P. Ispirescu, *ib.*, nr. 36 [74]. Să se vadă *Potcoele*.
[4] P. Ispirescu, *eod. loc.*, nr. 36 [Greșeală de tipar. Vezi nota de mai sus].
[5] Th. M. Arsenie, *ibidem*, pag. 108.
[6] Alții o dezleagă prin *Gheață*, *Ou*.

38.

M-a trămis doamna de sus
La doamna de jos,
Să-mi dea țesătură
Fără neam de tiviturĕ.[1]

(Hîrtia)

39.

Sub pădure, grămădită,
Șade lumea învălită:
Ziua
De soare fugită,
Noaptea
De lună pitită.[2]

(Casa)

40.

Am o vacă mare,
Cu țîța-n spinare.[3]

(Casa cu coș)

41.

Roș e, măr nu e:
Pături sînt, plăcintă nu-i.[4]

(Ceapa)

42.

Sus
Pădure,
Jos
Prescure.[5]

(Ceapa)

[a] *Qui est-ce qui a*
Trente-six habits
Sans couture?

(L'oignon)

[b] *Morceau sur morceau*
Et pas de couture.

(L'oignon)

[c] *Qui est-ce qui a robe sur*
Et n'en a pas plus
chaud?

(L'oignon)

43.

M-a trămis doamna de sus
La a de jos
Să-i spăl iia-n apă caldă,
S-o usuc în apă rece.[6]

(Ceara)

44.

Usturime
Cu durime;
Cînd o pui
Îmi pare bine.[7]

(Cercel pus în ureche)

---

[1] P. Ispirescu, *eod loc.*, nr. 167.
[2] Anton Pann, loc. citat, [p. 18].
[3] P. Ispirescu, *eod. loc.*, nr. 31.
[4] V. Alecsandri, *Poezii popul.* (Buc., 1866), p. 394.
[5] P. Ispirescu, *Pilde și ghicit.*, nr. 166.
[6] P. Ispirescu, *eod. loc.*, nr. 78.
[7] P. Ispirescu, *loc. cit.*, nr. 132.

45.

Ce e mic și făr' de minte
Și ne-nvață la cuvinte?[1]

(Ceasornicul)

46.

Ginganie fără suflare
Umblă făr-astîmpărare:
N-are duh, nici nu viiază,
Toată lumea îndreptează.[2]

(Ceasornicul)

47.

Am o pasăre dușmană
Și foarte tirană:
N-are suflet, n-are minte,
Ci e plină de cuvinte:
Ce o-ntrebi ea spune.[3]

(Ceasornicul)

48.

Țoțul
Moțul
Șade-n drum:
Țoațele,
Moațele
Trec pe drum.[4]

(Ciobanul cu oile)

49.

În pădure născui,
În pădure crescui:
Acas' daca m-aduseră,
Vătaf mare mă puseră.[5]

(Ciomagul)

50.

Țoțoi
Moțoi
Duce pe Țoața
Moața;
Dar țoața
Moața
Nu duce pe Țoțoi
Moțoi.[6]

(Cioara și porcul)

51.

Oala de bou,
Varza de oaie
Și carnea de român.[7]

(Ciorap de lînă în cizmă)

[a] *Poil dehors, poil dedans,*
Lève la jambe, fourre la dedans.

(Le bas de laine)

---

[1] P. Ispirescu, *eod. loc.*, nr. 64.
[2] Stamati, *Pepelea*, [p. 111].
[3] P. Ispirescu, *loc. cit.*, nr. 152.
[4] P. Ispirescu, *ibid.*, nr. 66.
[5] P. Ispirescu, *eod. loc.*, nr. 111. Vezi *Bățul*.
[6] P. Ispirescu, *loc. cit.*, nr. 72.
[7] P. Ispirescu, *Leg și basme, rom.*, p. 155; *Pilde și ghic.*, nr. 16.

[b] *Peu dehore, peu dehens,*
Lhèbe la came, hique l'y dehens.

(Lou baix)

[c] *Pelut defora, pelut dedins,*
Alsa la cama y fica la dins.

(La nutja)

[d] *De qu'es acò? de qu'es acò?*
Bourrut defora,
Bourrut dedins,
Aussa la camba, mets la dedins.

(Un debas)

[e] *Pelosa de fòra, pelosa de drento,*
Alza la gamba, e mettela drento.

(La calza di lana)

52.

Ce trece peste apă
Şi nu face valuri.[1]

(Chiotul)

[a] *Qu'est-ce qui passe*
Au dessus de l'eau
Sans faire d'ombre?

(Le son de la cloche)

[b] *Qui est-ce qui passe la rivière*
Sans faire d'ombre?

(Le son)

[c] *Qu'est-ce qui passe sous le soleil*
Sans faire d'ombre?

(Le son de la cloche)

[d] *Qui est-ce qui passe l'eau*
Sans se mouiller?

(Le son)

[e] *Dé qué passo sous lou sourél*
Sans qué dingu ou vézio?

(Lou soun dé lo compono)

[f] *Qu'es ace quó passo l'aigo*
Sans oumbro?

(Lou sou de la campano)

53.

Mînăstire-ntr-un picior,
Ghici ciupercă ce e?

(Ciuperca)

54.

Sunai frîul în curte
Şi auzii murgul din munte.[2]

(Clopotul)

55.

Sus
Sună,

[1] P. Ispirescu, *eod. loc.*, p. 158; *Pilde şi ghicitori*, nr. 42.
[2] P. Ispirescu, *loc. cit.*, nr. 19.

Jos
Răsună,
Toți copiii
S-adună[1].

(Clopotul)

56.

Pana cocostîrcului
Bate-n poarta tîrgului[2].

(Clopotul)

57.

Cerbii zbiară,
Ciutele s-adună.[3]

(Clopotul)

58.

Rage buga-ntre hotară,
S-aude-ntr-a șaptea țară[4].

(Clopotul)

59.

Cercelul doamnei
În fundul oalei[5].

(Clopotul)

[a] *Qual è quella cosa?*
Sotto la pietra piatta
Gli sta la muta nata,
Sorda che non sente
E si chiama tutta la gente?

(La campana)

[b] *Qui est-ce qui est haut monté,*
Qui appelle le monde de tout côté?

(La cloche)

[c] *Qui est-ce qui est haut monté,*
Court habillé,
Qui appelle le monde de tout côté?

(La cloche)

[d] *Qu'est-ce qui n'a qu'une dent*
Et qui appelle tous les enfants?

(La cloche)

[e] *Qu'est-ce que cela: une vieille*
Avec une dent
Qui fait courir tout le monde?

(La cloche)

[f] *Quelle chose est-ce qui n'a ne char*
Ne os, ne sang,
Et s'appelle bien les gens?

(C'est une cloche)

[g] *Qui est-ce qui jamais ne parla,*

---

[1] Stamati, *Pepelca*, p. [110].
[2] Th. M. Arsenie, *eod. loc.*, p. 125.
[3] P. Ispirescu, *eod. loc.*, nr. 22.
[4] *Calend. pentru basme*, 1877.
[5] *Românul glumeț*, nr. 77.

Ne but ni ne mangea,
Et n'est de chair ni de sang
Et appelle les gens à l'église?

(Ce sont les cloches)

[h] *Qu'est-ce qui se tient*
Contre le ciel et la terre,
Estant frappé fait venir
Aux hommes et femmes,
N'a point de sentiment
Et appelle le peuple?

(La cloche)

[i] *'S isch ebbes zwische vier mür'e,*
Es rueft in alle büre?

(D'glock)

[j] *Damai l'on tira,*
Damai qu'a brom?

(La campon)

60.

Gungulica
Fierbe pere,
Motoloi
Vine și-i cere:
Gungulica nu se-ndură,
Motoloi vine și-i fură.

(Cloșca și cotoiul)

61.

Natalița fierbe pere,
Nataloi vine și cere;
Natalița nu se-ndură,
Nataloi vine și fură.[1]

(Cloșca și cotoiul)

62.

În pădure născui,
În pădure crescui:
Acasă când m-aduseră,
Cercei în urechi îmi puseră.

(Cobilița)

63.

În pădure născui,
În pădure crescui:
Acasă dacă m-aduse,
Cercei grei îmi puse.[2]

(Cobilița)

64.

La cap pieptene,
La mijloc pepene,
La coadă secere,
La picioare
Rișchitoare.

(Cocoșul)

65.

Voinic sînt,
Haine port
Nefăcute de mîni de om;
Strig noaptea
Pe la mîezul nopții
Și-nviez morții,

[1] P. Ispirescu, *loc cit.*, p. 161, nr. 86.
[2] P. Ispirescu, *loc cit.*, nr. 62.

Iar la mpartea mea
În sîngele meu mor.
(Cocoșul)

66.

Am o carte:
Vîntul o-nchide,
Vîntul o deschide.
(Coada păsării)

67.

De iute ce sînt, trei abia
mă țin:
Din nasul meu curge miere
și venin.
Glas nu am, dar să strig,
Cînd voi fi pus,
Mă aude răsărit și apus.
Eu lumea o-mpăciuiesc și o
învrăjbez,
Eu pe toți îi bucur și îi
întristez[1].
(Condeiul)

68.

Taie-mi capul,
Scoate-mi limba,
Dă-mi să beau
Și să-ți vorbesc.
(Condeiul de pană)

[a] *Qui est-ce qui ôte son ventre*
Pour aller boire?
(Un lit de plumes)

[b] *Qui est-ce qui ôte ses tripes*
Pour aller à l'eau?
(Un lit de plumes)

69.

Veni pipirigul,
Luă titirigul,
Rămase gol cucurigul.
(Coptorul)

70.

Veni titirigile,
Luă pipirigile,
Rămase doftorul gol.
(Coptorul din care oamenii iau pîinile)

71.

Tată nalt,
Ginere turbat,
Maică milostivă,
Surioară oarbă[3].
(Coptor de pîne)

72.

Cînd eram în viață,
Umbream cu multă
dulceață

[1] Anton Pann, *loc. cit.*, [p. 31].
[2] P. Ispirescu, *op. loc.*, nr. 79.
[3] Wolf, *Voinic înflorit;* Th. M. Arsenie, *loc. cit.*, pag. 78.

Pe tot omul ostenit;
Acum însă, după moarte,
D-altă soarte
Am eu parte:
Ca să țin necontenit
Vii pe mine,
Vii sub mine.
Să vedem: ghici-vei bine?[1]

(Corabia)

[a] *Quand j'étais vif, les vifs passaient*
Sans prendre ni or ni monnaie,
Et étant mort,
Les vifs et morts je porte
Et souventefois garde la porte
Et les hommes m'envoient
Souvent sur l'onde.

(Le chêne)

[b] *Was ist das: do es lebt*
Do speysst es die lebendigen;
Do es todt was do
Beschirmpt es die lebendigen;
Es trug die lebendigen
Und ging uff den lebendigen.

(Ein Eichbaüm)

[c] *Als ich lebendig war,*
nährte ich lebende;
Als ich todt wur, trag ich lebendige.
Was ist das?

(Die Eiche)

73.

Pe cea vale rourată
Vine o fiară-ncornorată,
De meșteri străini lucrată;
Suflet n-are, suflet duce
De pământ nu se atinge.[2]

(Corabia)

74.

Am un lucru:
Suflet n-are, suflet duce,
De pământ nu se atinge[3]

(Corabia)

75.

Miș, miș
Prin păiș;
Haci, haci
Prin copaci.

(Coasa)

76.

Țac, țac
Pin copac,
Fiș, fiș
Pin păiș[4].

(Coasa)

[1] T. Stamati, *Pepelea*, [p. 110]; *Românul glumeț*, nr. 25.
[2] V. Alecsandri, *loc. cit.*, [p. 393].
[3] T. Stamati, *eod. loc.*, [p. 110]; *Românul glumeț*, nr. 24.
[4] P. Ispirescu, *loc. cit.*, nr. 50.

77.

Îl face cui nu-i trebuie,
Îl cumpără cin' nu-l doreşte
Şi trebuie cui nici nu-l vede.
(Coşciugul)

78.

Cine-l face nu-i trebuie,
Cine-l cumpără nu e pentru el,
Cui îi trebuie, nu-l ştie şi nu-l vede[1].
(Coşciugul)

[a] *Celuy qui la faict n'en a besoing;*
Celui qui la faict faire ne la veut pour soy
Et celuy pour qui est faicte ne s'en soucie.
(Une bière)

[b] *Adevinez que c'est;*
Cellui qui le vent en est joyeux;
Et cellui qui l'achate en est courrouchiez,
Et cellui qui en besoingne
Le met n'en scet riens.
(Le luysel)

[c] *Celui qui le fait, c'est pour le vendre;*
Celui qui l'achète ne s'en sert pas;
Celui qui s'en sert ne le voit pas.
(Un cercueil)

[d] *Der es macht der darffs nit,*
Der es kaufft der wils nit,
Der es brucht der weiss nit.
(Ein dotten kol)

[e] *Chi la fa, la fa per vendé,*
Chi la compra non l'adopra,
Chi l'adopra non la vede.
(La cassa da morto)

[f] *Chi la fa, no l'adopera*
E chi l'adopera no la vede.
(La cassa da morto)

[g] *Qual' è quella cosa, che colui, che la fà,*
Non há bisogno alcun,
E colui che la fa fare
Manco la voul per lui,
E colui, per chi è fatta
Non ne ha bisogno?
(La cassa de i morti)

[h] *Wer's macht brücht' nit,*
Wer's kauft b'halt's nit,
Wer's brücht weisz's nit.
(E sarg)

79.

Ghici ghicitoarea mea:
Moş Drăgan e-un dinte!
(Coşul)

[1] P Ispirescu. *cod. loc. cit.*, nr. 124.

80.

Tata
Lungul,
Mama
Lata,
Nenea
Fluierătorul.

(Coşul, vatra, fumul)

81.

Sora mea-nflăcărată,
Mama groasă,
Tata lung
Şi nenea fluierător[1].

(Focul, soba, coşul, fumul)

82.

Mama
Lata,
Tata
Grosul,
Nenea
Lungul.[2]

(Vatra, coşul, fumul)

83.

Ce nu e făcut de om?[3]

(Crăpătura)

Hoţul
Intră-n casă
Şi capul
Afară-şi lasă[4].

(Caiul)

.....

85.

Trupul îmi bagă în casă
Şi capul afară-mi lasă[5].

(Caiul)

86.

Am un moş într-un picior;
Ghici ce o?[6]

(Cuiul)

87.

Ce nod cu gura se-nnoadă
Şi cu mîini nu se deznoadă?[7]

(Cununia)

88.

Am un ştergar vărgat
Peste Dunăre-aruncat.

(Curcubeul)

Şerveţel vărgat
Peste mare-aruncat.

(Curcubeul)

---

[1] Th. M. Arsenie, *loc. cit.*, pag. 100.
[2] P. Ispirescu, *ibid.*, pag. 163, nr. 104.
[3] P. Ispirescu, *loc. cit.*, nr. 92.
[4] P. Ispirescu, *ibid.*, nr. 115.
[5] Anton Pann, *cod. loc. cit.*, [p. 21].
[6] Th. M. Arsenie, p. 125. Vezi *Piron*.
[7] Anton Pann, *loc. cit.*, [p. 17].

90.

Ştergărel vărgat
Pe culme-aruncat.[1]
(Curcubeul)

91.

Frigarea de carne
Şi carnea de fier.
(Degeţel cu inel)

92.

Am o frigare de os
Şi carnea de fer.[2]
(Degetul cu inel)

93.

Două fete-mi poartă salbă:
Una-i neagră, alta-i albă.
Nencetat se tot alungă
Şi nu pot să se ajungă.
(Ziua şi noaptea)

94.

Am două fete:
Una
Poartă
Salbă
Neagră,
Alta
Poartă
Salbă
Albă.
Neîncetat se gonesc
Şi în veci nu se-ntîlnesc.[3]
(Ziua şi noaptea)

95.

Sînt două surori în lume
Neasemenea la nume:
Una-i albă, luminată,
Şi-alta neagră-ntunecată:
Se gonesc prin lumea lungă
Şi nu pot să se ajungă.[4]
(Ziua cu noaptea)

96.

Am un bordei
Plin de viţei:
Pînă nu sparg bordeiul,
Nu se văd viţeii.[5]
(Dovleacul şi seminţele)

97.

Este o fiinţă
Ce nu poate suferi
P-alta asemenea ei.[6]
(Dumnezeu)

[a] *Qu'est-ce que Dieu ne voit jamais,*

[1] P. Ispirescu, *eod. loc.*, nr. 53.
[2] P. Ispirescu, *eod. loc.*, nr. 118.
[3] P. Ispirescu, *eod. loc.*, nr. 112.
[4] Anton Pann, *loc cit.*, [p. 30].
[5] P. Ispirescu, *ibidem*, nr. 141.
[6] P. Ispirescu, *loc. cit.*, nr. 45.

Un roi rarement
Et un paysan souvent?
(Son semblable)

[b] *What God never sees,*
What the king seldom sees;
What we see every day;
Read my riddle, I pray?
(An equal)

[c] *Godt en siet het noyt,*
Den coninck selden,
En den buer alle daghe?
(Syns gelycke)

[d] *Was sieht Gott nie, der kaiser selten,*
Der bauer alle tage?
(Seines gleichen)

[e] *Was Gott nit hab, der Babst selten*
Und der gemeyn man deglich?
(Seines gleichen)

[f] *Wi se det alltid, Konungen sällan,*
Gud ser det alldrig?
(Sin like)

[g] *Eg sér de δ*
Du sér de δ
Kongin sér de δ sjelda,
Gus sér de δ alli.
(Sin liki)

98.

Mircasa-n pădure,
Ginerele-n Ţarigrad,
Şi nuna-n gîrlă.[1]

(Iasca, amnarul, cremenea)

99.

Albă păsăruică
Pe arc se urcă:
N-are aripioare,
N-are nici picioare.

(Fasolea)

100.

Chirchiriţa
Mirchiriţa,
Cîrcei toboriţa.[2]

(Fasolea)

101.

Păsăruie-ruie
Pe copaci se suie:
Albă e,
Picioare
N-are.[3]

(Fasolea)

---

[1] *Calend. pentru basme*, 1875, [p. 151].
[2] P. Ispirescu, *eod. loc.*, nr. 127.
[3] P. Ispirescu, *loc cit.*, nr. 96.

102.

Urduc,
Burduc:
De barbă-l duc,
De barbă-l aduc.[1]

(Fedeleşul)

103.

Am un moş bătrîn,
Bătrîn:
De barbă-l duc,
De barbă-l aduc.[2]

(Fedeleşul)

104.

Ce floare e mai frumoasă
Şi bărbaţii o miroase,
Numai lor e drăgăstoasă?[3]

(Femeia)

105.

Cînd n-aveam
Îţi dedeam,
Acum am
Şi nu-ţi dau.[4]

(Femeia măritată)

106.

Ce nu e nici în casă,
Nici afară?

(Fereastra)

107.

Nici în casă
Nici afară;
Nici în cer,
Nici în pămînt.[5]

(Fereastra)

108.

În pădure născui,
În pădure crescui:
La sat daca m-aduseră,
Să le tot cînt mă puseră.

(Fluierul)

[a] *Qui est-ce qui au bois*
Croît
E à la ville chante?

(C'est une flûte)

[b] *Qu'est-ce qui a été muette*
En son vivant
Et qui chante
Après sa mort?

(La flûte)

109.

Am un bou roşu
Cînd ajunge-n drum
Stă.[6]

(Focul)

---

[1] P. Ispirescu, *cod. loc.*, pag. 162; nr. 85.
[2] T. M. Arsenie, *loc. cit.*, p. 78.
[3] Anton Pann, *ibidem.*, [p. 17].
[4] P. Ispirescu, *cod. loc.*, nr. 158.
[5] P. Ispirescu, p. 156; *Pilde şi ghic.*, nr. 25.
[6] Stamati, [p. 112]; *Rom. glum.*, nr. 38.

110.

Ce trăiește după moarte
Ș-altul va ca s-o tot poarte?
(Foaia)

Je l'ai vu vivre, je l'ai vu mort,
Je l'ai vu courir après sa mort.
(La feuille de l'arbre)

111.

Am două călugărițe:
Ele merg,
Malul se surpă!
Ele merg,
Malul se surpă!
(Foarfecele)

112.

Două rățișoare
Călugăricioare:
Pe unde mergea
Malul se surpa,
Pe unde mergea
Malul se surpa[1]
(Foarfecele)

113.

La trup sînt ușor,
Fără aripi zbor,
Dar nu sînt nici nor.[2]
(Fulgul)

114.

Ciută
Mohorită
Umblă șovăită.[3]
(Fumul)

115.

Cine iese noaptea-n sat
Și nu-l latră cîinii?[4]
(Fumul)

[a] *Qu'est-ce qui est gros*
Comme un paillier
Et qui ne porterait pas un denier?
(La fumée)

[b] *Qu'est acò que mounto*
Naut coumo un pilié
E que tendrió pas un diniè?
(Lou fum)

116.

Tat-su
Dă din mă-sa să iasă,
Și fiĭ-su
Se suie pe casă.
(Fumul)

[a] *Avanti ch'el pare nassa,*
El fio xe sui copi.
(El fumo)

---

[1] P. Ispirescu, *eod. loco.*, nr. 49.
[2] P. Ispirescu, *eod. loco.*, [A. Pann, *op. cit.*, p. 21]; Th. M. Arsenie, *ibidem*, pag. 90.
[3] P. Ispirescu, *loc. cit.*, pag. 162, nr. 91.
[4] P. Ispirescu, *loc. cit.*, nr. 128.

[b] *El padre non è nato,*
El fijo sta sul tetto.
(Il fuoco e il fumo)

[c] *Der Vater ist noch nicht geboren,*
Der Sohn stemmt sich an den Himmel.
(Das Feuer und der Rauch)

[d] *Adevinez que c'est,*
Avant que le père soit nez
Sa fille est dessus la maison.
(C'est la fumière)

[e] *Der sohn ritt in den krieg*
Und der vater war noch nicht geboren.
(Der Rauch)

117.

— Unde te duci, strîmbule?
— Ce mă-ntrebi, găunosule?[1]
(Fumul şi coşul)

118.

Am zece fraţi:
Cinci sub streaşină
Şi cinci afară;
P-ăi de sub streaşină-i plouă,
P-ăi de din afară nu.[2]
(Furca şi torsul cu degetele)

119.

Am zece călugăricioare:
Cinci stau sub streaşină
Şi le plouă,
Iar cinci stau afară
Şi nu le plouă.[3]
(Furca şi degetele la tors)

120.

D-aici pîn' la munte
Tot zale mărunte.[4]
(Furnicele)

121.

De la mine
Pîn' la tine
Tot zale
Şi parale.[5]
(Furnicele)

122.

Foltea-n sus,
Foltea-n jos,
Foltea vine burdios.[6]
(Fusul)

123.

Ce naşte neînsufleţit
Din însufleţit,

[1] P. Ispirescu, *eod. loc.*, nr. 145.
[2] P. Ispirescu, *loc. cit.*, nr. 28.
[3] Th. M. Arsenie, *loc. cit.*, pag. 108.
[4] P. Ispirescu, *eod. loc.*, nr. 65.
[5] Th. M. Arsenie, *ibid.*, pag. 112.
[6] P. Ispirescu, *eod. loc.* nr. 70.

Şi însufleţit
Din neînsufleţit?[1]

(Găina şi oul)

124.

Am o nuia
Vijîia,
Ocolesc lumea cu ea.

(Gîndul)

125.

Nuia
Vijîia,
Ocolii ţara cu ea:
Mai rămase un crîmpei
De-l făcui obor de miei.[2]

(Gîndul)

126.

Ghici ghicitoarea mea:
Zi-noapte călătoreşte
Şi nu se mai osteneşte?

(Gîrla)

Dis moi, de grâce: qui est la chose
Qui nuit et jour ne se repose?

(La rivière)

127.

Ţigvă albă titiană
Strigă noaptea în poiană.[3]

(Gisca)

128.

M-a trămis doamna de sus
La a de jos
Să-mi dea pînă făr' de rost.
(Să-ţi ţes pînză făr' de rost).[4]

(Gheaţa)

129.

Bete
Peste bete,
O mie
'Nchciete.[5]

(Ghemul)

130.

Îmi schimb locul,
Sar focul
Şi ghicesc norocul.

(Ghiocul)

131.

Surliţă
Pestriţă,
Caragea[6]
De os.

(Ghionoaia)

---

[1] P. Ispirescu, *ibidem*, nr. 126.
[2] P. Ispirescu, *loc. cit.*, nr. 5.
[3] P. Ispirescu, *eod. loc.*, nr. 40.
[4] P. Ispirescu, *eod. loc.*, nr. 89.
[5] P. Ispirescu, *loc. cit.*, nr. 77.
[6] *Idem., ibid.*, nr. 161. *Caragea* poate în loc de *coctrgea* (ciocul ascuţit al ghionoaiei).

132

Am un lemn
Nici d-o şchioapă,
Nici d-o palmă,
Şi face:
Două mese mesuite,
Şi două albii scobite
Şi un potcap
Călugăresc.

(Ghinda)

Quel est l'arbre qui porte
Cent tonneaux,
Cent écuelles
Et cent cuillers?

(Le chêne)

133.

Ce este-n tufă
Şi nu răsuflă?[1]

(Gogoaşa)

134.

Pe poduri ferecate
Trec mii nenumărate;
Şi le taie capetele
Şi le schimbă numele[2]

(Grîul măcinat)

Ma tête vaut de l'or
Et plus que de l'or,
On me coupe le pied,
On me brise le corps,
Et je donne la vie
A qui me donne la mort.

(Le blé)

135.

Ghici ghicitoarea mea:
Cine dă la altul
Ce n-are el?

(Gresia de ascuţit)

Qui est la chose qui donne
Ce qu'elle n'a mie?

(C'est une queue)

136.

Am un bou:
Cu coarnele iarnează
Şi cu trupul vărează.[3]

(Grinda casei)

137.

Ce nu poţi
Să sui în pod?

(Groapa)

138.

Ce nu poţi să pui
În cui?[4]

(Groapa)

---

[1] Th. M. Arsenie, *loc. cit.*, pag. 100.
[2] Idem, *loc. cit.* [P. Ispirescu, *Pilde*], nr. 64. A se vedea *Moara.*
[3] P. Ispirescu, *ibid.*, nr. 155.
[4] P. Ispirescu, *ibid.*, nr. 180 [80]. A se vedea *Oul.*

139.

Ce este aia din care,
Să tot iei, se face și mai mare?[1]

(Groapa)

[a] *Qu'est-ce qui devient plus grand*
À mesure qu'on en ôte?

(C'est une fosse)

[b] *Quelle est la chose qui augmente*
À mesure qu'on en retire?

(La fosse)

[c] *Wie meh m'r d'rvon nimmt,*
Wie gresser's wurd.

(E loch, e grueb)

[d] *Je meh me devô nimmt,*
Deste grösser wird's.
Je meh me dezue thuet,
Deste chlin êr wird's.

(Loch)

140.

De turci[2]
Fug,
De ruși[3]
Mă-ncurc,
De gogoși[4]
M-apuc.[5]

(Hoțul de pepeni)

141.

Părul alb.
Gaura neagră.

(Hreanul)

142.

Tărtăcuță unsă
În frunziș ascunsă.

(Iepurele)

143.

Ulceluță unsă
În buruieni ascunsă.

(Iepurele)

144.

Patru-nfipte,
Două ciulite
Și o fîșîită.[6]

(Iepurele)

145.

Ulceluță unsă
În iarbă ascunsă.[7]

(Iepurele)

---

[1] *Idem.*, *loc. cit.*, nr. 125.
[2] Adică de *pîndari*.
[3] De *vrejuri*.
[4] De *pepeni*.
[5] P. Ispirescu, *loc. cit.*, nr. 38.
[6] Th. M. Arsenie, *ibid.*, pag. 90.
[7] P. Ispirescu, *loc. cit.*, nr. 63 [73].

146.

Ce gaură este fără fund
Şi pe care avînd-o fetele
Nu le şade rău?[1]

(Inelul)

147.

Am o frigare de carne
Şi bucăţica de fier.[2]

(Inelul)

[a] *Qui est-ce qui est rond*
Et qui n'a pas de fond?

(La bague)

[b] *Trou sans fond*
Meuble rond
Prêt au mariage.

(L'anneau nuptial)

148.

Sînt cercel cu toartă,
Dar om nu mă poartă.
Decît mă agaţă
La case în faţă.[3]

(Lacătul)

149.

Ce apă este-n lume
Fără nisip?
Ghici ce este[4]

(Lacrima)

150.

Am un cal:
Cînd îi iau şeaua,
I se văd maţele.

(Lada)

151.

Am un copilaş:
Daca-l las jos, tace;
Daca-l iau în braţe, plînge.[5]

(Lanţul)

152.

Strigă gagiul
Din pădure
Şi gaigura
Din gură.[6]

(Lăutarul şi vioara)

153.

Ghici ghicitoarea mea:
Ce şade-n apă
Făr' să putrezească?

(Limba)

154.

Ce şade-n apă mereu
Şi nu putrezeşte?[7]

(Limba)

---

[1] P. Ispirescu, *loc. cit.*, nr. 120. Vezi *Degetul*.
[2] P. Ispirescu, *eod. loc.*, nr. 103.
[3] Anton Pann, *ib.*, pp. 18—19; Th. M. Arsenie, *ib.*, pag. 81.
[4] Th. M. Arsenie, *ibidem*, pag. 100.
[5] P. Ispirescu, *eod. loc.*, nr. 103.
[6] P. Ispirescu, *ibidem*, nr. 12.
[7] P. Ispirescu, *loc. cit.*, nr. 52.

[a] *Qu'est-ce qui est toujours mouillé*
Quoi qu'abrité?

(La langue)

[b] *Qu'est-ce qui est toujours à couvert*
Et toujours mouillé?

(La langue)

155.

Într-o vale-adîncă
Multe ciori s-aruncă.

(Lingurile şi strachina)

156.

Dintr-o vale-adîncă
Multe ciori s-ardică.

(Lingurile pline)

157.

Buturugă uscată:
O rădică încărcată
Şi o dă jos descărcată.[1]

(Lingura)

158.

Buturuguţă uscată:
O rădici încărcată
Şi o laşi jos uşurată.[2]

(Lingura)

159.

Am un bordei
Plin cu viţei,
Şi toţi stau
Cu coadele-afară.[3]

(Lingurile în oală)

160.

A trămis doamna de sus
La a de jos
Să-i dea peşte fără oasă,[4]
Că e burdioasă.[5]

(Lipitoarea)

161.

Găinuşă
Ciuşă
Dă cu nasul
Prin cenuşă.

(Luleaua)

162.

Găinuşă
Ciuşă,
Strînge-n nas cenuşă.[6]

(Luleaua)

163.

Am o pisică tuşă, tuşă,
Umblă noaptea prin cenuşă.[7]

(Luleaua)

[1] Anton Pann, *loc. cit.*, [p. 20].
[2] P. Ispirescu, *eod. loc.*, nr. 97.
[3] P. Ispirescu, *ibidem*, nr. 142.
[4] În loc de *oase*.
[5] Adică *însărcinată*, *grea*, *borţoasă*.
[6] P. Ispirescu, *loc. cit.*, p. 163; nr. 107.
[7] Th. M. Arsenie, *eod. loc.*, pag. 78.

164.

Apă de frunză,
Funie de lemn,
Şi puţul de pământ.[1]
(Tutunul, ciubucul, luleaua)

165.

Închisei uşile,
Lăsai perdelele,
Şi hoţul tot în casă
Şade şi nu vrea să iasă.[2]
(Lumina)

166.

Dobra groasa
Umple casa.
(Luminarea)

167.

Din toate-s mai grasă:
Cînd intru, de groasă,
Umplu toată casa.
Ziua mi-e ruşine,
Noaptea văz mai bine.[3]
(Lumînarea)

[a] *Qu'est-ce qui n'étant pas plus gros*
Qu'une amande
Peut cependant remplir
Tout un appartement?
(La lumière d'une bougie)

[b] *Qu'est-ce qui n'est pas plus gros*
Qu'un œuf
Et qui tient toute la chambre?
(Une petite lampe)

[c] *Io ci ho 'na cosa*
Larga come un'amandola
Che rischiaro tutta la cámbora.
(Il lume)

[d] *S'ist äppis so chli as e mûs,*
Und füllt doch alle stuben ûs.
(Licht)

168.

Am o vacă bălaie,
Umblă noaptea prin gunoaie.
(Luna)

169.

Am o purcică grasă,
Trece seara peste casă.[4]
(Luna)

[1] P. Ispirescu, *eod. loc.*, nr. 4.
[2] P. Ispirescu, *ibidem.*, p. 162; nr. 38.
[3] Anton Pann, *loc. cit.*, [p. 19].
[4] *Calend. pt. basme pe 1877*, [p. 151].

170.

La marginea satului,
Căciula fîrtatului.[1]

(Luna)

171.

Pe cea casă şindrilită
Joacă o mîţă potcovită.[2]

(Luna)

172.

Am o mîţă potcovită,
Joacă pe casa şindrilită.[3]

(Luna)

173.

Bulgăre de aur
Cu coarne de taur.

(Luna nouă)

174.

Raţa umblă pe gîrlă
Şi fulgii-i rămasc-n pădure.[4]

(Luntrea)

175.

Am o raţă:
Cu ciocul bălăceşte,
Cu coada primiteşte.[5]

(Luntrea)

176.

Sute nesutite,
Mii nesocotite,
Merg la Iudele
Să-şi schimbe numele.

(Măcinatul)

Adevinez que c'est:
Quant en haut monta
Son nom porta,
Quant il deschendi
Son nom perdi.

(C'est quant on porte son bled pour mouldre cest bled et quant il descent ceste farine)

177

Sus, pe drumul ferecat,
Trece mii nenumărate,
Şi le taie capetele
De rămîne albele.[6]

(Măcinatul grîului)

178.

Ciuta mare
Şade-n cale
Şi aşteaptă
Carne moale.[7]

(Mărăcinele)

[1] P. Ispirescu, *lb.*, nr. 98. Vezi *Soarele.*
[2] Stamati, [p. 112]; *Rom. glum.*, pag. 35.
[3] Th. M. Arsenie, *loc. cit.*, p. 108.
[4] P. Ispirescu, *eod. loc.*, nr. 130.
[5] P. Ispirescu, *loc. cit.*, nr. 55.
[6] P. Ispirescu, *eod. loc.*, nr. 61 [*Legende*, p. 159].
[7] Anton Pann, *eod. loc. cit.*, [p. 19].

179.

Patru fraţi
Gemeni născuţi,
Tot îmbrăţişaţi
Crescuţi:
Oricînd îi vezi la un loc
Înveliţi într-un cojoc.[1]
(Miezul de nucă)

[a] *Quatre petites demoiselles*
Sont enfermés dans la
même chambre,
Tiennent la clé
Et ne peuvent pas sortir,
(Les quatre quartiers d'une noix)

[b] *Quatre petit sœurs*
Sont enfermées
Et ne peuvent sortir
Sans la dent de l'homme.
(Les quatre quartiers d'une noix)

[c] *Quouètte demoinzelles*
Que sont enframayes dan
eune chambe
L'ont lè tiè
Et i ne sèrin devér l'ohhe.
(Les quatre quartiers d'une noix)

[d] *De qu'es acò? de qu'es*
acò:
Quatre doumaiseletas
Que se tenon dins sas
cambretas?
(Una nouga)

[e] *Es sind vier Brüder*
In einem Kämmerlein
Und keiner kann
Dem andern aufmachen.
(Die Nuszkerne)

180.

Ghici ghicitoarea mea:
Patru fraţi într-un cojoc.
(Miezii nucii)

181.

Într-o văicelușă,
Latr-o căţeluşă.[2]
(Meliţa)

182.

Helega
Melega
Se duce la biserică
Şi vine-acasă
De se vaită.[3]
(Meliţa)

183.

Într-o vale-adîncă
Zace-un popă de brînză.[4]
(Mămăliga)

---

[1] P. Ispirescu, *loc. cit.*, nr. 81 [Anton Pann, *loc. cit.*, p. 29].
[2] Th. M. Arsenie, *eod. loc.*, p. 126.
[3] P. Ispirescu, *ibidem*, nr. 146.
[4] P. Ispirescu, *loc. cit.*, nr. 76.

184.

Lînă, lînă,
Peste-o vînă:
Lîna
Se-ncîlceşte,
Vîna
Se zgîrceşte.

(Mănuşa de lînă)

185.

Lînă peste lînă,
La mijloc e vînă:
Vîna
Se zgîrceşte,
Lîna
Se clăteşte.[1]

(Mănuşa)

Qual'e quella cosa,
Che tienne
Un boccon di carne
Viva in boca?

(Il guanto)

185.

Cu coarne ca boul,
Cu şea ca un cal,
Se urcă pe copaci
Ca un şarpe.[2]

(Melcul)

186.

Mă-ntîlnii c-un dobitoc,
Dobitoc nu era;
Coarne avea,
Bou nu era;
Samar
Avea,
Măgar
Nu era;
Picioare n-avea,
Dar în copaci mi se suia.[3]

(Melcul)

188.

Ghici ghicitoarea mea:
Ce umblă cu casa-n spinare?

(Melcul)

[a] *Qui est-ce qui peut se promener*

(L'escargot)

[b] *U houmiot*
Qui s'emporte sa maysou
darrè deu cot?

(Lou carlcolh)

189.

În pădure născui,
În pădure crescui;
Acas' daca m-aduseră,
Horă-mprejur mi se puseră!

(Masa de lemn)

190.

În pădure crescui,
În pădure născui:

[1] P. Ispirescu, *loc. cit.*, nr. 23.
[2] P. Ispirescu, *loc. cit.*, nr. 13.
[3] P. Ispirescu, *loc. cit.*, nr. 122.

Acasă daca m-aduse,
Horă-mprejuru-mi se puse.[1]

(Masa)

191.

O rîmătură de oaie
Şi-un corn de porc:
Un orb
Îl văzu,
Un ciung
Îl luă,
Şi-un despoiat,
În sîn îl băgă.[2]

(Minciuna)

192.

Peste poduri ferecate
Trec la mii nenumărate
Să le taie capetele,
Să le schimbe numele.

(Moara)

193.

Pană-mpănată:
Pe apă lăsată
Cu mînă de om,
Cu voie de domn.[3]

(Moara)

194.

Cînd am apă, beau vin;
Cînd n-am apă, beau apă.[4]

(Morarul)

[a] *Hab' ich kein wasser,*
So trink ich wasser,
Hab' ich wasser
So trink ich wein.
Wer mag ich sein?

(Der Müller)

[b] *Quel est celui qui,*
N'ayant point d'eau,
Boit de l'eau,
Et qui boit du vin
Quand il a de l'eau?

(Le meunier)

195.

Parul roşu,
Gaura neagră.

(Morcocul)

196.

Tata roşu
Şi gaura neagră.[5]

(Morcocul)

197.

De la munte pîn' la mare
Parcă-s funduri de căldare.

(Moşoroaiele)

[1] P. Ispirescu, *eod. loc.*, nr. 6.
[2] Th. M. Arsenie, *ibid.*, p. 125.
[3] P. Ispirescu, *loc. cit.*, nr. 27.
[4] Ispirescu, *ibidem*, nr. 90.
[5] P. Ispirescu, *loc. cit.*, nr. 464

198.

De aici pîn' la mare
Tot funduri de căldare.[1]

(Moșoroaiele)

199.

Ziua stau pe fereastră,
La prînz pe masă
Și seara mă ascund.[2]

(Musca)

200.

Ieși, popo, pe două uși,
Că te-așteaptă cinci inși.[3]

(Mucii)

201.

Ciocănel cu două găuri:
Ghici ce e?

(Nasul)

202.

Am un ciocănel
Cu două găurele.[4]

(Nasul)

203.

Strigă Mariţa din deal
S-o aperi de găini,
Că de cîini
Nu-i e frică.[5]

(Nevăstuiça)

204.

Nalt cît casa,
Verde ca mătasa,
Dulce ca mierea,
Amar ca fierea.

(Nucul)

205.

Ce e nalt ca casa,
Verde ca mătasa,
Și amar ca fierea,
Și dulce ca mierea?[6]

(Nucul)

[a] *Vert comme prè,*
Blanc comme neige,
Amer comme fiel,
Doux comme miel?

(La noix)

[b] *Long commo uno lato,*
Naou coumo Pilato,
Omar coumo de féou,
Doux coumo de méou.

(Le noyer)

---

[1] P. Ispirescu, *loc. cit.*, nr. 59.
[2] P. Ispirescu, *P. și g.*, nr. 156.
[3] P. Ispirescu, *ib.*, p. 162; nr. 95.
[4] P. Ispirescu, *ibidem*, nr. 140.
[5] Th. M. Arsenie, p. 90. A se vedea *Ritma.*
[6] P. Ispirescu, *loc. cit.*, nr. 25.

[c] *Qu'est-ce qui est vert*
comme pré,
Amer comme suie,
Doux comme miel?

(La noix)

[d] *Qu'est-ce qui est blanc*
comme neige,
Vert comme pré,
Doux comme lait,
Amer comme suie,
Dur comme bois
Et mou comme pomme?

(Une noix verte)

[e] *Es stat hoch ob dem haus*
Hot die gröss als ein mauss,
Ist weiss wie der schne
Und braün wie der klee,
Auch grün wie das grass,
Sag gutter freündt was ist
das?

(Ein Baum nüss)

[f] *Hoch wie e hüs,*
Chlei wie e müs,
Bitter wie galle
Süesz wie hunnigh.

(D'nuszbaum)

[g] *As soft as silk,*
As white as milk,
As bitter as gal,
A thick wall
And a great coat covers me
all.

(A Walnut)

[h] *There was a little green*
house,
And in the little green house
There was a little brown
house,
And in the little brown house
There was a little yellow
house,
And in the little yellow house
There was a little white house,
And in the little white house
There was a little heart.

(A Walnut)

206.

Ce lucru e-n toate
Şi fără el nu se poate?[1]

(Numele)

207.

Ce este-n toate
Şi fără el nu se poate?[2]

(Numele)

208.

Ghici ghicitoarea mea:
Am o tărtăcuţă neagră,
Peste orice cîmp aleargă.

(Ochiul)

[1] Anton Pann, *eod. loc. cit.*, [p. 17].
[2] Th. M. Arsenie, *eod. loc.*, p. 112.

200.

Tărtăcuță neagră
Peste cîmp aleargă.[1]

(Ochiul)

210.

Am un loc oval,
Împrejur cu păr:
Cînd îl scarpini
Curge zeamă.[2]

(Ochiul)

211.

Am doi bulgărași de aur:
Încotro-i arunc
Într-acolo se duc.[3]

(Ochii)

212.

Eu n-am, din făptură,
Nici limbă, nici gură,
Dar spui la oricare
Cusurul ce are,
Ș-oricît se mînie
Tot va să mă ție.

(Oglinda)

213.

Eu n-am, din natură,
Nici limbă, nici gură,
Dar spun la oricare
Cusurul ce-l are,
Și nu se mînie,
Ci va să mă ție.[4]

(Oglinda)

214.

Eu n-am gură,
Dar spui tuturor
Cusurul ce are,
Fără să se supere.[5]
(Și nimeni nu se supără pe mine.)[6]

(Oglinda)

Qual'è quella cosa,
Che mostra à gli altri
Quel che non si mostra à lui?

(Il specchio)

215.

Cinci
În brînci,
Neagra-nainte.[7]

(Oala)

216.

Cît am trăit
Pe foc m-ai fript,

[1] P. Ispirescu, *eod. loc.*, nr. 8.
[2] Anton Pann, *ibidem.*, [P. Ispirescu, *Legende*, p. 158].
[3] P. Ispirescu, *loc. cit.*, nr. 39 [121].
[4] P. Ispirescu, *ibidem*, nr. 121 [Anton Pann, *op. cit.*, p. 19].
[5] P. Ispirescu, *Leg. și basm. rom.*, p. 154.
[6] *Idem.*, *Pilde și ghic.*, nr. 1.
[7] P. Ispirescu, *loc. cit.*, nr. 44.

Iar după ce-am murit
Pe drum m-ai azvîrlit.[1]

(Oala)

217.

Din pămînt născui,
În lume trăii
Şi, cînd murii,
În gunoi mă pomenii.

(Oala)

218.

Din pămînt născui,
În lume trăii
Şi, cînd murii,
Oasele mi le-azvîrliră
Pe gunoi.[2]

(Oala)

219.

Spuneţi-mi acum anume
Ce pom e acela-n lume,
Care ramurile sale
Toate le are la vale
Şi vinele, rădăcina
Îi stau în sus, cu tulpina?[3]

(Omul)

220.

Am un pom
Cu ramurile-n jos
Şi cu rădăcina-s sus.[4]

(Omul)

221.

Ghici ghicitoarea mea:
Patru resteie
Duc un car de fîn.

(Oaia)

222.

Am un car cu fîn
Şi merge pe patru resteie.[5]

(Oaia)

223.

Ghici ghicitoarea mea:
Ce nu şade-n cui?

(Oul)

224.

Ce nu poţi să pui
Să şază în cui?[6]

(Oul)

225.

Ce este-n tufă
Şi nu răsuflă?[7]

(Oul)

---

[1] P. Ispirescu, *Pild. şi g.*, nr. 166.
[2] P. Ispirescu, *loc. cit.*, nr. 170.
[3] Anton Pann, *eod. loc. cit.*, [p. 19].
[4] P. Ispirescu, *loc. cit.*, nr. 172.
[5] P. Ispirescu, *loc. cit.*, nr 46.
[6] Anton Pann, *ibidem*, [p. 20].
[7] P. Ispirescu, *eod. loc.*, nr. 109.

226.

M-a trămis doamna de sus
La a de jos
Să-i dea vin și cu rachiu
Tot într-un buriu.
(Tot într-un butoi)[1]

(Oul)

[a] *Welches fasz hat keinen Spunden?*

(Das Ei)

[b] *Ein fesslein das ist woll gebunden*
Fast geheb on hardt und on
Bandt hott auch kein reyff.

(Ein ey)

[c] *Qué qu' ç'a que n'eu ni sac ni sakion*
Et qu'a pien jusqu'au bondon?

(I nieu)

[d] *Qu'est-ce qui est plein*
Et n'a ni porte ni fenctre?

(Un oeuf)

[e] *A noucste, que y ha u barricoutet*
Qui n'ha ni cercle ni brouquet.

(L'oeu)

[f] *Ma mère m'a fait en chantant,*
Tout habillé de blanc.

(Un oeuf)

[g] *Ina granzita*
Plena di pastourita
San aucuna finestrita.

(Un oeuf

[h] *Qu'est-ce qui a une petite robe blanche*
Sans couture ni manche?

(Un oeuf.)

[i] *Es ist ein ldeines klosterlein,*
Geet weder thur noch fenster darein,
Und wechst doch fleisch and bein darrin,
Davon hott man manchen gewyn.
(Ein ey doruss ein hün schleüfft)

227.

Este-un lucru
Pe care unii-l au întreg,
Alții pe jumătate,
Iar alții deloc.[2]

(Părinții)

228.

Una zice că e mai bine noaptea,

[1] P. Ispirescu, *loc. cit.*, nr. 69.
[2] P. Ispirescu, p. 157; *Pilde și ghic.*, nr. 32.

Alta că e mai bine ziua,
Alta: ce mi-e noaptea, ce mi-e ziua![1]

(Patul, poliţa, uşa)

229.

Sînt rotund ca un ban,
Stau în mijlocul uşei:
Ghici ce păzesc?[2]

(Pecetea)

Qui est-ce qui se laisse brûler
Pour garder le secret?

(La cire)

230.

Ce e mic, mititel,
Îşi ia vodă căciula pentru el?

(Păduchele)

231.

Aţe-ntinse,
Gheme strînse.[3]

(Pepenele)

232.

Am o casă gogoneaţă
Învelită cu verdeaţă
Şi-n năuntru pui de ţigani.[4]

(Pepenele)

233.

Am un puţ cu apă roşie,
Închis cu ghizduri verzi.[5]

(Pepenele)

234.

Purcăraş de os
Duce porcii-n jos.[6]

(Piepteneie)

235.

Omul terfegos
Duce porcii-n jos.[7]

(Piepteneie)

[a] *Il n'est pas plus grand*
Que le pied d'une mulle
Et si en enchasse ien bien
Cent bestes hors de leur pasture.

(C'est un pigne qui abat les poux des cheveulx)

[b] *Tel n'a chair, ni os, ni vêture,*
Et met cent bêtes hors de pâture.

(Un peigne)

---

[1] P. Ispirescu, *eod. loc.*, p. 163; nr. 108.
[2] P. Ispirescu, *eod. loc.*, nr. 162.
[3] P. Ispirescu, *ibidem.*, nr. 15.
[4] Th. M. Arsenie, *eod. loc.*, pag. 82.
[5] P. Ispirescu, *eod. loc.*, nr. 133.
[6] P. Ispirescu, *loc. cit.*, nr. 47.
[7] P. Ispirescu, *ibid.*, nr. 149.

[c] *Es pas pu gros qué lo mo,*
Sonort toutos los bestios
dey bouo.
(Le peigne)

[d] *Was ist gross als ein faust*
und treibt
Ein gross heerdt fiechs
heruss?
(En bürst)

236.

Sus pădure,
Jos pădure:
La mijloc
E loc
De joc.[1]

(Pieptenele
cu două rînduri de dinți)

Qui est-ce qui a le corps
Entre les dents?
(Le peigne)

237.

Lătăruşcă ruşcă:
De bagi deştiul, te muşcă.
(Piepteniĭ de lînă)

238.

Încîlcitură
Peste-încîlcitură:
Cînd bagi deştiul,
L-apucă-n gură.
(Piepteniĭ de lînă)

Locquette sict a la paroit,
Se vous y metiez vostre doit
Sachiez que elle vous
morderoit.
(Pignes à pignier laine)

239.

Apa mă naşte,
Soarele mă creşte
Şi, cînd nu văz pe mama,
Mor.[2]
(Peştele)

240.

Intru-n casă să scap
Şi casa-mi iese
Pe ferestre.
(Peştele-n plasă)

[a] *Es kam ein gast yns wirtz*
hauss
Do viel das hauss zum
fenster auss
Und bleib der wirt ym gast.
(Ein fisch hammen oder garn)

[b] *The robbers camme to our*
house
When we were a'in:
The house lap out at the
windows
And we were a'ta'en.
(Fish caught in a net)

[1] P. Ispirescu, *cod. loc.*, nr. 168 [154].
[2] P. Ispirescu, *Pild. şi ghic.*, nr. 154 [168].

Casa face zgomot,
Locuitorii sînt muţi;
Veniră nişte oameni,
Luară pe locuitori,
Iar casa ieşi pe ferestre.
(Peştele-n plasă)

Au venit hoţii,
Au prins pe locuitori
Şi casa ieşi pe ferestre.
(Peştele-n plasă)

[c] *Quelle chose est-ce quant les ennemis*
Entrent en une maison pour prendre l'oste
La maison ist hors par fenestres?
(Le pescheur, le poisson, la nasse)

[d] *L'eau passe par mes fenêtres*
Et moi je reste
Prisonnier dans ma maison.
(Un poisson dans un filet)

[e] *Je vas, je viens dans ma maison,*
On vient pour me prendre,
Ma maison se sauve par les fenêtres
Et moi je reste en prison.
(Le poisson et le filet)

[f] *En ma maison j'étois en repos,*
Mes ennemis m'ont environné,
Ma maison est sortie par les fenêtres
Et je suis demouré prins.
(Le poisson et la nasse)

241.

Ce e sub tufă
(Şi) nu răsuflă?[1]
(Piciorul încălţat)

242.

Ce se propteşte-n cap
Ca să-ţi intre-n tălpi?
(Pironul?)

]a] *Quand je suis sous les pieds,*
Je marche sur la tête.
(Le clou)

[b] *Over the water*
And under the water
And always with its head down!
(A nail in the bottom of a ship)

243.

Am un năpîrstoc,
Stă-n vatră la foc.[2]
(Pisica)

244.

Mama
Stă

[1] P. Ispirescu, *ib.*, nr. 150. A se vedea *Gogoaşa*.
[2] P. Ispirescu, *cod. loc.*, nr. 94.

Şi tata
'I dă.

(Piua)

245.

Am o mie-nnodate,
O mie deznodate:
O mie să zici,
O mie nu ghiceşti.[1]

(Plasa)

246.

Sus
Bat
Tobele,
Jos
Cad
Negurele.[2]

(Ploaia)

247.

Am o fată mare
Ş-o atîrn
De plete-n cui.[3]

(Plosca)

248.

Am o vacă:
Cînd o mulg,
O întorc
Cu picioarele-n sus.[4]

(Plosca)

249.

Am o fată
Încinsă cu bete
Ş-o strigă din cetate
Şapte lei şi jumătate.[5]

(Plosca)

250.

Ce hiară încornorată
Umblă cu gura căscată
Şi numai cu limba rîmă,
Tot răstoarnă şĭ dărîmă.[6]

(Plugul)

251.

Opt opintele,
Două scîrţiiele
Ş-un ţuţui după ele.[7]

(Plugul)

252.

Mă suii pe deal
Ca să-mi văz caii:
Caii nu-mi văzui,

---

[1] P. Ispirescu, *ibid.*, nr. 24.
[2] Th. M. Arsenie, p. 112. A se vedea *Sita*.
[3] P. Ispirescu, *loc. cit.*, nr. 137.
[4] P. Ispirescu, *loc. cit.*, 153.
[5] P. Ispirescu, *eod. loc.*, nr. 159.
[6] Anton Pann. *O şezătoare la ţară*, [p. 21].
[7] Th. M. Arsenie, pag. 90.

Dar văzui vîntul
Răsturnînd pămîntul.

(Plugul)

253.

Mă suii în scai
Să văz niște ĉai,
Dar nu văzui cai,
Ĉi văzui vîntul
Răsturnînd pămîntul.[1]

(Plugul și fierul plugului)

254.

Mă dusei în munte
Să-mi caut caii:
Caii nu-i găsii,
Dar văzui vîntul
Răsturnînd pămîntul.[2]

(Plugul)

255.

Coţofană faură,
Intră ziua-n gaură.

(Popa)

Qui est-ce qui est noir et blanc,
Qui sautille à travers champs
Et qui ressemble à monsieur le curé,
Quand il est en train de chanter?

(La pie)

256.

Cine geme nebolind
Şi caută, nepierzînd?[3]

(Porcul)

257.

De la noi
Pîn' la voi
Şi pînă la ei,
Tot făşii de tei.

(Potecile)

258.

În pădure născui,
În pădure crescui:
Acas' daca m-aduse,
Vătaf de curte mă puse.[4]

(Pragul)

259.

Ghici ghicitoarea mea:
Am o vacă cu viţel
Şi-n viţel alt viţel.

(Pruna)

260.

Am un cal
Cît un mal:
Unde sare
Urmă n-are,
Unde paşte
Se cunoaşte.

(Puricele)

[1] Th. M. Arsenie, *loc. cit.*, p. 112.
[2] P. Ispirescu, *op. loc.*, nr. 7.
[3] Anton Pann, *ibidem.*, p. 231.
[4] P. Ispirescu, *loc. cit.*, nr. 21.

261.

Am un cal:
Unde sare
Urmă n-are
Şi unde paşte
Se cunoaşte.[1]

(Puricele)

262.

Ţăndărică, lemn uscat,
Face larmă-n Ţarigrad.[2]
(Duce vestea-n Ţarigrad.)[3]

(Puşca)

263.

Buturugă bulbură
Şade jos şi tulbură.[4]

(Putineiul)

264.

Ciocîrlan moţat
Strigă noaptea-n sat.

(Puţul cu cumpănă)

[a] *Qu'est -ce qui est rond*
Comme un dé
Et que des chevaux
Ne peuvent porter?

(Un puits)

[b] *Qu'est-ce qui est rond*
Comme un petit denier
Et que cent hommes
Ne peuvent lever?

(Un puits)

[c] *Largo come'n corvello*
Lungo come'n budello.

(Il pozzo)

[d] *As round as an apple,*
As deep as a cup,
And all the King's horses
Can't pull it up.

(A well)

265.

Ungur înarmat
Trece marea fără vad.[5]

(Racul)

266.

Învîrte casă
Cu mătasă
Pîn' la mama preoteasă.[6]

(Răsucitul fusului)

267.

Strigă Ghiţă
Din costiţă
Să-l apărăm

[1] Th. M. Arsenie, *loc. cit.*, p. 108.
[2] P. Ispirescu, *eod. loc.*, [p. 160].
[3] P. Ispirescu, *ibidem.*, nr. 71.
[4] P. Ispirescu, *ibidem.*, nr. 14.
[5] P. Ispirescu, *ibidem*, nr. 84.
[6] Th. M. Arsenie, *ibid.*, p. 125.

De găini,
Că de câini
Nu-i este frică.

(Rima)

268.

Cureluşă unsă
Sub pământ ascunsă.[1]

(Rima)

269.

Strigă Dobra
Din Moldova
Că de câini
Nu-i este frică,
Însă de găini
I-e frică.[2]

(Rima)

270.

Strigă Dobra
Din Cosoba
Că e mică,
Mititică
Şi de găini
'l este frică.

(Rima)

271.

Am patru surori:
Una p-alta se alungă
Şi nu pot să se ajungă.

(Roatele)

272.

Am patru surori:
Ziua şi noaptea s-aleargă
Şi-una p-alta nu s-ajunge.

(Roatele)

273.

Am patru surori gemene
Cu numele asemene:
Una p-alta se goneşe tot
Şi să s-ajungă nu pot.[3]

(Roatele)

274.

Am patru călugăricioare
Care dau fuga
Una după alta
Şi nu se pot ajunge.[4]

(Roatele)

[a] *Quatre soeurs sont,*
Lesquelles courent droiet
Toutes ensemble
Et ne se joignent
On touchent point.

(Les roues d'un char)

[b] *Quoate damisèles*
Qui toustemps courren
Et jamey nou s'atenhen.

(Les arrodes)

---

[1] P. Ispirescu, *loc. cit.*, nr. 67.
[2] P. Ispirescu, *eod. loc.*, nr. 123.
[3] Anton Pann, *loc. cit.* [p. 30].
[4] Th. M. Arsenie, *ibid.*, pag. 112.

[c] *Quatre demoiselles courent*
Les unes après les autres
Sans jamais s'attraper.

(Les roues d'une voiture)

[d] *Es laufe vier Brüeder*
enander nôch
Un kann kenner den andere
fange.

(D'stecke am Haspel odder
d'Waifferader)

[e] *Mi gò quatro sorele:*
Tute le se core drio,
E nessuna se ciapa.

(Le quatro rode del caro)

275.

Într-o scorbură uscată
Şade o căţea turbată.

(Sabia)

276.

Retevei
De tei
Limbă de balaur.[1]

(Sabia)

277.

Tata gros,
Fără os.
Ce e?[2]

(Sacul cu mălai)

278.

Şase drepte,
Două strîmbe.[3]

(Sania)

279.

Ghici ghicitoarea mea:
Ce nu sînt trei în lume?

(Scară la Dumnezeu nu e,
Nici pod nu e peste mare,
Nici ferul măduvă n-are.)

280.

Două lemne
Odolene,
La mijloc un braţ
De vrescurele.

(Scara)

281.

Două lemne
Odolemne,
La mijloc un braţ
De vreascuri mărunţele.[4]

(Scara)

282.

Uite-o,
Nu e!

(Scînteia)

283.

Sus
Copaie,

[1] P. Ispirescu, *loc. cit.*, nr. 17.
[2] P. Ispirescu, *eod. loc.*, nr. 148.
[3] P. Ispirescu, *ibidem.*, nr. 82.
[4] P. Ispirescu, *eod. loc.*, nr. 75.

Jos
Copaie:
La mijloc
Carne de oaie.[1]

(Scoica)

284.

Copaie
Peste copaie,
La mijloc
Carne de oaie.

(Scoica)

285.

Cîmpu-i alb,
Oile negre:
Cîn' le mînă
Le adună,
Cîn' le paşte
Le cunoaşte,
Cîn' le vede
Nu le crede.

(Scrierea)

286.

Cîmpul alb,
Oile negre:
Cîn' le vede
Nu le crede,
Cîn' le paşte
Le cunoaşte.[2]

(Scrisul)

287.

Cîmpul alb,
Secarea neagră.[3]

(Scrisul)

288.

Am o găină pestriţă,
Duce vestea la Gheorghiţă.[4]

(Scrisoarea)

289.

Am o găină cinipie,
Dă de veste la domnie.[5]

(Scrisoarea)

290.

Găinuşă pestriţă,
Duce vestea la Gheorghiţă,
Ghici ce este?[6]

(Scrisoarea)

291.

Limbă dulce sau amară?
Grăieşc la răsărit
Şi se aude la apus.[7]

(Scrisoarea)

---

[1] P. Ispirescu, *loc. cit.*, nr. 2.
[2] P. Ispirescu, *eod. loc.*, nr. 34.
[3] *Calendar pentru basme*, 1877, [p. 151].
[4] P. Ispirescu, *loc. cit.*, nr. 46.
[5] Stamati, *Pepelea*, p. 150; *Rom. glumeţ*, nr. 1.
[6] Th. M. Arsenie, *loc. cit.*, p. 76.
[7] V. Alecsandri, *Poezii popul.*, p. 393.

[a] *Qu'est-ce qui ne sçait parler,*
Fait entender toutes choses?
(L'escriture)

[b] *Un champ blanc,*
La semence noire,
Trois qui travaillent,
Deux qui ne font rien
Et la petite poule qui boit.
(Le papier, l'encre, la plume et la main)

[c] *Blanc est le champ,*
Noire est la semence
L'omme qui le semme
Est de tres grant science.
(Papier et encre et le clerc qui l'escript)

[d] *La semence est noire*
La terre est blanche
Celui qui sème pense.
(Celui qui écrit)

[e] *Bianca muntagna e mura simenza*
E l'omu chi simina sempri penza.
(La lettera)

[f] *Campo bianco,*
Semenza negra,
Doi la guarda
E cinque la mena.
(La penna da scriver)

[g] *The land was white,*
The seed was black;
It'll take a good scholar
To riddle me that.
(Paper and writing)

292.

Resteu rece.
Marea trece.
(Șarpele)

[a] *Qual'è quell' animale,*
Che camina senza piedi?
(La serpe)

[b] *Qual'è quel animale,*
Che si scorîtca se stesso
E si non muore?
(La serpe)

[c] *Qui est-ce qui s'escorche soy mesme,*
N'en meurt pour cela
Et chemine sans avoir pied?
(Le serpent)

293.

Lipie
Peste lipie,
Floarea-i verde
Liliachiie.[1]
(Sfecla)

294.

Am un bou:
El mănîncă,

[1] P. Ispirescu, *eod. loc.*, nr. 138.

El se balegă,
El măturâ.[1]

(Sfredelul)

295.

În pădure boca, boca,
Iar acasă lipa, lipa.[2]

(Sita)

296.

Sus
Bat
Tobele,
Jos
Cad
Negrele.

(Sita)

297.

Sînt naltă, sulemenită,
Şi urîtă, şi iubită.
Vara nu vor să mă vază
Şi iarna mă-mbrăţişează.[3]

(Soba)

298.

Am o fată:
Cine intră iarna-n casă
Toţi o ia în braţe,
Şi vara fuge de dînsa?[4]

(Soba)

299.

Ce e dulce
Şi mai dulce
Şi pe taler
Nu se taie?

(Somnul)

300.

Şi mai dulce
Şi mai dulce
Şi nu poate să se-mbuce,
Dar din el gustă tot omul:
Şi argatul ca şi domnul?[5]

(Somnul)

301.

Ce e dulce
Şi mai dulce
Şi pe taler
Nu se taie,
Dar din el gustă
Şi bogatul
Şi săracul?[6]

(Somnul)

302.

Căciula fîrtatului
În mijlocul satului.

(Soarele)

---

[1] P. Ispirescu, *ibidem.*, p. 159, nr. 54 [41].
[2] P. Ispirescu, *loc. cit.* nr. 41 [greşeală de tipar. Vezi nota de mai sus].
[3] Anton Pann, *loc. cit.*, [p. 19].
[4] P. Ispirescu, *ibidem.*, nr. 63.
[5] Anton Pann, *loc. cit.*, [p. 19—20].
[6] P. Ispirescu, *op. cit.*, nr. 174.

303.

Căciula fîrtatului
Pe marginea satului.[1]

(Soarele)

304.

Am un bulgăre de aur,
Joacă p-o piele de taur.

(Soarele)

305.

Am un măr de aur,
Joacă p-o piele de taur.[2]

(Soarele)

306.

Am un bulz mare de aur,
Joacă p-o piele de taur.[3]

(Soarele)

307.

Două merg,
Două stau,
Două judecată n-au.[4]

(Soarele și luna,
cerul și pămîntul,
focul și apa)

308.

Sub două muchi de cring,
Doi luceferei;
Sub doi luceferei,
O moară ferecată.

(Sprîncenele, ochii, gura)

309.

De la munte
Pîn' la munte
Tot zare mărunte.

(Stelele)

310.

De la baltă
Pîn' la munte
Tot zale mărunte.

(Stelele)

311.

D-aici pîn' la munte
Tot zale mărunte.[5]

(Steaua)

312.

De la noi
Pîn' la voi
Totu-s zale
Și parale.[6]

(Stelele)

---

[1] Baronzi, *ibidem.*, pag. 219.
[2] Stamati [p. 112]; *Rom. glum.*, nr. 26.
[3] P. Ispirescu, *loc. cit.*, nr. 110.
[4] P. Ispirescu, *eod. loc.*, nr. 20.
[5] *Rom. glum.*, 58; *Calend. pentru basme*, 1874, [p. 78]; *Baronzi*, pag. 221.
[6] Stamati, [p. 112]; *Rom. glum.*, nr. 34.

313.

Am o raţă potcovită,
Stă pe casă şindrilită.[1]
(Stelele)

314.

Am o fată buboasă,
Buboasă:
Şade cu vodă la masă.
(Strugurele)

315.

Chipul meu e tot bubos
Şi nu-s la nimeni scîrbos:
Chiar de-mpărați sînt cinstit
Şi la masă sînt primit.[2]
(Strugurele)

316.

Am o lădiţă
Şi-n lădiţă-o porumbiţă:
Daca zboară porumbiţa,
N-am ce face cu lădiţa.
(Sufletul şi trupul)

317.

Am o lădiţă
Şi-n lădiţ-o porumbiţă:
Zburînd porumbiţa,
Ce-mi foloseşte lădiţa?[3]
(Sufletul)

318.

Felie de pepene
Trece sub poduri repede.
(Sucelniţa)

319.

Ghici ghicitoarea mea:
Am o felie de pepene,
Trece prin gură repede.
(Sucelniţa)

320.

Am o felie de pepene,
Trece prin apă răpede?[4]
(Sucelniţa)

321.

Am doi saci de secară,
Care satură o ţară.[5]
(Ei pot sătura o ţară.)[6]
(Ţiţele)

322.

Doi saci de secară
Satură o ţară.
(Ţiţele)

---

[1] P. Ispirescu, *loc. cit.*, nr. 129.
[2] Anton Pann, *loc. cit., supră.*
[3] Th. M. Arsenie, *Noua colecţiune de istorii populare sau basme şi ghicitori*, culese şi prelucrate; part. II, ediţia I, T. Măgurele, 1874, pag. 50.
[4] P. Ispirescu, *eod. loc.*, nr. 143.
[5] P. Ispirescu, *loc. cit.*, [p. 157].
[6] *Idem.*, *Pilde şi ghicitori*, nr. 87.

323.

Sus bute,
Jos bute,
La mijloc coadă de vulpe.[1]

(Trestia)

324.

Urlă lupul la hotară
Şi s-aude-ntr-altă ţară.

(Tunetul)

325.

Zbiară leu-ntre hotare
Şi se aude-n nouă ţări.[2]

(Tunetul)

326.

Cînd eu mîna bag în spuză,
Pe boanca apuc de buză.[3]

(Turta)

327.

Ghici ghicitoarea mea:
Ce şade pe apă
Şi nu s-adapă?

(Umbra)

328.

Ce şade pe apă
Şi nu se udă?

(Umbra)

329.

Tu fugi,
Şi ea după tine!

(Umbra)

[a] *Plus on court après moi,*
Moins on peut m'attraper.

(L'ombre)

[b] *Tu en as, j'en ai, il en a,*
Même les prés en ont;
Jusqu'aux petits poissons
Qui sont dans l'eau.

(De l'ombre)

[c] *Tant la fait le vif que le mort,*
Chacun le peut aisément voir,
Personne ne le peut tocher.

(L'ombre)

[d] *Qual'è quella cosa che si vede,*
E mai non si può prendere?

(L'ombra)

[e] *Ik hebb't du hest't*
De olde klotts hett't
Man God hett't neet.

(Schatten)

330.

La o căpăţînă de vultur,
Două jumătăţi de blid.[4]

(Urechile)

[1] P. Ispirescu, *ibid.*, nr. 165.
[2] P. Ispirescu, *loc. cit.*, nr. 157.
[3] P. Ispirescu, *eod. loc.*, nr. 147.
[4] P. Ispirescu, *eod. loc.*, nr. 139.

331.

Îl apucai
De nod
Şi-l aruncai
În pod.[1]

(Usturoiul)

332.

Eu, la orice casă,
Sînt slugă aleasă;
Eu pe orişicine
Întîmpin, cînd vine;
Cînd pleacă afară,
Eu îl petrec iară.

(Uşa)

[a] *Qu'est-ce qui va et vient*
Et qui reste toujours dans son coin?

(La porte)

[b] *Qui est-ce qui va et vient*
Et ne change pas de place?

(La porte)

[c] *Iéou vaou eïci, iéou vaou eilaï*
Sans dzoniaï sourti dé moun biaï.

(La porte)

[d] *De qu'es acò? de qu'es acò?*
Que vai et que ven
Sans jamai sanjà de plaça?

(Una porta)

333.

Ursul şade,
Urechea-i bate.[2]

(Uşa)

334.

Cînd naşte,
Patru cunoaşte;
Dacă moare,
Joacă-n hoare;[3]
Cît trăieşte,
Pămîntu-nnegreşte.

(Vaca)

335.

Ce este lung cît lumea
Şi lat de-l păşeşte găina?

(Văgaşul roţii)

336.

Ce trece prin vamă?
Şi nu se bagă în seamă?[4]

(Vîntul)

Qui peut passer en face du soleil
Sans faire ombre?

(Le vent)

---

[1] P. Ispirescu, *loc. cit.*, p. 163 [?]; nr. 101.
[2] P. Ispirescu, *ib.*, nr. 117; *Românul glumeţ*, nr. 132.
[3] Pielea din care se fac opincile cu care sătenii se află în picioare, cînd joacă în horă.
[4] Baronzi, *loc. cit.*, pag. 214.

337.

Am o herghelie de cai:
Ăi slabi
Sar gardul,
Ăi graşi
Cad jos.

(Vînturatul)

338.

Am doi
Boi:
Unul gras
Şi altul slab;
Cel slab sare peste gard,
Iar cel gras cade jos.[1]

(Vînturatul grîului şi pleava)

339.

Am un grajd
Plin cu cai roşii:
De bag între ei pe negrul,
Îi scoate pe toţi afară.

(Vătraiul)

Une pleine écurie de vaches rouges:
Une noire vient qui les sort toutes.

(Le boulanger qui balaye son four)

340.

Ziua
Sînt uitată:
Stau şi moţăiesc.
Noaptea
Mă pun strajă,
Casa să păzesc.

(Veriga)

341.

Am o fată trenţăroasă[2]:
Şade cu voeă la masă.

(Varza)

342.

Angheluş
C-un picioruş:
Haine verzi
Pînă-n pămînt.

(Varza)[3]

343.

Trupul, capul, mi-e tot una,
P-un picior stau totdeauna:
Cămăşi am nenumărate
Şi le port, toate-mbrăcate.[4]

(Varza)

344.

Lată peste lată,
Peste lată-mbojorată;

---

[1] P. Ispirescu, *eod. loc.*, nr. 134.
[2] Pronunţat şi *strenţăroasă* sau *zdrenţăroasă*, *Pilde şi ghicitori*, nr. 18.
[3] După alte versiuni, *Anghinarea*.
[4] Anton Pann, *loc. cit.*, *supra*.

Peste-mhojorată, crăcănată
Peste crăcănată, măciulie;
Peste măciulie, limpezeală;
Peste limpezeală,
gălbeneală;
Şi, peste gălbeneală,
hudulet[1]

(Vatră, foc, pirostrii, ceaun, apă, mălai, făcăleţ)

345.

Pe valea lui Terteleat,
Legai verde pe uscat.[2]

(Via)

346.

Ce trece prin gîrlă
Şi nu se udă?[3]

(Viţelul din pîntece)

[a] *Qui est-ce qui traverse l'eau*
Sans se mouiller?
(Le veau dans la ventre de sa mère)

[b] *Es hat acht Beine;*
Geht es durch Wasser,
So werden nur vier davon nass.

(Die trächtige Kuh)

347.

Vin oile
De la munte
Cu steluţele
În frunte[4].

(Zăpada)

[1] *Convorb. liter.* (Iaşi), vol. XI.
[2] P. Ispirescu, *Poveşti şi g.*, nr. 141 [131].
[3] P. Ispirescu, *loc. cit.*, nr. 144.
[4] Th. M. Arsenie, *loc. cit.*, p. 50.

B.

ÎNTREBĂRI[1]

348.

— De ce latră cîinele?

(— Că nu poate vorbi.)

349.

— De ce duce cîinele Osul la gură?

(— Că n-are traistă
Unde să-l puie.)

350.

— De ce roade cîinele osul?

(— Că nu poate să-l înghită.)

— Perche cosa i cani rosegano Volontiera gli ossi?

(— Perche no gli possono Inghiotir intieri.)

351.

— De ce se culcă boul?

(— Că nu poate să şază)

— Pourquoi gist la vache au pré?

(— Pour ce qu'elle ne s'y peut seoir.)

352.

— De ce-i curg boului balele?

(— Că nu poate să scuipe.)

353.

— De ce fuge iepurele la deal?

(— Că nu poate să intre sub deal.)

[1] De aci înainte sînt reproduceri după Anton Pann, *O şezătoare la ţară* etc. ediţ. citată.

354.

— Cînd stă iepurele
Şi nu fuge?
(— Cînd e în frigare.)

— *Comment faire pour attraper*
Un lièvre sans courir?
(— Attendre qu'il soit à la broche.)

355.

— De ce şade cioara-n par?
(— Că nu se poate înţepa în el.)

356.

— Cînd este parul
Cu amîndouă părţile
În pămînt?
(— Cînd e oala pusă-n el.)

357.

— Cînd e noaptea mai mică?
(— Cînd te culci seara tîrziu.)

358.

— Cînd e ziua cea mai lungă?
(— Cînd n-ai ce să mănînci.)

359.

— Cînd e ziua cu noaptea totuna?
(— Cînd se-mbată gazda Dimpreună cu oaspeţii.)

360.

— Care bucate sînt mai cu gust?
(— Cure se mănîncă cu foame.)

— *Quel est le meilleur repas à prendre?*
(— C'est celui qui ne coûte rien.)

361.

— Ce este mai dulce
Decît toate-n lume?
(— Limba cînd vorbeşte Vorbe dulci.)

362.

— Ce este mai amar
Decît toate (-n lume)?
(— Iarăşi limba, cînd vorbeşte Vorbe amare.)

[a] — *Quelle est la meilleure*
Et la pire des choses?
(— C'est la langue.)

[b] — *Quel est petit morceau de chair*
Qui est incontinent levé et offence
Plus qu'un coup de couteau?
(— C'est la langue.)

— .....

365.

— Cine a fost corăbierul
Cel mai întîi în lume?
(— Noe, care a scăpat de potop.)

366.

— Ce cocoş a cîntat
Şi s-a auzit în toată lumea?
(— Cocoşul din corabia lui Noe.)

[a] — *Dans quel endroit, l'âne*
Cria-t-il assez fort
Pour être entendu
De tout le genre humain
Et de tous les animaux?
(— Dans l'arche de Noé.)

[b] — *Wo hat der Esel so laut geschrieen,*
Dasz es alle Menschen hörten?
(— In der arche Noahs.)

[c] — *Wer geschryen hab das Die gantz Welt hort?*
(— Der Esell in der Archen Noe.)

Où se trouve le centre du monde?
(— Le centre du monde
Le voici,
Là où je suis;
Si vous ne voulez pas le croire,
Mesurez-le.)

. . . . . .

378.

— Unde e dealul mai înalt?
(— Unde e valea mai adîncă.)

379.

— Ce este mai alb decît laptele?
(— Ziua, că laptele nu lumineazâ.)

380.

— Ce vieţuitoare umblă
Dimineaţa în patru picioare
La prînz în două
Şi seara în trei?
(— Omul. Cînd e mic
Umblă d-a bușele;
Cînd este mare,
În două picioare;
Cînd îmbătrîneşte
Mai ia şi un toiag.)

C.

POEME NUMERICE

PROBLEME NUMERICE

(După Constantina Stănescu, bătrînă din tîrgul Potlogi, scrise în noiembre 1883.)

— Ce e *una?*
— Luna!
— Ce sînt *două?*
— Capul cu doi ochi
Bine vede!
— Ce sînt *trei?*
— Pirostria-n trei picioare
Bine şade!
— Ce sînt *patru?*
Carul cu patru roate
Bine umblă!
— Ce sînt *cinci?*
— Palma cu cinci deşte
Bine te izbeşte!
— Ce sînt *şase?*
— Fluierul cu şase găuri
Bine zice!
— Ce sînt *şapte?*
— Unde sînt şapte surori
Nici coji pe cîrpători,
Nici cîlţi pe-ncheietori!
— Ce sînt *opt?*
— Plugul cu opt boi
Bine ară!
— Ce sînt *nouă?*
— Unde sînt nouă fraţi
Coada să nu-ţi bagi!
— Ce sînt *zece?*
— De zece
Nu mai trece!
— Tu eşti, Doamne?
— Crăpi, drace!

DIN BASMUL „VITEAZUL CU MÎNA DE AUR"

(A se vedea mai la vale „Versurile din basme".)

— Ce e *una?*
— La *o* faptă bună
Mulţi voinici s-adună[1].
— Ce sînt *două?*
— Omul cu *doi* ochi
Bine vede.
— Ce sînt *trei?*
— La casa cu *trei* cumnate
Nici vasele nu-s spălate[2].
— Ce sînt *patru?*
— Carul cu *patru* roate
Bine merge.
— Ce sînt *cinci?*
— Palma cu *cinci* deşte
Bine te izbeşte!
— Ce sînt *şase?*
— Fluierul cu *şase* găuri
Bine cîntă.
— Ce sînt *şapte?*
— Unde-s *şapte* fete-n casă
Nici cîlţi în casă,
Nici mălai pe masă.
— Ce sînt *opt?*
— Plugul cu *opt* boi
Bine ară.
— Ce sînt *nouă?*
— Unde-s *nouă* fraţi
Coada să nu-ţi bagi!
— Ce sînt *zece?*
— De *zece*
Nu mai trece!

---

[1] Alte variante coprind următoarele:

La fîntînă
Lină
Mulţi voinici
S-adună.
La fîntînă
Lină
Mulţi voinici
S-anină.

[2] În alte variante figurează versurile:

„Săgeata-n *trei* mîni bine loveşte.
Unde sînt *trei* fraţi
Nici tu coada să nu-ţi bagi!"

12.

GLUME ŞI EXERCIŢII DE PRONUNŢARE

(TOAMNA ŞI IARNA LA ŞEZĂTORI.)

Această despărţire coprinde aşa numitele *blazgonii*, *becisnicii*, *năstărîmbe* şi *bazaconii*, produse de spiritul batjocoritor al poporului. „În ele găsim parodii ale cîntărilor şi rugăciunilor bisericii slave, substituiri de cuvinte ciudate, invenţate şi purtînd oarecare analogie cu cele slave, cel puţin la auzul omului simplu“, căci, neînţelegînd limba străină ce se întrebuinţa în serviciul religios pînă la secolul XVII, dascălii şi „popii de ţară născoceau cuvinte de cîntare şi de rugăciune, amestecate cu slavone şi române, combinate cu interesele lor, uneori chiar imorale“[1].

Partea în proză a unor asemenea glume e mai bogată decît partea în versuri. Conform însă cu titlul şi cu natura acestei culegeri, am inserat aci pe cele mai cunoscute şi cărora li s-a păstrat aspectul sau urma versificării.

Din glumele privitoare la ţigani se va citi mai la vale o variantă din satira bucovineană despre „Paştele ţiganilor“ şi alta bucureşteană despre serviciul de argat al unui „zăpăuc“, împreună cu alte istorioare.

---

[1] *Mitropolitul Grigorie Ţamblac*, de p.s. episcopul Melchisedec, *loc. cit.*

Parodierea neamțului pornit la vînătoare datează din secolul trecut, de pe timpul domniei lui Alexandru Ipsilante. Ea era cunoscută lui Enăchiță Văcărescu.

Tot sub această rubrică se așează *exercițiile de pronunțare*, făcute în ciuda copiilor, gîngavilor și pelticilor. Ele trebuiesc rostite cu mare răpeziciune, și mare rîs provoacă încurcătura și schimonoseala celor ce n-au un exercițiu prealabil, care prin urmare le pronunță stricat sau invers.

PARODIA UNEI PROSOMII

(„Dascălii români, nepricepînd cuvintele slavone, au parodiat astfel, cîntînd-o pe glasul bisericesc, prosomia slavonă a Sfîntului George, care se începe cu cuvintele: *иако доблиа въ мученицѣхъ, Страстотерпче Георгие.*" Episc. Melchisedec, *Mitrop. Grigore Țamblac*, în *Revista p. ist. arh. și filol.*, an. II, [1884], vol. I, pag. 54)

Iacă Dobra
Cu papuci galbeni:
Strînge-o-n brațe, Gheorghe,
Ș-o sărută,
Și-i dă drumul
Să se ducă.

BLAZCONIA POPEASCĂ

(A se vedea p.s.g. episc. Melchisedec, *Mitropolitul Grigorie Țamblac*, în *Revista p. istor., arhi. și fil.*, anul II, [1884], vol. I, fasc. I, p. 54.)

Oce nașca
Tașca,
Dă bună-i budașca!

PARODIE

(Parodia rugăciunii „*Tatăl nostru*" slavonese, care începe prin cuvintele „*Otce naș*" etc., *ibidem.*)

O ce nașe
Ije
Iesc
Și ne b...
Da pinde țarca,
Dă-i bulîarcă,
Și chliban.

POPA CITIND EVANGELIA[1]

(Popa, mai-nainte d-a intra în biserică, avusese grijă să dea drumul unui taur printre hol-

[1] E vorba despre evanghelia în limba slavonă, pe care n-o înțelegea.

dele sătenilor, ca astfel să facă pe oameni a pleca din biserică şi găsind vita în grîu, să-l creadă ca profet.)

Popa

'N astă carte lată
Mie mi s-arată
Cam d-o vită naltă,
Naltă, 'noornorată,
C-a ieşit din baltă
Mai mult leşinată
Şi cum s-a sculat
În grîu a intrat.
Oameni buni, să alergaţi
Holdele să vă scăpaţi.

POPA ŞI POPORANII

(A se vedea şi studiul p.s.s. episc. Melchisedec despre *Mitropolitul Grigorie Tamblac*, în *Rev. p. ist., arh. şi filologie*, an. II, [1884], tom. I, p. 55.)

Popa

(ieşind din altar cu evangelia în mînă)

Oameni buni,
Ştiţi voi ce-i în cartea-asta?

Oamenii

Nu ştim, părinţele!

Popa

Nici eu nu ştiu!

Popa

(în altă ci)

Oameni buni,
Ştiţi voi ce-i în cartea-asta?

Oamenii

Ştim, părinţele!

Popa

Atunci n-am ce să vă mai spun!

POPA ŞI SĂTENII

(Variantă scrisă în Bucureşti, la 18 noiembre 1884, după d-ra Anastasia Gheorghiu.)

Popa

(cu evangelia în mînă)

Oameni buni,
Ştiţi voi ce spune-aicea?

Sătenii

Nu, ştim, părinte!

Popa

Apoi ce, eu o să vă-nvăţ?

Popa

(în altă zi)

Oameni buni,
Ştiţi voi ce spune-aicea?

Sătenii

Ştim, părinte!

Popa

Atunci n-am ce să vă mai spui!

Popa

(în altă zi)

Oameni buni,
Ştiţi voi ce spune-aicea?

O parte

Ştim!

Altă parte

Nu ştim!

Popa

Cel ce ştie
Să spuie la cel ce nu ştie,
Că la carte aşa scrie!

POPA ŞI DASCĂLUL STAN

(Cei snovoşi povestesc că popa din sat şi cu dăscălul Stan, cînd umblau cu iordănitul la Boboteză, nu se mulţămeau să-şi umple traista numai cu lîna şi cu fuioarele ce li se da de locuitori, ci furau tot ce le ieşea înainte. Răul obicei se obşti în tot satul. Într-un an, un locuitor glumeţ arse în foc ferul cel mic al plugului şi, scoţîndu-l puţin înainte de sosirea popii, îl rezimă de părete, pe vatră. Pînă popa să zică dascălului Stan să-l fure, el îl şi băgase în traistă; dar ferul ars pătrunsese prin fuioare şi-i căzuse în vine.)

Stan

(cîntînd)

Iordane,
Iordane...
Îa şterge-l, măi, Stane!

Stan

(cîntînd)

Îl ştersei
Şi mă fripsei,
Ba m-ajunse-n vine,
Săracul de mine!...

POPA ŞI DASCĂLUL FILIP

(„Tradiţia ne reprezintă pe un popă care, umblînd cu icoana,

în ziua de ajun, împreună cu dascălul Filip, cînta astfel". P.s.s. episc. Melchisedec, *Mitrop. Grigorie Ţamblac*, în *Rev. p. ist., arh. şi fil.*, an. II, [1884], vol. I, p. 54.)

Popa

(cîntînd)

Cristos rajdaetse slavite,
Şterge dalta, Filipe!

Filip

(cîntînd)

O ştersei, o ştersei
Şi în traistă o pusei,
Dar mă şi fripsei!

Popa

(încheind)

Iaco proslavise...

POPA ŞI DASCĂLUL PASCĂ

(Dascălul fusese trămis, călare p-un cîrlan, să fure un ied, pe cînd sătenii se aflau în biserică. Dascălul însă fu prins, i se luă calul şi mai mîncă o bușcală bună.)

Popa

(cîntînd la intrarea dascălului)

Dascăle
Pascăle,
Adus-ai pe behehea?[1]

Dascălul

(cîntînd)

Ba dracul să te ia,
Că mi-a luat şi pe ihoho[2]
Şi mi-a dat pe bububu[3]!...

POPA ŞI PROTOPOPUL

(Sătenii se plînseseră că popa ce aveau nu ştia nici carte, nici rînduiala bisericii. Protopopul fu trămis în cercetare. Popa, închizîndu-se cu dînsul în biserică, luă evanghelia şi începu să citească.)

— Părinte potropoape,
Am cincizeci de vaci:
Jumătate ţie,
Jumătate mie,
C-aşa la carte scrie.
Părinte protopoape,

[1] Adică iedul.
[2] Adică calul, imitîndu-i nînchezatul.
[3] Adică bătaie, pumni, bușeli.

Am trei sute oi:
Jumătate ţie,
Jumătate mie,
C-aşa la carte scrie!
Părinte protopoape,
Am vro opt cârlani:
Jumătate ţie,
Jumătate mie,
C-aşa la carte scrie!
Părinte potropoape,
Am şi nouă pungi:
Jumătate ţie,
Jumătate mie,
C-aşa la carte scrie!
Părinte potropoape,
Din ce-oi mai aduna,
Jumătate ţie,
Jumătate mie,
C-aşa la carte scrie!

(După servici, sătenii întrebară cum l-a găsit. Protopopul le răspunde că aşa popă cîtit şi de ispravă nici că se mai găseşte; că ştie pe de rost tot „ce scrie la carte"; că dac-o spune episcopului, îl ia din sat, că nu e de mutra lor. Sătenii îşi făcură cruce.)

POPA PĂCĂLIT DE DASCĂL

A

(Scris la 1 iuniu 1885, după d-ra Maria Pandelescu. Popa era fricos. Dascălul, fiind păcălici din fire, îi spuse de mai multe ori că i se arată dracul în biserică. Într-o zi, închise un porc mare înăuntru. Cînd intră popa, porcul vru să-i scape printre picioare şi-l luă călare. Atunci fricosul crezu că e dracul şi, zărind pe păcălici, strigă:)

— Dascăle,
Dascăle,
Spune la preoteasă
Să rămîie sănătoasă
Şi că bărbatul
I l-a luat dracul!

B

(Scris după d-ra Maria Pandelescu, Bucureşti, 1 iuniu 1885. Într-altă zi, dascălul închise în biserică un urs. Popa intră în altar şi, zărind ursul tocmai lîngă uşă, crezu că venise după el. Supărat zise:)

— Toate pustiele
Au cîte două uşi,
Numai pustia-asta
Are-o uşă!

ŢIGANUL LA SOACRĂ-SA

(Scris în Bucureşti, la 4 iuniu 1885, după d-ra Maria Pandelescu.)

Mă dusei la soacră-mea
Să vaz cinstea de la ea.

Mi-a dat lapte-ntr-o lulea,
Mamaliga p-o surcea:
Iaca-i cinste di la ea!

NEAMȚUL VÎNĂTOR ȘI ROMÂNUL

(Scris în București, la 1865, după Dumitrache tîmplarul din str. Popa Tatu.)

La plecare

— Unde-ai plecat, neamțule?
— La patalion!
— Dar od puşca ce-o să faci?

— Io ce-ai făzit
La tumei morit!
— Dar cu clinele ce-o să faci?

— Io ce-ai finat
La tumbui băbat!
— Dar în ploscă ce-ai?
— Fin fain
Fon faservain!

La întoarcere

— De unde vii, neamțule?
— Ta la patalioeon!
— Dar puşca ce-ai făcut-o?

— Io frei patut.
La tumei casut,
Und tumei berdut!
— Dar clinele unde ți-e?
— O ia, finat,
La tumlui băbat!
Mă uitai
La pădure,
Mă suii
Într-un lemn:
Dărîîmaam
Caprelor!

— Dar în ploscă ce-ai?
— Ploscă albă brostă
Te unti kinti broscă!

ROTACISM

EXERCIȚIUL I

(Scris în București, la 1870, după copii.)

Capra,
Calcî piatra.
Peatra.
Peatra
Crăpi-n patru.
Să crape
Ochii caprii
'N patru,
Cum a crăpat
Peatra-n patru.

ZINZĂRISM

EXERCITIUL II

(Scris în București, la 1869, după repausata Neaga, descîntătoarea.)

Boul *breaz*,
Bîrlo*breaz*,
Lesne-a zice
Boul *breaz*
Bîrlo*breaz*,
Dar anevoie
A dezbîrlo*brezi*
Dezbîrlo*brezi*tura
Din boii
Bîrlo*brezenilor*.

EXERCITIUL III

(Scris, la 1869, în București, după copii.)

Ne duserăm în tîrg,
Descălicarăm
Și legarăm
La saci
Gurile,
La dăsagi
Baierile,
Și coamele cailor
De gurile podului,
Și coamele cailor,
De gurile podului,
Și coamele cailor
De gurile podului.

EXERCITIUL IV

Dîrza
Bîrza,
Cocîrza:
Darabaruc
Cu ciubuc;
Tranca,
Fleanca,
Mă duc!

13.

CÎNTECE DE LUME

(TOTDEAUNA, DAR MAI CU SEAMĂ TOAMNA.)

Cîntecele de lume, astfel numite spre deosebire de cele cu caracter religios, constituiesc genul liric propriu-zis şi coprind expresiunea poetică a simţirilor inimii, provocate de starea individului, de ocupaţiunile-i obicinuite, de pasiuni sau de fiinţele şi lucrurile ce-l încunjură. Varietatea izvoarelor de inspiraţiune explică mulţimea şi varietatea acestor produceri, dictate aci de iubire, dincolo de ură, uneori de veselie, mai adesea de întristare. Cu cît viaţa a fost mai patriarhală şi mai liniştită, cu cît munca a fost mai cumpătată şi mai agrestă, cu atît lirica populară a fost mai iubită şi, prin urmare, mai cultivată. Nunţile şi culesul viilor, cumetriile şi simplele petreceri erau, la bătrîni, ocaziunile cele mai priincioase pentru cîntările uşoare şi glumeţe. Alături de dînsele, se oftau şi suspinau durerile sufletului, doinele şi plîngerile, cîntate cu melancolie lîngă mormîntul repausaţilor sau în singurătatea pădurilor, în contact cu natura mărcaţă, sub influinţa indignării în contra nedreptăţii soartei, sărăciei şi asupririi.

Nu-şi poate închipui cineva numărul cel mare al cîntecelor numite de dor, haiducesti şi de dragoste. Căutarea ce au avut cărticelele lui Anton Pann intitulate *Spitalul Amorului*, apoi culgerile anuale cunoscute sub numele de *Dorul* şi *Amo-*

rul, ajunse azi pînă la a XXV ediţiune, probează şi fertilitatea muzei populare şi desfătarea ce sînt în stare să producă versurile însoţite de muzică.

Cîntecele de lume s-au clasificat pîn-acum în două mari grupe: *doina*, de caracter elegiac, ca expresiune a iubirii şi a suferinţei; *hora*, de caracter ditirambic, ca expresiune a veseliei şi ca provocînd jocul. Daca însă vom ţinea seama de scopul şi de natura lor intimă, de ocaziunile cînd sînt cîntate şi de forma externă sub care se prezintă, ne vom convinge că marea clasă a genului liric, împrumutînd unele-bri afectele poeziei elegiace, se desparte în patru categorii distincte, cu mai multe subdiviziuni fiecare. Adoptînd această noimă, le-am grupat în chipul următor:

A. Cîntece de dor

1. *Domestice*, cîntînd starea de fată sau flăcău, însurătoarea, măritişul, văduvia şi împrejurările vieţei domestice, împreună cu partea lor glumeaţă şi cu plînsul bărbatului sau femeiei la moarte (plins numit *bocet* dincolo de Milcov).
2. *Doine*, inspirate de urît, deziluziune, străinătate, părăsire, suferinţe morale, boală şi moarte.

B. Cîntece sociale

3. *Haiducești*, care blestemă sau excită în contra asupririi, străinilor, sărăciei etc.
4. *Profesionale*, arătînd simţimintele păstorului, militarului, clericului, precupeţului etc.

C. Cîntece erotico-bahice

5. *Erotice*, poetizînd continuu pasiunea iubirii.
6. *Bahice*, care celebrează vinul şi petrecerile.
7. *Ironice şi lascive*, coprinzînd gluma sub diferitele-i forme şi în diferite ocaziuni domestice.

D. Cîntece zoologice

8. Despre *păsări* și *animale*, ca obiect sau cauză a inspirațiunilor lirice populare.

9. Despre *plante* sau *arbori*, în descrieri obiective și în narațiuni subiective sub formă lirică.

În culegerea de față se cuprind numai cîntecele curat populare de oarecare vechime, excluzîndu-se noutățile devenite populare în ultimele decade.

Ar fi timpul să se întocmească și din ariile populare o culegere ca cea întreprinsă, prin acest volum, pentru versurile populare: ea ar servi ca o complinire firească a lucrării de față și, împreună, ar contribui să nemurească, prin tipar, însușirile estetice și particularitățile artistice ale națiunii române.

Doritorii de comparațiuni au să consulte, în privința cîntecelor de lume, următoarele publicațiuni apărute pînă astăzi:

1. *Spitalul Amorului* sau „cîntătorul dorului", de Anton Pann, 6 cărticele, tipărite în București, între anii 1850—1852.

2. *O șezătoare la țară sau* „Povestea lui Moș Albu" de Anton Pann, partea II, București, 1852.

3. *Poezii populare ale românilor*, „culese și întocmite" de V. Alecsandri, București, 1866 (în care doinele, horele, basarabienele și cîntecele din supliment coprind 3.125 versuri).

4. Broșurele anuale, sub titlul de *Dorul și Amorul*, apărute în București, în diferite edituri și puțin deosebite unele de altele.

5. *Cînteee populare de pe valea Prutului*, „culese, corese și adnotate" de N.A. Caranfil, Huși, 1872 (broșură de 94 pagine, coprinzînd XXV cîntece).

6. *Poezii populare române*, „adunate și întocmite“ de Simeon Fl. Marian, tom. II, Cernăuți, 1875 (având 193 doine și 60 hore).

7. *O călătorie în Dobrogea*, culegere de d-l Teodor T. Burada, Iași, 1880.

8. *Datinele poporului român la înmormîntări*, studiu de d-l Teodor T. Burada, Iași, 1882, urmat de XLIII *bocete* (cîntece de jale lîngă mort și la morminte).

1. DOMESTICE

FATA DE MĂRITAT

(Scris la 1871 după Petcu Crăciun, fost lăutar în Baloteşti. A se confrunta, ca variante: hora VI, p. 329, în colecţiunea d-lui V. Alecsandri; p. 235, în colecţiunea din 1880 a d-lui Teodor T. Burada.)

Foicică bob de linte,
Copiliţă făr' de minte,
Zi mă-tii să te mărite,
Că şi io o să mă-nsor,
Să mă mai alin de dor.
Foaie albă colilie,
Zi mă-tii să te dea mie
Că-mi eşti dragă dintr-o mie,
Să te dea de sărbători,
Cînd e cîmpul plin cu flori.

MĂRITIŞUL

(Scris la Lacul-Sărat, în ziua de 9 august 1883, după Petrea Creţul Şolcan, lăutar din Brăila. Astfel se cîntă mireselor înainte d-a pleca din casa părintească, ceea ce le face să plîngă.)

Copiliţă cu părinţi,
La ce focul te măriţi,
Că mila de la părinţi
Anevoie-o s-o mai uiţi;
Că-i mila de la străini
Ca gardul de mărăcini,
Şi mila de la bărbat
Ca frunza de pleop uscat:
Cînd gîndeşti
Să te umbreşti,
Atuncea te dogoreşti;
Cînd gîndeşti să trăieşti bine,

Atuncea e vai de tine:
Copilaşi te-o-mpresura,
Bărbăţelul te-o mustra.
.....
Busuioc verde pe masă,
Rămîi, maică, sănătoasă
Daca n-ai fost bucuroasă
Să ai fată mare-n casă
Să-ţi îngrijească de masă!

CÎNTECUL MIRESEI

(Cîntat la dezgoveala miresei. Scris după lăutari, la nunţile din Bucureşti, în 1868.)

Taci, mireasă, nu mai plînge
Că la maică-ta te-i duce
Cînd s-o-ntoarce
Girla-ncoace,
Cînd o face pleopul mere
Şi tînjeala viorele.

CÎNTECUL MIRESEI

(Variantă scrisă, în 14 august 1883, la Lacul-Sărat, după Petrea Creţul Şolcan, lăutarul Brăilei. Pentru cîntecul miresei, să se confrunte *Lado-lado* de sub nr. IV, pag. 383, supplimentul colecţiunii d-lui V. Alecsandri.)

Taci, mireasă, nu mai plînge,
Că la maică-ta te-i duce
Cînd o face pleopul mere
Şi tînjeala vineţele,
Cînd s-o-ntoarce
Girla-ncoace.
Te-i duce la maică-ta
Cînd o-nflori cînepa,
Cînd mi-o cînta ştiuca-n baltă,
C-atunci te-i mai face fată.

CÎNTECUL MIRESEI

(Variantă inserată în colecţiunea d-lui Teodor T. Burada. *O călătorie în Dobrogea*, Iaşi, 1880, pag. 22.)

Taci, mireasă, nu mai plînge,
Inimioara nu-ţi mai frînge,
Că la maică-ta te-oi duce
Cînd s-o-ntoarce
Girla-neoace,
Şi a face
Jugul
Mugur,
Resteie
Cloşteie[1],

[1] Rădăcina stuhului sau trestiei.

Tînjelele
Viorele,
Stremănările[1]
Floricele.

CÎNTECUL SOACREI

(Astfel se cîntă atît mumei miresei, sîmbătă spre seară, cît şi mumei mirelui în duminica nunţii. Scris în Bucureşti, la 12 mai 1884, după Petrea Creţul Şolcan, lăutar din Brăila.)

Foaie verde de secare,
Ia te scoală, soacră mare,
D-aprinde focul mai tare:
Pune pe foc o căldare
Ca să ne faci de mîncare.
Fierbe peştele sărat
Şi cosacul nespălat;
Cară vinul cu urciorul
Că ni s-a fript gîtîşorul.
Foaie verde de secare,
Dă mai iute, soacră mare,
Că la nuntă e zor tare
Şi eşti cu grija-n spinare,
Că nu mai ai fată-mare.

NUNEASCA

(Astfel se numeşte cîntecul nunului de la sfîrşitul mesei mari de duminică seara. Scris în Bucureşti, la 12 mai 1884, după Petrea Creţul Şolcan.)

Foaie verde busuioc
Mai sculaţi, boieri[2], la joc.
V-ajungă de cînd mîncaţi:
Mai sculaţi
De mai jucaţi.
Foaie verde busuioc,
Scoal', nune mare, la joc
Să vă dea Domnul noroc.
Ia-ţi finişorul de mînă
Şi cu fina de-a-mpreună
De-nvîrtiţi o horă bună
Să v-ajung-o săptămînă.

FEMEIEI MĂRITATE

(Scris la 1870, după lăutarul Ioniţă din Rudeni.)

Foicică, foaie lată,
Cît fuseşi la mă-ta fată,
Postii săptămîna toată,
Mîncai vinerea o dată
Şi sîmbăta niciodată:
Duminică ajunai
Pînă mi te căpătai!

DUPĂ MĂRITIŞ

(Spus şi cîntat de Petrea Creţul Şolcan, în 14 august 1883, la

[1] Nuielele.
[2] În alte variante figurează *meseni*, *voinici* etc.

Lacul-Sărat. Să se confrunte, ca variante, doina LXX, pag. 308 sub titlul *Nevasta*, din colecțiunea d-lui V. Alecsandri, apoi doinele *De mult și acum*, *Nevasta osîndită* și *Nevasta*, de la pag. 88, 109 și 136, în colecțiunea d-lui Sim. Fl. Marian.)

— Foicică, foaie lată,
Foaie lată de pe baltă,
Bine mai trăiam, surată,
Cînd eram la mama fată.
De munceam,
De nu munceam,
Maichii tot dragă-i eram:
Pîine coaptă că mîncam,
Pîine mare
De secare,
Mi-era fața ca o floare.
Foicică de susai,
Dar de cînd mă măritai,
Grija casei că luai:
Luai grija casei mele
Ca să nu dau de belele,
Că bărbatul m-o mustra,
Carnea pe mine-o scădea.

DUPĂ ÎNSURĂTOARE

(Scris, la 7 mai 1884, în București, după Petrea Crețul Șolcan, lăutarul Brăilei.)

Foicică de dudău,
Bine mai trăiam și eu
Cînd eram tînăr flăcău
Și ședeam la taică-meu:
Încălicam calul meu
Și mergeam unde vream eu.
Mă duceam pe lunca mare,
Mă culcam pe iarba moale;
Mă sculam în prînzul mare,
Mă-nchinam la sfîntul
seare;
Puneam mîna pe pistoale
Ș-apucam pe drum la
vale;
Cu cin' mă-ntîlneam în
cale
Îmi da galbeni și parale,
Îmi da galbeni venetici
Ca să-mpart pe la voinici,
Îmi da gloanțe arăpești
Pentru poteri stăpînești.
Dar de cînd mă însurai,
Grija casei că-mi luai.
De codru că mă lăsai.
N-am nici durdă, n-am nici
cal,
Trăiesc viață cu amar:
Numai una mă-ndulcește,
Că nevastă mă-ndrăgește.

MUIEREA URÎTĂ

(Scris în anul 1869, după lăutari din Arțari, completat în București la 1870. A se vedea

și *Dorul*, ediția X, 1870, București.)

Frunză verde trei lalele,
Mă-nsurai, luai muiere.
Mă bucurai la avere,
Vai de păcatele mele;
La avere, la argint,
La un bou de priponit.
Argintul s-a cheltuit
Și muierea a-mbătrînit.
Muierea ieși pe ușă
Cu capul plin de cenușă,
Boul rupse și se duse
Și din ochii-mi se răpuse,
Boul ici, boul colea,
Boul trecu Dunărea.
Sărăcuț de maica mea,
C-am rămas numai cu ea!

NELĂUTA

(A se vedea vechile ediții din culegerile intitulate *Dorul* și *Amorul.)*

Puse oala să se lea
Nelăuta mea,
Și-și uită de tot de ea
Nelăuta mea.
O pustie de purcea
O răsturnă cît colea
De crescu iarba sub ea
Și rațele mi-o păștea.
Oriîncotro se ducea,
Tot cu mîinile în cap sta
Și mereu se scărpina
Pentru că tare-o mînca.

FEMEIA CU MINTE

(A se vedea *Dorul românului*, București, 1879, pag. 156, nr. 147.)

Frunzuliță avrămească,
Am muiere scurtă, groasă.
Aoleu, ce păcătoasă:
Nici cu asta nu fac casă,
Nici cu asta nu fac rost,
Că nu am nici un folos;
Că, daca m-ași folosi,
În lume m-ași procopsi.
Vrednică-i nevasta mea,
Vrednică e, vai de ea.
Puse oala să se lea,
Dar crescu iarba sub ea.
De zorită ce era,
Puse peștele pe foc,
Dar înțeleni pe loc.
Puse pîinea în cuptor
Și se duse la obor
Ca să cumpere ardei,
Să dea fuga prin bordei.
Mintoasă-i nevasta mea,
E mintoasă, vai de ea.
A mîncat, săraca, orz,
Și s-a-ntors vremea pe dos;
A mîncat, sărmana, linte,
Nu i-a venit încă minte,
I-o veni minte atunci

Cînd o creşte în tei nuci
Şi alunele în pleop
Şi piersicele prin soc,
Şi n-o fi apă la scoc.

A DOUA ÎNSURĂTOARE

(Scris în Bucureşti, la 1868, după diferiţi lăutari.)

Aoleo, ce fuse asta?
Mi-au mîncat lupii nevasta.
Trecui balta,
Luai alta
Mai pîrlită decît dînsa.
Aoleo, ce lenevoasă,
Nici cu asta nu fac casă,
Nu fac casă, nici bordei
Şi nu mai leg două-n tei.
Umblu după dragoste
Şi dau peste pacoste,
Umblu după căsnicie
Şi dau peste sărăcie!

BĂRBATUL URÎT

(Scris, la 7 mai 1884, în Bucureşti, după moş Petrea Creţul Şolcan, lăutar din Brăila.)

Foicică de năut,
Lele, lele,
De ţi-e bărbatul urît,
Ia pămînt
De la mormînt
Şi-i presară-n aşternut,
Să se scoale surd şi mut.
Pune-i la cap un dovleac
Să nu-şi mai găsească leac;
La picioare iţile
Să-i ia dracul mînţile.

RUGA

(Scris, la 8 mai 1884, în Bucureşti, după Petrea Creţul Şolcan. Doina XIV, trecută între *Cîntecele din Basarabia*, la pagina 410, în colecţiunea d-lui V. Alecsandri, are cîteva versuri asemănate cu începutul acestui cîntec.)

— Foicică trei costrei,
Fă-mă, Doamne, daca vrei,
Fă-mă bulgăraş de tei
Şi m-aruncă-ntre femei
Să le-auz vorba şi sfatul
Cînd îşi farmecă bărbatul!
Foaie verde mioşunea,
Dumnezeu îl asculta,
Bulgăraş că mi-l făcea,
Între femei l-arunca
Şi-acolo ce-mi auzea,
Şi-acolo ce mi-şi vedea?
Una p-alta se-nvăţa,
Se-nvăţa, se sfătuia
Şi nevestii lui zicea:
— De ţi-e bărbatul urît,
Ia pămînt

De la mormînt
Şi-i aruncă-n aşternut,
Să se scoale surd şi mut;
La cap pune-i un dovleac
Să nu-şi mai găsească leac;
La picioare iţile
Să-i ia dracul minţile;
Jur-prejurul patului,
Patului bărbatului
Pune floarea macului
Ca să doarmă draculuil

BĂRBATUL PROST

(Inserat în *O şezătoare la ţară sau Povestea lui Moş Albu* de Anton Pann, Bucureşti, 1852, partea II, pag. 79—80; reprodus, cu mici modificări, în colecţiunea d-lui V. Alecsandri, la pag. 351, ca a XXVIII horă.)

Au nu vezi unde mă duc,
Omule, boule,
'Nr-un condur şi-ntr-un papuc,
Cu papucul tîrşiind,
Cu condurul tropăind?
Că de cînd m-am măritat
Şi te-am luat de bărbat,
Nu te-ai mai trezit din prost,
De necazuri tot am fost.
Că, cu patru boi la jug,
Te-am mînat să ari la plug:
Plugu-mi lăsaşi la nevoi
Şi-mi răpuseşi şi ăi boi.
Te-am mînat, iar te-am mînat
Şi cu puşca la vînat:
Puşca-n două mi-o frînseşi
Şi cureaua-mi aduseşi.
Ţi-am dat cofa să te duci
La puţ, apă să-mi aduci.
Căzuşi, cofa o spărseşi,
Doagele îmi aduseşi.
Te-am mînat apoi pe loc
Cu hîrbul să-mi aduci foc:
Hîrbul mi l-ai bucăţit,
Sprîncenile ţi-ai pîrlit.
Te mînai să-mi tai un lemn
Pînă cînd să cern un piemn;
Toporul ai năpustit,
Sub lemne ai adormit.

FEMEIA BĂTUTĂ

(Inserat de Anton Pann, într-o *şezătoare la ţară sau Povestea lui Moş Albu*, partea II, Bucureşti, 1852, pag. 55.)

Arză-l focul bărbat,
Cum mă bate turbat!
Mă piscază ca mărl
Şi mă smulge de păr!
Mă loveşte, dă în mine
Ori cu ce în mînă-i vine;
Gata stă, la toată vorba,
Să mă bată cu cociorba.

De-mi răspunz vrun amar,
Mă ucide cu par,
Ori azvîrlă cu lemn
Şi-mi face pe trup semn.
N-am să-i zic, să-i judec vina:
Mă izbeşte cu prăjina,
Ori apucă orice vede
Şi asupra mea repede.
De trînteli mii pe jos
Zdravăn n-am nici un os,
Cap, picior, mînă, cot:
Vînătă-s peste tot.
Arză-l focul măritişul,
Prăpădi-s-ar şi fetişul,
Că nici unul bine n-are:
Amîndouă sînt amare.
Of, moartea strig cu glas
Ca să vie-ntr-ăst ceas
Să mă ia, ori pe el:
Să mă scape-ntr-un fel!

NEVASTA BĂTUTĂ

(Inserat de Anton Pann într-*O şezătoare la ţară sau Povestea lui Moş Albu*, partea II, pag. 56, Bucureşti, 1852. Reprodus de d-l V. Alecsandri în colecţiunea d-sale ca hora XXXI, pag. 354, adăugînd la fine aceste două versuri: „Aoleo, mă-mă doare capul, / că m-a lovit cu pro-proţapul".)

Aoleo, mă-mă doare spata
Că m-a bătut cu lopa-pata,
Sufleţelul cît colea!
Aoleo, mă-mă doare gîtul
Că m-a bătut rău u-uritul,
Sufleţelul cît colea!
Aoleo, mă-mă doare mîna
Că m-a bătut cu pră-prăjina,
Sufleţelul cît colea!
Aoleo, mi-a-mi-a frînt piciorul
Că m-a bătut cu to-toporul,
Sufleţelul cît colea!
Aoleo, mi-a-mi-a secat şoldul
C-a dat în mine cu-cu boldul,
Sufleţeul cît colea!
Aoleo, mă-mă doare cotul
C-a dat cu lemnul ne-netotul,
Sufleţeul cît colea!

RĂBUNZAREA NEVESTEI BĂTUTE

(Anton Pann în *O şezătoare la ţară sau Povestea lui Moş Albu*, Bucureşti, 1852, partea II, pag. 57; cîntec reprodus ca a XXXII horă, cu mici modificări, în colecţiunea d-lui V. Alecsandri, la pag. 355.)

Ici e ţărînă, ici glot,
Ici e bărbăţelul mort.

Ici e, tocma unde joc,
Dragostea mea cea cu foc.
Ici doarme cu mîni la pept,
Ş-o să joc să mi-l deştept;
Dar, decît l-oi deştepta,
Oi juca şi mi-oi cînta:
„Dormi, dormi, bărbăţelul meu,
Ierte-mi-te Dumnezeu:
Dormi, dormir-ai somnul lung
De cîte-am tras îmi ajung!"

JELIRE

(Inserat de Anton Pann în *O şezătoare la ţară sau Povestea lui Moş Albu*, partea II, Bucureşti, 1852, pag. 49. Această jelire ironică e atribuită unei femei pe care bărbatul n-o lăsa să bea, pe cînd el se afla în viaţă.)

Aolică, aoleu,
Scoală, bărbăţelul meu;
Scoală, să jucăm un joc
Şi te culcă iar la loc.
Scoală-mi-te, bărbăţel,
Vino să jucăm niţel;
Scoală de mai sări hop, hop
Şi te culcă să te-ngrop.

ŢIPET DE JALE

(*O şezătoare la ţară sau Povestea lui Moş Albu* de Anton Pann. Bucureşti, 1852, partea II, pag. 49.)

Bărbăţelul meu iubit,
De aseară ai murit:
Of, şi nu poci să te uit
Şi la altul să mă uit!

JELIRE LA MORMÎNT

(Inserat de Anton Pann, într-*O şezătoare la ţară sau Povestea lui Moş Albu*, Bucureşti, 1852, partea II, pag. 61; reprodus ca doina XLVI, pag. 281, sub titlul *Bolnavul*, în colecţiunea d-lui V. Alecsandri, cu suprimarea versurilor 6—7 şi modificarea celor din urmă patru.)

Scoală, sufleţele, scoală,
Scoală să vedem ce boală,
Ce boală te împresoară,
Te doboară,
Te omoară,
Scoală, îmi spune şi mie
Ca să-ţi caut doftorie:
Scoală, un cuvînt îmi spune,
Nu tăcea, nu mă răpune;
Că, de cînd nu-ţi este bine,
Nu te-ai mai uitat la mine.
Ci te uită cu-ochişorii

La lacrămile plînsorii
Să-mi vezi suspinul cum
iese
Din pept cu sughiţuri dese.

PLÎNSET DE ÎNMORMÎNTARE

(Anton Pann în *O şezătoare la ţară sau Povestea lui Moş Albu*, Bucureşti, 1852, partea II, pag. 61. D-l V. Alecsandri, în colecţiunea d-sale, a reprodus cîntecul la pag. 282, ca doina XLVII, sub titlul *Despărţirea*, prefăcînd unele versuri.)

Unde te duci, bărbăţele,
Şi cui mă laşi, sufleţele?
Of, cum te înduri de mine
Şi laşi să ţip după tine!
Te întoarce şi te uită
Ca să-mi vezi jalea cea
multă.
Vai, nu mai poci, caz pe
cale,
Leşin, mor d-atîta jale.
Stai, soarele meu cel dulce,
Stai, nu grăbi a te duce;
Stai, ori mă ia şi pe mine
Să fiu într-un loc cu tine!

JELIRE DE MORT

(Anton Pann a reprodus acest cîntec în *O şezătoare la ţară sau Povestea lui Moş Albu*, Bucureşti, 1852, partea II, pag. 62.)

Mila mea şi dorul meu,
Spune, ce ţi-am greşit eu?
Care vorbă te-a scîrbit,
Ce necaz te-a osebit?
Pentru ce te-ai mîniat
Şi te duci nemîngîiat?
Stai, ah, sufleţelul meu:
Unde mergi, să merg şi eu.
Ia-mă să te însoţesc,
Nu mă lăsa să doresc.
Voi să fiu în braţul tău,
Sau la bine, sau la rău.
Şi la iad cu tine merg,
Ca şi la rai chiar alerg!

JELIREA BĂRBATULUI MORT

(A se vedea Anton Pann, *Spitalul Amorului*, broşura IV, cîntece populare, ed. II, Bucureşti, 1852. Aceste versuri constituiesc partea III a cîntecului cu nr. 6, pag. 15.)

Of, puiule cu dulceaţă,
Suflete şi-a mea viaţă,
Spune-mi unde fugi de
mine,
S-alerg, să viu după tine;

Spune-mi peste ce hotare,
Ca să viu și eu mai tare;
Ori mă ia-ntr-o aripioară,
Ori vino de mă omoară;

Ori mă ia să-ți fiu soție,
Ori nu mă mai lăsa vie;
Nu mă lăsa-n chinuire
Și-n a dorului peire.

2. DOINE

DOINA

(Scris în București, la 11 mai 1884, după Petrea Crețul Șolcan, adus din Brăila. Să se confrunte, ca variantă, *Doina* I, de la pag. 224 în colecțiunea d-lui V. Alecsandri și cea de la pag. 3 în colecțiunea d-lui Sim. Fl. Marian.)

Doină știu și doină zic:
De cînd am ajuns voinic,
Eu cu doina mă plătesc
De bir și de boieresc,
Tot cu doinișoara mea,
De podvadă, de belea.
Doină, doină, cîntec dulce,
De la mine cînd t-ei duce?
Cin' te scoase-n calea mea,
Bată-te pîrdalnica,
Că mi-ai secat inima
Și tu mi-ai scurtat viața;
Săracuț de maica-mea!

DORUL

(Scris la 9 mai 1884, în București, după Petrea Crețul Șolcan.)

Foicică, foaie fragă,
De cine dorul se leagă
Nu-i paie lucru de șagă,
Că de mine s-a legat
Și nu e lucru curat:
Pînă-n iad că m-a băgat
În cugete cu păcat.
Foicică de pe lac,
Dorul la voinic sărac
Ca fasolea pe arac;
Se suie pîn' la un loc,
Șade-n loc
Și leagă bob
Și-i lasă inima-n foc.
De cine dorul se leagă
Nu-i paie lucru de șagă!

DE OFTAT

(Scris la 1880, după lăutari din Bucureşti.)

De oftat ce-am oftat tare,
Furca pieptului mă doare:
Sufleţelul mi s-aprinde,
Focul inima-mi coprinde.
De oftat ce-am oftat eu,
S-a mîniat Dumnezeu:
Nu mai ninge, nu mai ploaă,
Noaptea nu mai cade roaă.
Ah, oftat, oftat, oftat,
Boală de nevindecat,
Cin' l-aduce, cine-l face?
Cîte n-ai şi cîte-ţi place,
Cîte le-ai avut odată
Şi n-ăi mai avea alt'dată!

OFTATUL

(După Petrea Creţul Şolcan, lăutarul Brăilei, scris la 7 mai 1884, în Bucureşti. Să se confrunte, ca variantă, a III doină *Urîtul*, la pag. 226, din colecţiunea d-lui V. Alecsandri).

Cui a lăsat oftatul
Ierte-i Domnul păcatul,
Că omul, de n-ar ofta,
Cu totul s-ar venina;
Că omul, cu cît oftează,
Cu atît se uşurează.
Frunzuliţă lemn uscat,
Tot de of şi de oftat
Foarte m-am îndestulat:
Nimica n-am cîştigat,
Fără doar m-am întristat,
Veselia mi-am stricat.

OFTAREA

(Variantă scrisă în Bucureşti, la 12 mai 1884, după Petrea Creţul Şolcan, adus din Brăila.)

Foaie verde lemn uscat,
De oftat ce-am tot oftat
Soarele s-a-ntunecat,
Luna n-a mai luminat.
De oftat ce-am oftat tare,
Nici soarele nu răsare,
Nici luna lumină n-are,
Nici pe cîmp nu creşte-o floare.
Cui a lăsat oftatul
Ierte-i Domnul păcatul,
Că omul, dacă oftează,
Inima-şi mai uşurează.
Foicică bob mărunt,
De oftat şi de urît
Sufletul mi-am amărît,
Viaţa mi-am posomorît.

DORUL GREU

(Scris în București, după Petrea Crețul Șolcan, la 11 mai 1884.)

Foaie verde de năut,
Tinerețe ce-am avut
Cu amar le-am petrecut,
Cu amar și cu oftat,
Cu dor și cu suspinat.
Cine n-are dor pe lume
Vie să-i dau de la mine,
Că la mine e d-ăl greu,
Urgia lui Dumnezeu.
Foicică mărgărit,
Dorule, tiran cumplit,
De ce m-ai îmbătrînit?
Ca să stau să te jelesc,
De tine să mă topesc
Și la alții să privesc;
Ori să-mi cat oftările
Pe toate cărările,
Pe unde cresc florile?

VERDE, VERDE

(A se vedea *Albina Pindului* de la 1 ianuariu 1870, pag. 14.)

Verde, verde și iar verde,
Ce-am iubit nu se mai vede
Nici prin crîng, nici prin livede,
Nici prin cositura verde.
Ceaba mă mai duc acasă,
Că-s flăcău și n-am nevastă,
Nici nevastă, nici copii,
Niei un fel de căpătîi.

CĂINȚA

(Scris după Petrea Crețul Șolcan, în ziua de 6 august 1883, la Lacul-Sărat.)

Foaie ș-o zorea,
Bună mi-e vremea,
Rea mi-e inima.
Eu, cu mintea mea
Și cum mi-e firea,
Dedei de belea.
Mintea mea cea proastă
Dete de pedeapsă,
Mintea mea cea bună
Dete de minciună:
Părăsii casa,
Casa, nevasta.
Copilașii mei,
Copii mărunței
Ca bobul de mei,
Ce-or fi făcînd ei?
Mult sînt mititei,
Mult sînt străinei,
Sărmanii de ei!
Bună mi-e vremea,
Rea mi-e inima;
Bună mi-e firea,
Proastă-mi fu mintea!

MINȚII

(Scris după lăutarul Ioniță din satul Rudeni, la 1870. A se compara varianta de la pag. 80 în broșura d-lui Sim. Fl. Marian.)

Foicică bob de linte,
Bată-te pustia, minte,
Că n-ai fost de mai nainte
Să mă-nveți ca un părinte,
Că n-ai fost la tinerețe
Să-mi dai sfaturi și poveațe.
Acuma nu-mi trebuiești
Că mai rău mă chinuiești:
Ochii-mi văd, inima-mi, cere,
Ce folos că n-am putere!

URSITOAREA

(Anton Pann, *Spitalul Amorului*, broșura IV, *Cîntece populare*, nr. 3, pag. 7, București, 1852. Pare-se că ultima strofă e un adaus propriu lui Anton Pann.)

Drum la deal și drum la vale:
Îmi fac vacul tot pe cale,
N-am în lume sărbătoare,
Bat-o crucea ursitoare
Care m-a ursit pe mine
Să n-am nici un ceas cu bine,
Ci să mă trudesc pe lume,
Necazuri să mă sugrume.
Ostenit mereu de ducă,
Noaptea-n codru mă apucă:
Copacilor sînt nălucă,
Ochi nu mi se mai usucă.
Unde merg, în orice parte,
De iubit eu nu am parte:
Dragostele-mi sînt deșarte,
Că mîndra mea e departe.
Dorul cînd mă prididește,
Nici un timp nu mă oprește:
Viforul nu mă-ngrozește,
Calea nu mă ostenește.

AȘTEPTAREA

(Scris în județul Vîlcea și publicat sub pseudonimul „Murgilă" în ziarul *România*, nr. 149 din 22 septembre 1884.)

La fîntîna din făget
Șezui jos să mi te-aștept.
Așteptai pîn' ce-nghețai,
Îmi luai haina și plecai
Și mersei pîn' la un loc;
Genunchèai, blestemînd foc
Că d-ar fi vro sărbătoare,
Nu mi-ar fi necazul mare,
Dar fiase d-o zi de lucru,
Nu ți-ar mai putrezi trupul,

Nici trupul, nici oasele
Că-ţi purtai ponoasele.

DORUL MÎNDREI

(Culeş din judeţul Vîlcea de pseudonimul „Murgilă" şi publicat în ziarul *România*, nr. 149, din 22 septembre 1884.)

Suie mîndra pe colnic
Răsucind la borangic,
Şi pe fus n-a pus nimic,
Pe cer căţînd dup-un
nor.
Bată-te pustia, dor!

ÎNTREBAREA

(Culeş din judeţul Vîlcea de pseudonimul „Murgilă" şi publicat în ziarul *România*, nr. 149, din 22 septembre 1884.)

Şi de deal de după deal
Mi-a-nfrunzit un făgulean.
Cum aş face să mă duc
Frunza lui să i-o sărut?

NOROCUL

(Culeş din judeţul Vîlcea de pseudonimul „Murgilă" şi publicat în ziarul *România*, nr. 149, din 22 septembre 1884.)

Frunzuliţă mărăcine,
Eu, un voinicel ca mine,
N-avusei parte pe lume.
Vai, noroace, de te-aş prinde,
Ca p-un cîine te-aş întinde,
Că la toţi le-ai dat noroc,
Pe mine mă arzi în foc.
De voinic, voinic fusei,
Parte-n lume n-avusei!

CAPUL ŞI INIMA

(Scris la 14 august 1883, după Petrea Creţul Şolcan, la Lacul-Sărat.)

— Taci, inimă, taci
Că tot tu le faci:
Şi bune şi rele,
Mai multe belele!
— Ba capul le face,
Inima le trage:
Oftează şi tace,
Că n-are ce-i face!

OSÎNDI-TE-AR

(Scris la 7 mai 1884, după lăutarul Petrea Creţul Şolcan, adus în Bucureşti.)

Foiculiţă trei granate,
Osîndi-te-ar şi te-ar bate

Pernioara d-astă noapte,
Care ţi-o puneam la spate
Şi ziceai că nu se poate,
La spate, la cotişoare,
La rana care te doare.

DUCA

(Scris la 8 mai 1884, în Bucureşti, după Petrea Creţul Şolcan, din Brăila.)

Foaie verde avrămească,
Inimioara nu mă lasă
Să-ţi zic „rămîi sănătoasă“:
Făr' de tine, unde-oi merge,
Ochii mei nu se mai şterge!
Frunzuliţă măr domnesc,
Mă gîndesc, dragă, gîndesc
Să rămîi, ori să pornesc?
Azi în cale, mîine-n cale:
Viaţă grea, plină de jale!
Decît tot pe cale dus,
Mai bine la cruce pus.
Dimineaţa t-ei scula,
Că tămîie-i tămîia,
La Dumnezeu t-ei ruga,
La icoane t-ei china,
Domnul că te-o asculta,
De păcate m-o ierta!

DOR DE IUBIT

(A se compara *Grija iubitei*, la pag. 54 din colecţiunea d-lui Sim. Fl. Marian şi *Dorul*, din 1882, ediţiunea G. A. Lăzăreanu.)

Foaie verde lemn de sus,
De cînd neicuţa s-a dus
Trei garoafe-n poart-am pus:
Cîtetrele mi s-au prins,
Mi s-au prins, a-mbobocit,
Neicuţa n-a mai venit.
A-mbobocit, a-nflorit,
Neicuţa n-a mai sosit.
Numai una s-a uscat:
Neicuţa că m-a lăsat!
Foaie verde căstravete,
Şi n-am pe cine trimete.
Să trimeţ pe sfîntul soare
Într-o zi de sărbătoare,
Sfîntul soare, rotunjor,
Nu i-o spune că mi-e dor;
Sfîntul soare-i călduros,
Duce flori făr' de miros.
Să trimeţ pe sfînta lună
Dorul meu ca să i-l spună,
Luna e pe jumătate,
Nu i le-o spune pe toate;
Sfînta lună-i răcoroasă,
Nu-i dă flori să le mireasă.
Să-i trimeţ dorul pe vînt,
Vîntul zboară şuierînd,
Nimeni nu-i dă crezămînt!

JELUI-M-AȘ

(Scris după Petrea Crețul Șolcan, în ziua de 14 august 1883, la Lacul-Sărat.)

Foicica macului,
Jelui-m-aș și n-am cui.
Să mă jelui vîntului,
Vîntului, Crivățului?
Bate vîntul,
Arde-cîmpul,
Îmi lasă jalea și gîndul.
Jelui-m-aș cîmpului,
Cîmpului și drumului,
Dar mi-e cîmpul pustiit,
Tot de jalea mea pîrlit.
Jelui-m-aș drumului,
Drumului pustiului,
Dar nici el n-are putință:
Chinul meu n-are credință.
Jelui-m-aș codrului,
Codrului voinicului:
Codrul are frunza verde
Și pe mine nu mă vede,
Nu mă vede, nu mă crede.
Foaie verde măr pitic,
Nu mai zi, flăcău, nimic.
N-ai pierit cît ai fost mic
Dar acum, cînd ești voinic!

DOR DE DUCĂ

(Scris după Petrea Crețul Șolcan, în ziua de 14 august 1883, la Lacul-Sărat. Ca variantă, să se compare începutul cîntecului *Frunză verde cimbrișor*, pag. 176 din colecțiunea d-lui Sim. Fl. Marian.)

Foicică de mohor,
Bate murgul din picior
La fereastra din obor
Să-i dau fîn și orzișor,
Să-i pui șeaua binișor,
Că de ducă-mi este dor.
Foicică trei granate,
Am să-i pui șaua pe spate
Ș-am să plec cu el departe:
Drum de noapte, drum în silă,
O să plec unde am milă.
Drumu-i greu, murgu-i ușor,
O să plec unde mi-e dor:
Pe la frați, pe la surori,
Pe la grădina cu flori.

SĂRIȚI, FRAȚII

(Scris, parte, la 1870, după repausata mea mumă, parte, la 6 august 1883, după Petrea Crețul Șolcan, la Lacul-Sărat.)

Foaie verde ș-o lalea,
Cînd eram în floarea mea,
Zburam ca o turturea,
Nu mă știa nimenea;
Și zburam din cracă-n cracă,

N-avea nimeni ce să-mi
facă;
Şi zburam din frunză-n
frunză,
Nici n-avea cin'să m-auză.
Foicică de bujor,
Dar un hoţ de vînător
Smulse trei fire de păr
Şi făcu d-un lănţişor
Şi m-apucă de picior,
De picior, de după cap,
De frică să nu le scap.
Nu mi-e ciudă că mă
prinse,
Dar mi-e ciudă că
mă-nchise.
Săriţi, fraţi,
Nu mă lăsaţi,
Că mă puse-n colivie
Mai mult moartă decît vie,
Şi mă duse la domnie
Ca să fiu d-a lor soţie.
Săriţi, fraţi,
Nu mă lăsaţi,
Săriţi, fraţi, săriţi, surori,
De mă-mpodobiţi cu flori.
Săriţi, fraţi, care mai poate
Să mă scoateţi de la moarte,
Din neagra străinătate!

PRIVIGHETOAREA PRINSĂ

(Variantă auzită în judeţul Vîlcea şi publicată de pseudonimul „Murgilă", în ziarul *România*, nr. 149, din 22 septembre 1884.)

Verde foaie şi-o lalea,
Cînd eram în vremea mea
Umblam ca o păsărea,
Nu ştiam ce-i dragostea,
Numa un hoţ de vînător
Puse laţul la izvor
Şi mă prinse de picior,
Şi mă puse-n colivie,
Numai inima mea ştie,
Mai mult moartă decît vie.

PRIVIGHETOAREA PRINSĂ

(Cîntec popular sîrb, tradus ca variantă, în Paris, la 1875.)

Duios privighetoarea
Cînta în crîngul verde
Sub ramura pletoasă,
Cînd, iată, vin la dînsa
Trei inşi ca s-o vîneze.
Ea-i roagă şi le zice:
„Lăsaţi-mă cu viaţă,
Lăsaţi-mă, c-atuncea
În verdea grădiniţă
Cînta-vă-voi un cîntec
Pe rumena răsură!"
Dar ei o prind, sărmana,
Şi-o-nchid în colivie,
Ca mîndra-le frumoasă
Cu dînsa să-şi petreacă.
Atunci ea nu mai cîntă,

Ci mută-şi pleacă ciocul,
Iar cînd o iau d-acolo
Ş-o duc în grădiniţă,
Aşa-ncepe să plîngă,
Să plîngă şi să zică:
„Amar şi vai de cine-i
Rămas fără soţie,
Amar privighetorii
De cîngu-i despărţită!"

RESTRIŞTEA

(Scris la 2 ianuariu 1885, după Ioniţă Niculae Pantelimoneanul, bătrîn cobzar de la Cruce-de-Piatră, în Bucureşti.)

Frunză verde foi de nuc,
N-am o cale să mă duc,
Să mă duc dintr-acest loc
Că e loc făr' de noroc
Ş-o silişte
Făr' de triste.
Întîi cînd m-am măritat
Maica rău s-a supărat,
Taica palmă că mi-a dat,
Dar eu tot nu m-am lăsat:
Mîndru mire c-am luat.
Inele cînd am schimbat,
Munţii s-au cutremurat,
Brazii verzi s-au scuturat,
Fîntîna s-a turburat,
Dragostea s-a-nflăcărat.
Dar flacăra se topeşte,
Dragostea mereu descreşte,
Duşmănia se-nmulţeşte.
Bărbăţelul mi-a plecat,
Singură că m-a lăsat;
Bărbăţelul s-a răznit,
Singură m-a oropsit.
Frunză verde foi de nuc,
N-am încotro să mă duc,
Să mă duc dintr-acest loc,
Că e loc făr' de noroc
Ş-o silişte
Făr' de triste.
Din nou cînd m-am logodit,
Bărbăţelul m-a iubit,
Dar curînd s-a istovit,
La trei ani mi-a şi murit.
Frumoşi brazi că i-am cioplit,
Cu cinci popi că l-am citit,
Ş-am rămas singură cuc
De n-am unde să mă duc.
Colo-n vatră la bordei
E o miţă şi-un cotei,
O văcuţă cu viţei
Ş-o scrofiţă cu purcei
Dar nici ei nu sînt ai mei
C-a tors soacră-mea pe ei
Într-o iarnă şi într-o vară,
Dimineaţa pînă-n seară.
Ursitoarea ce-a ursit
Acuma s-a împlinit:
Să rămîi tot într-un loc
Singură făr' de noroc,
P-o silişte
Făr' de triste!

FRATELE RĂZNEȚ

(Scris la 1867, după repausata mea mamă, în București. Două variante sub acest titlu figurează în colecțiunea d-lui V. Alecsandri, între doine, sub nr. XLV la pag. 280 și în supliment doina II, la pag. 379.)

Frunză verde pădureț,
Oleoleo, frate răznet,
De cînd te-ai răznit de noi,
Ne-am făcut nouă feciori:
Șase frați și trei surori.
Și prin lume te-am căutat,
Nicăiri nu te-am aflat.
Te-au căutat surorile
Pe toate cărările,
Prin toate pădurile,
Prin toate grădinile:
Surioara a mai mare
Cu păr galben pe spinare,
Surioara mijlocie
Cu păr lung pînă-n călcîie,
Surioara a mai mică
Cu rochița picățică;
Te-au căutat și te-au jelit,
Nicăiri nu te-au găsit.
Nouă frați, pe nouă cai,
Te căutară nouă ai:
Pe unii i-au ciumpăvit,
Pe alții că i-au spetit,
Pe toți că i-au prăpădit,
Și frații s-au obosit:
Nicăiri nu te-au găsit.

Oleoleo, frate răznet,
Ai murit, ori ești drumeț,
Că te plîng surorile
Pe toate cărările,
Și te plîng ăi nouă frați,
Nouă frați ca nouă brazi!

AOLEO, FRATE RĂZNEȚ

(Variantă inserată de Anton Pann în *Spitalul Amorului*, broșura IV, ed. II, București, 1852, nr. 4, pag. 9—10.)

Aoleo, frate răzneț,
Ce ne treci ca un drumeț,
Ce ne treci și nu cutezi
Ca să vii să ne mai vezi?
Ori ne știi morți între vii,
Pe la noi de nu mai vii,
Ori ceva te-am amărît
Într-atît de pe-ai urît?
Cu ce rău te-am supărat,
Atît de te-ai mîniat?
Ce te-a făcut să ne uiți,
La noi să nu te mai uiți?
Ce te-a tras să te răznești
Și să nu ne mai iubești?
Vino, vino-ncai acum,
Te mai abate din drum;
Că, de cînd mi te-ai răznit,
Și la noi n-ai mai venit,
Potecile îți privesc
Și urmele îți jălesc;
Că, pe unde tu călcai,
Cînd veneai și cînd plecai,

Eu mereu le măturam
Şi cu flori le presăram;
Iar acum, de cînd nu vii,
Au cresout tot bălării;
Că, de cînd ne-ai părăsit,
Bucuria mi-a lipsit.

STRĂINUL SĂRAC

(Scris la 9 august 1883, după Petrea Creţul Şolcan, lăutarul Brăilei, la Lacul-Sărat. Cf. doina XIV. *Străinul*, p. 204, din colecţiunea d-lui V. Alecsandri.)

Foaie de pelin,
Voinicul străin
Ca mărul din drum:
Cine pe drum trece
Merele-i culege,
Cine se opreşte
Mi-l zburătoreşte;
Crăcile că-i frînge,
Tulpioara-i plînge
Cu lacrimi de sînge.
— Frunză de trei fagi,
Taci, tulpină, taci,
Că n-ai ce să faci.
Nu e vina ta,
Ci e vina mea,
Că te-am răsădit
Şi nu te-am grădit;
Taci că, d-oi trăi,
Mi te-oi îngrădi,
De tot te-oi feri
Şi te-oi îngriji.
Foaie de pelin,
Bogatul străin
N-are nici un chin;
Că, dacă-i bogat,
Dumnezeu i-a dat
Ş-are minte-n cap.
Şi mi-a alergat,
Şi mi-a cîştigat.
Daca mi-a-noptat,
Intră noaptea-n sat
În seamă băgat;
Unde nemereşte
Gazdă că-şi găseşte,
Bine-mi odihneşte;
Bea şi chiuieşte,
Lumea că-l cinsteşte
Şi mi-l fericeşte.
Foaie de pelin,
Săracul străin
O duce-ntr-un chin;
Că, daca-i sărac,
Nimărui nu-i drag;
Că n-a alergat,
Că n-a cîştigat,
N-are minte-n cap!
Nici că n-a-noptat
Şi cînd intră-n sat
De cîini e lătrat,
De babe-i mustrat,
La gard mi-este dat;
Nici se odihneşte,
Nici se-nveseleşte,
Nimeni nu-l cinsteşte;
Singur se jeleşte

Şi singur trăieşte
Ca Doamne-fereşte.

SINGUR PE LUME

(Cules de repausatul Ioan Mineşcu şi publicat, sub titlul de *Doină*, în *Foaia Societăţii Românismul* [an. I, 1870, p. 43—44]. În colecţiunea d-lui Miron Pompiliu, *Pasărea străină* de la pag. 35 oferă la început oarecare asemănări cu acest cîntec.)

Frunză verde de anin,
Cine-i ca mine străin?
Numai mierla din păduri,
Cîrsteiul din arături.
Dar nici ei nu sînt străini,
Ci-s de inime haini.
Mierla-şi are frăţior
Tot pe sturzul pestriciorş
Cîrsteiul de surioară,
Ciocîrlia vinecioară.
Mierla şuieră-n tufişe,
Sturzul cîntă prin răriştes
Unul p-altul se dezmiardă
Întristarea ca să-şi piardă.
Cîrsteiaşul ţiuieşte,
Ciocîrlia-l linişteşte,
Inimioara-l potoleşte.
Frunză verde mărăcine,
Numai mie n-are cine
Durerile să-mi aline,
Numai pentru mine nu e
Inimioari-mi ca să-i spue
C-a avut şi ea odată
Dulce mamă, dulce tată,
Surioară, frăţior,
Care mă iubeau cu dors
C-a avut şi nu mai are
O puicuţă ca o floare,
Ce-mi risipea grijile,
Îmi gonea durerile
Şi-mi îndulcea zilele.

STRĂIN ŞI SINGUR

(A se vedea *Foaia Societăţii Românismul*, Bucureşti, 1869—1870 p. 43—44].)

Frunză verde de cicoare,
Bat-o crucea ursitoare
Ş-ar topi-o sfîntul soare,
Că mi-a ursit cu urît
Să fiu singur pe pămînt;
Din cîţi am iubit pe lume
Să le ştiu numai de nume,
Din toţi cei ce mă iubeau
Şi cu drag mă dezmierdau
Nici unul să nu trăiască,
Pămîntul să-i învelească.
Vai de vin,
Vai de pelin,
Vai de voinicul străin,
Ca un măr singur la drum:
De rodeşte,
Nu-i priieşte,
Ba spre rău îi foloseşte:
Cîţi drumaşi călătoresc,

Toţi în el zburătoresc,
Crăngile că i le frîng,
Tulpioara cu foc plîngе
Chiar cu lacrăme de sînge.

DOR DE ŢARĂ

(Scris la Lacul-Sărat, în 6 august 1883, după lăutarul Petrea Creţul Şolcan.)

Foaie de cicoară,
Viaţa mi-e amară
Departe de ţară
Şi de soţioară.
Frunză de lemn dulce,
Eu m-aş duce, duce,
Dar mi-e calea-n cruce
Şi nu pot răzbate
De străinătate,
Că de ea am parte.
Pin' la mine-acasă
O negură deasă,
Pin' la mine-n ţară
Lanuri de secară,
Verde pălămidă,
Chinuri şi obidă.
Viaţa e amară
Departe de ţară
Şi de soţioară.

DOR DE STRĂINĂTATE

(După Petrea Creţul Şolcan, scris în staţiunea de băi Lacul-Sărat, la 14 august 1883.)

Cîte vînturi m-au bătut,
Toate că m-au răcorit,
Dar ăst vînt rece, cînd bate,
El mă frige şi mă arde,
Mă doare, măicuţă-n spate
De neagra străinătate.
— D-aia, maică, să ai parte!
Du-te, maică, du-te,
Du-te, ducu-ţi dorul,
Că mi-ai fript trupşorul.

DUCA ÎN STRĂINĂTATE

(Scris la 14 august 1883, în Lacul-Sărat, după Petrea Creţul Şolcan).

Foaie ş-o lalea,
Voinic de colea
Cruce că-şi făcea,
Cal ş-încălica,
La mă-sa mergea,
Mă-si că-i zicea:
— Măicuţă, duioasă,
Rămîi sănătoasă,
Că de azi îmi vine
Să plec de la tine,
Să mă duc departe
În străinătate,
De ea să am parte.

DORUL DE RUDE

(Scris la 11 mai 1884, în Bucureşti, după lăutarul Petrea Creţul Şolcan.)

Foicică trei bujori,
Mă suii pe munţi cu flori
Să-mi văd fraţi,
Să-mi văd surori,
Ca grădinile cu flori;
Mă suii pe munţi de piatră
Să-mi văd mumă,
Să-mi văd tată,
Plin de dor şi de dosadă.
Foaie verde de susai,
Ce văzui mă întristai:
Că fraţii s-au prăpădit,
Surorile s-au răznit,
Florile s-au ofilit,
Părinciorii mi-au murit.
Dorul mi s-a isprăvit.

AŞA-MI VINE

(Scris la 1868, după repausatul Nic. Şenchea, student la Facultatea de litere. A se compara *Pe deal merg*, pag. 76, în culegerea d-lui Sim. Fl. Marian.)

Foicică foaie lată,
Aşa-mi vine cîteodată:
Să mă sui pe munţi de piatră,
Să-mi fac ochişorii roată,
Să coprinză lumea toată,
Să-mi văz mumă, să-mi văz tată,
Să-mi văz mîndra cum se poartă.
Dac-or fi cu toţii bine,
Gîndu-n mine să s-aline;
Dac-or fi cu toţii rău,
Să mă rog de Dumnezeu
Să-mi arate drumul rău,
Să mă duc acolo ş-eu.

COPILUL STRĂIN

(Scris la 14 august 1883, după Petrea Creţul Şolcan, lăutarul Brăilei, la Lacul-Sărat. A se compara, ca variantă, partea finală din doina *Pasărea străină*, la pag. 27, în colecţiunea d-lui Sim. Fl. Marian.)

Foaie verde de lipan,
Mă muncesc, de vine-un an,
La poartă la Leurdean,
Să fac pelinul zahar,
Dar pelinu-i tot amar.
Mă muncii o vară toată
Ca să fac străinul tată,
Şi-mi făcui boală curată,
Că-i străinul
Ca pelinul:
Nu-ţi ştie dorul şi chinul.
Mă muncesc de vine-o lună
Ca să-mi fac străina mumă,

Şi-mi făcui curată ciumă,
Că-i străina
Ca neghina:
Nu-ţi ştie dorul şi mila.
Mă muncesc de vine-un an
Să fac din pelin zahar
Şi prieten din duşman,
Dar pelinu-i tot amar
Şi duşmanu-i tot duşman:
Cînd o curge pietrei lapte
Ţi-o fi şi duşmanul frate,
Iar duşmanca surioară
Cînd n-o fi pe apă moară.

BASARABEANUL

(Trămis de d-l Sim. Fl. Marian comisiunii de redacţiune a *Foaiei Societăţii Românismul*. A se vedea culegerea d-sale la pag. 44, sub titlul *Ţara străină*.)

Frunză verde de măslină,
Trecui Prutul, apă lină,
Trecui în ţara străină.
Şi băui, şi mîncai bine,
Voinicii se ţin de mine
Pareă am atîta bine.
D-ar fi pîinea cît de bună,
Tot se face clei în gură,
Daca e-n ţara străină:
Mai bine pîine mai proastă,
Să se zieă-n ţara noastră!

ÎN ŢARA STRĂINĂ

(Scris după Stanciu, lăutar în Satul Corbii-Mari, judeţul Vlaşca, în iuliu 1866.)

Foaie verde de alun,
Sărmanul voinic străin:
Iese-afară-n bătătură
Şi cu foc cîntă din gură:
N-are dor şi n-are milă
Cînd este-n ţară străină:
Oridincotro vîntul bate,
Tot îl frige, tot îl arde
Vîntul din străinătate:
Oriîncotro s-o întoarce,
Tot plînge şi lăcrămi stoarce
Focul inimioara-i coace.

ÎNSTRĂINATUL

(Scris în ziua de 7 mai 1884, în Bucureşti, după Petrea Creţul Şolcan, lăutarul Brăilei. Pentru cîntecul precedinte şi începutul acestuia să se compare cele 6 versuri care compun doina IV din „Cîntecele din Basarabia", la pag. 405 a colecţiunii d-lui V. Alecsandri.)

Foicică de sulfină,
Trecui Prutul, apă lină,
Trecui în ţară străină.
Cercai pînea de e bună
Şi luai o dată-n gură:
Pînea mi se pare tină.

Fie pînea cît de bună,
Daca-s în țară străină,
Fără tată, fără mumă,
Tot se face clisă-n gură.
Fie pînea cît de rea,
Daca sînt în țara mea,
Cu taica
Și cu maica,
E mai dulce ca mierea.
Foicică de sulfină,
Rău e în țară străină;
Că eu, de cînd m-am răznit
Și de cînd m-am răzlovit,
Trei surori am părăsit,
Părinții mi-am oropsit.
M-au cătat surorile
Pe toate cărările
Și m-au cătat părinții
Răzbătînd prin toți munții.
Și mă plîng surorile
Prin toate locurile:
Că mă plînge a mai mare
Cu păr galben pe spinare,
Și mă plînge-a mijlocie
Inimioară de-ți sfîșie,
Și mă plînge a mai mică
Frunza-n codru de-mi despică.
Vai de mine, ce-am făcut
Părinții de mi-am urît,
Surioare d-am pierdut.

JÀLEA DESPĂRȚIRII

(Inserată de Anton Pann în *Spitalul Amorului* [ed. II, 1852, broșura I, p. 54] ca urmare la *Jalea turturelei.*)

Cînd o pasăre, vai mie,
Nu va să mai fie vie
Pentru draga ei soție,
Cînd o pierde prin pustie;
Dar eu, care sînt din fire
Decît ea mai cu simțire,
Cum să sufăr despărțire
Fără jale și mîhnire?
Despărțirea mi-e amară,
Trupu-mi e în foc de pară;
Mii de chinuri m-apucară,
Parcă sufletul să-mi sară.
Moarte, moarte otrăvită,
Nemilòasă, cruntă vită,
Tu m-ai despărțit, cumplită,
De perechea mea iubită,
Vino dar, ivește-ți fața,
Tinde coasa ta semeața,
Taie-mi mai curînd viața,
Daca mi-ai luat dulceața.

AMORAȘULUI

(„Aceasta era, în Muntenia, forma populară a elegiei erotice din epoca ocupațiunii țărilor de ruși, mainte de Regulamentul Organic [1832]", zice Dim. Bolintineanu în *Poezia română în trecut, Albina Pindului*, an. I, 1868 [nr. 4], 1 august, pag. 90.)

Amoraș tiran,
Tiran și dușman,

Tare te-ai silit,
Şi m-ai despărţit
De-al meu puişor
Vrednic de amor.
Amoraş tiran,
Tiran şi duşman!

SINGURĂTATEA

(Scris la 8 mai 1884, în Bucureşti, după Petrea Creţul Şolcan. Ca variantă să se confrunte cîntecul *Bulgăraş de gheaţă rece* în *Dorul românului*, Bucureşti, 1879, pag. 163.)

Frunză verde gheaţă rece,
Iarna vine, vara trece,
Şi n-am cu cine petrece;
Că cu cine-am petrecut
Mi s-a dus, măre, s-a dus,
Inimioara mi-a răpus,
S-a dus şi n-a mai venit,
Inimioara mi-a rănit;
A pus spate la pămînt
Şi faţă la răsărit,
Ş-a lăsat cu jurămînt:
„Să-mi faci cosciug de
argint,
Cu clape grele de plumb
Şi cînd m-or băga-n
mormînt,
Să mă puie mai afund
Ca să putrezesc curînd."

DRAGĂ BĂIEŢELE

(Scris la 7 mai 1884, în Bucureşti, după lăutarul Petrea Creţul Şolcan, din Brăila.)

Du-te, du-te, n-ai mai fi,
Dragă Băieţele,
Să n-am de cine dori,
Dragă băieţele,
Că de cine am dorit,
Dragă băieţele,
S-a dus şi n-a mai venit,
Dragă băieţele,
S-a făcut negru pămînt,
Dragă băieţele,
Şi pe mine m-a mîhnit,
Dragă băieţele.

LUME, LUME, SORO LUME

(Scris la Lacul-Sărat, în ziua de 9 august 1883, după Petrea Creţul Şolcan. Ca variantă să se confrunte cîntecul *Lume, lume*, în *Dorul românului*, Bucureşti, 1889, pag. 191.)

Foaie verde mărăcine,
Lume, lume, soro lume,
Drag îmi e să trăiesc bine,
Lume, lume, soro lume:
Frică mi-e că mor ca mîine,
Lume, lume, soro lume,
C-aşa-i lumea, trecătoare,
De voinici amăgitoare,

Ca o apă curgătoare:
Unul naşte ş-altul moare.
Foaie verde trei căline,
Lume, lume, soro lume,
Cînd să mă satur de tine,
Lume, lume, soro lume?
De tine m-oi sătura
Cînd mi-o suna scîndura,
Cînd mi-o face coliva,
Cînd mi-o curge ţărîna,
Şi popa mi-o descînta
La cap cu cădelniţa.
Lume, lume, ce-ai cu mine,
Că mult dor mai ai pe tine,
Şi d-ai ţinea omu-n floare,
Dar, de-i vine moartea,
moare;
De s-ar ţinea orişicît,
Tot o să meargă la rînd.

NU VOI LUME

(A se vedea *Dorul*, ed. X, Bucureşti, 1870, pag. 171, cîntecul 158.).

Nu voi lume, voi să mor,
Că n-am parte de amor;
Nu voi viaţă să trăiesc,
Că n-am pe cin' să iubesc.
Decît să ard tot în dor,
Mai bine-ntr-un ceas să mor;
Decît unde merg şi şez
Tot întruna să oftez;
Că pe care ochii-am pus
Ca un soare mi-a apus,
Lumea mi-a întunecat
Şi inima mi-a secat.
Ah, noroc, vrăjmaş cumplit,
Tu iubirea mi-ai răpit,
Tu fericea mi-ai luat
Şi pe altu-ai bucurat.
Nu voi dar să mai trăiesc:
Voi să mor, să mă sfîrşesc,
Hotărăsc, cu un cuvînt,
Azi să intru în mormînt,
Ah, al meu suflet iubit,
Vin' de vezi cît sînt scîrbit;
Vin' de vezi cum o să mor
Ofticat şi plin de dor!

NĂIŢĂ

(Scris în Bucureşti, la 1868, după un lăutar din satul Clejani.)

Frunză verde sălcioară,
La casa cu trestioară
Trage Năiţă să moară:
Nici nu moare, nici se
scoală!
Foaie verde peliniţă,
Mă-sa-i zice din guriţă:
— Scoală-mi-te, măiculiţă,
C-a ostenit măicuţa
Tot mutîndu-ţi pernuţa
Ni la umbră, ni la soare,
Ni la cap, ni la picioare!

Frunză verde de măr dulce,
Pe Naie la groapă-l duce,
Iar de plîns cine mi-l
plînge?
Maică-sa și soră-sa,
Mai cu foc ibovnica:
Mă-sa plînge, ori nu plînge,
Ibovnica varsă sînge.
Foaie verde ș-o crăiță,
Ibovnica lui Năiță
S-a făcut călugăriță,
Și-l tot cată în neștire
Colo sus la mînăstire,
Și-l tot cheamă și-l tot
plînge,
Vărsînd lacrămi, vărsînd
sînge.

PĂMÎNTE

(Scris la 7 mai 1884, în București, după Petrea Creţul Şolcan, lăutarul Brăilei.)

Pămînte, face-te-ai os,
Că tu-nghiți ce e frumos
Și-n lume mai drăgăstos.
Pămînte, face-te-ai tină,
Că mi-ai luat din grădină
O garoafă ș-o verbină.
Pămînte, fie-ți de bine:
Toate mi le-ai luat la tine,
Ci ia-mă-ncai și pe mine!

PĂMÎNTULUI

(Scris la 8 mai 1884, în București, după Petrea Creţul Şolcan. Să se compare, ca variantă, *Cîntecul plugarului* de sub nr. V, pag. 228, din colecţiunea d-lui V. Alecsandri.)

Foaie verde de năut,
Arde-te-ar focul, pămînt,
Că ce-am pus n-a răsărit,
Munca mi s-a răsipit.
Pus-am izmă, trandafir,
Și n-a răsărit un fîr;
Pus-am apoi busuioc
Ș-a ieșit pară de foc.
Arză-te focul, pămînt,
Că ce-am pus n-a răsărit.

MÎNĂSTIRII

(Scris la 7 mai 1884, după Petrea Creţul Şolcan, adus din Brăila.)

Foicică mărăcine,
Bucură-te mînăstire,
Că frumoasă floare-ţi vine.
Nu vine să-mbobocească,
Ci vine să odihnească,
Și vine să odihnească,
Și vine să mucezească,
În tine să putrezească.

B.

CÎNTECE SOCIALE

3. HAIDUCEŞTI

DOINA HAIDUCULUI

(Scris la 9 mai 1884, în Bucureşti, după Petrea Creţul Şoican, lăutarul Brăilei. Că variantă să se confrunte, în colecţiunea d-lui V. Alecsandri, doina XXXI a lui *Ioan Petreanul*, pag. 259—260 şi *Doina olteneascâ* [a Jianului], nr. V, pag. 285—286.)

Dat-a frunza fagului:
Pus-am cruce satului
Şi coadă baltacului,
Că am gîndul dracului
Asupra bogatului.
Bată-te crucea, bogat,
Om bogat şi fără sfat,
Ce mă porţi prin sat
Legat,
Zici că birul nu ţi-am dat?
Toată iarna te-am rugat
Să mă iei la tine-argat:
Vorba nu mi-ai ascultat,
În seamă nu m-ai băgat.
Toată iarna am venit,
Toată iarna ţi-am cerşit
Să-mi dai două-trei parale
Să iau mălăiaş şi sare
Că-mi mor copiii de foame,
N-am cu ce-i scoate din iarnă.
Vorba nu mi-ai ascultat,
În seamă nu m-ai băgat,
Şi-astă iarnă am iernat
Mai colea de Calafat
Într-un bordei dărîmat:
Picătura m-a picat,
Crivăţul m-a îngheţat,
Fumul că m-a afumat,
Roibul că mi-a leşinat.
Bată-te crucea, bogat,
Om bogat şi fără sfat!

Daca nu m-ai ascultat
Ia ascultă ce-am cîntat:
„Foaie verde de susai,
O veni luna lui mai,
Să mă sui în deal pe plai,
Să-mi fac plug cu zece cai;
Să pui plugul să brăzdez
Unde-o fi cîmpul mai des;
Să trag brazda dracului
Din marginea satului
La uşa bogatului!"
Bată-te crucea, bogat,
Om bogat şi făr' de sfat,
Ce mă porţi acum prin sat,
Că nici birul nu mi-am dat!

BATE VÎNTUL

(Scris la 9 mai 1884, în Bucureşti, după lăutarul Petrea Creţul Şolcan, din Brăila.)

Bate vîntul, bate vîntul,
Bate vîntul, mişcă crîngul:
Pe mine mă bate gîndul
Să las crîngul,
Să iau cîmpul.
Bate vîntul, bate vîntul,
Bate vîntul, arde cîmpul:
Ies la cîmp
Ca să mă sting,
Dar de crîng
Mai rău m-aprind.

BLĂSTEMUL

(Scris la 9 mai 1884, în Bucureşti, după Petrea Creţul Şolcan.)

— Frunzuliţă de pe baltă,
Nu mă mai blestema, tată,
Că m-ai blestemat o dată
D-am zăcut o vară toată
Şi iarna pe jumătate
Cu armele nefrecate,
Nefrecate, nespălate.
Lasă-mă ca să mă duc
Cărăruia să-mi apuc,
Cărăruia codrului
Tot în voia Domnului;
Că, de n-oi fi-n haiducie,
Tot ţi-oi semăna eu ţie.

BIRUL

(Scris la 1872, după un lăutar din Valea-Lungă, judeţul Dîmboviţa.)

Biru-i greu, podvada grea,
Sărăcuţ de maica mea:
Unde merg şi orice fac,
De belele nu mai scap,
Nicăiri nu mai încap.
De frica zapciului
Şi de groaza birului,
Uitai drumul satului
Şi coarnele plugului:
Luai drumul crîngului,
Şi poteca codrului,

Şi flinta haiducului;
Că, decît în calicie,
Mai bine la haiducie,
Ce-o vrea Dumnezeu să fie!

BIRUL GREU

(Variantă citată de Ioan Eliade Rădulescu, vorbind despre înţelesul cuvîntului *ciocoi*. A se vedea *Isachar* de I. Eliade Rădulescu şi *Vechile instituţiuni âle Românieĭ* de Ioan Brezoianu.)

Birul greu, podvada grea,
Vai de munculiţa mea!
Unde merg şi orice fac,
Eu de ciocoi nu mai scap!
Pelin beau, pelin mănînc,
Cu pelin seara mă culc:
De amar şi de pelin
Al meu suflet este plin.

HAIDUCUL

(Scris la 11 mai 1884, în Bucureşti, după Petrea Creţul Şolcan. Să se compare doina LIII bis, pag. 290, din colecţiunea d-lui V. Alecsandri.)

Foicică de sulfină,
Taica, maica mă tot mînă,
Mă mînă mereu la luncă
Ca să mă apuc de muncă:
Eu pui coadă la măciucă
Şi mi-e gîndul tot la ducă.
Taica mă mînă la sapă,
Eu pui căpăstru la iapă
Şi plec caiĭ undʼ s-adapă,
Iar cînd văz caii pe luncă
Îmi trece dorul de muncă,
Nu mă mai gîndesc la strungă.
Foicică foi de ceapă,
Zis-am tatii: — „Tată, tată,
Nu mă mai mîna la sapă,
Că prea e cu buza lată,
Bat-o pustiia s-o bată,
Şi mi-e frică
Că mă strică;
Mînă-mă la vînătoare
După fete bălăioare,
Ori cu durda la spinare
După cerbi şi căprioare;
Nu mă mai mîna la luncă,
Că eu nu sînt bun de muncă,
Ci sînt bun de codru verde,
Că ce ai nu se mai pierde
Şi ce iei nimeni nu vede!“

ISPITA

(Scris la 11 mai 1884, în Bucureşti, după Petrea Creţul Şolcan. Să se compare, ca variante, *Doina coĭnicească* de sub nr. XXVII, pag. 254 şi *Doina olteneasc㠹 a Jianului*, nr. L, pag.

285—286, din colecțiunea d-lui V. Alecsandri.)

Frunză verde măr cretesc,
Stau în drum și mă gîndesc
Ce să fac, ce să muncesc
Pînea să-mi agonisesc,
Copiii să-mi hărănesc?
Să iau drumul codrului,
Poteca haiducului
Și traiul voinicului,
Ori să iau drumul spre baltă,
Să m-apuc iar de lopată
Și de sapa blestemată;
De coarnele plugului,
De aratul grîului.
Prășitul porumbului?
Stau în drum și mă gîndesc
Cu ce să mă hărănesc?
Cu hrana tătînă-meu
Și cu plugul moșu-meu?
Apoi, foaie ș-o lalea,
Plugul este goangă rea,
Umblă d-a-ndaratelea
Cînd nu-i știi socoteala.
Cu coarnele dindărăpt
Te lovește tot la piept,
Te face prost din deștept.
Auzi zile blestemate,
Să-ți cîrpești viața, măi frate,
Tot cu lemne-nerucișate,
Tot cu fiare-ncovăiate
Pe răzoarele arate:
Pui bucate după plac,
Ori se fac, ori nu se fac,
Mai mult păcate să tragi
Foicică, foaie-nvoaltă,
Bată-l Dumnezeu să-l bată
Cine-a scos drumul la baltă,
Cine-a scornit sapa lată,
Arătură și răzoare,
Seceriș și cositoare!

IIANUL

(Variantă inserată în colecțiunile de cîntece *Dorul* și *Amorul*, diferite ediții.)

Stau în drum și mă gîndesc
Ce să m-apuc să muncesc
Pînea să-mi agonisesc,
Copilașii să-mi hrănesc?
Întristat, pe gînduri pus,
Mă suii pe deal în sus
Și ochii cînd mi-am întors,
Mă uitai pe vale-n jos.
Văzui oamenii arînd
Cu plugurile în rînd:
Numai plugulețul meu
L-a-nțelenit Dumnezeu;
Că doi boi, ce-i avusei,
De vremi grele-i răpusei;
Și mă rugai de bogați,
Care au boi și argați,
Să-mi dea boii într-un ceas
Să ar și eu loc d-un pas.
Dar în zadar m-am rugat
Că-n seamă nu m-au băgat!
Atunci și eu mă-ntorsei

Şi întru sine-mi zisei:
„Dar-ar bunul Dumnezeu
Să umble şi plugul meu;
Să pui să-mbrăzdez ales
Unde-o fi cringul mai des;
Să trag brazda dracului
Din mai susul dealului
Pînă-n capul satului
Drept uşa bogatului!“

IANCU JIIANUL

(Scris după Petrea Creţul Şolcan, la 6 august 1883, la Lacul-Sărat şi la 9 mai 1884, în Bucureşti. A se compara variantele din colecţiunea d-lui V. Alecsandri sub titlul de *Jianul*, nr. 74, pag. 159—160.)

Foicică trei guţui,
Trei guţui, trei alămîi,
Iancule, de unde vii?
— La d-aci de peste Jii.
— Iancule, ce-ai tîrguit?
— Dat-am aur şi argint
Pe vro cinci oca de plumb
Să duc la băieţi în cring;
Că băieţii, făr' de minte,
Risipesc la gloanţe multe,
Nu le stă nimeni-nainte
Şi nu ştiu trage la ţinte;
Că băieţii ceam zglobii,
Trag la naiba prin pustii,
Nu ca mine-n cărnuri vii!
Pînă vorba nu-mi sfîrşea,
Iacă-te-mi şi potera,
Bat-o Maica Precista.
Iar ceaşul poterii,
Slujitorul domniei,
De-l vedea
Îi tot zicea:
— Iancule,
Jianule,
Ado-ncoace povara,
C-o să-ţi vie greu cu ea,
Şi dă-te de voia ta
Să ne scapi de vro belea!
Ba, de voie nu m-oi da,
Nici povara nu mi-ăţi lua
Că mi-am dat bănuţi pe ea.
— Iancule, român turcit,
Ce te porţi aşa gătit
Numa-n aur şi argint
Din creştet pînă-n pămînt?
— De mă port aşa gătit,
Dumnezeu m-a dăruit!
— Iancule, român turcit,
Lasă-te de haiducit,
Lasă-ţi nebuniile,
Lasă-ţi haiduciile,
Să-ţi dau boieriile.
— Ba, eu, zău, nu m-oi lăsa:
Tu cu boieria ta,
Eu cu haiducia mea;
Că ce cîştigi tu-ntr-o vară
Eu cîştig numa-ntr-o seară
Şi beau cu mîndra-ntr-o toamnă!
M-a făcut maica voinic
Să n-am frică de nimic;

M-a făcut maica fecior
Să dau taichii ajutor:
Să mă ţiu pe la strimtori,
Pe la munţi în trecători,
În drum pe la negustori
Cînd se-ntorc din Rîureni
Cu punga de gălbiori
Şi cu murgii sprinteori!
Şi cum sta,
Şi cum vorbea,
Bine vorba nu-mi sfîrşea,
Pinteni murgului că da,
Trei pistoale slobozea,
Nevăzut că se făcea,
Şi gonea, mare, gonea.
Pîn' la Olt că-mi ajungea,
Dincolo de Slatina;
Pînă-n malul Oltului,
La capătul podului.
— Foricică de lipan,
Măi podar,
Măi circiumar,
Trage podul
Să trec Oltul.
— L-oi trage,
De mi-ei da ortul!
— Măi podar,
Măi circiumar,
Ai auzit d-un Jian,
D-un puişor de oltean
Şi d-un hoţ de căpitan,
Ce căzneşte pe podari,
Bea vin de la circiumari,
Ia mieii de la ciobani
Şi pîinea de la brutari,
Bea, mănîncă, nu dă bani?
Că d-oi sta să tot plătesc,
Geaba că mai haiducesc!
Măi podar,
Măi circiumar,
Trage podul
Să trec Oltul,
C-aicea te calcă focul
Şi te prăpădesc cu totul.
Trage podul mai d-a drept
Că-ţi trimet un plumb
în piept;
Trage podul mai la vale,
Că-ţi trimet un plumb în
şale.

— — ... ...

Dar, decît para la pod,
Mai bine cu murgu-n 'not,
Că mi-e murgul nescăldat,
Astăzi l-am încălicat,
Trec prin Olt ca pe uscat;
Că mi-e murgul scurt în gît,
Scurt în gît şi lung în trup,
Trec prin Olt de nu mă ud!
Foicică trei granate,
Trecu Oltul d-aia parte:
Ciocoi l-întreabă de carte,
El i-arată puşca-n spate
Şi din ochi daca-l priveşte,
Pleacă şi mi-l spovedeşte:
— Floricică usturoi,
Usturoi în patru foi,
Bată-te crucea, ciocoi,
De te-oi prinde-n sat la noi,
Să-ţi dau măciuci să te moi.
Unde văz ciocoi pe drum

Şi mi-l văz mai albăstrîn,
Mă fac broască pe pămînt,
Numai cît un pui de cuc;
Şi iau puşca să-l împuşc,
Să-l lovesc unde mi-l doare:
La netezul părului,
Unde-i păs ciocoiului,
Unde-i greu voinicului,
În calea sufletului,
Frunzuliţă lemn uscat,
Aoleo, ciocoi bălţat,
Sînt trei ani de cînd te cat,
Sînt trei ani şi-o săptămînă
Pîn' te-oi dobîndi la mînă
Să-ţi iau pielea de pe cap
Să-mi fac toc la măzărac,
Şi pielea de pe picioare
Să-mi fac tocuri la pistoale.

HAIDUCUL

(Scris după un bătrîn pădurar la Găvanul, în 1867. Cu oarecare modificări, acest cîntec s-a publicat şi în colecţiunea populară *Dorul*, ediţiunea X, 1870.)

Trage podul, măi podar,
Să trec la ăl cîrciumar
Să-l întreb de sănătate
Şi de cîte-oi avea parte,
Că e putred de bogat
Şi să-i iau nu e păcat:
El e singur, ca un cuc,
Eu sînt tînăr şi haiduc.
Trage podul mai la vale,
Să nu-ţi pui un glonţ în şale,
Trage podul măi d-a drept
Să nu-ţi pui un glonţ în piept;
Trage podul cît mai tare,
Că iau puşca la cătare,
Şi te-mpuşc ca pe un cuc,
Că sînt tînăr şi haiduc.
Măi podare, trage podul,
Să nu-trec prin apă Oltul,
Că mi-e murgul cam nebun,
Trece Oltul ca pe drum.
Foaie verde trei granate,
Trecui Oltul jumătate,
Ciocoi mă-ntrebă de carte:
Eu le-arăt flînta la spate
Să citească, de se poate.
Eu le spui că este goală,
Dar ciocoii fug să moară;
Eu le spui că este seacă,
Dar ciocoii fug de crapă.
Flinta-n spate nu mi-e plină,
Dar ciocoii fug de mine
Şi mă lasă să mă duc,
Că sînt tînăr şi haiduc.

VÎNĂTORUL

(Scris la 9 mai 1884, după Petrea Creţul Şolcan, în Bucureşti. Muntele Istriţa se află în judeţul Buzău, de unde pare originar şi cîntecul. A se vedea mai la vale,

între cîntecele vechi, legenda lui *Gheorghelaș.)*

Foicică peliniță,
Daică, daică, dăiculiță,
D-aș avea o puiculiță
Cu milă și cu credință,
Mi-ar lua iarbă d-o leiță,
Gloanțe numai d-o nojiță
Să plec în sus pe Istriță
Să vînez d-o prepeliță;
Să mă scobor mai la vale
Cu mîinile pe pistoale,
Cu dreapta pe săbioară
Să văz cine e la moară:
E prieten ori vecin,
Ori dușmanul de străin,
Care m-a băgat în chin.

LA CRUCE

(Scris în București, la 9 mai 1884, după Petrea Crețul Șolcan.)

Foicică mărgărit,
De m-aș vedea-n deal suit,
De belele limpezit
Și la cruce tăbărît,
Să pui masa să mănînc
Cu mîndruța după gît
Și cu murgul priponit
În pripoane de argint,
Și legat cu găitan
D-o cracă de odolean,
Găitan tot de mătase
Împletit de puica-n șase.
Frunzuliță de măr dulce,
De m-aș vedea-n deal la cruce,
D-acolo nu m-aș mai duce.
Murgulțul mi-o nîncheza,
Eu la masă c-oi ședea
Cu mîndruț-alăturea:
Mîndruța să-mi cînte mie
Cîntece de haiducie.

NEVASTA ȘI CALUL

(Scris în București, la 9 mai 1884, după Petrea Crețul Șolcan din Brăila.)

Foicică foaie-albastră,
Ce mi-e drag pe lumea asta?
Numai calul și nevasta!
Cu calul călătoresc,
Toată vara haiducesc,
De potere mă păzesc,
Unde descalic prînzesc.
Nevasta mă premenește.
Mă spală și mă cîrpește.
Cu gurița mă-ndulcește.
Inimioara-mi potolește,
Suflețelu-mi răcorește.

STRAJA

(Scris în București, la 7 mai 1884, după Petrea Crețul Șolcan, lăutarul Brăilei.)

— Frunză verde mărăcine,
Iată, neică, straja vine
Și te ia de lîngă mine!

Und' te-o duce nu e bine!
— Las' să vie, p-astă cruce,
Că, cum vine, așa s-o duce!
Ține ușa să mă-ncing,
Să pun mîna pe cuțit;
Ține ușa puțintel,
Să pun mîna pe hanger;
Mai ține ușa un pic,
Să vezi strejii ce-o să-i zic!

POTERA

(Variantă scrisă după un bătrîn lăutar din Tîrgoviște. Ca variantă, să se confrunte cîntecul I, *Iancu*, din broșura d-lui N. A. Caranfil.)

— Frunzuliță mărăcine,
Ia vezi potera că vine!
— Las' să vie, p-astă cruce,
Că, cum vine, așa s-o duce!
Ține ușa, surioară,
Ca să-mi cat d-o săbioară,
Săbioară-nvenințată
Să le iau vederea-ndată.
— Frunză verde fereguță,
Nu mai pot să țiu, neicuță,
Că sînt mulți, bătu-i-ar focul,
De nu-i mai încape locul!
— Fie cît de mulți, nu-mi pasă,
Numai tu să fii acasă,
Să le facem de mîncare
Trei fripturi și trei rasoale
Cu ce-o curge din pistoale.

COPIII HAIDUCI

(Scris la 11 mai 1884, în București, după Petrea Cretul Șolcan. Această doină prezintă oarecare asemănare, însă numai la început, cu doina a LIII, pag. 289, din colecțiunea d-lui V. Alecsandri și cu cea de la pagina 162, din colecțiunea d-lui Sim. Fl. Marian.)

Foaie verde trei gutui,
Trei gutui și trei jămîi,
Din seara de Sînt-Văsii
S-au ivit niște copii
Ce se-nvață-n codru-ntîi:
Copilași voinici de mînă,
Copilași cam tari de vînă,
Fără tată, fără mumă:
Cînd văd moartea, zic că-i glumă.
Foicică trei costrei,
Să nu te întîlnești cu ei,
Că sînt mici și fără de minte,
Ies la oameni înainte,
Le pun piepturile-n flinte
De nu zic nici trei cuvinte.

SUB POALE DE CODRU VERDE

(Cîntec haiducesc, inserat de Anton Pann, sub acest titlu, la pag. 72—74 din *O ședătoare la țară sau Povestea lui Moș Albu*,

București, 1852, partea II. Doina XXXII, pag. 262, din colecțiunea d-lui V. Alecsandri, e o variantă prescurtată a acestui cîntec.)

Sub poale de codru verde,
Mititel foc mi se vede,
Mititel și potolit,
Tot de voinici ocolit.
Nu știu zece au cincisprece,
Că mi-și frige un berbece,
Un berbece, berbecel
Sugător și mititel.
Și nu-l frige cum se frige,
Ci-l înfige în cîrlige,
Înjunghiat, nejupuit,
Ca un purcelus pîrlit.
Și-l întoarce din belciuge
Ca să-i fie carnea dulce
Și să-l aibă la colnici
De merindă, ca voinici.
Sub umbră de păducel
Voinicei, mănîncă miel
Și beau vin din bordușel
Cîntînd și grăind astfel:
„Codre, codre înfrunzit,
Codre frumos înverzit,
Ține-mă-n tine ferit,
Cu frunză acoperit.
Codre, vei avea păcat
Cumva de m-ăi da legat,
Că nimic nu ți-am strieat,
Nu mă știu de vinovat;
Că-n tine, de cînd intrai,
Numai o cracă tăiai,
Armele de-mi atîrnai
Și la umbră-ți m-așezai.
Le-aș fi pus, codre, și jos,
Dar pămîntu-i umedos,
Și ferul e ruginos,
Își perde lustrul frumos.
Codre, codre, dușman ești!
Tu voinicii-i amăgești,
Îi aduni și îi primești,
Tu-i predai, iar nu-i ferești.
Cît e codrul de frumos
Cu frunza verde, umbros,
Iarna putrezește jos
Și voinicii șed la gros".

DESPĂRȚIREA

(Scris în București, la 7 mai 1884, după Petrea Crețul Șolcan, lăutarul Brăilei.)

— Foicică mărgărit,
Iată, vremea mi-a sosit
Să mă duc în haiducie,
Să te las, dragă, pustie.
De lăsat mi te-oi lăsa,
Frică-mi e că mă-i uita,
Că mai sînt voinici ca mine
Să te mîngîie pre tine!
— Fie, neică, ca iarba:
Daca nu ești dumneata,
Parcă nu e nimenea,
De t-ei duce ș-ăi pleca,
Pe mine că m-ăi lăsa

Lemnelor
Şi pietrelor
Şi negrii străinilor!

CIOCOIUL

(Scris, în anul 1867, după un lăutar din Corbii-Ciungi, judeţul Vlaşca.)

Foaie verde usturoi,
Oleo-leo, spurcat ciocoi,
De te-aş prinde-n sat la noi
De la şale să te-nmoi,
De piele să te jupoi
Şi din pielea ta să-mi fac
O teacă de măzărac,
Că tu m-ai lăsat sărac
De pămînt şi de copii,
De nevasta mea d-întîi,
Fără nici un căpătîi!

CIOCOIULUI

(Variantă culeasă şi citată de Ioan Eliade Rădulescu, explicînd înţelesul epitetului *ciocoi în Isachar*. A se vedea I. Brezoianu, *Vechile instituţiuni ale Românieĭ*, 1882, pag. 148.)

Oleo-leo, spurcat ciocoi,
Uite-n sat la noi te-aştept:
Mă lovesc cu pumnu-n piept
Ca p-un lup să te jupoi;
Să se ducă pomina
Din Cerneţi la Slatina,
Şi din Slatina-n Focşani,
Şi d-acolo-n Botoşani.
De la baltă pîn' la munte
Să pocnim ciocoiu-n frunte!

ŢĂRANUL ŞI CIOCOIUL

(Scris la 1870, după Vasile Moscu, în Bucureşti. Balada XIV din colecţiunea d-lui V. Alecsandri, pag. 41—42, sub titlul de *Bogatul şi săracul* şi doina XIII, *Ciocoiul*, pag. 250, sînt variante înfrumuseţate ale acestui cîntec.)

Frunză verde barlaboi,
La moară la Torontoi
Vine-un car cu patru boi
Încărcat cu păpuşoi.
Dindărătul carului
Arendaşul satului,
Lipitoarea dracului:
— Bună vremea, măi Ioane!
— Nu-ţi mulţămesc, măi cocoane!
— Măi ţărane, tu eşti beat!
— Ba, zău, ciocoi gulerat,
De trei zile n-am mîncat,
Nici boii n-am adăpat,
Nici în casă n-am intrat!
Dar ciocoiul, ca ciocoiul,
C-aşa-i e firea şi soiul,

Se dete pe lîngă car
Şi scoase, măre, d-un bici
Şi-i trase vro patru-cinci.
Dar ţăranul, ca ţăranul,
Pîn' i se umple găvanul,
Dete cea pe lîngă boi
Şi scoase d-o tufă groasă,
Tufă groasă, noduroasă,
Şi-i trase vreo cinci şi şase.

BOGATUL ŞI SĂRACUL

(Scris în Bucureşti, la 9 mai 1884, după Petrea Creţul Şolcan, lăutarul Brăilei. Să se confrunte, ca variante, din colecţiunea d-lui V. Alecsandri, balada XIV, pag. 41—42, *Bogatul şi săracul*, precum şi doina XXIII, pag. 250, intitulată *Ciocoiul*. Originea acestui cîntec pare a fi de peste Carpaţi.)

Frunzuliţa fagului,
La casa făgadului,
La cîrciuma satului,
Bea bogatul
Şi săracul,
Bea stăpînul
Şi argatul.
Foicică ş-o lalea,
Dar bogatul ce zicea?
— Măi cîrcimar,
Măi făgădar,
Scoate-mi mie vin d-un ban
Să beau cu acest sărman,
Că nu l-am văzut d-un an.
Iar săracul, d-auzea,
Şi el din gură zicea:
— Măi cîrcimar.
Măi făgădar,
Scoate mie vin d-un zlot
Să-l beau cu bogatul tot.
Bogătaşul, d-auzea,
Săracului că-i zicea
Şi din gură mi-i grăia:
— Măi sărace, măi creştine,
Nu te potrivi cu mine
Că n-ai cămaşă pe tine.
Dar săracul nu tăcea,
Ci din gură-i răspundea:
— Ce-ai tu cu cămaşa mea,
Că n-ai dat un ban pe ea,
Las-o la pîrdalnica
Să beau vin cu dumneata!
Bogătaşul iar zicea,
Bogătaşul iar striga:
— Măi cîrcimar,
Măi făgădar,
Scoate mie vin d-un ban
Să beau cu acest sărman,
Că nu l-am văzut d-un an,
Şi am poftă să-l cinstesc,
Cu vorba să-l îmblînzesc!
Dar săracul nu tăcea,
Cu cuvîntul îl tăia,
Cu vorba că-l atingea
Şi din gură iar striga:
— Măi cîrcimar,
Măi făgădar,
Scoate mie vin d-un zlot

Să-l beau cu bogatul tot,
Ca de bogat nu mai pot;
Că mă poartă tot prin sat
Nebăut și nemîncat
Și cu funia legat,
Că nici birul nu mi-am dat!
Apoi, măre, ce-mi făcea?
Cofa de vin că umplea
Și la gură, d-o ducea,
Pînă-n fund îi răsufla.
Cărăruia c-apuca,
La domnie se ducea,
La boieri că se plîngea;
Și boierii-l asculta,
Cercetare că făcea,
Pe ciocoi îl pedepsea,
La falangă că-l punea.

MACOVEIUL

(Scris la 7 mai 1884, în București, după Petrea Crețul Șolcan, lăutarul Brăilei.)

Frunzuliță lemn de tei,
Drumul pîn' la Macovei[1]
Nu-i bătut de car cu boi,
Nici de ciobănași cu oi,
Ci-i bătut de murgii mei,
Cînd de unul, cînd de trei,
Trepădînd la Macovei
Să-mi iau bănișorii mei,
Că sînt buni și la purtare,
Au și sporuri la vînzare,
Și se cată la schimbare.
Din Macovei mai la vale,
La Trandafirul[2] ăl mare
S-a făcut d-o adunare.
Adunarea se strîngea,
Dar de vorbă ce vorbea?
Că la Macovei în sat
Nici că mai este de stat,
Că te ține-n munc-afară,
Cît ține ziua de vară,
Numai pe zece parale
Pentru bir și angarale;
Că săracii
Pogonacii
Șapte inși sînt p-o căldare,
Mămăligă de secare
Socotită cinci parale;
Că la zi de sărbătoare
Umblă și după căldare
Ca să facă de mîncare
Fără bani de cheltuială.
Așa, măre, de vorbea,
O scrisoare că scria
Și scrisoarea trimetea,
Tocmai la măria-sa,
La măria-sa cea mare
Să le dea îndestulare.
Cînd scrisoarea ajungea
Și boierii o citea,
Milă că li se făcea:

[1] Sat în județul Buzău, lîngă Cotorga.
[2] Tîrg din nou format, cu locuitori fugiți din Macovei, precum spune cîntecul.

Între ei se sfătuia
Şi porunceă că dedea
Să se strice linie,
Să plece unde-or putea;
Iar porunca de sosea,
Linia că se strica,
Satul mi se sfărîma,
Satul mi se părăsea,
De se ducea pomina
Din Buzău în Slatina.

IZVORANUL

(Scris în Fierbinţi, la august 1870, şi în Bucureşti, la 7 mai 1884, după Petrea Creţul Şolcan, lăutarul Brăilei. Despre subiectul cîntecului, să se vadă ale mele *Noţiuni despre colindele române*, Bucureşti, 1879, pag. 5—11.)

Frunzuliţă salbă moale,
Izvoranul, boier mare,
Din Giuleşti pîn' mai de vale,
Din Rudeni şi din Catane
Şi pînă la Chiajna-Mare,
Cîte fete mi-a aflat
Pe toate că le-a-nşelat,
Nici una nu i-a scăpat
Nemuşcată,
Nepişcată,
De dînsul nesărutată.
Azi aşa şi mîine-aşa
Vestea de el se ducea
Din Chiajna pînă-n Giuleşti,
Din Rudeni la Bucureşti.
Frunzuliţă gheaţă rece,
În luna lui mai[1], în zece,
Izvoranul rău petrece:
La divanul cel mai mare
Îl răstoarnă trei pistoale
Şi cade-n sînge pe scară.
Vestea-ndată se ducea
La Giuleşti şi la Chiajna.
Cocoana, dac-auzea,
În trăsură se punea,
În Bucureşti ajungea,
La divan că alerga,
Pe scări iute se suia,
Pe Izvoranul vedea
Şi-n gura mare zicea:
— Ierte-i Dumnezeu păcatul
Cui mi-a omorît bărbatul!
Unde grecu[2] o auzea,
Izvorancei răspundea:
— Iaca, bărbăţelul tău
Ţi l-am omorît chiar eu,
Să scap lumea d-un om rău!
Vestea, măre, se ducea:
Vestea, măre, d-ajungea
Tocmai de la Bucureşti,
La Chiajna şi la Giuleşti,

[1] În unele variante se schimbă lună mai în luna martiu.
[2] Omorîtorul lui Izvoranul era un grec cu care avusese procese.

Țărănimea se scula,
Șapte buți de vin scotea,
Mare chef că chefuia
Și trei zile că-mi tot bea,
Că scăpase de dușmanul,
Scăpase de Izvoranul.

LA CALAFAT

(Cîntat de arestați, pe cînd temnița din București se afla în piața Sf. Anton, lîngă Curtea-Veche. A se vedea *Dorul* și *Amorul*, edițiunile mai vechi și partea finală a doine'or de la pag. 164—165, din colecțiunea d-lui Sim. Fl. Marian.)

Frunză verde păr uscat,
Mă gîndesc la Calafat,
La ciolpanul dărîmat
De scumpe arme-ncărcat:
Tot de flinte ghintuite,
De paloșe ascuțite,
De pistoale alămite,
Cu mușamale-nvelite,
Că la umbra nucilor
Șed stăpînii armelor.
Trei sînt: cu căciuli de urși,
Nu se sufer de supuși
Și de nici o mînă prinși!

4. PROFESIONALE

CIOBANUL

(Scris la 1866, după lăutarul Stanciul din comuna Corbii-Mari, județul Vlașca.)

Foaie verde usturoi,
Decît slugă la ciocoi,
Mai bine cioban la oi
Cu capul pe mușoroi.
Foicică lemn uscat,
Decît slugă și argat
La străin și la bogat,
Mai bine văcar în sat.
Foaie verde de pe luncă,
Decît la ispravnic slugă,
Mai bine-mbrăcat în glugă
Cu oițele la strungă.

HOȚUL DE CAI

(Scris la 8 mai 1884, în București, după Petrea Crețul Șolcan din Brăila, care narează originea cîntecului prin întîmplarea următoare: un carecare „ispravnic" al Brăilei avea ca servitor pe un bătrîn ghambaș, care într-o noapte îi fură toți caii

și fugi în Dobrogea. Zgomotul, cercetările și prinderea furului ar fi dat ocaziune acestui cîntec popular.)

— Verde, verde, ș-o răsură,
Spune, spune, barbă sură,
Căișorii cum se fură,
Cum se iau din bătătură
Pe negură
Și pe brumă?
— Cu ochiul arcanului
Prinzi muma juganului,
Și duci caii la păduri,
Tot la iarbă cu răsuri,
Iar cu ei călătorești
Pînă nu te mai zărești,
Și din gură zici mereu
Colea cîntecelul meu:
„Spune, spune, pui de cuc,
Căișorii und' să duc?
Spune, spune, turturea,
Înghețată-i Dunărea
Să treacă neica pe ea
Cu trei suri alăturea,
Cu muma juganilor
Și cu tatăl surilor?
Spune, spune, păsărea,
Pot să merg în Dobrogea
La Maria olteanca,
Să beau vinul
Cu vadra,
Pelinul
Cu ocaua,
Să beau vin nemăsurat,
Să iau pol[1] nenumărat?"

ÎN TEMNIȚĂ

(Atribuit arestaților din București, pe cînd temnița se afla în piața Sf. Anton.)

Frunză verde de năut,
Mă gîndesc la Cîmpulung,
La grajdul unui avut:
Să-l măsor cît e de lung
De la ușă pîn' la fund;
Să-mi aleg un cal porumb,
Scurt în git și lung în trup,
Cum e bun de zurbalîc;
Să mă treacă Dunărea
Fără să-mi ude scara,
Nici colțul de ipingea.

HOȚUL ÎN TEMNIȚĂ

(Cîntat de arestații temniței din București, pe la 1840.)

Foaie verde de susai,
Toată noaptea mă certai
Cu niște voinici din plai
Pe niște beliți de cai:

[1] Monedă rusă de aur.

La ce naiba-i mai furai,
Că d-abia-i încălicai
Şi-n temnicioară intrai!

CĂPITANE DE JUDEŢ

(Acest cîntec, care aminteşte vechea instituţiune a căpitanilor de judeţ, a fost scris în judeţul Vîlcea şi publicat în ziarul *România*, nr. 149, din 22 septembre 1883, de pseudonimul „Murgilă")

Frunzuliţă ruguleţ,
Căpitane de judeţ,
Nu mă mai ţinea-n coteţ
Pentru-un pui de murguleţ.
Frunză verde de vizdei,
Pînă-n ziuă ţi-aduc trei
Cu iebăncile pe ei,
Înşelaţi şi înfrînaţi,
Cum sînt buni de-ncălicat.

PESCARUL

(Scris în Bucureşti, la 1869, după diferiţi lăutari. A se confrunta broşura *Cîntece naţionale*, nr. 93, pag. 178. Acest cîntec datează din timpul ultimelor invaziuni străine.)

Foicică iarbă mare,
Hai la peşte de vînzare:
Ştiuculiţa cinci parale,
Babiaşul opt parale;
Peştişorul ăl mai mic
Ocaua c-un firfiric;
Morunul şi crapul mare
Cinci groşiţe de parale!

. . . . . .

Iată un păgîn de turc:
El se uită, eu mă uit;
Eu mă uit negustoreşte,
Turcul se uită ciineşte
Şi ştiu, dracul, ce-mi gîndeşte:
Să-mi ia banii după peşte.
Turcul zice: „Ahmet, Ahmet",
Eu îi trag cu pumnu-n piept;
Turcul zice: „aman, aman",
Eu îi trag cu ăl tufan.

MILITARUL

(Scris în comuna Slănic, judeţul Prahova, şi publicat în *Foaia Societăţii Românismul* [an. I, 1870, p. 44] sub titlul de *Doină.*)

Frunză verde de stejar,
M-a dat satul militar,
Militar în miliţie:
Murgul meu cui să rămîie?
L-aş lăsa lui tată-meu:
Tată-meu e om bătrîn,
Nu poate cosi la fîn.

L-aș lăsa lui frate-meu:
Frate-meu e purcălab,
Ia bățul și pleacă-n sat,
Murgul meu stă nemîncat!
Am o soră fată-mare:
Pune furca-n cingătoare
Și pleacă la șezătoare,
Murgul meu de foame
moare.
Am o soră fată-mică
Și plînge de se usucă!
Taci, soro, și nu mai plînge,
Inimioara nu-ți mai frînge:
N-am pierit cît am fost mic,
Dar acum, cînd sînt voinic,
De știu arma să-mi rădic,
Săbioara să-mi încing
Și n-am teamă de nimic!

MILITARUL CĂLĂREȚ

(A se vedea *Spitalul Amorului* de Anton Pann, broșura I, ed. II, pag. 64—65, București, 1852.)

Cînd auz cucul din luncă,
Mă îndeamnă tot spre ducă.
Cucul cîntă stînd pe nuc
Și mă-ndeamnă să mă duc;
Cucul cîntă, îmi urează
Și spre ducă mă-ndemnează.
D-aș ajunge mai curînd
Unde îmi tot stă în gînd.
Să-ncalic cal cum îmi place,
Inima să mi se-mpace;
S-auz calul sforăind
Și din pinteni zornăind;
Să încing o săbioară
Care-mi va fi soțioară,
Soțioară d-ajutor,
Credincioasă și cu dor;
Soțioară pîn' la moarte,
Eu de ea nu m-oi desparte.
Auzi, dragă, ori n-auzi,
Ori n-ai gură să răspunzi?

CĂLUGĂRII

(Scris în București, la 7 mai 1884, după Petrea Crețul Șolcan, lăutar din Brăila. Asupra aceluiași subiect, să se confrunte cîntecul LXVIII, pag. 306, intitulat *Fratele (călugăr)* în colecțiunea d-lui V. Alecsandri.)

Pe dealul cu vișinii
Und' se plimb' călugării,
Glas s-aude, glas se pierde
Pe dealul cu coama verde:
— Mînca-v-ar cîinii, părinți
Fără inime fierbinți,
De ce m-ați înzăvonit,
De ce m-ați călugărit,
C-am fost de căsătorit,
Iar nu de călugărit!
.....
Săracul călugărul
Cum îi arde sufletul:

Unde vede nevasta
Răsucește mustața
Că i-a secat inima;
Unde vede-o fată-mare
Pică-i rasa din spinare
Că la sufletel îl doare,
Frică-i e de păcat mare!

.....

Biata călugărița,
Cum îi arde inima!
Unde vede voinicul
Îi tremură caucul
Că i-a secat sufletul:
Unde vede-un om călare
Pică-i rasa din spinare
Că s-ar duce-n lumea mare;
Unde vede-un tinerel
Face pasul mărunțel
Că s-ar duce după el;
Unde vede-un om frumos
Face mătanie jos
Ca la chipul lui Cristos.

CĂLUGĂRITUD

(Scris la 1868, după diferiți lăutari din București. Ca variantă, să se confrunte doina VI, *Cîntecul călugărului*, pag. 229, din colecțiunea d-lui V. Alecsandri.)

Foaie verde lemn cîinesc,
Am să mă călugăresc,
Să mă duc la mînăstire
Cu mîinile pe psaltire,
Cu ochii după copile;
Să mă-nchin pe la icoane
Cu ochii după cocoane.
Să-mi fac rasă
De mătasă
Cu toiag
De liliac
Și mătănii
De tumbac
Să fiu femeilor drag,
Și să trăiesc ca un sfînt,
Ca un înger pe pămînt.

C.

CÎNTECE EROTICO-BAHICE

5. EROTICE

ÎNCEPUTUL DRAGOSTEI

(Scris la 1865, după lăutarii tîrgului Fierbinți, apoi confirmat de lăutarii din București și de moș Petrea Crețul Șolcan în 1883 și 1884. A se confrunta ca variantă, cîntecul VII, pag. 406, dat ca din Basarabia, în colecțiunea d-lui V. Alecsandri.)

Dac-ai ști, dac-ai pricepe
Dragostea de und' se-ncepe!
De la ochi, de la sprîncene,
De la buze subțirele,
Mușcar-ar neica din ele
Ca dintr-un fagur de miere!
Dac-ai ști, dac-ai cunoaște
Dragostea de und' se naște!
De la gîtul cu mărgele,
De la sîn cu drăgănele
Juca-s-ar neica cu ele
Ca cu două floricele.

OCHII ȘI SPRÎNCENELE

(Scris la 7 mai 1884, în București, după Petrea Crețul Șolcan.)

Frunză verde sălcioară,
Ah, leliță Marioară,
Ochii tăi mă bagă-n boală,
Sprîncenile mă omoară.
Ochii și sprîncenile
Fac toate păcatele
Și leagă dragostele.
De n-ar fi ochi și sprîncene,
N-ar mai fi păcate grele,
Nici dragoste tinerele.
Lele, ochișorii tăi
Mîncă bănișorii mei;

Lele, sprîncenușa ta
Mîncă cămășuța mea.
Ah, puicuță Marioară,
Ochii tăi mă bagă-n boală,
Sprîncenile mă omoară!

OCHII ȘI SPRÎNCENELE

(Variantă din colecțiunea *Dorul*, ediținea X, București, 1870, pag. 158, nr. 146.)

Ochii tăi mă bagă-n boală,
Sprîncenile mă omoară:
Un ochi ș-o sprîncean-a ta
Mi-a secat inimioara!
De n-ar fi ochi și sprîncene,
N-ar mai fi păcate grele:
Ochii și sprîncenile
Fac toate pricinile.

MARIA

(Scris la 7 mai 1884, în București, după Petrea Crețul Șolcan, lăutarul Brăilei.)

Foicică colilie,
Aoleo, lele Marie,
Ochii tăi struguri din vie,
Sprîncenile mă mîngîie:
Ochii și sprînceana ta
Mi-au fript inimioara mea.
Aoleo, lele Marie,
Dăruit-te-ar mă-ta mie
Numai c-un petic de iie:
La sprînceni să mă umbresc,
Cu ochii să mă-ndulcesc.

DRAGOSTEA

(A se vedea Anton Pann, *Spitalul Amorului*, broșura IV, ed. II, București, 1852, pag. 13—14, partea I a cîntecului nr. 6.)

Floricică-n foi albastră,
Păcat de dragostea noastră,
Că e lumea rea și hoață,
Umblă-n față să o scoață;
Toți strig, toți fac gură largă
Dragostea ca să ne spargă,
Să ne desparță cu zorul,
Să ne pedepsim cu dorul.
Dragostea, zburdalnica,
Mult e grea purdalnica:
De grea ce e, seamă n-are,
Parcă porți plumb în spinare,
Dar cine-i cunoaște miezul
Ș-o pipăie cu merchezul,
E ca pleava de ușoară
Și ca fulgul ce-n vînt zboară.

DRAGOSTELE

(Scris la 9 august 1883, la Lacul-Sărat, după Petrea Crețul Șolcan. A se confrunta doina

XVIII, *Dragostele*, pag. 244, din colecțiunea d-lui V. Alecsandri.)

Foicică avrămească,
Dumnezeu să te ferească
De dragostea femeiască:
Are dor ș-are arsuri,
Junghiuri pe la-ncheieturi.
Of, dragoste femeiască,
M-ai uscat, m-ai făcut iască,
M-ai dat în boală ciinească!
Frunză verde de lemn
dulce,
Aduc mîna să-mi fac cruce,
Mintea din cap mi se duce;
Aduc mîna să mă-nchin,
Picioarele nu mă țin,
Parcă nu-s făcut deplin.
Foicică de ovăz,
Ziua văz,
Noaptea visez;
Pui mîna, nu te găsesc,
De tine mă prăpădesc.
Foaie verde brîndușea,
Noaptea, strîngînd
plapoma,
Tot crez că ești dumneata,
Ș-unde-mi strîng
pernișoara,
Crez că ți-e țițișoara!
Dumnezeu să te ferească
De dragostea femeiască:
Te usucă ca p-o iască,
Te dă în boala ciinească!

DOGORUL

(Variantă scrisă după Petrea Crețul Șolcan, lăutarul Brăilei, în București, la 7 mai 1884.)

Aoleo și vai de mine
Ce-o să mă fac fär' de tine!
Ziua văz,
Noaptea visez,
Pui mîna, nu te găsesc.
Aseară, pe lîngă mine,
Trăsei plapăma mai bine:
Unde strîngeam plapăma
Credeam că ești dumneata;
Unde strîngeam pernele
Credeam că-ți sînt țițele;
Sărutînd colțurile,
Credeam că-ți sînt buzele.
Aoleo și vai de mine
Ce-o să mă fac fără tine!

IUBEȘTE

(Scris în anul 1866, după lăutari din Fierbinți.)

Foicică solz de pește,
Iubește, dragă, iubește,
Dar nainte te gîndește,
Că nu-i petec să-l cîrpești,
Ci e veac să vecuiești.
Iubește pe cine-ți place,
N-aștepta să te mai roage,
Prefăcută nu te face,
Că iubirea e din pară:

Te arde și te omoară.
Iubește, dragă, iubește,
Că vremea se vremuiește,
Tinerețea-mbătrînește:
Fața cînd s-o veștejì,
Dragostele s-or trezi.

MĂ MIRAM

(Scris în București, la 12 mai 1884, după Petrea Crețul Șolcan.)

Mă miram, puică, miram,
Mă miram de ce slăbeam
Și pricina n-o găseam.
Astăzi pricina găsesc:
Cum focul să nu slăbesc
Cînd de tine mă topesc?
Cu dragostea de la tine
Au intrat fiori în mine:
Nu-mi dau stare
La mîncare,
Nici odihnă la culcare
Cu gîndul la sărutare.
Mă miram, puică, miram,
Mă miram de ce slăbeam
Și pricina n-o aflam!

AMUREZATUD

(Scris la 14 august 1883, după lăutarul Petrea Crețul Șolcan, la Lacul Sărat.)

Cine nu-i amurezat
Las' să moară, nu-i păcat,
Să moară necununat.
Cine la amor nu crede
N-ar mai călca iarbă verde
Ș-ar călca pămînt uscat,
Să știu că l-am blestemat.
Vezi amorul ce lucrează:
Te bucură, te-ntristează,
Inimioara friptă-ți lasă.
Amorul cînd se-mpreună,
Parcă bei vutcă d-a bună;
Amorul, cînd se desparte,
Parcă bei pahar de moarte.
Amorule, ce-ai cu mine
De mă pedepsești pe lume?

AMUREZAREA

(Scris în București, la 7 mai 1884, după Petrea Crețul Șolcan, lăutar din Brăila.)

Foaie verde maghiran
Ș-o cracă de leuștean,
În credință, de știam,
Nu mă mai amurezam,
Că amorul de la tine
M-a ofticat, vai de mine:
M-a făcut din om neom
Și m-a uscat ca p-un pom,
De noaptea nu pot să dorm;
M-a uscat, m-a făcut pom,
Ca pomii neroditori,
Care nu fac vara flori.

BLESTEMAT

(Scris în Bucureşti, după medicul veterinar Popovici, la 1867. Ca variantă să se compare doina XXXVII, pag. 270, din colecţiunea d-lui V. Alecsandri şi primele versuri din *Imputarea*, pag. 66, broşura d-lui Sim. Fl. Marian.)

Blestemat să fie locul
Unde mi s-a aprins focul,
Blestemat să fie ceasul
Unde m-a ajuns necazul,
Blestemată şi ţărîna
Unde mi-ai întins tu mîna.
Ş-am să te blestem, noroace,
Că nu-mi dai ce mie-mi place
Şi n-aduci pe puica-ncoace,
Că ea ştie să mă-mpace.

SĂ FIE AL MEU

(Scris după Petrea Creţul Şolcan, la 14 august 1883, la Lacul-Sărat.)

Foicică de dudău,
Căci nu lasă Dumnezeu
Ce-oi iubi să fie-al meu
Şi să mor cînd oi vrea eu;
Să mă-ngroape unde-oi zice,
La un sîn cu două ţîţe;
Să mă-ngroape mai afund
Să nu putrezesc curînd:
Cu mîna la ţîţişoară,
Cu gura la bărbioară
Unde-i dragostea mai mare.

VERDE, VERDE

(Scris în Bucureşti, la 7 mai 1884, după Petrea Creţul Şolcan din Brăila.)

Verde, verde şi iar verde,
Cîmpuşor cu iarbă verde,
Cine naiba umbra-ţi vede?
Numai păsărelele
Şi cu rîndunelile.
Verde, verde ş-un burete,
Ce-am iubit nu se mai vede
Nici prin cring, nici prin livede,
Nici prin cositura verde.
Foaie verde calofir,
Cătai iarba cîte-un fir
Să găsesc d-un trandafir.
Trandafir cu doi boboci,
Te-aş iubi şi, zău, nu poci:
Geaba, neică, mă tot rogi!

SABARUL

(Scris după Petrea Creţul Şolcan în ziua de 14 august 1883, la Lacul-Sărat.)

Foaie verde salbă moale,
Cît e Argeşul de mare
Haz ca Săbărelul n-are:

Săbărelu-i cu dulceață,
Trece iarna și nu-nghează;
Săbărel cu apă rece
Cine bea de dor îi trece;
Săbărel cu cotituri,
Iarna mai cu loviturî.
Unde văz săbăreanca
Cînd îi răsare țîța
Și-și înălbește pînza
Albă ca și lebăda,
Îmi seacă inimioara.
Cînd văz săbărencele
Că-și sumet rochițele
De se văd picioarele,
M-apucă frigurile.
Unde văz săbăreanca
Prejurată cu fota,
Cu fotița de mătasă,
Sufletelul stă să-mi iasă.
Cînd văz ia despicată,
Numa-n fluturași lucrată
De la mînă pîn' la cot
De-mi plătește tîrgul tot,
Stau în loc și le privesc,
Pe picioare mă topesc!

SĂBĂRELUL

(Scris după cîntecul unui lăutar din satul Catane, județul Ilfov, în anul 1867. Ca variantă, să se compare *Blăstemul maicilor*, pag. 134, în colecțiunea d-lui Sim. Fl. Marian.)

Frunză verde salbă moale,
Cît mi-e Argeșul de mare,
Haz ca Săbărelul n-are.
Săbărelul mititel
S-a-ncuibat dragostea-n el;
Săbărel cu cotituri
Mult mi-e bun de trîntituri;
Săbărelul cu dulceață,
Vine gerul și nu-nghează.
Foicică verde, foaie,
Dar-ar Dumnezeu d-o ploaie
Să vie Sabarul mare
Să ia puntea de la vale,
Puntea și cu părugenii
Să se-nece săbărenii,
Să-mi rămîie o săbăreancă,
Care mi-a fost mie dragă:
Cu flori roșii la cosiță,
Cu cămașa în altiță,
Cămașa ca lebăda
Se vede țîța prin ea,
Sfîrcul țîței roșior
Ca puzderea de fuior,
De-mi cade leșin să mor.
Frunză verde salbă moale,
Cît mi-e Argeșul de mare
Haz ca Săbărelul n-are!

SĂBĂRELUL

(Variantă după diferitele ediții-uni ale *Dorului* și *Amorului.)*

Cît e Argeșul de mare,
Haz ca Săbărelul n-are.
Săbărelu-i mititel:
S-a-ncuibat dragostea-n el;
Săbărelu-i cu dulceață,

Vine iarna și nu-nghieață;
Săbărel cu cotituri
Mult e bun de trîntituri;
Săbărelu-i linișor,
Parcă-mi cîntă tot de dor.
Cît oi fi și-oi mai trăi,
Săbăreancă n-oi iubi:
Cînd e dragostea mai dulce
La mingiocul și se duce,
Și se plimbă prin ostrețe
Ca ispravnicii-n județe,
Și-și judică bibanii
Ca Băleanul țiganii,
Și judică știuoile
Ca Băleanul slugile.

VISUL

(Scris la 8 mai 1884, în București, după lăutarul Petrea Crețul Șolcan.)

Frunzuliță trei smicele,
Vai de păcatele mele,
Aseară, pe la o vreme,
Visai niște visuri grele.
Pe dasupra casei mele
Trecea stol de rîndunele:
Nu e stol de rîndunele,
Ci sînt ahturile mele
Și dragoste tinerele,
Care mă iubeam cu ele
Din tinerețile mele.
Frunzuliță de măr dulce,
Ajută-mă, sfîntă cruce:
Visul să mi se-mplinească,
Puica să mă-ndrăgostească,
Mustăcioara să-mi florească,
Inima-mi să se-ndulcească!

CINE?

(Scris la 8 mai 1884, în București după Petrea Crețul Șolcan.)

Frunzuliță mărăcine,
Cine-o zice, măre, cine,
Cine-o zice „Nițul vine"
Are-un galben de la mine
Din sălbița de la gît:
Făr' de el mi s-a urît.
Cine mi-o spune că vine
Îi dau, leică, de la mine
Și rochiță de pe culme
Că sînt străină pe lume,
Și pantofiul din picior
Să văz bine că-i e dor.

FETIȚELE

(Scris la 14 august 1883, după Petrea Crețul Șolcan, la Lacul-Sărat.)

Frunză verde trei gutui,
Trei gutui și trei lămîi,
Unde văz fetițe-n Jii
Cu bordeiu-n bălării,
Cu gîrliciul drept spre vii,
Cu cercei portocalii,
Cu buzele nărămzii,

Aici, murgule, rămîi,
Ca să beau şi să mănînc,
Seara dulce să mă culc,
Acas' să nu mă mai duc.
Firicel de iarbă neagră,
Taica, maica tot mă-ntreabă
D-un murg cu coama sireapă.
Eu le spui că l-am avut,
Dar pe bani că l-am vîndut:
Numa-n sfanţi şi-n icosari,
Numa-n galbeni d-ăia mari,
Şi paralele-am băut
Cu fetele după gît:
Gălbenaşii d-aurii
Cu fetiţele din Jii,
Sfănţişori şi icosari
Cu fetiţe din Focşani
Numai de optsprece ani,
Mărunţişul de rubiele
Cu fetiţe de la schiele
Pe placul inimii mele.
Dragele fetiţele
Mi-au tocat paralele:
M-au băut şi m-au mîncat,
Ca scîndura m-au lăsat.

LELEA CU COADELE LUNGI

(Scris după lăutari din Fierbinţi, în anul 1866. Ca variantă să se confrunte *Dorul românului*, Bucureşti, 1879, pag. 159.)

Lelea cu coadele lungi
Şi cu strungăreaţa-n dinţi
Te face pe drum de plîngi,
De nu ştii pe unde ajungi.
Bate-o, Doamne, ş-o mai bate,
Că m-a băgat în păcate;
Bate-o, Doamne, n-o răbda,
Că mi-a secat inima;
Bate-o, Doamne, arde-o-n foc,
Că m-a prăpădit de tot:
M-a făcut din om neom
Şi m-a uscat ca p-un pom;
Bate-o, mare Dumnezeu,
Că prea m-a pedepsit rău,
Parcă n-am iubit-o eu.

IUBITUL

(A se vedea *Dorul*, ediţia X, 1870, pag. 182, cîntecul 170.)

Frunză verde arţăraş,
Eu iubesc un flăcăiaş
Voinicel
Şi tinerel,
Parcă-i tras printr-un inel;
Ca un fir
De calomfir,
Feţişoara-i trandafir;
Mustăcioara
Îi mijeşte,
Sprînceoara
I-înnegreşte,
Ochişorii îi lucesţe,
Inimoara-i te-ncălzeşte,
Iar guriţa-i, cînd vorbeşte,
Ca şi mierea te-ndulceşte.

RÎULUI BUZĂU

(Cules de la diferiți lăutari între anii 1868—1870.)

Frunză verde de dudău,
Hei Buzău, Buzău, Buzău,
Dărîma-s-ar malul tău,
Creească iarbă și dudău,
Ca s-o pască murgul meu
Că-mi poartă trupșorul greu.
Fără drum, fără cărare,
Haide, murgule, mai tare,
Să ajungem mai cu soare
Pînă-n munte la Izvoare,
C-am o mîndră ca o floare
Și de dorul neichii moare.

PÎNĂ CÎND?

(A se vedea colecțiunile *Dorul* și *Amorul*, ediținile de 10—15 ani în urmă.)

S-a trecut, dragă, de noi:
Ne prăpădim amîndoi,
Că de iubit ne iubim,
Dar nu putem să vorbim.
Numai din ochi ne vedem
Și tot depărtați ședem:
Toată ziua ne gîndim
Ochi cu ochi să ne-ntîlnim.
Cînd te văz și cînd mă vezi,
Eu oftez și tu oftezi,
Dar să vorbim nu putem:
Parcă limbă nici n-avem.
Pînă cînd, dragă, așa
Ochii num-a-nfățișa?
Pînă cînd cu nenoroc
Să ne pedepsim cu foc?

FERMECĂTOAREA

(Anton Pann, *Spitalul Amorului*, ed. II, 1852, [broșura IV, p. 8]. Acest cîntec figurează unit cu cel reprodus sub titlul *Ursitoarea.*)

Aolică, dică Floare,
De n-ai fi fermecătoare,
Nu m-ai întoarce din cale
Să calc pe urmele tale
Cu dăsagii la spinare,
Leșinat de nemîncare,
De vînt bătut, ars de soare
Și cu băsici la picioare!

FĂCUTUL

(Scris la 9 mai 1884, după Petrea Crețul Șolcan.)

— Foicică de năut,
Desfă, puică, ce-ai făcut
Și-mi dă drumul să mă duc,
C-am ajuns ca un năuc:
Șez pe loc
Și arz în foc,

N-am nici minte, nici noroc!
— Foicică de năut,
Eu nimic nu ți-am făcut:
Te-am primit
Și ți-am vorbit,
Guriță ți-am dăruit:
Așa făcut ai dorit!

FEMEIE CU DOI BĂRBAȚI

(Scris la Corbii-Ciungi, județul Vlașca, în august 1865. Ca variantă, să se confrunte cîntecul cu același titlu din *Dorul*, ed. 1879, pag. 158.)

Femeie cu doi bărbați,
Ia-mi cuțitul din ficați;
Nu-l lăsa să rugînească,
Ficații să putrezească;
Nu-l lăsa, dragă, lăsa,
Că-mi usucă inima,
Și-a uscat-o dragostea,
Bate-o-ar pîrdalnica.
Femeie cu doi bărbați,
Ia-mi dorul de la ficați,
Ia-mi dorul din inimioară,
Că pustiul mă omoară.

FILARETUL

(A se vedea *Dorul*, ediția X, București, 1870.)

Frunză verde de cicoare,
La Filaret[1] la izvoare[2].
Mult e umbră și răcoare
Și apă răcoritoare.
Ai, soro, să ne umbrim,
Amîndoi să ne iubim,
Și de dragi să ne fim dragi,
Dar nădejdea să nu-mi tragi,
Că nădejdea de la mine
E ca sîrma de supțire:
Cînd o tragi ș-o-ntinzi mai bine
Fuge puiul de la tine!

BOBOCEL DE LA FEREASTRĂ

(Scris în București, la 1867, după diferiți lăutari. A se vedea mai la vale legenda lui *Ghcorghelaș.*)

Frunză verde samulastră,[3]
Bobocel de la fereastră,
Du-te, puiule, mă lasă,

[1] Proprietatea fostului mitropolit Filaret.
[2] Cele două fîntîni, în jurul cărora se întinde cîmpul Filaretului, locul de petrecere al generațiunilor bucureștene de o jumătate de secul în urmă.
[3] Prima salată, trufandaua de lăptuci, ceapă, usturoi etc. În alte localități însemnează usturoiul sălbatec.

Că zorile se răvarsă
Şi te-aşteaptă mă-t-acasă!
— Frunză verde de năut,
Să m-aştepte cît de mult,
D-aicea nu mă mai duc
Că e bine-n aşternut;
Să m-aştepte cît o vrea,
Nu plec de la dumneata,
Că ţi-e dulce gurița!

D-AŞ MAI TRAGE...

(A se compara *Ce poate dorul*, la pag. 110, în colecţiunea d-lui Sim. Fl. Marian.)

— D-aş mai trage cîte-am tras,
Eu de tine nu mă las:
D-aş trage necaz de moarte,
De tine nu m-oi desparte.
Le-am tras şi le-am pătimit
Pentr-o puică ce-am iubit,
Şi le-am tras bune şi rele
Pentr-o căţea de muiere.
Acum zic: „frate, mă duc,
Pleacă-ţi gura s-o sărut,
S-o sărut o dată bine
Să-mi ţie-o lună de zile.“
— De te duci la Bucureşti,
Te rog să nu zăboveşti,
Că de-i zăbovi o lună,
Mă găseşti pe drum nebună;
D-ăi mai zăbovi o zi,
Apoi nici m-ăi mai găsi;
Dac-ăi zăbovi mai mult,
Mă găseşti moartă-n mormînt.

FIRICEL DE IARBĂ NEAGRĂ

(Scris după lăutari din Bucureşti, la 1871.)

— Firicel de iarbă neagră,
Toţi Bucureştii mă-ntreabă
De ce port cămaşa neagră.
Eu răspund c-aşa mi-e dragă,
Că-mi este puica bolnavă:
Mi-e bolnăvioară la mînă,
N-a spălat d-o săptămînă,
N-a spălat şi n-a călcat,
Gura nu mi-a sărutat,
Inimioara mi-a secat.
— Vino-ncoaci să ţi-o spăl eu
Cu apă de Herăstrău,
Cu săpun din sînul meu,
Să fii amurezul meu;
Cu scrobeală albişoară
De pe alba-mi feţişoară,
Să vază lumea să moară.
Să ţi-o calc cu foc nestins
De la sînul meu aprins,
Şi s-o-mbraci, să fii frumos,
Voinic tînăr şi voios.

FIRICEL DE IARBĂ NEAGRĂ

(Variantă după *Dorul*, ediţiunea din 1870.)

— Firicel de iarbă neagră,
Dragă, dragă, şi iar dragă,
Ciţi mă văd mă tot întreabă:
De ce port cămaşa neagră?
Eu le spui c-aşa mi-e dragă,
Că mi-e iubita beteagă.
Mi-e beteagă, vai, d-o mînă:
N-a spălat rufe d-o lună;
N-a spălat şi n-a călcat,
Inimioara mi-a secat.
— Ad-o-ncoace, s-o spăl eu,
Dragă amoraşul meu,
Cu apă de Fierăstrău,
Cu săpun din sînul meu,
Cu scrobeală albişoară
De pe astă buzişoară;
Să ţi-o calc apoi frumos,
Să fii mîndru, voinicos.

IUBITUL TĂINUIT

(Anton Pann, *Spitalul Amorului*, broşura II, ed. II [1852, p. 49]. *Dorul*, ediţia X, Bucureşti, 1870, pag. 183, cîntecul 171. Cf. hora XI, intitulată *Hora ţigănească*, la pag. 334, din colecţiunea d-lui V. Alecsandri.)

De m-ăi pune
P-un cărbune,
Pe iubitu-mi nu l-oi spune;
Că mi-e teamă,
Dragă mamă,
Să nu-l bage lumea-n seamă.
De m-ăi pune
Pe vîlvoare,
Nu ţi-oi spune
Ce mă doare,
Că mi-e dorul fără leac,
Cu vorbe nu mă împac.
De m-ăi vinde
Pe merinde
Sau pe flacări m-ăi aprinde,
Nu vei şti vrodinioară
Ce-am ascuns la inimioară.
De mi-eţi pune
Pe cap steamă,
Nu voi spune
Cum îl cheamă,
Că mi-e frică să nu-l ia
Alta, care-l va vedea.

SĂRUTATUL

(Scris după Ioniţă lăutarul din satul Rudeni, judeţul Ilfov, în 1867.)

Foaie de sulfină,
Cine-mi tot suspină

Devale-n grădină?
Fata din Muscel
De isprămnicel
Din gura zicea
Şi mi se ruga:
— Nu mă bate, taică,
Nu mă bate, maică,
Că eu drept voi spune,
Sărmana-mi de mine,
Aseară-nserat
Cin' m-a sărutat:
Un voinicel nalt,
Nalt şi sprîncenat:
Feţişoara lui
Spuma laptelui;
Sprîncenele lui
Pana corbului;
Ochişorii lui
Mura cîmpului,
Coaptă pe pămînt
Neatinsă de vînt,
Coaptă la răcoare,
Neatinsă de soare;
Mustăcioara lui
Spicul grîului;
Chiculiţa lui
Spicul orzului;
Nalt şi subţirel,
Tras ca prin inel.
Nu mă bate, taică,
Nu mă bate, maică,
C-aseară-nserat
El m-a sărutat!

ŞAICILE

(Scris în Bucureşti, la 1867, după repausata mea mumă.)

„Bate vîntul sălcile
Să-mi pornească şăicile,
Să pornesc şi şaica mea
Tocma colo-n Cladova
La Maria văduva,
Care mă iubeam cu ea
Din copilăria mea!"
Foicică ş-o lalea
Cum zicea şi cum cînta,
Şaica mică-şi desprindea,
Cu lopata c-o mînă,
Latul Dunării tăia.
Şi-mi pleca c-o şaică veche,
Şi c-o floare la ureche,
Să vie cu alta nouă
Şi cu flori la amîndouă.
Foicică ş-o zorea,
Sfîntul soare cînd sfinţea,
Lîngă Cladova-mi sosea,
Că nu mînă cum se mînă
Ci-mi vîsleşte logofeţi,
Logofeţi cu trei lopeţi;
Şi la mal cînd ajungea,
Pescăreşte tot cînta:
— Foicică de ovăz,
Ieşi, Mario, să te văz!
— Foaie verde de pe şes,
Nu pot, neică, ca să ies,
Că e maica lîngă mine,
Mă-nvaţă să frămînt pîine;
Ş-am o căţea lătrătoare,

Ş-o uşă scîrţîitoare!
— Marioaro, dulce gură,
Ia un codru de untură
Să ungi uşa la ţîţînă,
Ş-o litră de lapte dulce
Dă-l boldeicii să mănînce:
Pînă boldeic-o mînca,
Amîndoi ne-om săruta!
Foaie verde ş-o lalea
Zori de zi cînd se crăpa,
Pescărusul se-ntorcea
Tocmai de la Cladova.
A plecat c-o şaică veche
Şi c-o floare la ureche,
Şi-mi vine c-o şaică nouă
Şi cu flori la amîndouă
De tăie Dunărea-n două.

ŞAICILE

(Variantă scrisă la 9 august 1883, la Lacul-Sărat, după Petrea Creţul Şolcan.)

Bate vîntul salcia
Să-mi pornesc corabia,
Şaica mea,
Corabia.
Lată-i, lată Dunărea,
Pară-mi este inima.
Bate vîntul ş-o să stea
Să pornesc şi şaica mea:
Să pornesc c-o şaică veche
Şi c-o floare la ureche,
Şi să viu cu alta nouă
Şi cu flori la amîndouă,
Tăind Dunărea în două.
Foicică de lipan,
Şed pe mal de vine-un an
Tot privind la Evrian,
Că s-a dus cu şaică veche
Şi c-o floare la ureche,
Ş-o veni c-o şaică nouă
Şi cu flori la amîndouă,
Să-mi taie Dunărea-n două.
. . . . . .
Cîţi copii pe drum găsea
La opăci[1] că mi-i punea,
Cu parale mi-i plătea,
Cu parale, nu geaba.
Şi el, măre, se ducea
Tot aci la Cladova,
La Maria olteanca:
Bea rachiul cu vadra
Şi bea vin cu ocaua;
Şi bea vin nemăsurat,
Şi da ban nenumărat.

ARGAT

(Scrisă după lăutarul Marin din satul Catane, la 1867. Cîntecul intitulat *Argatul* în colecţiunea d-lui Sim. Fl. Marian, pag. 28, se deosibeşte şi prin coprins şi prin versificare.)

Foaie verde matostat,
Unde-ţi văz gîtul spălat

[1] La lopeţi, la vîsle.

Şi mărgeanul răvărsat,
M-aş băga la tine-argat.
Ce fel de argat să-ţi fiu?
Numa-n braţe să te ţiu:
Să te muşc, să te sărut,
Ţiţişoara să-ţi apuc,
Şi să rog pe Dumnezeu
Ca să mor pe sînul tău
Cînd ăi vrea şi tu şi eu!

VARIANTĂ

(A se vedea *Dorul românului*, Bucureşti, 1879, pagina 166.)

Cînd îţi văz gîtul spălat
Şi mărgeanul răvărsat,
M-aş băga la tine-argat,
Leică, leiculiţă, of.
Ziua să-ţi spăl vasele,
Noaptea să-ţi moi oasele,
Leică, leiculiţă, of.
Ziua să-mi fac slugăritul,
Noaptea să-ţi fac pe iubitul,
Leică, leiculiţă, of.

GÎNDUL

(A se vedea *Dorul românului*, 1879. Bucureşti, pag. 166, şi *Amorezatul* de la pag. 53 în broşura d-lui Sim. Fl. Marian.)

Frunzuliţă salbă moale.
Valeo, inima mă doare.
Gîndindu-mă tot la tine,
M-am prăpădit, vai de mine!
De mă duc cu vita-n sat
Gîndu-mi este tot la pat;
De mă duc cu vita-n luncă,
Gîndu-mi este tot la ducă.
Foicică solz de peşte,
Vai de ăl care iubeşte:
De nimic nu foloseşte,
Somn de el nu se lipeşte;
Noaptea, cînd abia se culcă,
Gîndu-i este tot la ducă,
Tot la ducă, tot la puică.

PĂRĂSIREA

(A se vedea *Dorul românului*, 1879, Bucureşti, pag. 166.)

Ştii, soro, c-am pus de gînd
Să plec, să te las plîngînd,
Din ochi negri lăcrămînd
Şi din buze suspinînd?
Să mă duc la draga mea,
Care m-am iubit cu ea
Din copilăria mea!

DESPĂRŢIREA

(Anton Pann, *Spitalul Amorului*, broşura IV, cîntece populare, ed. II, Bucureşti, 1852. Acestea versuri constituiesc partea

doua a cîntecului cu nr. 6, pag. 14—15.)

Of, draga mea-n lume una,
Mai frumoasă decît luna,
Cu fețișoara ca crinul
Și cu ochii ca seninul,
Din mînă daca m-ai pierde,
Cine o să te dezmierde,
Cu pupat să te mîngîie
De la cap pîn' la călcîie?
Cine-o să-mi apuce locul
Să-și fericească norocul?
Of, cînd asta-n gînd îmi vine,
Nu-ți poci vorbi de suspine,
Că el brațul o să-ți strîngă,
Iar ochii mei o să plîngă:
Lui vei da din buze miere,
Ș-ale mele vor fi-n fiere.

CE SĂ MAI FAC?

(Scris după lăutarul Ioniță din Rudeni, la 1870. A se compara, ca variantă, hora *Vai de mine*, pag. 232, din broșura d-lui S. Fl. Marian.)

Foicică bob de mac,
Nu mai știu ce să mai fac;
Cu nimica nu mă-mpac:
Cine-mi place eu nu-i plac,
Doru-i duc și doru-i trag.
Foicică colilie,
Nu mai știu ce-o să mai fie,
Că nimic nu mă mîngîie:
Cui plac eu nu-mi place mie,
Doru-i duc, dor mă sfîșie.

MARIUȚA

(Scris după Șerban Mușat, în București, la 27 decembre 1884.)

Foaie verde sălcioară,
Cît ține ziua de vară
Cete de flăcăi muncesc,
Cîrduri de fete snopesc.[1]
— Măriuță, Marioară,
Fată de negustor mare,
Te-ai făcut secerătoare:
Grîu-i mic și ziua-i mare,
Nă-i fi mai putînd de șale.
Fige secerea-ntr-un loc
Ca să te sărut cu foc,
Mai lasă secerea jos
Să te sărut cu folos.
— Ba secerea n-oi lăsa,
Vorba nu ți-oi asculta;
Tu de seama mea nu ești
Și nu poți să mă iubești.
Tu ești din secerători,
Eu fată de negustori:
Mi-a pus taica gălbiori
Ca să-i port la sărbători.

[1] Fac *snopi*, strîng grîul secerat și-l leagă în snopi.

— Fetiţă de negustor
De nu te-oi iubi, să mor!
— Daca-mi eşti tu vrun viteaz,
Fă fîntînii d-un pîrleaz,
Că maică-mea des mă mînă,
De trei ori pe săptămînă.

MARIOAREI

(Publicat de Anton Pann în *Spitalul Amorului*, broşura III, [V, cîntecul 4], pag. 9, Bucureşti, 1852, şi reprodus cu oarecare modificări, ca *Doina* XXV, pag. 348, în colecţiunea d-lui V. Alecsandri.)

— Marioară dintre bălţi
Cu dragostea-n patru părţi,
Na de la mine cinci zloţi
Şi nu te iubi cu toţi!
— Tot ţi-am zis, Niţule măi;
Nu-mi trebuiesc banii tăi,
Că am prietenii mei
Şi nu poci fără de ei;
Că banii se cheltuiesc,
Se duc şi se prăpădesc,
Iar prieteni nu găsesc
Cu care să mă iubesc.
— Marioară din Potlogi
Tu te mînii, tu te-ntorci,
Tu iar de neica te rogi!

CÎND TOCA...

(Scris după repausata mea mumă, în Bucureşti, la 1870.)

Cînd toca la Radu-vodă,
Eu şedeam cu puica vorbă:
O ţineam pe pajişte
Şi-i vorbeam de dragoste,
O ţineam de cingătoare
Şi-o juram pe sfîntul soare:
— Spune drept, cin' te-a făcut,
Că frumos te-a zugrăvit:
Limbă-n gură de zahar,
Dinţi mărunţi mărgăritar,
Ochişorii-ţi chihlibar,
Faţă albă de tulpan.
Cine te-a făcut pe tine
Parcă m-a-ntrebat pe mine:
Aşa naltă şi subţire
Gură dulce peste fire.

CÎND TOCA LA RADU-VODĂ

(A se vedea *Dorul* din 1882, ediţiunea G. A. Lăzăreanu.)

Cînd toca la Radu-vodă,
Eu stam cu puica de vorbă,
Şi-o ţineam de cingătoare
Şi-mi jura pe sfîntul soare
Şi pe Sfînta Născătoare
Că pe altul nu mai are.
Cînd toca de liturghie,
Eu stam cu puicuţa-n vie,

Şi şedeam pe pajişte
Şi vorbeam de dragoste.
Cînd toca la Ghencea-n deal
Şedeam pe pămîntul gol
Ş-o strîngeam la sîn cu dor.
Cînd toca la Sfînt-Ilie,
Puicuţa mi se mînie:
Cin' s-ar găsi să ne-mpace
Mare pomană şi-ar face.

MITITICA

(A se vedea *Dorul*, ediţiunea X din 1870.)

Frunzuliţă bob năut,
Mititico fa,
De te-ar prinde neica-n crîng
Să te muşc, să te sărut,
Mijlocelul să ţi-l strîng,
Să pleci la mă-ta plîngînd
Şi la tăt-tău jeluind
Cu lacrămile curgînd.
Mititică eşti de stat
Şi dulce la sărutat;
Mititică eşti d-o lună
Şi duşmanii îţi fac vîlvă.
Frunzuliţă ş-o lalea,
Mînca-ţi-ar ochii neica,
Că sînt dulci şi frumuşei
De moare lumea de ei!

LELIŢĂ SĂFTIŢĂ

(Scris după repausata mea mumă în anul 1869 şi completat după Petrea Creţul Şolcan, în mai 1884.)

— Leliţă, leliţă,
Leliţă Săftiţă,
Ia ieşi la portiţă!
— Foaie de crăiţă,
Auz neiculiţă!
— Dar, daca auzi,
De ce nu răspunzi,
Că e mult d-aseară
Şi d-alaltăseară
De cînd stau p-afară.
Vremea-mi vremuieşte,
Cămaşa-mi răceşte;
Streşioara-mi pică,
Giubeluţa-mi strică:
Nu mi-e de giubea
Ca le fermenea;
Nu mi-e-nici de ea
Ca de găitan,
Că-i cotul un ban
Şi-s băiat sărman,
C-am slujit un an
Pentru găitan,
Ş-am slujit o lună
Pe blana-i a bună.
Leliţă, leliţă,
Leliţă, Săftiţă,
Vino la portiţă,
Şi, daca auzi,
De ce nu-mi răspunzi,

Şi daca mă ştii,
De ce nu mai vii?
Deschide oblonul
Că ţi-e destul somnul,
Deschide uşa
De-mi dă gurița!

MUSTRAREA

(Scris în Bucureşti, la 1869, după diferiţi lăutari.)

Astă-iarnă ger şi frig,
Puica mea
Şi draga mea,
Şi veneai la neica-n crîng,
Puica mea
Şi draga mea;
Dar acum e cald şi bine,

Puica mea
Şi draga mea,
Şi nu mai vii pe la mine,

Puica mea
Şi draga mea;
Ori dragostea ţi-a pierit,
Puica mea
Şi draga mea,
Ori pe neica l-ai urît,
Puica mea
Şi draga mea.

PÎRCĂLAB DE ODOBEŞTI

(Scris după lăutarul Ioniță din satul Rudeni, la 1870.)

— Pîrcălab de Odobeşti,
Ce-ai făcut banii domneşti?
— I-am băut şi i-am mîncat
Cu puicile după cap,
Cu fetiţe tinerele
Pe placul inimii mele.
Vie straja să mă ia
C-o să merg de voia mea,
Dar bănuţii i-am mîncat
Cu puicile după cap;
Dar bănuţii i-am băut,
Cu puicile după gît.

DOMNICA

(A se vedea *Spitalul Amorului* de Anton Pann, broşura II [V], pagina 12—13. Acest cîntec s-a reprodus ca a XXVI horă, în colecţiunea d-lui V. Alecsandri, la pag. 349.)

Astăzi, bură mîine bură,
Leliţă, leliţă,
La lelea în bătătură,
Leliţă, leliţă;
Ca să-mi crească d-o răsură,
Leliţă, leliţă,
S-o puie la legătură,
Leliţă, leliţă.

AMORULUI

(Scris în Bucureşti, la 8 mai 1884, după Petrea Creţul Şolcan, lăutarul Brăilei.)

Amorule, amoraş,
Vedeą-te-aş călugăraş,
Călugăr la mînăstire,
Cu mîinile pe saltire,
Cu ochii după copile;
Cu mîinile pe icoane,
Cu ochii după cocoane,
Cu glasul după icoase,
Cu ochii după frumoase.

AOLICĂ, D-AOLICĂ...

(Publicat în *Spitalul Amorului* de Anton Pann, broşura IV, pag. 3, Bucureşti, 1852. Ca doina XLIV, la pag. 279, în colecţiunea d-lui V. Alecsandri, s-au reprodus, cu modificări, numai versurile 1—4, 17, 18, 29—32. A se vedea şi *Dorul*, ediţiunea X, Bucureşti, 1870, pag. 198.)

Aolică, d-aolică,
Mult mi-e ibovnica mică
Ş-aş lăsa-o d-ar mai creşte,
Ci dorul mă pridideşte:
Of, că mult e frumuşică:
Parcă e o floricică.
Unde-i văz ochii ca mura,
Mă apucă-n pept arsura;
Unde-i văz faţa ca crinul,
Mi s-adaugă suspinul;
Cînd o văz jucînd la horă
Dragostea ei mă omoară;
Căci nu ştiu vro buruiană,
Să iau foi să-mi pui la rană,
Dorul să-mi tămăduiască,
Să pot s-aştept să mai crească!
Ah, fetică, fetişoară,
Creşte, fă-te mărişoară,
Ca să-ncepi să simţi amorul
Şi să te găsească dorul;
Ranele mele să-ţi vie,
Şi atuncea să-mi crezi mie;
Să vezi inima în mine
Cît se arde pentru tine;
Că aştept cu nerăbdare
Să te nalţi, să creşti mai mare,
Să cîştig a ta iubire,
Să trăim în fericire;
Să trăim, cît avem viaţă,
Ca doi porumbi cu dulceaţă:
Să trăim, cît o vrea sfîntul,
Să ne despartă mormîntul.

TOATĂ LUMEA

(Scris în Bucureşti, la 7 mai 1884, după Petrea Creţul Şolcan.)

Frunzuliţă solz de peşte,
Toată lumea mă huleşte,

Numai puica mă iubește,
Numai puica mă primește:
Mă spală, mă primenește,
Cu scurteica mă-nvelește;
Cu scurteica de cutnie,
Place multora și mie;
Cu scurteica de atlaz,
Face multora-n necaz.
Toată lumea rău pe mine,
Numai puica-mi face bine;
Toată lumea mă urăște,
Numai puica mă iubește.

PUICA

(Variantă scrisă la 1869, după moașa Maria din comuna Negoiești, județul Ilfov.)

Foaie verde solz de pește,
Toată lumea mă huiește,
Numai puica mă iubește:
Mă spală, mă primenește,
Cu scurteica mă-nvelește,
Din inimă mă-ngrijește.
Foaie verde ș-o lalea,
Puică, puiculița mea,
Daca ți-am greșit ceva,
Na la neica gurița,
Că de astăzi înainte
Te-oi iubi cu dor fierbinte.

OLTENESC

(A se vedea *Spitalul Amorului* de Anton Pann, București, 1852, broșura 1, ed. II, pag. 69—70. În colecțiunea d-lui V. Alecsandri, hora XXI de la pag. 344, intitulată *Sultana*, are primele trei versuri asemănate cu ale acestui cîntec. Asemenea mai e reprodus ca doina XXXVI, sub titlul *Aolică, dodo fa*. suprimîndu-se ultimele șase versuri.)

— Aolică, dodo fa,
Au tu mi-ai făcut ceva
De nu te mai poci uita?
— Ba nu ți-am făcut nimic,
Dar mi-e vorba cu lipic
De supui p-orice voinic.
— Hai, mîndro, pe deal în sus
C-a făcut făsuiul fus
Și nici haraci nu i-am pus.
Hai, mîndro, să ne suim.
Să mergem să-l hărăcim,
Numai amîndoi să fim.
Eu să hărăcesc din deal
Către vale jos pe mal
Și tu, mîndro, către deal.
Față-n față să privim,
Ochi cu ochi să ne-ntîlnim,
Unul spre alt' să venim.
Eu din deal haraci să pui,
Tu din vale să te sui,
Frică mi-e că te răpui.
Vino, mîndro, că nu-s lup,
Nici vrun cîine să te rup,
Ci-s voinic ca să te pup.

AM IUBIT

(Scris în Bucureşti la 9 mai 1884, după Petrea Creţul Şolcan.)

Iubii fete şi neveste
O sută şi cincisprezece,
Şi mi-e inimioara rece.
Am iubit ş-o să iubesc,
Viaţa să-mi mai îndulcesc;
Că vlădica, de-i vlădică,
Şi tot are ibovnică,
Dar un voinicel ca mine
Să n-am patru-cinci pe lume?
Iubii una, iubii două,
Iubii o sută şi nouă,
Ş-o să mă iubesc vro opt
Ş-o fată potropop
Să-mi stea inima la loc.

CÎT OI FI

(Scris după diferiţi lăutari din Bucureşti, la 1873. A se confrunta varianta din *Dorul*, 1879, nr. 145, pag. 153.)

Cît oi fi ş-oi mai trăi,
Fată-mare n-oi iubi,
Ci-oi iubi o nevestea
S-o am de ibovnicea;
Oi iubi d-o nevestică
Să stau noptea făr' de frică,
Că, de m-o prinde cu ea,
Oi da gloabă ş-oi scăpa.
De te prind cu fată-mare,
Ţi-o aruncă în spinare,
Iar de nu, cînd se mărită,
Îţi lasă inima friptă.

VĂDUVIŢA GRASĂ

(A se vedea *Spitalul Amorului*, de Anton Pann [ed. II, 1852, Bucureşti, breşura V, p. 14, cîntecul 7].)

Văduviţă grasă,
Tînără rămasă,
Rumenă, frumoasă,
La ochi mîngîioasă;
Văduviţă dragă,
Tînără şi fragă,
Dragă copiliţă
Cu o garofiţă,
Nu umbla cernită
Şi nepremenită,
Jalnică, 'ntristată
Şi nepieptănată.
Scoal' de dimineaţă,
Spală-te pe faţă
Şi mi te găteşte,
Părul-ţi netezeşte.
Ah, şi vino, zînă,
Dă cu mine mînă,
Să trăim viaţă
Plină de dulceaţă.
Nu fi amărîtă,
Că nu eşti urîtă,
Ci eşti încă fragă
Şi mie-mi eşti dragă.

BĂRBAT N-AI

(Scris după lăutarul Ioniță din comuna Rudeni, la 1869.)

— Foaie verde de pospai,
Mariţico, barbat n-ai,
Dar gurița cui o dai?
— O dau la cin' mă iubește
Și nu mă mai părăsește.
— Dă-mi-o, drăguță, și mie
Pînă la Sîntă-Mărie,
Și de-aci pîn' la Ispas,
Că, mă jur, nu te mai las.

ÎNVĂȚUL

(Scris la 9 mai 1884, în București, după moș Petrea Crețul Șolcan. Ca variantă, să se confrunte *Rîndunica*, nr. IX, pag. 332, din colecțiunea d-lui V. Alecsandri.)

Foicică, foi domnești,
Voinicele din Crețești,
De ți-e voia să iubești,
Vin' singur să ispitești,
Vin' singur ca să-mi
vorbești:
Nu mai pune pe altul,
Că altul umple satul
Și m-aude bărbatul;
Că dușmanul e dușman,
Face calul armăsar
Și se pune pe cărbuni,
Umple satul cu minciuni.

MARIȚICA DIN PLOIEȘTI

(Scris la 14 august 1883, după Petrea Crețul Șolcan, la Lacul-Sărat.)

Foicele, foi domnești,
Mariţico din Ploiești,
Albă ești,
Frumoasă ești,
Cu bărbatul cum trăiești,
Că eu văz că-ntinerești!
— Foicică măr domnesc,
Zice lumea că iubesc!
Că iubesc
Și că trăiesc
Nici eu nu tăgăduiesc:
Nu voi să mă prăpădesc!

MARIȚICA DIN PLOIEȘTI

(Variantă scrisă în București, la 9 mai 1884, tot după moș Petrea Crețul Șolcan.)

— Floricele, flori domnești,
Mariţico din Ploiești,
Albă ești,
Frumoasă ești,
Cu bărbatul cum trăiești?
— Trăiesc bine ca cu dracul,
Că ș-ascară mi-a spart capul:
Mi-a spart capul
Cu baltacul,
Dar, lasă, c-o să-l ia dracul!
— Floricele, flori domnești,

Mariţico din Ploieşti,
Albă eşti,
Frumoasă eşti,
De ce nu te potoleşti,
La ce dracul mai iubeşti?

HORA

(A se vedea *Dorul*, ediţiunea X, Bucureşti, 1870, pag. 158, cîntecul 146.)

Neica-mi zice: — „haide-aşa,
Săruta-ţi-aş guriţa
Seara şi dimineaţa,
Peste zi totdeauna!"
— Foaie verde de trifoi,
S-a vestit lumea de noi
Că ne iubim amîndoi!
— Lasă lumea să vorbească,
Numai puica să-mi trăiască
Şi să vrea să mă iubească;
Să vie cînd o chem eu,
Şi mă jur pe Dumnezeu:
Te-oi iubi, sufletul meu!

A PLECAT

(A se vedea Anton Pann, *Spitalul Amorului*, broşura IV, cîntece populare, ediţ. II, Bucureşti, 1852, partea finală a cîntecului de sub nr. 6, pag. 16.)

A plecat neica la ţară,
Şi nu mi-a spus de aseară
Ca să-i fac o azimioară,
S-o dospesc la ţiţişoară
Şi s-o coc la inimioară.

DUŞMANII

(A se vedea *Albina Pindului* din 1 ianuariu, anul 1870.)

De cînd, dragă, ne-am iubit
Duşmanii ne-au îngrădit
Nu cu pari, nici cu nuiele;
Numai cu cuvinte rele.
Dar-ar Dumnezeu d-un vînt
Să dea gardul la pămînt,
Numai parii să rămîie
Duşmanilor de tămîie.
Cîte lacrămi am vărsat
Făceam d-o fîntînă-n sat,
Fîntînă cu trei izvoară
Să bea duşmanii să moară.

DUŞMANILOR

(Scris la 9 mai 1884, în Bucureşti, după Petrea Creţul Şolcan, lăutarul Brăilei.)

Frunză verde lemn cîinesc,
Stau mereu şi mă gîndesc

Pe dușmani cum
să-mblînzesc,
Pe puicuța să-mi iubesc.
Foicică trei granate,
Mi-e puicuța cam departe:
D-ar fi noaptea trei conace,
M-aș duce și m-aș întoarce,
Dar mi-e noaptea d-un
conac,
Nu știu, frate, ce să fac!
Foaie verde busuioc,
M-aș duce pîn'la un loc
Să dau dușmanilor foc,
Să arză bordeiul tot,
Să rămîie numai parii
Să se-nțepe toți dușmanii!
Dușmanii, dușmancele
Nu-și mai păzesc gurile,
Nu-și mai grijesc casele,
Răzimînd gardurile
Să strige dragostile.
Dușmanilor, v-am tot zis
Să-mi lăsați drumul deschis
Fără gard și fără par,
Că duc viață cu amar;
Voi n-ați ascultat deloc,
Rău o să vă fie-n foc!

DUȘMĂNIA

(Scris la 12 mai 1884, în București, după Petrea Crețul Șolcan.)

Foaie verde de năut,
De cînd maica m-a făcut
Tot dușmani eu am avut:
Și dușmanii m-au pîrît,
Dușmancele m-au urît,
Tot la rele m-au tîrît.
Foaie verde de năut,
Vezi dușmanii ce-au făcut:
D-am început
La iubit
Ei cu gard m-au îngrădit,
Cu vorba m-au înnegrit.
Rugai cerul vro trei ani
Să mă scape de dușmani,
Și Dumnezeu, ca un sfînt
A dat o ploaie cu vînt
Ș-a pus gardul la pămînt,
De i-au rămas numai parii
Să se-nțepe toți dușmanii,
Ș-au rămas dușmancele
S-adune nuielele,
Să-și măsoare zilele.

LACRĂMILE

(Scris în București, la 1870, după diferiți lăutari.)

Foaie verde lemn uscat,
Cîte lacrămi am vărsat
Făceam d-o fîntînă-n sat,
Fîntînă cu trei izvoară,
Să bea dușmanii să moară;
Să bea dușmancele mele,
Să se stingă focu-n ele;
Să nu simță, să nu vază,
Orice-or vedea să nu creadă.
Foaie verde lemn uscat,
Mult e dușmanul jurat:

Te vede că plingi de foc,
Lui nu-i pasă nici deloc;
Te vede că plingi cu dor,
Lui nu-i pasă nici să mori;
Te vede că suferi greu,
El se bucură mereu;
D-ăi vărsa lacrămi cu sînge,
Nu te vede, nu te plînge!

LACRĂMILE

(Variantă constituind partea finală a cîntecului *Frunză verde de năut* din *O călătorie în Dobrogea* de Teodor T. Burada, Iași, 1880 [p. 231].)

Spune-mi cu adevărat:
Cîte lacrimi am vărsat?
Făceam o fîntînă-n sat:
Fîntînă cu cinci izvoare,
Două dulci și trei amare,
Să bea dușmanii să moară;
Să bea și dușmanca mea,
Să plesnească fierea-n ea.

GARDUL

(Scris după lăutarul Ioniță din Rudeni, la 1870.)

Frunză verde flori învoalte,
Pe noi cine ne desparte?
Gardul cu nurelele,
Puica cu sprîncenele.
Dar-ar Dumnezeu d-un vînt
Să dea gardul la pămînt:
Numai parii să rămîie
Dușmanilor de tămîie.

OLTENESC

(Publicat de Anton Pann în *Spitalul Amorului*, București, 1852, broșura I, ed. II, pag. 67—68. În colecțiunea d-lui V. Alecsandri, figurează ca doina XXXVI sub titlul *Spune, mîndro*, cu suprimarea versului de la mijloc din fiece strofă și cu omisiunea mai multor strofe sau schimbări de versuri.)

Spune-mi, mîndro, mergi, nu mergi,
Ori poteca să-mi dezlegi:
Din do', una să-ți alegi!
Spune-mi, mîndro, vrei, nu vrei,
De mă iei, de nu mă iei,
Că colea mă roagă trei.
Aideți, mîndro, să fugim;
Să fugim, să pribegim,
Unde-om putea să trăim;
Că satul ni s-a mărit,
Dușmanii s-au înmulțit
Și nu mai e de trăit.
Unde sînt cu doi, cu trei,
Vorba de noi e-ntre ei,

Dușmani ai tăi și ai mei;
Că unde sînt doi cu doi
Vorba le e tot de noi
Să ne bage în nevoi.
Toți se uită ca la urs
Și fac sfaturi prin ascuns
Să ne facă vrun neajuns!
Știi, mîndro, ce-am pus de gînd?
Să plec, să te las plîngînd,
Din ochi negri lăcrămînd;
Ș-o să-ncalic pe cal murg
Mai curînd ca să ajung
Către deal la Cîmpulung;
Către deal peste Muscel,
Să trec Prahova cu el,
Fără să mă ud defel;
Să mă duc la draga mea,
Care mă iubeam cu ea
Din copilăria mea;
Că nu-s cline să o uit,
Ci-s voinic să o sărut,
Că ea dintru-ntîi m-a vrut.

GRÎU MĂRUNT

(Scris la 12 mai 1884, în București, după Petrea Crețul Șokan. A se vedea și *Dorul*, din 1882, ediția unea G. A. Lăzăreanu.)

Foaie verde grîu mărunt,
De amurezat ce sînt,
Nu văz luna pe cer sus,
Nici soarele la apus;
Nu văz iarba pe pămînt,
Nici luna pe cer mergînd,
Nici soarele răsărind,
Nici stelele strălucind.
Foaie verde grîu mărunt,
De amurezat ce sînt,
Nu știu luna pe cer merge,
Ori puica la apă trece
Să-mi aducă apă rece,
Cine bea de dor îi trece;
Apă rece de cișmea,
Cine bea rămîne grea;
Apă rece de fîntînă,
Cine bea de dor i-alină.
Foaie verde grîu mărunt,
Dar-ar Dumnezeu cel sfînt
Să bea și dușmanca mea,
Bat-o Maica Precista
Și Sfînta Duminica.

ȚAȚO

(Scris în București, la 1869, după diferiți lăutari.)

Foaie verde lobodă,
Țațo,
Gura lumii-i slobodă,
Țațo,
Las-o-n pace să vorbească,
Țațo,
Dragostea să ne trăiască,
Țațo;
Las-o-n pace să bîrfească,
Țațo,

Neicuța să te iubească,
Țato.

NUMAI

(Scris la 7 și 9 mai 1884, în București, după moș Petrea Crețul Șolcan.)

Foicică solz de pește,
Ia vezi lumea cum trăiește,
Cum trăiește, cum iubește,
Și nu se mai dovedește;
Dar eu o dată iubii
Și-ntr-un ceas mă dovedii.
Eu iubii numai o dată,
Și m-a aflat lumea toată;
Am iubit-o numai seara,
Ș-a aflat tîrgul și țara.
Alții iubesc cîte-un an,
Și n-au pe nimeni dușman;
Eu iubii o săptămînă,
Vin dușmanii ca la stînă;
Eu iubii de azi pe mîine,
Dușmanii se țin de mine!
Alții dau cu pungile
De cheltuiesc sutele
Și iubesc tot slutele,
Iar eu dau cîte-o leiță
Și iubesc o porumbiță
Cu gura de garofiță,
De-i miroase limb-a țiță
Și buzele-a micșuncle,
Mușcar-ar neica din ele,
Ca dintr-un fagur de miere.

MÎNGÎIEREA

(Scris la 8 mai 1884, în București, după Petrea Crețul Șolcan, lăutarul Brăilei.)

Foaie verde ș-o crăiță,
Am avut d-o puiculiță,
Puiculiță bălăioară,
Cu cosița gălbioară,
Dar dușmanii mi-o luară.
Las' s-o ia, s-o ia, s-o ia,
N-ar avea parte de ea;
Las' s-o ia, mie nu-mi pasă:
N-o s-o ție-nchisă-n casă,
N-o s-o ție-n colivie,
Tot la neica o să-mi vie;
Ș-atunci o s-o judec bine
De ce m-a lăsat pe mine.
Puiculiță bălăioară
Cu cosița gălbioară,
Dușmanii mi te luară,
Dar vino la mine iară.

OLTUL

(După Petrea Crețul Șolcan, scris la Lacul-Sărat în 9 august 1883. *Doina* LIV, pag. 291, intitulată *Olteanul* în colecțiunea d-lui V. Alecsandri, e o variantă înfrumusețată a acestui cîntec.)

Oltule, Olțețule,
Oltule, ciine spurcat,
Ce vii așa turburat?

Au la coadă te-a plouat
De-mi vii aşa mîniat
Şi cu sînge-amestecat:
Tot cu sînge de haiduci,
Cu căpestre de cai murgi?
Oltule, Olteţule,
Seca-ţi-ar pîraiele
Să rămîie pietrele,
Să trec cu picioarele,
Să mai văd copilele:
Tot copile mărunţele
Şi la gîturi cu mărgele,
Pe pofta inimii mele!

OLTUL

(A se vedea *Spitalul Amorului* de Anton Pann, Bucureşti, 1852, broşura III, pag. 23—24. Cu mici modificări s-a reprodus în colecţiunea d-lui V. Alecsandri ca doina XLIX, pag. 284. Inserată şi în *Dorul*, ediţiunea X, Bucureşti, 1870.)

Oltule, Olteţule,
Seca-ţi-ar pîraiele,
Să crească dudaiele,
Să trec cu picioarele.
Oltule, rîu blestemat,
Ce vii aşa turburat?
Ce te răpezi ca un zmeu
Şi-mi opreşti pe Nitul meu?
Schimbă-ţi, schimbă-ţi apele,
Slăbeşte-ţi vîrtejele,
Să-ţi văd pietricelele;
Cînd trec fetişoarele
Să le speli picioarele.
Iacă neica! Nu e neica,
Că, d-ar fi venit neicuţa,
L-ar fi cunoscut leicuţa.
Cine vine nu e neica.
Vîntule, du-te de-i spune
Că zăbavele nu-s bune,
Că Florica-i duce dorul
Şi i-a-nţelenit ogorul.
Vino, Nitule băiete,
Ce faci lelea să te-aştepte?
Busuiocul a-nnegrit,
Rozmarinu-a-ngălbenit;
Lelea plînge, se jeleşte,
Nimeni n-o mai îngrijeşte.
Vino, Nitule băiete,
Ce faci lelea să te-aştepte?

DA-V-AR DUMNEZEU...

(Scris în Bucureşti, după diferiţi lăutari, la 1873. Să se compare *Du-te, lume*, de la pag. 209, în broşura d-lui Sim. Fl. Marian.)

Foicică trei zambile,
Dragele neichii copile,
Da-v-ar Dumnezeu d-un bine
Şi mie d-o sănătate
Să vă pot iubi pe toate.
Foaie verde usturoi,
Nu mai pot trece de voi

Nici prin cring, nici prin zăvoi,
Că-mi păziți cărările
Ca pe flori albinele.
Foaie verde trei aglici,
Dă v-oi mai găsi p-aici,
O să mă fac pricolici,
Că la toate l-am plăcut,
Pe toate-o să vă sărut.

FĂ-MĂ, DOAMNE

(Scris, parte în București, după Stroe, tăietor de lemne, la 1869; parte după Petrea Crețul Șolcan, lăutar din Brăila, la 8 mai 1884. Ca variantă să se compare *Fă-mă, Doamne*, de la pag. 81, în culegerea d-lui Sim. Fl. Marian.)

„Rozmarine, siminoace!
Fă-mă, Doamne, ce mă-i face,
Fă-mi inimii ce-i place:
Fă-mă un pui de porumbel
Să mă-nalți în sus la cer,
Să mă uit în Braniștea,
Să-mi privesc ibovnica
Cum o bate maică-sa
De mi-a secat inima,
Vai de mine și de ea!"
Foicică ș-o lalea,
Voinicelul cum zicea
Dumnezeu îl asculta,
Că-l făcea un porumbel,
Se-nălța în sus la cer,
Se uita în Braniștea,
Și acolo ce-mi vedea?
Își vedea ibovnica
Cum o bătea maică-sa
Cu nuiele de giubea
De-i usca inimioara,
Cu steblă de busuioc
Peste subțirel mijloc
De-i seca trupul cu foc.
Vai de dînsul, vai de ea,
Tristă le e inima
Că le-noată-n voie rea,
Ea de dînsul, el de ea!

DRAGĂ BĂIEȚELE

(Scris după Petrea Crețul Șolcan, la 7 mai 1884, în București. Ca variantă, să se confrunte *Măi băiete*, pag. 148, în colecțiunea d-lui Sim. Fl. Marian.)

Frunzuliță trei smicele,
Dragă băiețele,
Leagă calul de zăbrele,
Dragă băiețele,
Intră-n casă, nu te teme,
Dragă băiețele,
Că de cine te-ai temut
S-a dus și n-a mai venit:
A pus spate la pămînt
Și fața la răsărit
Ș-a lăsat cu jurămînt
Să-i fac cosciug de argint

Şi clapă mare de plumb
Ca să-l ducă mai afund,
Să putrezească curînd.

IBOVNICUL

(Scris la 9 mai 1884, în Bucureşti, după Petrea Creţul Şolcan.)

Frunzuliţă grîu curat,
A ibovnicel băiat
Nensurat,
Necununat,
Nici mustaţa nu i-a dat;
Dar, de frica birului,
Trecu apa Jiului;
De groaza zapciului,
Trecu apa Oltului.
Cînd o trecu jumătate,
Leica-l trase de la spate
Şi-i zise: „unde pleci, frate,
Cu dragostele mai toate?"

ALBA DE LA MUNTE

(Publicat de Anton Pann în *Spitalul Amorului*, Bucureşti, 1852, broşura I, ediţia II, pag. 61—64. D-l V. Alecsandri l-a reprodus în colecţiunea d-sale doina nr. XXXV, pag. 267, introducînd cîteva modificări de cuvinte şi suprimări de versuri.)

Albo, albo de la munte,
Ce-ai pus fesoiorul pe frunte,
Că ţi-au icşit vorbe multe!
— Las' să-mi iasă
Că nu-mi pasă,
Că nu e badea acasă,
Ci e dus badea la coasă
Să-mi cosească fîn cu rouă;
Frînge-i-s-ar coasa-n două
Să vie la alta nouă:
Să-mi cosească fîn, costrele,
Facă-şi coasa-n bucăţele
Să vie-n braţele mele;
Să-mi cosească fîn cu floare
Să-mi fie de sărbătoare
La cap şi la ţiţişoare.
Zică lumea: îi dau pace,
Că m-oi purta şi voi face
După cum lui badea-i place.
Zică lumea, orice-o zice
Nu va putea să ne strice,
Dragostea să ne rădice;
Că mă ştie badea bine,
Inima lui e la mine
Şi-a mea o poartă la sine.
Inima lui îmi vorbeşte
Şi a mea lui îi şopteşte
Că una d-alta doreşte;
C-amîndouă sînt legate
Cu lanţuri arse,-nfocate,
Şi-una pentru alta pate.
Şi lanţul ce le coprinde,
Între ele cînd se-ntinde,
Cu mai rău foc le aprinde;

Iar cînd s-adun amîndouă
Atuncea parcă le plouă
O răcoreală de rouă:
Le plouă, le răcorește,
Dar de tot nu le răcește,
Că dragostea le-ncălzește.
Nici va răci vreodată
Dragostea lor cea-nfocată,
Dorul ca să ni-l abată.
Așa le e jurămîntul,
Și-s legate cu cuvîntul
A le despărți mormîntul!

FOC LA INIMIOARĂ

(Scris la 9 mai 1884, după Petrea Crețul Șolcan, în București.)

Foaie verde sălcioară,
Foc' foc, foc la inimioară;
Foc la inimioara mea,
Și nu-l știe nimenea
Afar' numai de puica.
Strig pe puica, nu m-aude
Și, d-aude, nu-mi răspunde,
Focul inima-mi pătrunde.
Arde focul și mă-ncinge,
Nimenea nu-l poate stinge,
Decît numai puicuța,
Puicuța cu guriță.
Foc la inimioara mea
Cît ar arde Slatina,
Slatina și Craiova.

ARDE FOC ÎN BUCUREȘTI

(Scris în București, la 9 mai 1884, după Petrea Crețul Șolcan lăutarul Brăilei.)

Arde foc în București,
Merg scînteiele-n Popești
Și dogoarea la Ploiești,
Iar lumina-n Cîmpina
La cocoana Joița.
Arde focul și se-ntinde:
Bucureștii nu s-aprinde,
Numai inima-mi coprinde
Și cu flacări mi-o încinde.
Arde focul, mă încinge,
Șapte județe nu-l stinge:
Nici scripcarul
Cu scripca,
Nici cobzarul
Cu cobza,
Numai puica cu gura
Îi potoale arsura.

MAMA ȘI FATA

(Scris în București, la 11 mai 1884, după moș Petrea Crețul Șolcan.)

— Foaie verde ș-o lalea,
Maică, măiculița mea,
Miul trece Dunărea
Și mi-a luat inima:
Mă duc, maică, să mi-o dea,
Să nu se ducă cu ea!

— Foicică ș-o zorea,
Nu te duce, fata mea,
Că-l cunosc pe fluierat
Că nu-i voinicel curat,
Ci e vreun pui de Jian
Și de inimi hoțoman.
A iubit fetele-n Jii
Și le-a lăsat cu copii.
— Foicică ș-o lalea,
Maică, măiculița mea,
Ce fac eu cu inima?
Miul, nalt
Și sprîncenat,
Inimioara mi-a luat.
Miu-i nalt și subțirel.
Pleacă inima-mi cu el!
— Stai, Miule, nu pleca,
Vin' de-i adu inima
Binișor, să n-o sminteșți,
Că n-ai bani ca s-o plătești,
Nici lacrămi ca s-o jelești,
Nici popă ca s-o grijești.

IONICĂ

(Scris în București, parte la 17 noiembre 1870, după lăutarul Ioniță din Rudeni, parte, la 9 mai 1884, după Petrea Crețul Șolcan.)

— Foaie verde d-alunică,
Unde-ai plecat Ionică?
— Peste Olt la ibovnică,
Că mi-a rămas singurică!
— Foaie verde de sipică,
De ce te duci, Ionică?
Au ți-e silă, au ți-e frică,
Au ți-e mahalaua mică,
De nu-ți găsești ibovnică?
— Nu mi-e silă, nu mi-e frică,
Nici mi-e mahalaua mică,
Dar am ibovnica mea
Ș-am lăsat-o singurea
Numai cu mătușă-sa.
— Foaie verde foicică,
Nu te duce, măi bădică:
Oltu-i mare, luntrea-i mică,
Să nu te-neci, Ionică;
Stai aci la vecinică
C-o să găsești ibovnică!
— D-aș ști, lele, că mă-nec,
Dau prin apă mai d-a drept
Și io Oltul tot îl trec,
C-o să pui murgul pe lat
Să mă scoată la uscat,
Ș-o să pui murgul înot
Să mă treacă Oltul tot,
Că cu luntrea nu mai pot.
— Foaie verde d-alunică,
Stai cu mine, Ionică,
Ca să-ți fiu io ibovnică;
Că io, leică, te-oi iubi,
Dorul ți l-oi potoli,
Peste Olt n-ăi mai gîndi.
— Ba e vorbă, leiculiță,
Stăpînește-ți a guriță:
Ca ibovniceaua mea

Nu mai e-n lume alta
Din Ploieşti în Slatina
Şi dincolo de Cerna!

IONEA

(Scris la comuna Maia, judeţul Ilfov, în anul 1871.)

— Foicică ş-o lalea,
Ionică, Ionea,
Vin la neica sub giubea
Ca să-ţi sărut guriţa,
Că-i mai dulce ca mierea,
Să-mi potolesc inima,
Că mă arde pustia;
Mă arde şi mă munceşte,
De dorul tău mă topeşte!
— Foicică de răsură,
Mai rabdă, neică, de gură
Pîn' de azi o săptămînă
Şi, de vrei un sărutat,
Să facem d-o nuntă-n sat,
Că fără de cununie,
Nu ţi-oi da guriţă-n vie,
Măcar că mi-ai plăcut mie
Şi dorul tău mă mîngîie.

SĂ SLUJEŞTI PE TOŢI, SĂ IUBEŞTI PE UNUL

(Tradusă, pentru comparaţiune, din poeziile populare sîrbeşti.)

Ţi-este drag să vezi spre seară
P-ale Dunărîi verzi maluri
Cum vitejii,-n corturi albe,
Chefuiesc cu vinuri bune.
Dar pe ei cine-i slujeşte?
O frumoasă tinerică,
Şi, pe cînd la fiecare
Le dă vinul în pahare,
Ei se-ncearcă s-o apuce,
S-o apuce, s-o sărute,
Apărîndu-se, ea zice
Şi din gură le vorbeşte:
— De slujit,
Pe toţi slujesc;
De iubit,
P-unul iubesc,
Că soarta mi l-a trimes,
Inima mi l-a ales!

MARIOAREI

(Scris la 7 mai 1884, în Bucureşti, după Petrea Creţul Şulcan.)

Frunză verde sălcioară
Ce-ai în gură, bălăioară,
Ce-ai în gură Marioară?
— Mărgărit şi scorţişoară,
Ce miros de te omoară!
— Dă-mi şi mie scorţişoară,
Că ţi-e gura o comoară;
Dă-mi şi mie mărgărit,
Că sînt rupt de ostenit
Alergînd după iubit!
Of, iubit, iubit, iubit,
Boală făr' de crezămînt,

După tine alergînd
Trei perechi de cizme-am rupt
Şi căciula mi-am pierdut,
Dar nimic n-am folosit.

MARIOARA

(A se vedea *Dorul*, ediţia II, George A. Lăzăreanu, Bucureşti, 1882.)

— Foaie verde sălcioară
Marioară, Marioară,
În credinţă de ştiam
Cît o să pat într-un an,
Nu mă mai amurezam,
Rămîneam singur buştean;
Căci dragostea de la tine
M-a prăpădit, vai de mine;
M-a făcut din om neom
Şi m-a uscat ca p-un pom,
Ca p-un pom dintr-o grădină
Fără soare şi lumină,
Foaie verde sălcioară,
Mariucă, Marioară,
Ce strîngi tu la inimioară?
— Mărgărit şi tămîioară!
— Dă-i şi neichii mărgărit
Ca să-i treacă de iubit;
Dă-i şi neichii tămîioară
Să puie la inimioară,
Că dragostea de la tine
M-a prăpădit, vai de mine:
M-a făcut din om neom
Şi m-a uscat ca p-un pom.

MARIEI

(Scris în Bucureşti, la 8 mai 1884, după Petrea Creţul Şolcan, lăutarul Brăilei.)

— Firicel de iarbă neagră,
Cînd îţi zic „Marie dragă",
Limba-n gură mi se leagă
Cu fir de mătase neagră:
Vino, puică, de-l dezleagă!
— Îl dezleg c-un sărutat,
Că de mine ai oftat.
— Şi eu îngenunchi la tine
Să te-ntreb daca ţi-e bine.
— Mai bine nu se mai poate;
Mi-a pierit junghiul din spate,
S-au dus durerile toate!

SUNĂ, SUNĂ ŞI RĂSUNĂ

(Variantă inserată de Anton Pann în *O şezătoare la ţară sau Povestea lui Moş Albu*, Bucureşti, 1852, partea II, pag. 78—79. Doina XLVIII din colecţiunea d-lui V. Alecsandri,

pag. 283, e o scurtată modificare a acestui cîntec.)

Sună, sună şi răsună,
Sună pietricica-n vale
Răsturnîndu-se pe cale:
Mîndra mea plînge cu jale.
Plînge, plînge şi suspină
Că pe deal, pe colnicele
Şi-a pierdut prin potecele
Dragostile tinerele,
Plînge, plînge, se jeleşte,
Blestemînd iarba şi pirul
Şi căutînd-o cu firul
Să-şi găsească trandafirul.
Plînge, varsă lăcrămele,
Oftînd cu foc şi cu pară
Că dragostea d-astă-vară
Se schimbă-n fiere amară,
— Dragă mîndro, nu mai plînge,
Din ochi lacrămi nu mai stoarce,
Că ce zboară nu se-ntoarce:
Ai rupt firul, nu se toarce!

SUNĂ, SUNĂ

(Scris la 1869, după lăutari din Bucureşti. A se vedea colecţiunile *Dorul şi Amorul.)*

Foaie verde ş-o alună.
Sună, sună şi răsună,
Sună pietricica-n girlă,
Puica mea plînge cu milă;
Sună pietricica-n Olt,
Puica mea plînge cu foc;
Sună pietricica-n vale,
Puica mea plînge cu jale;
Sună pietricica-n deal,
Puica mea plînge amar.

ŢINE, DOAMNE

(Scris la 12 mai 1884, în Bucureşti, după Petrea Creţul Şolcan.)

Foicică de bujor,
Ţine, Doamne, luna-n nor
Să mă satur de amor,
Că sînt cu puica-n pridvor,
Foicică izmă creaţă,
Ţine, Doamne, luna-n ceaţă
Să mă satur de dulceaţă,
Că sînt cu puica pe braţe.

TRANDAFIR

(Publicat de Anton Pann, ca al 9-lea cîntec din broşura III, *Spitalul Amorului*, ediţia II, Bucureşti, 1852, pag. 37. D-l V. Alecsandri, în colecţiunea d-sale, l-a reprodus ca doina XL, pag. 275, modificînd începutul şi adăugînd la fine 8 versuri noi.)

Am ibovnic logofăt,
Pe nume să vi-l arăt:

Numele lui Trandafir,
Duşmanii mi-l pun la bir,
Şi nu-l pun ca p-un copil.
Ci mi-l pun ca p-un mazil.
El, de frică, s-a răznit:
S-a dus şi n-a mai venit;
S-a dus, frate, m-a lăsat,
La toţi pare bine-n sat,
Numai mie-mi pare rău.
C-a fost puişorul meu!

AUZI, LELE

(Scris la 9 mai 1884, după Petrea Creţul Şolcan, în Bucureşti.)

Auzi, lele auzi, dragă,
Auzi, lele, popa toacă:
Ieşi afară şi te roagă.
Te roagă la Dumnezeu
Să fie pe gîndul meu:
Să moară bărbatul tău,
Să mă-nsor, să te iau eu,
Să mă culc pe sînul tău
Ca şarpele pe dudău.
Auzi, lele, popa toacă:
Ieşi afară de te roagă!

PUICA

(Scris la 12 mai 1884, în Bucureşti, după Petrea Creţul Şolcan.)

Firicel de iarbă
Neagră,
Dintr-atîta lume largă
M-alesei c-o puică dragă.
Şi mi-o port cu fustă albă,
La gît cu cordeaua neagră.
Trece drumul, toţi
o-ntreabă:
„A cui eşti, puicuţă
dragă?“

POTECUŢA DIN PĂDURE

(Scris la 1865, după repausata mea mumă.)

Foaie verde de trei mure,
Ce mi-e mie drag pe lume
Poteceaua din pădure
Pardosită cu alune,
Cu alune mărunţele
Să-mi calce murgul pe ele,
Să-i trosnească sub picere,
C-aşa-i place mîndrii mele.

DINA ŞI BOIERUL

(Cîntec sătenesc din epoca de pe la 1828 pînă pe timpul Regulamentului Organic, citat de Dim. Bolintineanu în *Poezia română în trecut*, *Albina Pindului*, an. I, 1870, pag. 90.)

La coşarul dărîmat
Stă boierul răzimat,
Numai aur îmbrăcat.
Cîntă: inima-i e foc,

Dragostea-i n-are noroc.
El trămite slugile
Să-i dea Dina buzele,
Buzele, naramzele.
Dina, cu gura-i de frag,
Zice: „altul-mi este drag,
Ca mine băiat sărac!“

STRĂINUL URÎT

(Scris în București, după Petrea Crețul Șolcan, lăutarul Brăilei, în 8 mai 1884. A se vedea *Fecioru hid*, pag. 159, în culegerea d-lui Sim. Fl. Marian.)

Foicică de pe lac,
De străin și de sărac
Nu știu seara und' să
trag.
Aș trage la o vecină,
Dar mi-e frică de pricină
Că nu-i, ca mine, străină;
Mi-e frică că m-o huli
Și cu gura m-o goni:
„Ia fugi, urîte, din vatră,
Că pun cîinii de te latră;
Ia fugi, urîte, din prag,
Cu ciomagul să nu-ți trag;
Fugi d-aci, te du la luncă,
Că puricii te mănîncă!“
Foicică bob năut,
Vecinei ce să-i răspund?
Să mă bată cît de mult,
De la dînsa nu mă duc,
Că-s 'văţat la aşternut,
Aşa slut,
Aşa urît.

CÎNTEC DE DRAGOSTE

(Aceste versuri sînt „cea mai grațioasă expresiune a poeziei din timpii dintre domnia lui Caragea și domnia lui Grigorie Ghica, o odă amoroasă a unui poet misterios către una din juncle frumuseți ale epocei aceea. Era cîntată de toată lumea, în saloanele, cum și pe stradele Bucureștilor“. Dim. Bolintineanu, *Poezia română în diverse epoce*, *Albina Pindului*, anul I, 1868, București, pag. 13.)

Scoate capul la fereastră,
Frumoasă vecin-a noastră,
Să văd chipul tău frumos,
Stea din cerul neguros.
Față albă ca tulpanul,
Dragostii ne vine anul,
Căci, d-un an și șapte luni,
Mă porți, puică, cu
minciuni.
Aseară trecui călare
Pe la poarta ta cea mare
Și-ți zării rochița-n poale
Cusută cu naturale:
Naturalele de fir,
La mijloc cu trandafir,

Trandafir cu trei boboci
Ce cu foc din ochi îl coci.

DRAGOSTEA LA BĂTRÎNEȚE

(Scris la 11 mai 1884, în București, după Petrea Crețul Șolcan.)

Cît am fost eu de urît,
Multe dragoste-am avut:
Tot dragoste tinerele,
Mai mari și mai mititele,
Dragostele d-astă-vară
Le uitai pe prisp-afară,
Vînturile le luară.
Nu știu, vînturi le luară
Ori dușmanii le furară
Și-n gîrlă le aruncară,
Că de ele mă scăpară.
Dragoste din tinerețe,
Să-mi fugiți la bătrînețe,
Că și vînturi v-au luat,
Și dușmanii v-au furat.

MOȘUL BĂTRÎN

(A se vedea *Spitalul Amorului* de Anton Pann, București, 1852 [ed. II, broșura II, p. 40]. În varianta din colecțiunea d-lui V. Alecsandri, hora III, pag. 326, e vorba despre Vaslui și în notă se spune că „această horă se cîntă și în Valahia". Cf. *Dorul*, ediținea X, București, 1870, pag. 184, cîntecul 172.)

Aolică, ce văzui
Colea-n deal la Călmățui!
Fată mare, moș bătrîn
Cerea fetii măr din sîn.
Fata îl tot îmbrîncea
Și bătrînului zicea:
— Fugi la naiba, moș bătrîn,
Că nu-ți dau mărul din sîn.
Ce tot ceri și tot înnozi,
Că n-ai dinți mărul să-l rozi;
Nu ești copil, băiețel,
Să poți să te joci cu el!
Moșul către ea zicea:
— Nu știi nimic, fata mea.
Băiatul, copilăroș,
Aruncă mărul pe jos.
Eu sînt bătrîn fără dinți,
Dar copilul n-are minți:
Nu știe mărul mînca,
Nici cu el a se juca.

ÎMBĂTRÎNITUL

(Scris la 7 mai 1884, în București, după Petrea Crețul Șolcan, lăutarul Brăilei.)

Foicică trei zambile,
Pînă iubeam la copile
Mă țineam voinic în fire.
De cînd iubesc la nevoste,

Ia vezi firea cum îmi este:
Mustăcioara-mi se lungeşte,
Faţa mi se-ngălbineşte,
Păru-n cap mi se albeşte
Şi puterea-mi tot slăbeşte.
Frunzuliţă iarbă verde,
Numai cine ştie-mi crede
Patima-n care mă vede;
Numai cine-a păscut dorul
Ştie cin' mi-a albit părul
Şi mi-a ofilit trupşorul.

O DURERE

(A se vedea *Dorul* din 1882, ediţiunea G. A. Lăzăreanu.)

Frunză verde sălcioară,
Aoleo, maică, mă doare,
Mă doare la inimioară
C-am auzit astă-seară
Că drăguţul mi se-nsoară
Şi îşi ia d-o bălăioară,
Bălăioară florioară,
Dar-ar Dumnezeu să moară.

IBOVNICA PĂRĂSITĂ

(Scris după un lăutar din Valea-Lungă, în anul 1872. Ca variantă să se confrunte *Marioara*, pag. 9, în broşura d-lui Sim. Fl. Marian.)

— Foaie verde tămîioară,
Copiliţă bălăioară,
Mărită-te-n astă-vară
Că pe mine mă însoară.
— Foaie verde ş-o lalea,
Însoară-te dumneata,
Să văz pe cine-i lua.
D-ăi lua una ca mine,
Dumnezeu să-ţi dea-n de bine;
D-ăi lua-o din urîte,
Dumnezeu să nu-ţi ajute;
D-ăi lua-o mai frumoasă,
Dumnezeu să-ţi facă casă,
D-ăi lua vro bălăioară,
Să dea Dumnezeu să moară,
Să-i mănînc din colivioară,
Să-i beau vin din năstrăpioară,
Să-i fie ţărîna uşoară
Ca nouă pietre de moară,
Ca să fim amîndoi iară.

PUIŞORUL MEU

(Publicat de Anton Pann în *Spitalul Amorului*. A se vedea şi *Dorul*, ed. 1881, pag. 198.)

Foaie verde trei măsline,
Puişorul meu,
Am auzit şi ştiu bine,
Puişorul meu,
Că te-nsori, mă laşi pe mine,
Puişorul meu.

Însoară-te cu Dumnezeu,
Că mie nu-mi pare rău;
Nici bine, nici rău nu-mi pare,
Numai la ficați mă doare.
D-ăi lua una frumoasă,
Dumnezeu să-ți facă casă
De copii și de nevastă;
D-ăi lua din mai urîte,
Dumnezeu să-nu-ți ajute;
D-ăi lua-o mai așa,
Să nu ai parte de ea;
D-ăi lua vro bălăioară,
Să dea Dumnezeu să moară,
Să mă fac d-o vrăbioară,
Să-i mănînc din colivioară,
Să-i beau vin din năstrăpioară.

PUICULIȚA MEA

(Înserat de Anton Pann în *Spitalul Amorului* și sub această formă reprodus apoi în *Dorul* ediținea din 1882.)

Foaie verde mărăcine,
Am auzit, puică, bine
Că tu m-ai uitat pe mine
Și dai altuia guriță,
Cînd ieși seara la portiță.
Ce folos e dar de mine
Că bat calea pentru tine?
Păcat de a mea iubire
C am rămas în părăsire:
Surda ți-a fost jurămîntul,
Căci nu ți-ai ținut cuvîntul,
Cînd ziceai: „iad să mă-nghiță
D-oi cădea în necredință!"

HORĂ

(Publicată de Anton Pann în partea II din *O ședătoare la țară sau Povestea lui Moș Albu*, București, 1852, pag. 81 [75—78]. Hora XXXIV pag. 357, din colecțiunea d-lui V. Alecsandri e o variantă, mult modificată, a acestui cîntec. Să se compare *Drăgușul înșelat*, pag. 73, din colecțiunea d-lui Sim. Fl. Marian.)

Către mine te jurai,
Dorule, dorule,
Că pe nimeni nu mai ai,
Dorule, dorule,
M-ai făcut de te crezui,
Dar cu ochii te văzui
Că altul te mîngîia
Și-ți zicea c-o să te ia.
Ș-acel mi-e prieten bun,
Nu-mi vine ca să-mi răzbun;
Dară, de te-oi mai vedea
Iar în brațe a-i ședea,
Lui și ție-n acel ceas

Dragostea vă scoţ pe nas.
Din mîna mea ce-ţi păţi
Amîndoi v-aţi împărţi.

CUMNATELE

(Scris la 1870, după d-na Elena Constantinescu, din strada Călugărilor, Bucureşti.)

Frunză lemn uscat,
Prin tîrg prin Bîrlad,
Plimbă-mi-se, plimbă
Două tinerele,
Două cumnăţele.
Una-mi este grasă,
Grasă şi frumoasă,
Alta mai slăbuţă,
Dar şi mai drăguţă.
Ele se plimba,
Ori mi se certa,
Că una zicea:
— Surată, surată,
Daca-mi eşti cumnată,
De ce-mi eşti tirană,
De ce-mi eşti duşmană?
Bărbat mi-ai luat,
Casa mi-ai stricat,
Viaţa mi-ai scurtat!
Şi ea-i răspundea,
Din gură-i zicea:
— Surată, surată,
Eu îţi sînt cumnată,
Dar nu sînt tirană
Şi nu-ţi sînt duşmană;
Că, de ai bărbat,
Ţine-ţi-l legat
De picior de pat!
La mine ce cată
În poartă să bată
Pe la miez de noapte
Cu suspin de moarte?
— Surată, surată,
Daca mi-eşti cumnată,
Tu îmi eşti duşmană,
Inimă tirană;
Că tu-i ieşi afară
Numa-n fustişoară,
Numa-n cămeşoară,
Numa-n papucei,
Poarta să-i deschei!

BARBUL

(Scris în Bucureşti, la 1868, după un lăutar de la Obor. Ca variantă, a se vedea hora XII, pag. 335 din colecţiunea d-lui V. Alecsandri.)

— Foaie verde barlaboi,
Ce caţi, Barbule, la noi?
Au nu sînt fete la voi?
— Fete sînt, dar sînt mărunte
De n-ajung să mă sărute;
Sînt tot fete mărunţele,
Nu mă pot drăgi cu ele.
Foicică ş-un burete,
Vine Barbul de la fete

Cu mijlocul plin de bete;
Cu cămașă de bumbac
Cum e Barbului pe plac,
Cu izmene de fuior
Cusute pe la picior
Cum îi șade binișor.
Foaie verde ș-o lalea.
Iată Barbul că trecea
Pe la casa cu argea
Unde țese lelița.
Dar țesea, ori nu țesea,
Că din gură tot cînta:
— Barbule, Bărbuicule,
Semăna-ți-aș numele
Pe toate potecile,
Prin toate grădinile
Să răsară flori'e,
Florile, garoafele
Să le ia copilele
Să-și umple cosițele,
Să le poarte fetele,
Mai cu drag nevestele!
Foaie verde barlaboi,
Iar vii, Barbule, la noi?
Ce, nu sînt fete la voi?
— Ba sînt fete tot mărunte,
De n-ajung să mă sărute,
Și sînt fete mărunțele,
Nu mă pot iubi cu ele!

BARBUL

(Variantă dată de Anton Pann în *Spitalul Amorului*. broșura IV, ed. II, București, 1852, sub nr. 7, pag. 17—20.)

— Barbule din Răsuceni,
Ce cați la noi în Strîmbeni?
Ce cați, Barbule, la noi,
Ori nu-s fete pe la voi?
— Ba sînt multe, dar sînt mici,
Nu sînt încă de voinici:
Cu mici nici n-am ce vorbi,
Nici nu poci a mă iubi!
Vine Barbu de la plug
Cu doisprece boi la jug,
Cu trupul plin de asud
Și cămașa numa-n lud.
Dușmanii drumu-i pîndesc
Și în cîmp îl întîlnesc:
Se uit la doisprece boi
Și-și aleg dintr-înșii doi,
Barbul boii a-și scăpa
Voinicește se lupta,
Dar dușmanii, c-un ciomag
Dînd, capul Barbului sparg.
La casa cu trestioară
Zace un voinic să moară;
Nu știu zace, ori se face,
Că gurița nu-i mai tace:
Nici la umbră, nici la soare,

Nici la cap cu pernicoare,
Ci se bate zi și noapte,
Și varsă venin de moarte.
Cîntă buha sus pe cruce:
Pe Barbul la groapă-l duce,
Dar de plîns cine mi-l plînge
Și pe brat cine îl strînge?
Plînge maică-sa cît poate
Și surorile lui toate,
Mai cu foc și vărsînd sînge
Logodnica lui îl plînge
Și zicînd, cu multă jale,
Aste vorbe ea pe cale:
— Barbule, dragul tău nume
Semăna-ți-l-aș în lume,
Prin grădini, prin grădinițe,
Să răsară garofițe,
Viorele, micșunele,
Nu mă uita: Floricele
Să le poarte fetișoare
La cap și la țițișoare,
Și neveste tinerele
A se-mpodobi cu ele!

6. BAHICE

VIAȚA

(Scris în București, la 7 mai 1884, după moș Petrea Crețul Șoican, lăutarul Brăilei.)

Foicică trei bujori,
Azi e cerul plin de nori:
Mîine poate-o fi senin,
Ai tovarăși nu mai vin,
Foaie verde de pelin,
I-am trimis la buți de vin.
Să bem, să ne veselim,
La nimic să nu gîndim,
Viața să ne îndulcim,
Că e viața o nălucă,
Călător gata de ducă!
Frunză verde trei alune,
Cît trăiește omu-n lume
Să se teamă de suspinuri,
Să-i fie frică de chinuri;
Cu toți să se aibă bine,
Că nu știi moartea cînd vine,
Azi la tine
Mîni la mine.
D-o fi omul cît un munte,
Moartea nu-l caută-n frunte,
Oricît i-ar spune de multe;
Ci-l poftește să se ducă,
Că e viața o nălucă;
Călător gata de ducă!
Foaie verde de pelin,

Azi e nor, mîine senin,
Hai, tovarăşi, să bem vin:
Să bem, să ne veselim,
La nevoi să nu gîndim,
Că ca mîine-o să pierim.

BURLACUL

(Scris, parte, în 1870, după lăutarul Ioniţă din Rudeni, parte, la 7 mai 1884, în Bucureşti, după Petrea Creţul Şolcan.)

Fir de iarbă, firicel,
Greu de bietul voinicel
Că rămase singurel,
El cu lumea, ea cu el.
De dor, de inimă rea,
El în cîrciumă intra
Şi la băutură bea,
Şi din gură ce-mi zicea?
— De trei zile beau la bere:
Las' să beau, că n-am muiere,
Las' să beau, că n-am belele,
Pîrcălabul biru-mi cere;
Bir nu-i dau, că n-am muiere,
Nici muiere, nici copii,
Nici un fel de căpătîi.
Lasă-mă să beau revac,
Că sînt voinicel burlac;
Lasă-mă să beau rachiu,
Că cu-atîta mă mai ţiu.
Lasă-mă să beau la vin,
Şi la vin, şi la pelin,
Să mă curăţ de venin,
Că oftatul şi veninul
Duc la inimă veninul.
Lasă-mă să beau la bere,
Las' să beau, că n-am muiere,
Nici muiere, nici copii,
Nici un fel de căpătîi

ÎNDEMNUL

(Scris la Lacul-Sărat, în 9 august 1883, şi în Bucureşti, la 8 mai 1884, după Petrea Creţul Şolcan, lăutarul Brăilei.)

Foicică de lăptucă,
La cîrciuma de pe luncă
Vinu-i bun, ocaua mare,
Beau voinicii de-ncercare:
Pivnicioara-i mititică,
Cîrcimăriţa frumuşică,
Beau voinicii pînă pică.
— Foicică şi-o lalea,
Maică, măiculiţa mea,
Cîţi voinici de seama mea,
De dor, de inimă rea,
Intră-n cîrciumă şi bea
Să-şi potoale arsura!
Frunzuliţă trei costrei,
Mă duc, maică, după ei
La cîrciuma de pe luncă
Că ocaua e adîncă;

Dar nu mă duc la oca,
Ci la ibovnica mea,
Că parcă mi-a pus oala.
Foicică de aglică,
Pivnicioara-i mititică,
Circiumăreasa frumușică:
Hai la circiuma din luncă,
Să bem vinul de-ncercare
Și din gură-i sărutare.

STĂNCUȚA

(A se vedea *Spitalul Amorului* de Anton Pann, broșura IV, ed. 1852, pag. 3, și *Dorul*, ediția X, București, 1870, pag. 196. În colecțiunea d-sale, la pag. 347, XXIV horă, d-l V. Alecsandri a reprodus din acest cîntec versurile 1—12, 16, 17, 20—33 cu oarecare modificări.)

La bordei cu cruceă naltă,
La Stăncuța sprîncenată,
Joacă hora încheiată,
Curge lumea fermecată.
Vinul bun, ocaua mică,
Beau voinicii de-l usucă:
Nu se-ndură să se ducă,
Noaptea la ea îi apucă.
Cine trece se oprește,
Cum o vede-nnebunește;
Bea vin, punga-și cheltuiește,
Dimineața se căiește.
Cine se poate să treacă,
Să o vază, să nu-i placă
Și conacul, stînd, să-și facă?
Din patru boi cu doi pleacă!
Cine vine și călare
Cheltuiește tot ce are;
Iar de n-are-n pozunare,
Pleacă cu șeaua-n spînare;
Iar pe jos oricine vine
Își bea tot de lîngă sine:
— „Du-mi-te, neică, cu bine,
Că folos nu am de tine!“

BORDEIUL

(A se vedea *Spitalul Amorului*, broșura IV, cîntecul II, ediția I. În ediția II, București, 1852, ultimele versuri sînt astfel modificate „Vai, maica mea,-n ce-n-căpui, / Că și căciula-mi băui, / Și de basmu mă făcui!“)

Bordeiaș, bordei, bordei
Cu mărtăceii de tei,
S-a-ncuibat dragostea-n ei.
Bordeiaș fără gîlici,
Tu mă faci să viu p-aici

Descult și fără opinci.
Bordeiaș întunecos,
Mult îmi ești tu drăgăstos,
Că mă faci să viu pe jos.
Întîi p-aici cînd veneam
Patru junci eu înjugam,
Dar acum nici unul n-am.
Apoi venii și cu cai:
Daca banii mi-i mîncai,
Numa-n cămașă plecai.
Vai de mine, -n ce-ncăpui,
C-am băut tot ce avui
Și de basmu mă făcui!

TOARNĂ, NEAGO

(A se vedea *Dorul*, ediția a X-a, București, 1870, pag. 343.)

Toarnă vin
Peste pelin,
Toarnă, Neago, toarnă,
Că ciocoii
Mi-au luat boii
Și mînzatul
Ipistatul;
Neagra fiară
Mi-a luat iară:
Cerga mea
Ce mă-nvălea,
Și din spate
Mi-au luat toate.
Toarnă vin
Peste pelin
Să-nec chin,
Să-nec suspin,
Toarnă, Neago, toarnă!

CUMĂTRĂ IOANĂ

(Scris în 1872, după lăutari din București. O variantă a acestui cîntec figurează și în culegerea d-lui Teodor T. Burada, *O călătorie în Dobrogea*, Iași, 1880, pag. 255. A se vedea și hora V, pag. 405, în colecțiunea d-lui V. Alecsandri.)

Frunzuliță poamă coarnă,
Cumătră Ioană,
D-aș mai trăi pîn'la toamnă,
Cumătră Ioană,
Să pun șeaua pe bălană,
Cumătră Ioană,
Să mă urc în deal la cramă,
Cumătră Ioană,
Cu cinci oca de pastramă,
Cumătră Ioană,
Să mă plimb din cramă-n cramă,
Cumătră Ioană,
Să beau must de poamă coarnă,
Cumătră Ioană,
Să frig mereu la pastramă,
Cumătră Ioană.

VARIANTĂ

(A se vedea *Dorul românului*, București, 1879, pag. 160.)

Frunzuliță poamă coarnă,
Leliță Ioană,
D-ar veni vremea de
toamnă,
Leliță Ioană,
Să mă duc în deal la
cramă,
Să beau vin, să frig
pastramă;
Să pui șeaua pe bălană,
Să mă-nsor, să iau vădană
Cu rochița gălbioară
Croită pe țițișoară,
Cine-o vedea-o să moară,
D-o veni vremea de
toamnă,
Să scoț șeaua din cămară,
Să mi-o pui pe prisp-afară
Să mi-o bată vînt de vară
Și s-o șteargă-o bălăioară.

JOCUL

(Scris în 1870, la o nuntă țărănească, din comuna Rudeni.)

Așa joacă pe la noi:
Și-nainte, și-napoi!
Așa joacă fetele,
Cînd le vine horile,
Cînd înfloresc florile.
Așa joacă tinerii,
Cînd înflosesc vișinii,
Cînd se coc semințele.
Așa joacă bătrînii,
Cînd se coace strugurii
Și cînd fierb vinurile.
Așa joacă babele,
Cînd le cad măselele,
Cînd se scurg ulcelele.

HORĂ

(A se vedea *Spitalul Amorului* de Anton Pann, broșura IV, ediția II, București, 1852, pag. 154.)

Bată-l vîntul și seninul
P-ăl de tot seamănă *inul*
Și nu sădește la *viță*,
Domnul milă să-i trimiță:
Nu i-ar mai ajuta dracul
Ălui de face *daracul:*
Cînd va lua și-l va-ncepe,
Să cază-n el, să se-nțepe.
Găsi-l-ar sughiț și tuse
P-ăl de face *furci* și *fuse*,
Și nu ia pruni să sădească,
Țuica să se înmulțească.
Dumnezeu sfîntul s-ajute
Ălui de face *bute*,
Și să ferească de boale
Pe ăl de face la *oale!*

DANȚUL LINULUI

(A se vedea *Spitalul Amorului* de Anton Pann, broșura IV, ediția II, București, 1852, pag. 156 sub fine.)

Hop așa, hop, hop așa,
Hop așa, vere, așa,
Pînă ne vom ghebosa!
Hop, așa tot să trăim,
Hop, așa toți să sărim
Pînă cînd îmbătrînim.
Hop, să mai uităm de chin;
Așa joc la noi în lin:
Țuică beau și storc la vin.
Hop în loc, că-i linu-ngust;
Sari sus, jos să curgă must,
Să dea-n fiert, să-l bem cu gust.
Dă-ne bunul Dumnezeu
Cînd ne-o fi mai rău și greu
A ne fi c-acum mereu!

HORA VINULUI

(A se vedea *Spitalul Amorului* de Anton Pann, broșura IV ed. II, București, 1852, nr. 4. pag. 126.)

Și noi, și noi la Ilinca,
Și noi la Ilinca,
Ca să bem vin cu ulcica,
Și noi la Ilinca!
Scoate, scoate la ocale,
Cînd... la plată nu-s parale
Băgai mîna-n punga chingi
Găsii ața mămăligii;
Băgai mîna-n pozunare,
Găsii cremene și-amnare:
Băgai mîna pînă-n coate
Nici un ort nu putui scoate
Cînd am zis „mai ado, toarnă,
Ne luă cu ciinii-n goană.

7. IRONICE

FATĂ DE BIRĂU

(A se vedea *Spitalul Amorului* de Anton Pann, broșura III. București, 1852, pag. 20—22, Balada XVII, tot cu acest titlu, din colecțiunea d-lui V. Alecsandri, pag. 47. e o variantă mai completă a acestui cîntec. Să se compare și hora *Feciorul fălos*, pag. 207 din broșura d-lui Sim. Fl. Marian.)

Fată de birău
Și de mojic rău,
Ce stai la pîrău
Și te-nchini mereu?
Rogi pe Dumnezeu

Ca să te iau eu?
Eu că te-oi lua,
Bico, te-oi lua,
Eu cînd oi vedea
Lupul cu cimpoi
Cioban după oi,
Atunci, nici atunci!
Eu că te-oi lua,
Bico, te-oi lua,
Eu cînd oi vedea
Vulpea cu papuci
Umblînd după puici,
Atunci, nici atunci!
Eu că te-oi lua,
Bico, te-oi lua,
Eu cînd oi vedea
Un iepure orb
Treierînd la bob,
Atunci, nici atunci!
Eu că te-oi lua,
Bico, te-oi lua.
Eu cînd oi vedea
Ursul în doi craci
Văcar după vaci,
Atunci, nici atunci!
Eu că te-oi lua,
Bico, te-oi lua,
Eu cînd oi vedea
Rața pe crăci stînd
Și curca-notînd,
Atunci, nici atunci!
Eu că te-oi lua,
Bico, te-oi lua,
Eu cînd oi vedea
Racul cu cialma,
Broasca cu pafta,
Atunci, nici atunci!

UNGURUL

(Scris la 14 august 1883, după Petrea Crețul Șolcan, la Lacul-Sărat. A se vedea, ca variantă, hora VII, pag. 330, din colecțiunea d-lui V. Alecsandri.)

Foaie verde ș-o lalea,
Ungurene, vreme rea,
Ce-ai căutat în țara mea
De mi-ai scumpit făina,
De mi-ai mîncat slănina?
Foicică de năut,
Ungurean cu sucman scurt,
Nu ședea-n Moldova mult:
Ia-ți gluga și sarica,
Ungurene, vreme rea,
Și te du la țara ta
De-ți mănîncă slănina
Cu tat-to și cu mă-ta
Că ți-e dulce ca mierea,
Că, d-oi scoate sabia,
Ți-am prăpădi sămința.

CÎNTECUL SÎRBILOR

(Acest cîntec de joc, numit și Sîrbă, e scris după mumă-mea în anul 1866.)

Foicică foaie-nvoaltă,
Foaie-nvoaltă de pe baltă,

Hai, leliță, hai, surată,
La părul cu foaie lată,
Unde joacă sîrbii roată;
La părul cu perele,
Unde joacă sîrbele;
C-a pierdut sîrba zuvelca,
I-arde inima ca sfecla;
C-a pierdut sîrbul cojocul,
I-arde inima ca focul.
Hai, leliță, hai, surată,
La părul cu foaia lată,
Unde joacă sîrbii roată;
La părul cu perele,
Unde joacă sîrbele.

NAȘUL ȘI FINUL

(Scris în București, la 7 mai 1884, după Petrea Crețul Șolcan, lăutarul Brăilei.)

— Foicică arțăraș,
Bată-te crucea de naș,
Cum naiba mă înșelași
Și cu cin' mă cununași!
Cu toanta din Făgăraș,
Cu urîta satului,
Cu propteaua gardului!
— Foaie verde trei
măsline,
Bată-te crucea de fine;
Eu aveam nădejde-n tine
Că t-ei uita la ea bine!
— Valeo, nașule, aseară,
Aseară la luminare
Îmi părea toanta o floare.
Dimineața, la sculat,
Năstrapa-n mîn-am luat,
Pe ochi negri m-am spălat
Și, la ea cînd m-am uitat,
Bogdaproste c-am scăpat
Că toanta nu m-a mîncat!
— Bată-te crucea de fine,
Dar ce-avea toanta cu tine?
— Vai de mine, ce păcat!
Să vezi ce mi s-a
întîmplat:
Merg cu toanta la obor,
Fug vacile, se omor:
Gîndesc că e boala lor!
D-apoi un viței bălțat?
A rupt funca ș-a scăpat,
Ș-a fugit pîn-a crăpat;
Tot credea că l-a mîncat!
Bată-te crucea de naș,
Cu cine mă cununași!
— Bată-te crucea de fine,
De ce n-ai văzut-o bine,
Că n-avea să stea cu mine!

RĂZBUNAREA

(Scris la 1870, după Ieniță lăutarul din comuna Rudeni.)

Frunză verde trei bujori,
După Paști, în sărbători,
Cînd e cîmpul plin de flori,
Pusei gîndul să mă-nsor.
Toate fetele mă vor,
Numai Leanca

Preoteasa
Nu mă lasă
Să-mi fac casă:
Dă cu spuză pe fereastră
Să mă frigă, să mă arză.

RĂZBUNAREA

(Variantă după lăutari din București, scrisă la 1868. A se vedea *Dorul*, ediţiunea X, 1870, pag. 155, cîntul 143.)

Frunză verde trei bujori,
După Paşti, în sărbători,
Cînd e cîmpul plin de flori
În frumoase sărbători,
Pusei gîndul să mă-nsor:
Toate aştept, toate mă vor,
Numai Leana, preoteasă,
Nu mă lasă să fac casă;
Şi-mi tot pune înainte
Cîte nu-mi trece prin minte,
Cîte-n lună, cîte-n soare,
Aş lăsa-o la pustia,
Dar mi-e frică de stafia,
Să nu dea cu jărăgai
Să rămîi cu un vătrai;
Să nu dea cu foc drăceso
Ca să mă călugăresc;
Să nu-mi dea cu foc de vas
Să-mi arz ochişori şi nas.
Aseară tîrziu, pe lună,
Am primit o veste bună:
Preoteasa s-a-necat
Într-un lac la Calafat
Şi-acum oricare m-o vrea
Eu, zău, nu oi zice ba,
Numai fie frumuşică
Şi punguţa-i drăgulică.

LENEA

(Scris la 1870, după lăutarul Ioniţă din comuna Rudeni, judeţul Ilfov. Să se compare hora de la pag. 226 în broşura d-lui Sim. Fl. Marian.)

Foicică ş-o lalea,
Dragă-mi eşti, puicuţa mea,
De nevastă te-aş lua;
Dar mi-a spus o var-a ta
Că te culci seara cu soare
Şi te scoli în prînzul mare
La bere
Şi la mîncare,
Iar atunci eşti otrăvită
Că te-ai sculat nedormită!

HAI, CUMĂTRĂ

(Scris în Bucureşti, la 11 mai 1884, după Petrea Creţul Şolcan.)

— Foicică de sulfină,
Hai, cumătră, la grădină

Fă, cumătră, fă!
— Ce să facem la grădină,
Mă, cumetre, mă?
— Să săpăm d-o rădăcină,
Fă, cumătră, fă:
Rădăcina macului,
Fă, cumătră, fă,
Ca s-o dai bărbatului,
Fă, cumătră, fă,
Să se ducă iadului,
Fă, cumătră, fă,
Să-mi rămîie cumetrița,
Fă, cumătră, fă,
Să dea neicuții gurița,
Fă cumătră, fă.

NAȘA ȘI FINUL

(Scris în București, la 11 mai 1884, după Petrea Crețul Șolcan.)

— Foaie verde cardama
Nu știi, năsică, ceva!
S-a bolnăvit nevasta
Și vorbește aiurea:
Te cheamă pe dumneata[1],
Cică-i eam cunoști boala!
— Foaie verde trei sulfine,
I-am cunoscut boala, fine,
Pîn' nu te-a luat pe tine;
Dar acum să-i spui așa
Că ea e nevasta ta:
Tu singur i-ei descinta:
Cu pumnul, cu lopata!

HI, CUMETRE, HI!

(Variantă comunicată de lăutarul C. Moreianu și inserată în *Dorul românului*, București, 1879 pag. 164. Să se compare și *Nevasta bolnavă*, pag. 203, în broșura d-lui S. Fl. Marian.)

— Frunzuliță, ș-o para,
Hi, cumetre, hi,
Nu știi, cumetre ceva,
Hi, cumetre, hi,
S-a-mbolnăvit nevasta,
Hi, cumetre, hi.
— Ba eu știu, cumetre, bine:
Cîte leacuri sînt pe lume
Toate sînt în sîn la mine.
Pun'te-n car, du-te la moară
Că nevasta ți se scoală.
Dar-ar Dumnezeu ș-o ploaie
Grîu-n car ca să se-nmoaie,
Să nu curgă pe piscoaie!

[1] Să se amintească proverbul popular „*nașa știe, nașa să vie!*"

VARĂ-TA

(A se vedea *Dorul*, ed. cit., pag. 164.)

— Frunzuliță ș-o para,
Dragă-mi este vară-ta:
Ia să-mi faci vorbă cu ea!
— Ba eu nu sînt sluga ta:
Mai adastă joile
Pîn' s-or face horile.
De ți-o rîde ș-o vorbi,
Să știi, vere, te-o iubi;
De s-o prinde lîngă tine
Să știi, vere, că e bine.

FATA URÎTĂ

(Scris la 1871, după lăutarii din tîrgul Fierbinți.)

— Foaie verde ghiocei,
Taie, maică, tăieței
Și-i taie mai mărunței
Pentru peștitorii mei;
Și-i poftește, maică-n casă,
Și-i pune, maică, la masă,
Și le dă de băutură
Vin, rachiu făr' de măsură
Ca să nu mă cate-n gură,
Că n-am dinți, că n-am măsele,
Vai de păcatele mele!
— Foaie verde ș-o lalea,
Tăieșeii i-oi tăia,
Peștitori n-oi mai vedea!
— Foaie verde trei sulfine,
Ce-o să mă fac, vai de mine!
Mă uitai într-o fîntînă,
Mă văzui fată bătrînă
Fără nici un dinte-n gură;
Fără dinți, fără măsele,
Amar de fălcile mele.
Mă uitai într-o găleată,
Mă văzui fată buzată:
Nimeni la mine nu cată!
Foaie verde peliniță,
Mărită-mă, măiculiță,
C-am ajuns o joimăriță!
— Taci din gură, bivoliță!
Cine naiba să te ia
C-o buză de cinci oca?
Nu te cere nici un cîine,
Oricît l-ai sili cu pîine.
Te-a cerut unul lihnit,
Ș-a rupt lanțul d-a fugit!

SPOVEDANIA

(Scris la 9 mai 1884, în București, după lăutarul brăilean Petrea Crețul Șolcan.)

— Părinte, sfinția ta,
Spovedește-mi pe Niță!
— La ce s-o mai spovedesc,
Ce păcate să-i găsesc,
Că e Niță mititică:

De păcate-i este frică.
— Părinte, sfinția-ta,
Spovedește pe Nița,
Că e ibovnica mea,
Dar nu-i da păcate multe,
Că e Nița făr' de minte:
Ea mi-a sărit înainte!

CHEALA

(Scris după Petrea Crețul Șolcan, la 9 mai 1884, în București.)

Ia vezi cheala cum se poartă:
Cu papuci de iapă moartă,
Cu cercei numai d-o toartă,
Cu panglice ciadirii
Atîrnate de chelii.
Chealo, nu te legăna,
Că rochița nu-i a ta,
Cămășuța iar așa,
Și scurteic-așijderea!

TUTUFEKE

(Scris la 9 mai 1884, în București, după moș Petrea Crețul Șolcan, lăutarul Brăilei.)

— Foicică foi de sfecle,
Nu-mi mai zice pe porecle,
Nu-mi mai zice Tutufeke,
Cămăraș din Ocna-Veche,
Că te dezbrac de scurteică
Ca s-o dau pe la vro leică.
— Foicică foi de sfecle,
Măi Marine Tutufeke,
Cămăraș din Ocna-Veche,
Nu te potrivi cu mine,
Că mai rău o fi de tine:
Pentr-o giubea ș-o scurteică
O să șezi în Ocna-Veche
Tot c-o floare la ureche,
O să șezi în Ocna-Nouă
Tot cu flori la amîndouă.

OLTENII LA COASĂ

(A se vedea *Dorul*, ed. G.A. Lăzăreanu, 1882.)

Foaie verde avrămească,
A plecat olteni la coasă
Ș-au rămas oltencele,
D-au umplut cîrciumile.
Toarnă muierile vin,
Toarnă vin peste pelin
Că oltenii nu mai vin:
Au plecat la Severin.
Pitulice, mută-ți cuibul
Că oltenii vin cu cîrdul;
Pitulice, mută-ți casa
Că oltenii vin cu coasa.
Săracii oltenii noștri
Au înfundat Bucureștii,
Ș-au rămas oltencile
Ca să-și bea zăvelcile.
Olteanca din Slatina

Cu ochii cît strachina
Mi-a cătrănit inima,
Inimă pîrdalnica.
Frunză verde foi de rug,
Arde-te-ar focul de tîrg.
De trei ori te ocolii
Şi ce cătai nu găsii.
Cătai fluturi şi mărgele
Pe pofta oltencii mele,
Şi nimica n-am aflat:
Puiculiţa mi-a plecat.
Mă dusei ca s-o găsesc,
La alt tîrg să mi-o pornesc,
Şi mă întorsei buzat
Că olteanca mi-a plecat.

NIŢULE DE LA MUNTENI

(Scris în Bucureşti, la 8 mai 1884, după Petrea Creţul Şolcan, lăutarul Brăilei.)

— Foicică trei coceni,
Niţule de la munteni,
Ce-ai cătat la moldoveni?
Moldovenii sînt marghioli[1]:
Bagă fetele-n fiori.
— Foicică trei smicele,
Bată-vă de moldovence,
C-aţi întrecut pe muntence.
Moldovenii sînt marghioli,
Bagă fetele-n fiori,
Că eu veneam după fete,
Şi găsesc numai neveste!

DRĂGOSTENIILE

(Scris la 1866, după lăutari din Fierbinţi. A se compara scurtele variante din broşura d-lui Sim. Fl. Marian, la pag. 225 şi 232.)

Foaie verde cruciuliţă,
Dragostea de copiliţă
Ca zeama de chisăliţă:
Cine-nghite tot sughiţă.
Dragostea de fată-mare
Ca fasolea din căldare:
Îi pui o mînă de sare
Şi nici o dulceaţă n-are.
Dar dragostea de flăcău?
Ca porumbul sub zăblău,
Cînd îl plouă Dumnezeu
Şi-l acoperi tot mereu.
Dragostea de nevestică
Ca o poamă pîrguită,
Ca o floare-mbobocită,
Ce te duce la ispită.
Dragostea de potropop
Tocmai ca ciinele şchiop:
Inima-i face hop, hop,
Dar la cruci face de foc.
Dragostea de văduvioară

[1] *Marghiol* însemnează un tînăr înghimpat şi vînător de inimi femeieşti. Se zice de o persoană, ce e mîndră de sine, că „se marghioleşte". V. Alecsandri, *loc. cit.*, pag. 325.

Ca mîncarea dulcișoară:
Îți merge la inimioară,
Frica nu te mai omoară.
Dragostea de lăutár
Ca dulceața din zahar,
Că-și dă inima în dar,
De nevoi n-are habar.

PORNIREA

(Scris după lăutarul Ioniță din Rudeni, la 1870.)

— Marico, gură de cuc,
Uite, neică, plec, mă duc,
Ș-o s-ajung pe drum năuc!
— Dacă tu nu ții la mine,
Nici eu n-am habar de tine:
Poți pleca și poți te duce
Că ca mîine-o să-ți pui cruce.

CURTEZANUL DE MAHALA

(A se vedea *Dorul*, ediția unea X, București, 1870, pag. 199, cîntecul 189.)

Daca inima îți cere,
Băiete, băiete,
Te-nsoară și-ți ia muiere;
Nu umbla prin mahalale
Înhăitat cu haimanale,
C-o să-ți fac spinarea tobă
Și o să mă dai de gloabă.
Ia-ți măsurile, băiete,
Că-s în lume multe fete:
Nu fi dușman casei mele,
Că-mi faci capului belele.
Daca-ți trebuie muiere.
Băiete, băiete,
Vin' la maica de mă cere.
Nu fluiera pe la poartă,
Ci cum ți-e chipul te poartă.
Bagă-ți mințile în traistă,
Nu ocoli la fereastră,
Că îți spui, de nu știi încă,
Cîte zbor nu se mănîncă.
Nu gîndi că-s toate proaste
Ca să-și dea cu tine coaste.
Surda zbieri, cîntînd pe drumuri
Ametit de proaste fumuri,
Că se va găsi vreunul
Să-ți da minte cu crăciunul[1]
Să-ți scoată din nas amorul
Și să-ți potolească dorul.

ÎNSOARĂ-TE

(Scris la 1866, după lăutarii din Fierbinți. A se compara scurta horă de la pag. 223 în broșura d-lui Sim. Fl. Marian.)

Însoară-te cînd ăi vrea,
Că ș-a ta o fi c-a mea:
Fetele, pînă sînt fete,

[1] *Crăciun* însemnează aci, ca în vorbirea populară, picior, ghioață, ciomag.

Prin cîrciumă nu se vede;
După ce pun cîrpă-n cap,
Prin cîrciumi nu mai încap.

TOBOȘANCA

(A se vedea diferitele ediţiuni din colecţiunile *Dorul şi Amorul.*)

— Toboşancă, und' te duci,
Toboşancă fată,
Fără ie şi-n papuci?
Cu ce Zburător te-ai prins
Ochişorii de ţi-ai stins?
Cine mi te-a sărutat
Buzele de ţi-a muşcat?
Cu ce tînăr te-ai iubit
Faţa de ţi-a veştejit?
Pe ce braţe-ai adormit,
Daca nu te-ai mai trezit?
Cine dracu ţi-a şoptit
Să te ţii tot de iubit?
— Mi-a şoptit un pui de drac,
Care-mi place să nu-i plac;
Că, de cînd l-am sărutat,
De mine s-a săturat.

IBOVNICA

(Culeasă în comuna Orăştii-Lămoteşti de redacţiunea *Foaiei Societăţii Romănismul.* 1869, [1870, p. 44—45].)

Frunzuliţă de susai,
Eu de ciudă, d-amar trai,
Drumul apucai la rai
Cînd la rai, raiu-neuiat:
Văz bine că am păcat!
Dar Dumnezeu, ca un sfînt,
Dete cheia de argint,
Raiul de mi-l descuiai
Şi pîn de mi-l descuiai
Şi pîn el că mă plimbai.
Dar ştii, neică, ce-am văzut?
Oamenii cei spovediţi
Stau ca pomii înfloriţi,
Iară cei nespovediţi
Stau ca buştenii pîrliţi
Şi ibovnicuţa mea
Şedea dracul lîngă ea!

CRAII

(Scris după lăutari din Corbii-Ciungi, judeţul Vlaşca, în 1867.)

— Foaie verde ş-o lalea,
Ce caţi, neică, pe şuşea?
— Cat o vacă ş-o viţea
Ş-o dragă ibovnicea,
C-am vorbit de ieri cu ea
Să ne-ntîlnim pe şuşea.
— Foaie verde ş-o lalea,
Ce caţi, leică, pe şuşea?
— Cat o vacă ş-un viţel
Şi un drag de ibovnicel,
C-am vorbit de ieri cu el
Să ne cătăm într-un fel.
— Lasă-ţi, neică, viţeaua,

Şi-ţi iubeşte nevasta!
— Lasă-ţi, leică, năravul,
Şi-ţi iubeşte bărbatul!
— Cum o să-mi las viţeaua?
Mi-e dragă ibovnica!
— Cum o să-mi las viţelul?
Mi-e drag ibovnicelul!

VARIANTĂ

(Din cîntecul precedinte, pseudonimul „Murgilă" a găsit în judeţul Vîlcea numai aceste patru versuri. A se vedea ziarul *România*, nr. 149 din 22 septembre 1884.)

— Verde foaie popîlnic,
Ce caţi, mîndro, pe colnic?
— O vacă ş-un viţel mic,
Ş-un pustiu de ibovnic!

MARGHIOLIŢA

(Scris la 1870, după lăutarul Ioniţă din satul Rudeni. A se compara *Fecroniţa*, de la pag. 221, în broşura d-lui Sim. Fl. Marian.)

Foaie verde garofiţă,
Of, leliţă Marghioliţă,
Cu obrazul de bujor,
Nu mă călca pe picior,
Că ştiu eu de ce ţi-e dor;
Nu mă călca pe opinci,
Că ştiu eu ce vrei să zici;
Nu mă călca pe picioare,
Că ştiu eu unde te doare.

CINE BATE LA FEREASTRĂ

(A se vedea *Dorul*, ediţiunea X, 1870.)

— Cine bate la fereastră,
Nevastă, nevastă,
Noaptea-acum, pe vremea astă,
Nevastă, nevastă:
Bate, parcă, şi adastă,
Nevastă, nevastă!
— Omule, pisica noastră,
Bărbate, bărbate,
Bate, bate la fereastră,
Bărbate, bărbate.
— Nu-i bătaie pisicească,
Nevastă, nevastă,
Ci-i bătaie ciocoiască,
Nevastă, nevastă.
— Nu-i bătaie de ciocoi,
Bărbate, bărbate;
Ci-i bătaie de cotoi,
Bărbate, bărbate;
Cotoiul vecinei noastre,
Bărbate, bărbate,
Vine la pisica noastră,
Bărbate, bărbate.

— Sau că e vreo măiastră,
Nevastă, nevastă,
Şi stă aci la fereastră,
Nevastă, nevastă.
— D-o fi, bărbate, măiastră,
Bărbate, bărbate,
Treci atunci în altă casă,
Bărbate, bărbate,
Că de dînsa eu n-am teamă,
Bărbate, bărbate,
— Ba nu trec în altă casă,
Nevastă, nevastă,
Că e om cu hain-albastră,
Nevastă, nevastă,
Şi tu-l faci că e măiastră,
Nevastă, nevastă,
Ca să-l tragi pe a fereastră,
Nevastă, nevastă,
Şi să-l faci să te iubească,
Nevastă, nevastă,
— Taci, bărbate fermecate,
Bărbate, bărbate,
Nu le băga-n seamă toate,
Bărbate, bărbate,
Că nevasta multe face,
Bărbate, bărbate,
Bărbatul vede şi tace,
Bărbate, bărbate.
— Frunzuliţă barlaboi,
Nevastă, nevastă,
Nu v-oi prinde p-amîndoi,
Nevastă, nevastă,
Să vă jupoi ca pe oi,
Nevastă, nevastă!

URZICAREA

(Scris în anul 1868, după un lăutar din Negoieşti, judeţul Ilfov.)

Floricică dintr-o zi,
Dedei fuga d-a fugi:
Dumnezeu mă potieni
Într-o groapă cu urzici:
Făcui trup numai băşici.
Cînd eram la sărutat,
Nu puteam de scărpinat:
Cu guriţa sărutam,
Cu mîna mă scărpinam.

HORA CIUCIULUI

(Cîntec sub acest titlu inserat în colecţiunile de cîntece bucureştene, cu specificarea că aria e făcută de lăutarul Dinul Vătafu.)

Toată noaptea bat la poartă
Şi tu dormi, dormir-ai moartă:
Nici c-auzi şi nici că vezi,
Nici că sufer nu mă crezi!
Scoală dar şi te deşteaptă
Să vezi cine te aşteaptă,
Că te-aşteaptă-un puişor
Să-ţi vorbească de amor.
Scoală, puică, vin la mine
Să mă bucur lîngă tine,

Că am plîns ş-am suspinat
De cînd, puică, m-ai uitat!
Dar... eu tremur lîngă
poartă
Şi tu... dormi, dormir-ai
moartă,
Fără păs şi fără dor
Pentru tristul meu amor!

BĂRBATUL ŞI IBOVNICUD

(Scris după lăutari din tîrgul Potlogi în anul 1869. Oarecare asemănare cu acest cîntec oferă partea finală a celui intitulat *Nevasta fugită* în colecţiunea d-lui Miron Pompiliu, Iaşi, 1870 pag. 24—27.)

— Răvaş, lele, răvaş,
dragă,
Că nu mai este de şagă:
Răvaş de la împăratul
Că-ţi vine, lele, bărbatul!
— Las' să vie, naiba-l ştie
Fi-i-ar calea tot pustie,
Că cămaşa i-am spălat-o,
Cu scaieţi că i-am frecat-o,
Pe mărăcini i-am uscat-o,
După uş-am aşezat-o,
De mîncare, ce-am avut,
De mîncare i-am făcut:
Acru borş din putinică,
Verzi gulii din grădinică,
Pentr-un pustiu de bărbat
Destule bucate-am fapt!
— Răvaş, lele, răvaş, dragă,
— Răvaş, lele, răvaş,
dragă,
Că nu mai este de şagă:
Răvaş de la vornicul
Că-ţi vine ibovnicul!
— Las' să vie, leica-l ştie,
Fi-i-ar calea-n colilie;
Că cămaşa i-am spălat-o,
Cu busuioc i-am frecat-o,
Pe trandafiri i-am uscat-o,
Şi-n lădiţ-am aşezat-o;
De mîncare, ce-am găsit,
De mîncare i-am gătit:
Două raţe ş-un pui fript,
Două raţe pe curechi
Cu trei oca de vin vechi.
Pentr-un ibovnic frumos
Nu-s bucate de prisos,
Că-l aştept cu pusă masă
Cu ocaua plină rasă,
Cu ochi negri pe fereastră
Ca să vie să mă vază.

RĂVAŞ

(Variantă inserată în *Dorul*, a X ediţiune, Bucureşti, 1870. A se vedea hora L din colecţiunea d-lui V. Alecsandri, pag. 374.)

— Răvaş, puică,
Răvaş, dragă,
Răvaş de la împăratul

Că-ți vine, lele, bărbatul.
— Of, of, inima!
— Las-o la pîrdalnica!
— Las' să vie,
Dracu-l știe,
Calea-n mărăcini să-i fie.
De mîncare i-am gătit
Mămăligă cu urzici,
Și cămașa i-am spălat-o,
Pe mărăcini i-am uscat-o,
Cu băligar i-am frecat-o!
— Răvaș, puică,
Răvaș, dragă,
Răvaș de la vornicul
Că-ți vine ibovnicul!
— Of, of, inima!
— Las-o la pîrdalnica!
— Las' să vie,
Domnu-l știe,
Calea-n trandafiri să-i fie.
De mîncare i-am gătit:
Turtă caldă cu pui fript,
Două rațe pe curechi
Și cinci oca de vin vechi;
Iar cămașa i-am spălat-o,
Pe trandafiri i-am uscat-o,
Cu busuioc i-am frecat-o.

AUZI, LELE!

(Scris la 1872, după diferiți lăutari bucureșteni. Să se vadă *Dorul* și *Amorul.*)

Frunză verde usturoi,
Auzi lele-un pițigoi?
Lasă la dracul războiul
Și hai să-nfundăm zăvoiul.
Pînă vaca-o paște iarbă,
Hai să ne vedem de treabă;
Pînă boii pasc la fîn,
Hai să ne vedem de drum!
Foaie verde foi de mac,
Auzi lele-un pitpalac?
Lasă la dracul bărbatul,
Vin' să te-ndrăgești cu altul.
Pînă mielul suge lapte,
Să-mi dai gurițe vro șapte;
Pînă oaia paște fîn,
Noi să ne vedem de drum!
Foaie verde iasomie,
Auzi lele-o ciocîrlie.
Lasă la dracul a ie
Și hai cu neicuța-n vie.
Pîn-or paște ale rațe,
Noi să ne stringem în brațe;
Pînă s-o usca ăl fîn,
Noi să ne vedem de drum!

NAȘA ȘI FINUȘ

(Scris la 14 august 1883, după Petrea Crețul Șolcan, la Lacul-Sărat.)

— Foicică foaie lată,
Năsicuță Radă,
De ești dreaptă
Și-nțeleaptă

Of, năşică Radă,
Hai cu mine la ogradă,
Năşicuţă Radă,
C-am avut nişte păcate
D-am arat nişte bucate;
Le-am uitat nesecerate,
Le-au mîncat vitele toate.
De eşti dreaptă
Şi-nţeleaptă,
Năşicuţă Radă,
Lasă poarta descuiată,
Şi fereastra destupată,
Şi perdeaua rădicată,
Să viu şi eu cîteodată
Să mă uit cum eşti culcată.
Dac-ăi fi culcată bine,
Să mă dau pe lîngă tine;
Dac-ăi fi culcată rău,
Să-mi caut de drumul meu,
Să mă duc cu Dumnezeu,
Să rămîi cu focul tău.
— Frunză verde lemn uscat,
Nu ţi-o fi, fine, păcat?
Pîinea, sarea mi-ai mîncat,
La mare te-am cununat,
Copiii ţi-am botezat!
— Nu mi-e, năşică, păcat:
Copiii mi-ai botezat,
Dar mîncare eu le-am dat.
Foicică, foaie lată,
Hai, năşică Radă,
Hai cu mine la ogradă,
La pămînt, la iarbă verde,
Că nimenea nu ne vede.

PITEŞTEANCA

(Variantă publicată sub acest titlu în colecţiunile de cîntece, cu indicarea că aria a fost pusă de lăutarul Vătaful Dinu.)

De eşti bună şi-nţeleaptă,
Fa copilă, fa surată,
Fii mai blîndă şi mai dreaptă,
Fa copilă, fa surată;
Lasă-mi poarta descuiată
Sau fereastra destupată,
Să viu noaptea lîngă tine,
Că s-a-nsins un dor în mine:
Să te strîng, să te sărut
Adormită-n aşternut.

NECREDINCIOSUL

(Scris la 7 mai 1884, după Petrea Creţul Şolcan, în Bucureşti.)

Foicică
De sipică,
Bine e cu nevestică,
Dar să-ţi prinzi ş-o ibovnică:
Cînd ai vro inimă rea,
Mai dai seara pe la ea
Să-ţi răcoreşti inima,
Făr' să ştie nimenea.
Bine e cu nevestică,
Dar să-ţi prinzi ş-o ibovnică

Că te ia de mînuşiţă,
Te sărută pe guriţă
Şi te bagă tocma-n casă,
Şi-ţi taie pîine pe masă,
La necazuri nu te lasă.

SCALOAIA

(Scrisă la 9 mai 1884, în Bucureşti, după Petrea Creţul Şolcan.)

La horă mereu te-ndeşi,
La război nu stai să ţeşi!
N-ai întoarce fuiorul
Cum îţi întorci piciorul!
Ziua pleci pe la vecini,
Furca ţipă-n mărăcini.
Seara pleci pe la ogor,
Cînepa stă-n rîşchitor.
Te duci la biserică,
Flăcăii-ţi pun piedică.

LA BISERICĂ

(Scris după lăutari din Bucureşti, la 1871.)

Foicică ferigă,
Mă duc la biserică,
Neica-mi pune piedică;
Io mă-nchin pe la icoane,
Neica mă trage de poale,
Nu-mi dă pas pentru canoane;
Io-mi fac cruce şi mă rog,
Neica mă ţine pe loc
Că nu-i iad să arz în foc.
Foicică ş-o lalea,
Doamne, nu e vina mea:
D-oi avea multe păcate,
Neichii să le dai pe toate!

PITEŞTENCHII

(Scris în Bucureşti, la 9 mai 1884, după Petrea Creţul Şolcan.)

— Garofiţă din Piteşti,
Albă eşti,
Frumoasă eşti,
În lume cum mai trăieşti?
— Bine-n lume mai trăiesc,
Că cu cine mă-ntîlnesc
Tot de dragoste vorbesc,
Gură dulce-i dăruiesc
Şi pe nimeni nu hulesc,
— Garofiţă din Piteşti,
Albă eşti,
Frumoasă eşti,
Nu te temi să-mbătrîneşti?
— Lasă-mă să-mbătrînesc,
Numai bine să trăiesc,
Cu toţi să mă-ndrăgostesc,
Că cu unul nu e bine:
Cînd se duce, nu mai vine!

CUPRINS[1]

Prefață ..... V *Tabel cronologic* XXI

Precuvîntare 3

Relațiunea d-lor G. Sion și B. P. Hasdeu către Academia Română 11

PARTEA I

STRIGĂTE, RECITĂRI, CÎNTECE, DATINE EXECUTATE DE COPII, TINERI ȘI ADOLESCINȚI

1. MOȘ-AJUNUL

Varianta I 15
Varianta II 15
Varianta III 15
Parodia I 15
Parodia II 16
Vechiul XΕΛΙΔΟΝΙΑΣΜΌΣ elin 16
„Rîndunica" la grecii moderni 16

2. COLINDELE

B. Tradiționale și vînătorești

Solul 48
Colind de voinic străin .. 20
Colind de tînăr 22
Colind de tînăr anume Ion 23
Colind de cocon 25
Colind de viteaz 27
Colind de copil 28
Colind de viteaz 39
Colind de flăcău 30
Colind de oștean 31
Colind de voinic 33
Colind de oștean 33
Colind de flăcău 35
Colind de fereastră 36

[1] Am păstrat titlurile în formularea și transcrierea autorului colecției *(nota edit.)*

Ciuta 37
Ciuta 39
Colind de fată 41
Colind de tînăr 43
Colind de flăcău 45
Cerbul Runcului 45
Colindul cerbului 47
Cerbul Runcului 43
Cerbul Runcului 49
Colind despre ziuă 50
Colind de fereastră 51

C. Domestice

Sandul 52
Sandul 54
Colind de flăcău 55
Colind de tînăr neînsurat 56
Radul 58
Colind de flăcău 60
Colind de flăcău 61
Colind de flăcău 63
Colind de om însurat .. 63
Colind de însurăţei 64
Colind de însurat 65
Colind de familie 66
Colind de însurat 67
Colind de flăcău 69
Colind de fetiţă 70
Colind de fată mare 71
Leagănul 72
Fata Radului 73
Colind de femeie măritată 74
Colind de logodnică 75
Colind de fată 76
Colind de fată mare .. 77
Colind de fată mare .. 78
Colind de fată mare .. 80
Colind de năvodar 81
Colind de pescar 83

5. PLUGUŞORUL

Plugușorul 88
Plugușorul 90
Plugușorul 91
Plugul 92
Urare cu plugul 95
Plugul 97
Plugușorul 101
Plugușorul 109

6. SORCOVA

Urarea cu „Sorcova“ .. 115
Parodia „Sorcovei“ 116
Urare de dimineaţa Anului Nou 116

7. ORAŢII DE NUNTĂ

Oraţie de nuntă 119
Oraţie de peţit 123
Oraţie de nuntă 124
Oraţie de nuntă 129
Vornicia 131
A doua variantă 132
A treia variantă 134
Oraţia pintenului 134
Oraţia pintenului 136

8. CÎNTECE ŞI JOCURI DE COPII

B. Cîntece pentru animale, insecte, plante

Cîntecul soarelui 137
Luna nouă 137

Variantă 138
Cîntecul fluturelui 138
Cîntecul ariciului 138
Cîntecul melcului 139
Cîntecul ursului 139
Imitarea broaştelor 139
Însuşirile unei vaci perfecte 140
Cîntecul ierbei „sîngerica" 140
Cîntecul păpădiei 140
Simple recitative 140
Glumă ce-şi adresează reciproc copiii 140

C. Jocuri de copii

Jocul „d-a ascunsele" .. 142
Varianta I 142
A II-a variantă 142
A III-a variantă 143
A IV-a variantă 143
A V-a variantă din Buzău 143
A VI-a variantă 144
A VII-a variantă 144
A VIII-a variantă 144
A IX-a variantă 145
A X-a variantă 145
A XI-a variantă 145
A XII-a variantă 145
A XIII-a variantă 145
A XIV-a variantă 146
A XV-a variantă 146
A XVI-a variantă 146
A XVII-a variantă 146
A XVIII-a variantă .. 147
A XIX-a variantă 147
A XX variantă 147
Înainte de „ascunse" .. 148
Varianta I 148
A II-a variantă 148
A III-a variantă 148
Jocul „d-a armaşul" .. 148
Jocul „d-a crai slujesc" 148
Jocul „d-a ulceluşile" .. 149
Jocul „d-a baba-oarba" 149
Varianta I
A II-a variantă 149
A III-a variantă 150
Jocul „d-a zidul" 150
Varianta I 150
A II-a variantă 150
A III-a variantă 151
Jocul „d-a inelul" 151
Varianta I 151
A II-a variantă 152
Jocul „d-a lumînărica" 152
Varianta I 152
A II-a variantă 152
Jocul „d-a baba gaia" sau „d-a trei colăcei" .. 152
Varianta I 152
A II-a variantă 153
A III-a variantă 153
Jocul „d-a vrăbiile" 154
Jocul „d-a ghicitele" .. 154
Jocul „d-a hoţii" 156

9. LĂZĂRELUL

Varianta I 160
Varianta II 161
Varianta III 161

Varianta IV 162
A. Paparudele 245

10. PAPARUDELE ŞI CALOIANUL

Paparudele 168
Paparudele 168
Păpăluga 169
Variantă tradusă .. 169
„Pirpiruna" la grecii moderni 170
B. Caloianul 171
Scaloianul 171
Calianu 172

11. GHICITORI, ÎNTREBĂRI POEME NUMERICE

A. Ghicitori 177
B. Întrebări 230
C. Poeme numerice... 233

Probleme numerice .. 233
Din basmul „*Viteazul cu mîna de aur*". 234

12. GLUME ŞI EXERCIŢII DE PRONUNŢARE

Parodia unei prosomii 236
Blazgonia popească 236
Parodie 236
Popa citind evangelia .. 236
Popa şi poporanii 237
Popa şi sătenii 237
Popa şi dascălul Stan .. 238
Popa şi dascălul Filip .. 238
Popa şi dascălul Pascăl 239
Popa şi protopopul 239
Popa păcălit de dascăl.. 240
Ţiganul la soacră-sa .. 240
Neamţul vînător şi românul 241
Rotacism. Exerciţiul I 241
Zînzărism. Exerciţiul II 242
Exerciţiul III 242
Exerciţiul IV 242

13. CÎNTECE DE LUME

A. Cîntece de dor

1. DOMESTICE

Fata de măritat 247
Măritişul 247
Cîntecul miresei 248
Cîntecul miresei 248
Cîntecul miresei 248
Cîntecul soacrei 249
Nuneasca 249
Femeiei măritate 249
După măritiş 249
După însurătoare 250
Muierea urîtă 250
Nelăuta 251
Femeia cu minte 251
A doua însurătoare 252
Bărbatul urît 252
Ruga 252
Bărbatul prost 253
Femeia bătută 253
Nevasta bătută 254

Răzbunarea nevestei bătute 254
Jelire 255
Țipet de jale 255
Jelire la mormînt 255
Plînset de înmormîntare 256
Jelire de mort 256
Jelirea bărbatului mort 256

2. DOINE

Doina 257
Dorul 257
De oftat 258
Oftatul 258
Oftarea 258
Dorul greu 259
Verde, verde 259
Căința 259
Minții 260
Ursitoarea 260
Așteptarea 260
Dorul mîndrei 261
Întrebarea 261
Norocul 261
Capul și inima 261
Osîndi-te-ar 261
Duca 262
Dor de iubit 262
Jelui-m-aș 263
Dor de ducă 263
Săriți, frați 263
Privighetoarea prinsă .. 264
Privighetoarea prinsă .. 264
Restriștea 265
Fratele răzneț 266
Aoleo, frate răzneț 266
Străinul sărac 267
Singur pe lume 268
Străin și singur 268
Dor de țară 269
Dor de străinătate 269
Duca în străinătate 269
Dorul de rude 270
Așa-mi vine 270
Copilul străin 270
Basarabeanul 271
În țara străină 271
Înstrăinatul 271
Jalea despărțirii 272
Amorașului 272
Singurătatea 273
Dragă băiețele 273
Lume, lume, soro lume 273
Nu voi lume 274
Năiță 274
Pămînte 275
Pămîntului 275
Mînăstirii 275

B. Cîntece sociale

3. HAIDUCEȘTI

Doina haiducului 276
Bate vîntul 277
Blăstemul 277
Birul 277
Birul greu 278
Haiducul 278
Ispita 278
Jiianul 279

Iancu Jiianul 280
Haiducul 282
Vinătorul 283
La cruce 283
Nevasta şi calul 283
Straja 283
Potera 284
Copiii haiduci 284
Sub poale de codru verde 284
Despărţirea 285
Ciocoiul 286
Ciocoiului 286
Ţăranul şi ciocoiul 286
Bogatul şi săracul 687
Macoveiul 288
Izvoranul 289
La Calafat 290

4. PROFESIONALE

Ciobanul 290
Hoţul de cai 291
În temniţă 291
Hoţul în temniţă 291
Căpitane de judeţ 292
Pescarul 292
Militarul 292
Militarul călăreţ 293
Călugării 293
Călugăritul 294

C. Cîntece erotico-bahice

5. EROTICE

Începutul dragostei 295
Ochii şi sprîncenile 295
Ochii şi sprîncenile 296
Maria 296
Dragostea 296
Dragostele 296
Dogorul 297
Iubeşte 297
Mă mîram 298
Amurezatul 298
Amurezarea 298
Blestemat 299
Să fie al meu 299
Verde, verde 299
Sabarul 299
Săbărelul 300
Săbărelul 300
Visul 301
Cine? 301
Fetiţele 301
Lelea cu coadele lungi .. 302
Iubitul 302
Rîului Buzău 303
Pînă cînd? 303
Fermecătoarea 303
Făcutul 303
Femeie cu doi bărbaţi .. 304
Filaretul 304
Bobocel de la fereastră 304
D-aş mai trage 305
Firicel de iarbă neagră .. 305
Firicel de iarbă neagră.. 306
Iubitul tăinuit 306
Sărutatul 306
Şaicile 307
Şaicile 308
Argat 308

Variantă 309
Gîndul 309
Părăsirea 309
Despărţirea 309
Ce să mai fac? 310
Mariuţa 310
Maricarei 311
Cînd toca 311
Cînd toca la Radu-vodă 311
Mititica 312
Leliţă Săftiţă 312
Mustrarea 313
Pîrcălab de Odobeşti .. 313
Domnica 313
Amorului 314
Aolică, d-aolică 314
Toată lumea 314
Puica 315
Oltenesc 315
Am iubit 316
Cît oi fi 316
Văduviţa grasă 316
Bărbat n-ai 317
Învăţul 317
Mariţica din Ploieşti 317
Mariţica din Ploieşti .. 317
Hora 318
A plecat 318
Duşmanii 318
Duşmanilor 318
Duşmănia 319
Lacrămile 319
Lacrămile 320
Gardul 320
Oltenesc 320
Grîu mărunt 321
Ţaţo 321
Numai 322
Mîngîierea 322
Oltul 322
Oltul 323
Da-v-ar Dumnezeu 323
Fă-mă, Doamne 324
Dragă băieţele 324
Ibovnicul 325
Alba de la munte 325
Foc la inimioară 326
Arde foc în Bucureşti .. 326
Mama şi fata 326
Ionică 327
Ionea 328
Să slujeşti pe toţi, să iubeşti pe unul 328
Marioarei 328
Marioara 329
Marici 329
Sună, sună şi răsună .. 329
Sună, sună 330
Ţine, Doamne 330
Trandafir 330
Auzi, lele 331
Puica 331
Potecuţa din pădure .. 331
Dina şi bolerul 331
Străinul urît 332
Cîntec de dragoste 332
Dragostea la bătrîneţe .. 333
Moşul bătrîn 333
Îmbătrînitul 333
O durere 334

Ibovnica părăsită 334
Puișorul meu 334
Puiculița mea 335
Horă 335
Cumnatele 336
Barbul 336
Barbul 337

6. BAHICE

Viața 338
Burlacul 339
Îndemnul 339
Stăncuța 340
Bordeiul 340
Toarnă, Neago 341
Cumătră Ioană 341
Variantă 342
Jocul 342
Horă 342
Danțul linului 343
Hora vinului 343

7. IRONICE

Fată de birău 343
Ungurul 344
Cîntecul sîrbilor 344
Nașul și finul 345
Răzbunarea 345
Răzbunarea 346
Lenea 346
Hai, cumătră 346
Nașa și finul 347
Hi, cumetre, hi!..... 347
Vară-ta 348
Fata urîtă 348
Spovedania 348
Cheala 349
Tutufeke 349
Oltenii la coasă 349
Nițule de la munteni .. 350
Drăgosteniile 350
Pornirea 351
Curtezanul de mahala .. 351
Însoară-te 351
Toboșanca 352
Ibovnica 352
Craii 352
Variantă 353
Marghiolița 353
Cine bate la fereastră? .. 353
Urzicarea 354
Hora ciuciului 354
Bărbatul și ibovnicul .. 355
Răvaș 355
Auzi, lele ....., 356
Nașa și finul 356
Piteșteanca 357
Necredinciosul 357
Scaloaia 358
La biserică 358
Piteștenchii 358

Scanare și prelucrare digitală

de

Anonim

și

CAT Graur

Antwerpen 2026